

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pedagogiky

Diplomová práce

Společné vzdělávání v podmínkách příměstského tábora

Vedoucí práce: PaedDr. Petr Bauman, Ph.D.

Autor práce: Bc. Klára Pokorná

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 2.

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Ve Vodňanech dne 26.6.2021

.....

Bc. Klára Pokorná

Poděkování

Děkuji za trpělivost, věnovaný čas, cenné rady a odborné vedení diplomové práce PaedDr. Petru Baumanovi, Ph.D. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za trpělivost a podporu, nejen při psaní této práce. Děkuji také všem respondentům, kteří mi poskytli rozhovory.

Obsah

Úvod.....	6
1 Příměstský tábor jako příležitost pro zájmové vzdělávání a výchovu	8
1.1 Příměstské tábory – základní charakteristika	10
1.2 Příměstské tábory v DK Rybka	13
2 Vývojová specifika dětí mladšího školního věku	14
3 Děti se speciálními vzdělávacími potřebami.....	17
3.1 Charakteristika dětí s SVP obecně.....	17
3.2 Charakteristika dětí s SVP přítomných na příměstských táborech.....	19
4 Vlastní výzkumné šetření	24
4.1 Výzkumný cíl	24
4.2 Zvolený typ výzkumu	24
4.3 Popis výzkumného vzorku a použitých metod získání dat.....	27
4.4 Analýza dat	32
4.4.1 Výpovědi vychovatelů a pomocných pracovníků.....	32
4.4.2 Výpovědi rodičů intaktních dětí	65
4.4.3 Výpovědi rodičů dětí s SVP.....	72
5 Diskuse.....	81
Závěr	83
Seznam použitých zdrojů.....	89
Seznam zkratk	92
Příloha: přehled realizovaných rozhovorů	93
Vychovatelé a pomocní pracovníci	93
Rodiče intaktních dětí	93
Rodiče dětí s SVP	93
Kolektivní vzpomínky dětí	93
HB, 44 let, zaměstnankyně klubu, 1. rozhovor	94
HB, 44 let, zaměstnankyně klubu, 2. rozhovor	98
MS, 26 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, 1. rozhovor ...	105
MS, 26 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, 2. rozhovor ...	113
KC, 23 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, 1. rozhovor ...	124
KC, 23 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, 2. rozhovor ...	130
IP, 20 let, pomocnice, 1. rozhovor.....	146
IP, 20 let, pomocnice, 2. rozhovor.....	148
VH, 19 let, pomocník, 1. rozhovor	153
VH, 19 let, pomocník, 2. rozhovor	156
TP, 15 let, pomocnice, 1. rozhovor.....	160
TP, 15 let, pomocnice, 2. rozhovor.....	163

EN, 44 let, matka 8letého intaktního dítěte, 1. rozhovor	168
EN, 44 let, matka 8letého intaktního dítěte, 2. rozhovor	170
KN, 32 let, matka 8letého intaktního dítěte, 1. rozhovor	174
KN, 32 let, matka 8letého intaktního dítěte, 2. rozhovor	176
TZ, 39 let, matka 8letého intaktního dítěte, 1. rozhovor	180
TZ, 39 let, matka 8letého intaktního dítěte, 2. rozhovor	182
JN, 40 let, matka 12letého dítěte s SVP, 1. rozhovor	185
JN, 40 let, matka 12letého dítěte s SVP, 2. rozhovor	187
SM, 47 let, matka 12letého dítěte s SVP, 1. rozhovor.....	189
SM, 47 let, matka 12letého dítěte s SVP, 2. rozhovor.....	192
Vzpomínky dětí	197
Abstrakt.....	199
Abstract.....	200

Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem zvolila téma „*Společné vzdělávání v podmínkách příměstského tábora*“. Ve své praxi volnočasového pedagoga v dětském klubu (DK), pořádajícím několik let příměstské tábory, jsem se setkala s faktem, že čím dál tím více se příměstských táborů zúčastňují i děti se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Děti s SVP se v dnešní době častěji stávají součástí neformálního, zájmového vzdělávání. To, že jsou děti s SVP součástí kolektivu tříd základních škol, je již běžnou praxí. Pro inkluzivní vzdělávání v běžných základních školách bylo vypracováno velké množství výzkumů a sepsáno mnoho odborné literatury. Pro oblast neformálního a zájmového vzdělávání dětí s SVP však neexistuje tak velké množství výzkumů a literatury. Příčinu lze najít v tom, že zapojování dětí s SVP do neformálního vzdělávání, resp. zájmových kroužků, mezi intaktní děti se děje teprve v posledních několika letech, a to především díky modernizaci kroužků, větší osvětě o této problematice a ochotě rodičů bojovat za stejné podmínky pro všechny děti. Nejbližší výzkumná šetření k mému tématu jsou výzkum provedený NIDM a GAC s.r.o. (2009) a diplomová práce Jany Krátké (2016).

Hlavním cílem této diplomové práce je popsat, co organizátoři a účastníci příměstského tábora, včetně rodičů dětí, vypovídají o realizaci a průběhu příměstského tábora v dětském klubu Rybka s ohledem na skutečnost, že se tábora účastnily také děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Mým záměrem je také porovnat jednotlivá zjištění z rozhovorů a vlastního pozorování, utvořit tak komplexnější popis zkoumaného případu a pokusit se zkoumané problematice lépe porozumět.

Diplomová práce se v prvních kapitolách věnuje teoretickému základu tématu: představuje příměstské tábory, zabývá se vývojovými specifiky dětí mladšího školního věku a dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, a představuje kontext realizovaného výzkumu. Další kapitoly pak popisují vlastní výzkumné šetření realizované formou kvalitativního výzkumu, použité metody, průběh a výsledky vyplývající z analýzy dat získaných na základě rozhovorů, okomentované a doplněné poznatky z pozorování. V závěrečné diskusi srovnávám výsledky výzkumného šetření této diplomové práce s výsledky výzkumů tematicky souvisejících.

Co se týče použitých zdrojů, většina z nich se fenoménu příměstských táborů dotýká pouze okrajově. Vzdělávání dětí s SVP ve volném čase také není podloženo mnoha

odbornými zdroji. Mezi obecné zdroje zabývající se problematikou dětí s SVP patří práce od autorů Stanislava Bendla, Viktora Lechty, Marie Vítkové a Miroslavy Bartoňové. V práci se objevují i zákony a vyhlášky vztahující se k tématu inkluzivní pedagogiky, volnočasového vzdělávání a dětí s SVP. Díky elektronickému přístupu do Národní digitální knihovny bylo možné v této práci využít poměrně velké množství další literatury.

1 Příměstský tábor jako příležitost pro zájmové vzdělávání a výchovu

Kapitola se věnuje nejprve klasifikaci dětských táborů, poté příměstským táborům samotným. Dětské tábory jsou rozdělovány dle různých kritérií. S pořádáním dětských táborů jsou spojeny zákony a vyhlášky. Jsou zde popsány i vhodné podmínky pro pořádání táborů. Ve zbývající části kapitoly jsou definovány příměstské tábory a je zde uvedeno i jejich rozdělení. Vzhledem k tomu, že se tato diplomová práce zabývá soužitím intaktních dětí a dětí s SVP na příměstských táborech v DK Rybka, tedy trávením volného času, je důležité zmínit i teoretické aspekty výchovy ve volném čase. V tomto případě zmiňuji funkce a principy výchovy ve volném čase. V závěru kapitoly jsou obecně popsány příměstské tábory v DK Rybka.

Dětské tábory jsou neoddelitelnou součástí trávení volného času. Představují jednu z nejpobulárnějších a nejvyhledávanějších možností trávení volného času během jarních a letních prázdnin. V současné době existuje enormní nabídka dětských táborů. Děti a mládež mají možnost zvolit si tábor dle svých potřeb. Burda (2008, s. 41) uvádí následující typy dětských táborů, které se dle způsobu ubytování a délky táborů dělí na:

- 1) Stálé tábory – tábory konající se ve stálých tábořištích po celou dobu pobytu; účastníci pobývají ve zděných, chatových či stanových základnách.
- 2) Putovní tábory – tábory, během kterých účastníci vystřídají několik tábořišť; tento typ táborů souvisí většinou s nějakou sportovní aktivitou, jedná se například o tábory s pěší turistikou, cyklistikou či o vodácké tábory.
- 3) Příměstské tábory – tábory konající se každý den v pracovním týdnu bez možnosti noclehu, s dopoledním a odpoledním programem; tábory mohou být tematicky zaměřené.
- 4) Hvězdicové tábory – tábory, během kterých účastníci absolvují několikadenní výlety do okolí táborové základny.

Burda (2008, s. 41–42) popisuje i další typy táborů, které se dle typologie účastníků dělí na:

- 1) Běžné – tábory, jejichž účastníci jsou intaktní děti a mládež z „běžné“ populace.

- 2) Integrované – tábory, kterých se kromě intaktních dětí a mládeže z „běžné“ populace účastní i děti z rizikových skupin, dětských domovů, děti zdravotně postižené, děti se speciálními vzdělávacími potřebami apod.
- 3) Ozdravné – tábory, kterých se účastní pouze děti zdravotně postižené.

Nejzásadnějšími zákony pro pořádání příměstských táborů jsou zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů (ZoVZ) a vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Šejtka (2016) uvádí, že pokud se příměstského tábora zúčastní více jak 30 dětí mladších 15 let, je každý jednotlivý den brán jako *jiná podobná akce pro děti* ve smyslu § 12 ZoVZ, a pak se na příměstský tábor vztahuje povinnost zajistit vyhovující podmínky pro pobyt dětí v místě konání tábora, obdobně jako například pro pobytové tábory, které plynou ze zákona č. 258/2000 Sb.

Pokud se příměstského tábora účastní méně dětí, pak se na jeho pořádání zákon č. 258/2000 Sb. nevztahuje. Což ovšem neznamená, že by pořadatel tábora nemusel zajistit dětem adekvátní podmínky pro smysluplné trávení volného času. Odpovídající podmínky musí zajistit jiným způsobem. Pořadatel, při převzetí dítěte do své péče, vzniká odpovědnost za dané dítě. Touto odpovědností se rozumí zajištění dítěti podmínek ve smyslu ochrany a zachování všech jeho práv jako člověka a osoby nezletilé, které vyplývají z občanského zákoníku (§ 3 odst. 2 písm. a) a c) zákona č. 89/2012 Sb.). Účastník tábora má právo na bezpečné a nezávadné prostředí, k čemuž se kromě ZoVZ vztahuje i vyhláška č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. Pořadatel příměstského tábora by měl zajistit výše zmíněné podmínky proto, aby rodič byl ochoten svěřit své dítě do jeho péče. Rodičům pak vyvstává povinnost zaopatřit dítěti vhodné podmínky. Tato povinnost vyplývá z jejich rodičovské odpovědnosti, viz ustanovení § 858 zákona č. 89/2012 Sb. (Šejtka, 2016).

Podmínky pro přípravu dobrého tábora lze převzít z kritérií, která formuloval spolek Pionýr pod názvem *Osmero dobrého tábora* (Dobrý tábor [online]):

- 1) Má kvalifikované vedení – tábor připravují a vedou kvalifikovaní jedinci.
- 2) Má zajímavý program – tábor, který je různorodý, ucelený, věkově přizpůsobený, předem připravený.
- 3) Je bezpečný – tábor je legální akcí s pevným řádem a nahlášený hygienické službě.
- 4) Je ve vhodných prostorách – tábor probíhá ve vhodných podmínkách.
- 5) Je zdravotně zabezpečen – na táboře je proškolený zdravotník, který má informace o zdravotním stavu dětí.

- 6) Má dostatek informací pro všechny – rodiče a děti se na schůzce seznamují s vedoucími tábora, dozvídají se informace o provozu, personálním zabezpečení a o programu tábora.
- 7) Rozvíjí osobnost účastníka – účastníci na táboře získají nové dovednosti a znalosti, rozvíjí si schopnosti a osobnost, naučí se spolupráce v kolektivu.
- 8) Má důvěryhodného pořadatele – pořadatel je důvěryhodným subjektem, má například status uznané nestátní neziskové organizace pro oblast práce s dětmi a mládeží.

1.1 Příměstské tábory – základní charakteristika

Příměstské tábory představují jeden z výše zmíněných typů dětských táborů. Od ostatních typů dětských táborů se příměstský tábor odlišuje především v tom, že se koná v určitou část dne, zpravidla od pondělí do pátku, převážně v místě bydliště, bez možnosti přenocování. Šejtka (2016) definuje příměstské tábory následovně: *„Příměstským táborem je nejčastěji celodenní hlídání dětí po dobu jednoho týdne, kdy program v jednotlivých dnech bývá (ale nemusí nutně být) programově propojen a probíhá od ranních do odpoledních hodin. Děti mají v místě konání tábora během dne zajištěné stravování, ale nepřespávají tu. V určitou hodinu si je vyzvedne rodič nebo jiná oprávněná osoba a jdou domů. V podstatě jde tedy o svěřeni dítěte do péče pořadatele tábora na dobu několika po sobě jdoucích dnů, a to na předem stanovený časový úsek v každém jednotlivém dni. (...) Jsou samozřejmě pořádány rovněž ‚tábory‘, které nenaplní kritérium počtu 30 dětí ve věku do 15 let a zároveň nenaplní ani kritérium trvání tábora více než 5 dní.“* (Šejtka, 2016). Jedná se také o: *„Nabídku pro rodiče, kteří chtějí smysluplně vyplnit volný čas dětí v průběhu prázdnin, kdy oni musejí být v práci. (...) Formu propagace provozovatele (organizátora) pro širokou veřejnost a okolí. (...) Možnost doplnění kroužku (oddílu) po prázdninách.“* (Špiříková, Kačer, 2007, s. 3).

Příměstské tábory lze rozdělit dle náplně programu do několika skupin (Špiříková, Kačer, 2007):

- 1) Univerzální – nejčastější typ příměstských táborů, účastníci se věnují různorodým činnostem (malování, výletům, sportovním aktivitám, hrám či exkurzím).

- 2) Poznávací – typ příměstských táborů, jejichž výlety a exkurze mají jasně daný cíl; v průběhu návštěv ZOO, muzeí, hradů, zámků, zábavných parků absolvují účastníci různé edukační a poznávací programy, jejichž součástí mohou být i hry a soutěže.
- 3) Specializovaný – typ příměstských táborů, jejichž program je zaměřen na určitou specializovanou činnost; program zajišťují odborníci ve svém oboru, například erudovaní biologové, výtvarníci či sportovní umělci, tábor by i přesto měl mít rozmanitý program zahrnující hry a sportovní aktivity.

Díky inkluzivnímu trendu a inkluzivnímu prostředí, vytvořeném v různých volnočasových organizacích, má čím dál tím větší počet dětí, a to jak dětí intaktních, tak dětí s SVP, možnost trávit volný čas společně na táborech. Právě výchovou ve volném čase získávají děti možnost k rozvoji takových stránek osobnosti, které jsou ve formální výchově kvůli nedostatku prostoru a času opomíjeny.

Výchova ve volném čase formuje hodnoty týkající se osobnostního růstu. Jedná se především o kreativitu, otevřenost a zvědavost. Utváří dále hodnoty spojené se sociálním rozvojem, který se promítá v komunikačních dovednostech, při projevu solidarity, přijetí odpovědnosti při řešení problémů. Dotýká se také obecných lidských a etických hodnot, ve formě tolerance a projevu úcty vůči druhým, v tomto případě tedy v projevu vzájemné tolerance a úcty dětí intaktních a dětí s SVP (Lechta, 2010, s. 144–145).

Výchova ve volném čase má kromě formování různých hodnot také další funkce. Mezi ty nejzásadnější patří funkce formativní, zdravotně-hygienická, socializační, seberealizační, kompenzační a preventivní. Formativní funkce se naplňuje prostřednictvím pořádání vystoupení, soutěží či zápasů. Ve volném čase děti střídají činnosti různého typu, například organizovanou činnost se spontánní činností, edukací a čas odpočinku, přičemž dochází k uvolnění psychického napětí a stresu. Tímto způsobem je naplněna funkce zdravotně-hygienická. Děti se ve volném čase nejčastěji setkávají při zájmových činnostech ve skupinách. Dochází tak mezi nimi k socializačním procesům. Výchova ve volném čase poskytuje možnost vyniknout i takovým dětem, které ve škole či v jiných oblastech nedosahují takových výsledků, jaké by si přály. Jinými slovy, dítě si takto kompenzuje nedostatky ve zmíněných oblastech. Pokud dítě dostane šanci vyniknout, dochází tak u něj k uspokojení nejvyšších potřeb, tedy potřeb seberealizačních. V neposlední řadě plní výchova ve volném čase také funkci preventivní. Navštěvuje-li dítě nějakou zájmovou činnost, ve které je veden ke samostatnosti a zodpovědnosti a při které smysluplně

tráví svůj volný čas, nemá pak potřebu se chovat neslušně, provádět trestnou činnost a podobně (Lechta, 2010, s. 145–147).

Při vzdělávání a výchově ve volném čase se uplatňují různé principy. Jedním z primárních principů je princip dobrovolnosti. V inkluzivním prostředí zájmových organizací jsou dětem s SVP nabízeny různé možnosti trávení volného času. Děti si mezi nimi mohou dle svých schopností a možností dobrovolně vybírat. Pro děti s SVP nejsou vhodné takové kroužky, ve kterých musí podávat skupinový výkon. Mnohem lépe se jim daří na kroužcích, kde vystupují samy za sebe. Jak mohu z vlastní zkušenosti i na základě rozhovorů potvrdit, dětem s SVP se například ve Skautu moc nelíbí nebo nedaří. Pokud však navštěvují kroužek, kde samostatně, případně s něčí pomocí, staví různé stavebnice, pak tento kroužek navštěvují rády a moc je baví. Obecně je princip dobrovolnosti porušován rodiči dětí mladšího školního věku, neboť rodiče vybírají dětem kroužky podle představ rodičů, nikoli podle toho, co by se líbilo dětem samotným. Z praxe je mi známo, že jsou tyto děti kroužky přehlčovány, téměř každé odpoledne mají nějakou organizovanou činnost, a chybí jim tak prostor pro odpočinek či pro volnou zábavu.

Dalším principem je princip zájmového zaměření, který se týká především organizace zájmových činností. Cílem tohoto principu je zformování co nejvíce příležitostí a možností trávení volného času jak pro děti intaktní, tak pro děti s SVP. Princip sebe-realizace má ve výchově ve volném čase také důležitou úlohu. Díky vhodně zvoleným činnostem má dítě možnost odhalit své nadání. Přitažlivost a pestrost jsou pro děti také velice důležité. Pedagog by měl činnosti pravidelně obměňovat, aby nedošlo ke stereotypizaci činností a následném nezájmu ze stran dětí. Princip citlivosti a citovosti poukazuje na to, že by děti s SVP neměly být litovány, ale mělo by se s nimi soucítit (Lechta, 2010, s. 147–149).

Posledním principem uplatňujícím se ve volnočasové výchově je princip aktivity. Lechta jej definuje následovně: „*Princip aktivity znamená, že dítě se aktivně podílí na všech fázích zájmové činnosti, tj. je aktivní při plánování, realizaci a hodnocení. (...) Při správném uplatňování tohoto principu se vytváří pro dítě s PNO prostor, ve kterém se může cítit a také být přijímáno jako plnohodnotný a plnoprávný člen skupiny, může rozvíjet sociální dovednosti související s rozhodováním, překládáním vlastních návrhů, vyrovnaváním se s kritikou a přijetím ocenění*“ (Lechta, 2010, s. 149).

1.2 Příměstské tábory v DK Rybka

Příměstské tábory v DK Rybka probíhají již od roku 2018. Od té doby se uskutečnilo 28 turnusů příměstských táborů, 3 turnusy jarních příměstských táborů, 25 turnusů letních příměstských táborů. Tábory jsou pořádány pro děti od 6 do 12 let, které navštěvují základní školu ve Vodňanech. Mezi účastníky se pravidelně objevují děti s SVP, ve většině případů se jedná o děti, které tábory navštěvují již od začátku působení klubu. Tábory jsou pořádány v denní době od 6:45 do 17:00 hodin, což mi přijde jako velmi velkorysé, neboť ostatní organizace fungují od 8:00 do 16:00 hodin. Jak zmiňuje i respondentka IP během rozhovoru: *„No, tak určitě to pomáhá, když rodiče jsou zaměstnaní o prázdninách, tak když třeba neexistují babičky nebo jiní příbuzní, kteří by mohli hlídat děti, tak tohle je úžasná organizace, která vlastně to zajistí a za úplně minimální cenu, rozhodně menší cenu, než jsou tábory třeba. A hlavně ty děti se vrací zpátky domů, kdežto na těch pobytových táborech je to o hodně horší, že vlastně ty děti strádají tu rodinu.“*

Vychovatelé v dětském klubu se snaží vytvářet atraktivní programy táborů, vytvářejí tematicky zaměřené turnusy, například *Letem zoo světem*, *Hurá pěšky*, *Honba za pokladem a podobně*. V každém turnusu příměstského tábora se děti vydávají na tři výlety. Právě výlety patří mezi nejoblíbenější aktivity během táborů. Oceňují je nejen děti, ale i vychovatelé.

IP: *„Tam jsou zábavné hry na těch výletech anebo tam jsou zajímavosti, no, takže ty děti jsou zabaveny. Když se třeba jede do nějakého místa, kde je třeba hřiště, jak jsme jeli třeba na Lipno, do Království lesa, no tak tam se vyřádily úplně neskutečně, a bylo jim líto, že jedou domů, takže myslím si, že zábava tam byla na místě. A i pro nás je to vlastně zábava. ... Ráda bych zmínila, že ty výlety jsou super. Výlety pomáhají dětem i nám.“*

HB: *„Výlety byly moc pěkný. ... (...) ty výlety jako docela jsme měli taky náročný s téma dětma, jo. I ty túry pěšky, ale zvládly to ty děti, opravdu byly šikovný.“*

Mezi nejčastější účastníky příměstských táborů obecně patří děti mladšího školního věku, a proto se jimi a specifiky tohoto období bude zabývat následující kapitola.

2 Vývojová specifika dětí mladšího školního věku

Tato kapitola se věnuje nejdůležitějším momentům a mezníkům v životě dítěte v období od 6 do 12 let (věk odpovídající věku účastníků zkoumaných příměstských táborů). Vzhledem k tomu, že se v tomto období života dítěte děje mnoho změn a procesů, snažila jsem se vybrat taková specifika, která se promítají ve volném čase anebo jsou spjata se soužitím ve skupině mezi vrstevníky. Pro začátek tohoto období je charakteristický přechod ze školky do školy, vývoj komunikačních, vztahových a socializačních dovedností. Konec tohoto období je datován k nástupu na druhý stupeň ZŠ.

Utváření sebepojetí, genderové identity a postojů ke vzdělávání představují důležité mezníky v tomto období. Avšak nejzásadnějším momentem je přechod ze školy mateřské do školy základní. Dítě si musí zvykat na změnu stylu a způsobu výchovy a vzdělávání. Nemůže si hrát, kdy se mu zachce. Je nuceno se naučit velké množství nových informací a musí si zvykat na nový režim. Aby bylo dítě schopné zvládnout tak velkou zátěž, která přichází najednou, nikoli po jednotlivých krocích, je důležité, aby se mu dostávalo pozitivních motivací a pochval, které mají kladný vliv na úspěchy ve škole, vztah ke vzdělávání, vztah k sobě samému a také na víru v sebe sama (srov. Thorová, 2015, s. 402–403).

„Ve škole je dítě vystaveno zřetelnému hodnocení učitele. Děti se mohou snadno srovnávat s vrstevníky, což u nich vede k zvýšené míře porovnávání a soutěživosti. Strach ze selhání (...) se u dětí projevuje nedostatkem motivace k překonávání překážek, dítě raději činnost nevykoná, než by riskovalo špatný výsledek. Děti se teprve učí přijímat vlastní nedostatky, a tak více hledají chyby u ostatních. Zejména v rané fázi středního dětství ještě hodně žalují, posmívají se, poukazují na nedostatky svých kamarádů a spolužáků, nedokážou přijímat kritiku.“ (Thorová, 2015, s. 403–404). Z praxe vím, že vychovatelky se v klubu velice často setkávají s tím, že děti ve věku 6–9 let velice často žalují na své spolužáky a poukazují na jejich chyby. Pamatují si například, kdo dostal špatnou známku či poznámku do žákovské knihy. Vlastní nevhodné chování však nekomentují a dělají, že nic neprovedly.

S novým způsobem výuky přichází i nové požadavky na dítě. Děti se musí soustředit, nebo alespoň být v klidu a zticha, 45 minut v kuse, s čímž mají zpočátku celkem potíže. *„Délka soustředění na cokoli, i na zajímavou látku, je však v tomto období stále dost omezená. (...) V 7 letech se dítě dokáže soustředit přibližně 7–10 minut, v 10 letech*

10–15 minut atd. (...) Mladší školáky je možné snadno rozptýlit čímkoli, pozornost dětí středního školního věku už tak zranitelná není. Mezi 8. a 11. rokem se zlepšuje schopnost ovládat pozornost, flexibilně ji přesouvat a rozdělovat.“ (Vágnerová, 2012, s. 290–291). Z vlastního pozorování vím, že koncentrace pozornosti dětí tohoto věku je nestálá a krátká. Při výkladu na různých exkurzích se děti vydržely soustředit maximálně pár minut na začátku, poté už se spíše dívaly kolem sebe, výkladu nevěnovaly tolik pozornosti a případně se soustředily na jiné věci než na výklad, bavily se s kamarády nebo si hrály se svým oblečením. Pakliže někdo výklad narušoval, nechaly se i ostatní děti snadno rozptýlit a přestaly se soustředit. Lektorovi dalo poté hodně práce získat si zpět pozornost dětí.

S přechodem z mateřské do základní školy získávají děti zpravidla více volného času (pokud dříve v mateřské škole zůstávaly i přes odpoledne). Aby bylo o děti ve volném čase postaráno a aby byly zabaveny, mají volný čas vyplněný různými aktivitami, které jim vybírají sami rodiče. Mnohdy jsou děti těmito aktivitami přehlčovány, což pro ně může mít opačný efekt. Místo toho, aby si po náročném dni ve škole odpočinuly, přebíhají z jednoho kroužku do druhého a domů se dostávají až k večeru. Pro děti může být toto období velmi náročné (srov. Navrátilová, 2012).

U dětí ve věku 6–12 let dochází k rozvoji komunikace a logického myšlení, které je u nich stále na nízké úrovni. Děti v tomto období často poslouchají, co si říkají dospělé osoby, opakují jejich myšlenky a věty, aniž by si uvědomovaly, co vlastně říkají. Tyto věty pak používají před dalšími osobami. Dítě pak například vypráví, co nepěkného si tatínek myslí o paní učitelce, aniž by si uvědomovalo, že z toho může mít problémy (srov. Thorová, 2015, s. 404). Podobně jako dítě přejímá myšlenky a věty od dospělých přejímá i rodičovské stanovisko a vztah ke škole, vzdělávání a školním úspěchům. V případě, že dítě nechápe smysl školního vzdělávání, začne školu vnímat jako zbytečnou povinnost, ztrácí veškerou motivaci k činnosti a nezažívá ze školních úspěchů patřičné uspokojení (srov. Vágnerová, 2012, s. 259 a 316).

„I když se v průběhu středního dětství zlepšují komunikační schopnosti, dítě není schopné přesně popisovat události, které se přihodily, nedokáže vyjádřit, co ho trápí. Obtížně rozlišuje, co je a není důležité, vybírá si jen kusé povrchní informace, které mohou celou událost zkreslit, nebo nepochopí obsah sdělovaného.“ (Thorová, 2015, s. 407). S tímto jevem se vychovatelky v klubu setkávají velice často. Pokud se přihodí nějaká událost, a vychovatelky nejsou přímo u toho, zřídka se zpětně dozvídají celou pravdu. Děti přikládají důležitost bezvýznamným maličkostem, a to důležité vynechávají. Často

pak vznikají absurdní situace, kdy se děti dohadují, jak ta příhoda vlastně vznikla a kdo je vlastně vinen.

Z počátku tohoto období je středobodem jejich života rodina, která postupem času ztrácí na svém vlivu, a dítě začne tíhnout ke svým vrstevníkům. Díky kontaktu se svými vrstevníky se utváří jejich sebepojetí a je pro ně důležité, co si o nich vrstevníci myslí. Komunikují mezi sebou přes mobilní telefon a sociální sítě. Stále si však utvářejí party stejného pohlaví, do nichž druhé pohlaví nemůže patřit. V tomto období děti velice rychle mění postoje ke svým kamarádům. V jednu chvíli jsou spolu nejlepší kamarádi, za pár vteřin se z nich stávají nepřátelé, a tak pořád dokola (srov. Thorová, 2015, s. 407).

Kamarády si děti v období mezi 6. a 8. rokem volí podle toho, s kým mohou sdílet různé aktivity. Kamarádí se s tím, s kým si hrají, mají podobné hračky, podobné vlastnosti, bydlí kousek od sebe nebo s kým sousedí v lavici. V období mezi 9. a 10. rokem si děti volí kamarády spíše podle toho, kdo jim nezištně pomáhá, je věrný, vyjadřuje podporu, neprozradí tajemství, nezradí je a je zdrojem jistoty a opory (srov. Vágnerová, 2012, s. 340–341).

Dítě mladšího školního věku prochází další fází socializace. „*Znakem pokročilejší fáze socializace je snaha o formálnější organizaci skupiny. Vznikají první skupinové identity. Děti vytváří různé skupiny a spolky. Tajemství, výlučnost a důvěrnost patří mezi podstatné znaky těchto dětských uskupení, která ale obvykle nemají dlouhého trvání. Děti sepisují seznamy členů, pravidla chování, definují podmínky členství, určují hierarchii organizace. Snaha vytvářet spolky přetrvává do dospělosti, některé spolky jsou stejně jako v dětství definovány uzavřeností skupiny, tajemstvím a rituály.*“ (Thorová, 2015, s. 409–410) V klubu si děti často utvářejí skupiny s platností na několik dní. Staví si různé bunkry, do kterých smí pouze členové skupiny, domlouvají si hesla pro vstup a přijímají nové členy za určitých podmínek.

3 Děti se speciálními vzdělávacími potřebami

Tato kapitola představuje úvod pro empirickou část této diplomové práce. Je zde uvedena charakteristika pojmu dětí s SVP z pohledu školského zákona a vybraných autorů. Dále jsou zde popsány a vysvětleny některé odborné termíny, důležité pro celkový kontext a porozumění charakteristikám dětí s SVP, které se účastnily příměstských táborů v DK Rybka. Jednotlivé medailonky obsahují výchozí popis dětí na základě vyšetření z pedagogicko-psychologické poradny. Další informace o těchto dětech v kontextu příměstských táborů jsou pak uvedeny na základě pozorování a rozhovorů s respondenty ve čtvrté kapitole.

3.1 Charakteristika dětí s SVP obecně

Pojem dítě s SVP je velice široký, proto je vhodné jej správně vymezit. „Podle školského zákona jsou za žáky s SVP považováni žáci se zdravotním postižením – tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, poruchami autistického spektra (PAS), s narušenou komunikační schopností, souběžným postižením více vadami a speciálními poruchami učení nebo chování, žáci se zdravotním znevýhodněním (zdravotně oslabení, dlouhodobě nemocní a s lehčími zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování) a žáci se sociálním znevýhodněním (žáci z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, žijící v prostředí sociálně vyloučených lokalit, znevýhodnění při svém vzdělávání z důvodu příslušnosti k etnické nebo národnostní skupině či specifickému sociálnímu prostředí, zejména ve spojení s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka). Patří sem i okruh žáků mimořádně nadaných.“ (cit. Vítková, 2010, s. 42–43).

Vítková (2016, s. 77) definuje žáky s SVP i jiným způsobem: „Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považovány osoby, které k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebují poskytnutí podpůrných opatření.“

Ve zprávách z vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně se u všech dětí s SVP zúčastněných v dále prezentovaném výzkumu objevují následující pojmy, jejichž popis je důležitý pro porozumění zprávě z vyšetření dítěte s SVP. Jedná se o pojmy podpůrná opatření, individuální vzdělávací plán a asistent pedagoga.

„Podpůrnými opatřeními se rozumí využívání speciálních metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů, zaražení předmětů speciálně pedagogické péče, poskytování pedagogických a psychologických služeb, souběžné působení dvou pedagogických pracovníků ve třídě, zajištění služeb asistenta pedagoga a poskytnutí individuální podpory při výuce.“ (cit. Vítková, 2016, s. 23–24).

Zpráva z vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně obsahuje následující oblasti doplněné o konkrétní příklady (Potměšil, Valenta, 2015, s. 100): *„Organizace výuky, modifikace vyučovacích metod a forem, intervence, pomůcky, úpravy obsahu vzdělávání, hodnocení, příprava na výuku, sociální a zdravotní podpora, práce s třídním kolektivem, úprava prostředí, implementace podpůrných opatření zahrnující personální a organizační opatření.“*

Individuální vzdělávací plán (IVP) obsahuje tyto základní údaje (Vítková, 2016, s. 82–83): *„údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče; údaje o cíli vzdělávání žáka; vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka; seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek; návrh případného snížení počtu žáků ve třídě; způsob úpravy prostředí; formu denního režimu; individuální metody a postupy výchovně-vzdělávací intervence.“*

Asistent pedagoga je *„pedagogickým pracovníkem, který se podílí na vzdělávání dětí, žáků, studentů se speciálními vzdělávacími potřebami v případě, že tito nejsou schopni efektivně naplňovat své vzdělávací potřeby. (...) Podporuje přijetí žáka s SVP kolektivem třídy. (...) Jeho úkolem je podporovat žáka v samostatnosti, učit jej dovednostem, které povedou ke snižování závislosti na ostatních osobách.“* (Baslerová, 2015, s. 146–148). U asistenta pedagoga se rozlišují čtyři varianty opatření dle stupňů podpory (Baslerová, 2015, s. 148–149):

- Stupeň 2 – Asistent pedagoga je přítomen u pěti a více žáků, kteří mají stanovená podpůrná opatření ve 2. stupni podpory; jednotliví žáci využívají asistenta k činnostem, které samy nezvládají, asistent u nich není po celou dobu vyučování.

- Stupeň 3 – Asistent pedagoga je přítomen u méně než pěti žáků, kteří mají stanovená podpůrná opatření ve 3. stupni podpory; jednotliví žáci využívají asistenta k činnostem, které samy nezvládají, asistent u nich není po celou dobu vyučování.
- Stupeň 4 – Asistent pedagoga je přítomen pouze u jednoho konkrétního žáka po celou dobu vyučování.
- Stupeň 5 – Asistent pedagoga je přítomen pouze u jednoho konkrétního žáka po celou dobu pobytu ve škole a na školních akcích.

3.2 Charakteristika dětí s SVP přítomných na příměstských táborech

V této části kapitoly jsou uvedeny medailonky dětí s SVP, které se zúčastnily příměstských táborů v DK Rybka. Každý profil obsahuje anamnézu a doporučení vyplývající ze zprávy z vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. Pod profily jsou vysvětleny odborné termíny, nejčastěji se jedná o popis onemocnění či poruchy. U některých profilů se onemocnění opakují, proto jsou uvedeny pouze v prvním případě. Jména dětí byla z důvodu zachování anonymity změněna.

Antonín, 12 let

Anamnéza: autismus, ADHD; deficit v oblasti omezeného logického, abstraktního a mechanického myšlení; slabší paměť; nižší schopnost vybavnosti informací; vzhledem ke všem oslabením není schopen pochopit učivo v plném rozsahu.

Doporučení: rozvíjet praktické dovednosti a kompenzovat nedostatky pomocí podpůrných opatření; pracovat s kladnou motivací, s kladnou pochvalou, přiměřenou kritikou doplnit informaci o konkrétním způsobu řešení; hodnotit snahu i zájem, zaměřit se na rozvoj sebehodnocení; nesrovnávat s ostatními žáky; při výkladu učiva používat stručné věty s konkrétními příklady, vizuálně zdůraznit, co je podstatné, případně poskytnout do vysvětlení; individuální přístup; názornost; střídat aktivity s uvolněním; respektování rychlé unavitelnosti a pracovního tempa; zadání úkolu stručně, jasně, úkol by měl být co nejvíce konkrétní; zřehlednit informace o časových a prostorových změnách; přímé vedení a zvládání výkyvů kolísající pozornosti; podílet se na rozvoji sociálních kompetencí; nápomoc při plánování a organizaci aktivit.

Ve škole je Antonínovi přidělen asistent pedagoga (stupeň 4, rozsah 40 hodin), podpora asistenta pedagoga je potřebná i ve školní družině.

Autismus patří mezi poruchy autistického spektra, které se řadí mezi pervazivní poruchy. V případě klasické formy autismu se u dětí objevují obtíže v oblasti komunikace, vnímání a sociální interakce (srov. Slowík, 2016, s. 150). Mezi typické projevy chování autistických dětí patří: „*stereotypní pohyby, lpění na činnostních rituálech, sebepoškozování nebo extrémní reakce na běžné podněty.*“ (Slowík, 2016, s. 150).

Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) neboli syndrom narušené pozornosti spojený s hyperaktivitou je neurovývojové onemocnění projevující se obtížemi se soustředěním, zvýšenou impulzivitou, poruchami chování a specifickými poruchami učení (Slowík, 2016, s. 134).

Anastázie, 10 let

Anamnéza: porucha aktivity a pozornosti (ADHD), v dlouhodobé péči DPA, medikována; SPU: dyslexie, dysortografické potíže na bázi ADHD; oslabená jemná motorika ruky; celkově pomalejší pracovní tempo; oslabené dílčí perцепčně motorické funkce.

Doporučení: ocenit dílčí pozitivní posuny; zařazovat aktivizační a relaxační postupy při snadno odkloněné pozornosti a rychlejší výkonové unavitelnosti; individualizované zadávání úkolů a dohled při zpracování; respekt pomalejšího pracovního tempa; ověřovat, zda chápe zadání; pomoc při počáteční orientaci v látce; pomoc při udržování kontinuity práce.

Ve škole je Anastázii přidělen asistent pedagoga (stupeň 3, rozsah 20 hodin).

Specifické poruchy učení (SPU) patří mezi nejčastější druh znevýhodnění žáků projevující se v získávání a v užívání školních dovedností, tj. psaní, čtení, počítání. Tyto poruchy se projevují u žáků s přinejmenším průměrnou inteligencí (srov. Slowík, 2016, s. 126).

Dyslexie je specifická porucha čtení projevující se potížemi s identifikací a zapamatováním písmen, obtížemi s rychlostí a správností čtení. Dysortografie je specifická porucha pravopisu, projevující se potížemi v rozlišování měkkých a tvrdých souhlásek (srov. Slowík, 2016, s. 129).

Aleš, 9 let

Anamnéza: LMP, závažné zdravotní postižení (WS syndrom), oslabení zrakové a prostorové percepce, problém s koordinací v jemné a hrubé motorice, oslabená kresba a grafomotorika.

Doporučení: některé dílčí úkoly možno hodnotit pomocí obrázků, pochvalou i známami; tolerance pomalejšího tempa; podpora a povzbuzení při plnění úkolů; využití názorných pomůcek; přiměřeně tolerovat nepozornost, zvýšenou únavu a zvláštnosti chování; střídání činností a zařazování relaxačních chviliek vzhledem k unavitelnosti; vážné zdravotní postižení vyžadující neustálý dohled.

Ve škole je Alešovi přidělen asistent pedagoga (stupeň 4, rozsah 35,5 hodiny).

Lehké mentální postižení (LMP), dříve označované za lehkou mentální retardaci, je mentální postižení projevující se různou škálou obtíží v učení a zpočátku i v sociální sféře. V dospělosti jsou lidé s LMP ve většině případů schopni pracovat, být užitečnými v rodinném životě a utvářet si společenské kontakty (srov. Slowík, 2016, s. 112, 116). Williamsův syndrom je: „*geneticky podmíněná porucha, která s sebou nese řadu příznaků, nejčastěji charakteristický vzhled, onemocnění srdce či velkých cév a různé odchylky psychomotorického vývoje, poruchy růstu.*“ (Willík – spolek pro Williamsův syndrom, z.s., 2021).

Adolf, 12 let

Anamnéza a závěry z vyšetření: posthemoragický hydrocefalus, shunt, sekundární epilepsie, intenzivně medikován; milý a přátelský chlapec, zpočátku ostýchavý, posléze aktivně komunikuje; při úkolech kolísá pozornost, zvyšuje se unavitelnost; větší míra hravosti, než odpovídá jeho věku; aktuální úroveň rozumových schopností v zjevném podprůměru; autoritu uznává, úkoly se snaží vypracovat co nejlépe; silné stránky: všímavost k detailům, schopnost představit si předmět a sestavit ho z částí, při kontrole je velmi pečlivý a snaživý, najde sám hodně chyb; slabé stránky: kapacita krátkodobé a pracovní paměti a všeobecný rozhled, oblast zrakového vnímání je mírně oslabená, při čtení pomalé pracovní tempo, porozumění sociálním situacím mírně oslabené, při psaní vykazuje známky dysgrafického vzhledu.

Doporučení: tolerance sníženého výkonu ve čtení a psaní vycházející z oslabení percepčně-motorických funkcí, shovívavější přístup ke specifickým chybám v písemném projevu, tolerance nižší grafomotoriky; udržovat oční kontakt, slovní pokyny dávat až po navázání kontaktu, klidným hlasem stručné a jasné pokyny, po částech a často je opakovat; úkoly strukturovat po jednotlivých krocích a pochválit za úspěch; zapojovat více smyslových modalit, různé pomůcky, při neporozumění vysvětlit opakovaně, jiným způsobem, případně s pomocí názorného materiálu; dopřát dostatek času na kontrolu chyb; často chválit, poskytnout možnost, aby vyniknul, dopřát dostatek času na vyjádření; vždy

poskytnout možnost na doptání se na nejasnosti; pokud se nesoustředí, je potřeba ho zapojit; dostatek času na práci, navýšit časové limity, při vyčerpání umožnit krátkou přestávku; pravidelnost a řád v aktivitách; usměrňovat přívod podnětů, nápomoc při orientaci, podpora plánování a organizace pracovního postupu; vést k větší samostatnosti.

Ve škole je Adolfovi přidělen asistent pedagoga (stupeň 3, rozsah 15,5 hodiny).

Hydrocefalus je onemocnění, při kterém se v mozkových komorách nadměrně hromadí mozkomíšni mok. Posthemoragický hydrocefalus vzniká po masivním krvácení a obstrukci likvorových cest nahromaděným mozkomíšním mokem (srov. Lipina, 2016, s. 224–225).

Shunt, neboli zkrat, je operativní řešení hydrocefalu. Jde o odvádění mozkomíšního moku z mozkových komor do tělních dutin, nejčastěji do dutiny břišní, kde je vstřebáván pobřišnicí (srov. Lipina, 2016, s. 225).

Sekundární epilepsie je „*druh epilepsie, u kterých jsou záchvaty způsobeny určitým jasně definovaným poškozením mozku, ať už jde o úraz mozku, mozkový nádor, cévní onemocnění, degenerativní onemocnění mozku, různé vrozené vývojové vady nebo záněty mozku. Do této skupiny patří i ti nemocní, jejichž mozek byl poškozen během porodu.*“ (Společnost „E“, s. 8).

Albert, 12 let

Anamnéza a závěry z vyšetření: hemiparetický obraz chůze; zraková vada kompenzována brýlemi, přetrvávající oslabení v oblasti fonemického sluchu; v péči neurologa, fyzioterapeuta, oftalmologa, každý den cvičení Vojtovy metody; komunikativní, milý, přirozený, vstřícný, zvědavý, přirozeně navazuje kontakt, vstupuje do řeči; pozornost – kolísání koncentrace se projevuje v důsledku delší mentální zátěže zvýšeným psychomotorickým neklidem, zbrklostí, snahou vše rychle odbýt; hrubá motorika: samostatná chůze do schodů i ze s přidržením zábradlí, zvládá překážky, přesuny na delší vzdálenost, krátce i stoj na jedné noze, chůze pata-špička po čáře nepřesná; jemná motorika: dobrá koordinace obou rukou, dobře zvládá drobné manipulativní činnosti, pracuje s pomůckami přesně, hbitě, soustředěně; řeč – projevy dyslalie.

Doporučení: usměrňovat zbrklé pracovní tempo, hyperaktivitu při chůzi i aktivitách, zajistit vyšší dohled a bezpečnost při chůzi po schodech, v neznámých prostorách a po nerovném terénu; využívat metody a formy výuky podporující koncentraci pozornosti s možností využívání střídání činností, obměn aktivit, umožnění relaxačního uvolnění; dát dostatek času k vypracování úkolů a zpětné kontrole; vést k potřebě zakončit

úkol; nezadávat časově limitované úkoly, tolerance individuálního pracovního tempa; přehledné strukturování zadaného úkolu, úkoly krokovat; v případě potřeby poskytnout přímé vedení; potřebná častá motivace, průběžná pochvala, posilovat přiměřené sociální chování, učit sebehodnocení; podpora zájmových aktivit a zapojení do mimoškolních činností; respekt rychlé unavitelnosti; dopomoc při zapínání zipu, ve školní jídelně pomoc s přenášením tácu s obědem, asistence.

Ve škole je Albertovi přidělen asistent pedagoga (stupeň 3, rozsah 30 hodin).

Hemiparetický obraz chůze je typ chůze, při které jsou charakteristické: „*nižší rychlost a vytrvalost ve srovnání se zdravými, asymetrické zatěžování dolních končetin s odlehčením končetiny paretické, zhoršená selektivní kontrola pohybu a zpomalená posturální reaktivita.*“ (Kolář, Kolářová, Krobot, Schusterová, Tomsová, 2017, s. 522).

Dyslalie je porucha výslovnosti. „*Dyslalie je nejrozšířenější vadou dětské řeči. Podstatnou roli hraje sluch, jeho specifická podoba – tzv. fonemický sluch, schopnost diferencovat, rozlišovat zvuky lidské řeči.*“ (Valenta, 2003, s. 246).

4 Vlastní výzkumné šetření

Tato kapitola se bude věnovat detailnímu popisu vlastního výzkumného šetření. V úvodu se budu věnovat cílům, které jsem si na začátku šetření stanovila. Další část bude tvořit popis výzkumného vzorku a metod získání dat, přičemž v tomto úseku detailněji vyličím průběh rozhovorů a vlastního pozorování. Hlavní část této kapitoly je věnována analýze získaných dat z rozhovorů, jejichž jednotlivé části doplním vlastním komentářem a vlastními poznatky z pozorování.

4.1 Výzkumný cíl

Cílem mého výzkumného šetření je zjistit, co organizátoři a účastníci příměstského tábora vypovídají o realizaci a průběhu příměstského tábora v dětském klubu Rybka s ohledem na skutečnost, že se tábora účastnily také děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále chci zjistit, co vypovídají o průběhu příměstského tábora rodiče dětí a co vyplývá z realizovaných pozorování. Následně chci porovnat jednotlivá zjištění z rozhovorů a vlastního pozorování, utvořit tak komplexnější popis zkoumaného případu a pokusit se tak zkoumané problematice lépe porozumět.

4.2 Zvolený typ výzkumu

K tématu této diplomové práce nebylo dosud publikováno mnoho výzkumů či studií v oblasti volnočasových zařízení, konkrétně se zaměřením na dětské kluby. Objevily se studie se zaměřením na děti se speciálními potřebami ve volnočasových střediscích (Krátká, 2016) či v oblastech neformálního vzdělávání, případně studie zaměřené na přípravu a evaluaci příměstských táborů obecně (Košková, 2018). Pro získání dat v této oblasti jsem po konzultaci s vedoucím práce zvolila kvalitativní typ výzkumu. Kvalitativní přístup definuje Hendl (2005, s. 50) takto: „*Kvalitativní výzkum je proces*

hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“

Moje diplomová práce představuje případovou studii vybraného dětského klubu, resp. příměstských táborů, které tento klub organizuje. Zkoumaným případem je tedy průběh konkrétního příměstského tábora, kterého se účastnily děti s SVP.

Případová studie je typem kvalitativního výzkumu, pro který je typické, že čerpá výzkumné poznatky z více zdrojů dat. Obecně jde v případové studii o zkoumání jednoho nebo několika málo případů. Během výzkumu se o těchto případech sbírá velké množství dat. Výzkumník se touto metodou snaží zaznamenat komplexnost případu v jeho přirozeném prostředí (Hendl, 2005, s. 103–104). *„Případové studie (...) patří do kategorie výzkumů, které studují singularity, tj. jedinečné jevy. Jdou dvěma směry: 1. vedou k vyprávění příběhů a k obrázkům; 2. vedou k neostrým generalizacím (...), které se liší od generalizací statistických.“* (Mareš, 2015, s. 117). Případovou studii popisuje Sedláček (2014, s. 111) takto: *„Případová studie je podobně výhodným postupem při zkoumání specifických, velmi komplexních sociálních jevů. Detailní studium těchto případů může vést k odhalení skrytých aspektů problému i k vysvětlení vzájemných příčinných vazeb, které mohou zůstat i v jiných postupech neodhaleny.“*

Případové studie se dělí podle sledovaného případu na pět skupin. V první skupině jde o osobní případovou studii. Výzkumník se zde zabývá studiem určitého aspektu jedné osoby. Soustředí se například na minulost, faktory a postoje související s určitou událostí. Zkoumat tímto způsobem lze celý život jedince. Ve druhé skupině jde o zkoumání komunity. Badatel se zabývá např. jednou či více komunitami ve městě, analyzuje vzorce aspektů života komunity a srovnává je. Třetím typem případové studie je zkoumání sociálních skupin, a to jak malých komunikujících skupin, tak větších rozptýlených skupin. Pozornost je věnována popisu a analýze vztahů a aktivit v dané skupině. Čtvrtým typem případových studií je zkoumání organizací a institucí. Studují se firmy, školy, organizace s cílem hledání nových vzorců chování, zavedení různých typů řízení, druhů evaluace a sledování procesů změn a adaptace. Posledním typem je studium událostí, rolí a vztahů (Hendl, 2005, s. 104–105). V případě mého výzkumu se jedná o kombinaci posledních dvou zmíněných typů případové studie.

„Stake (1995) definuje případovou studii jako úsilí o porozumění určitému sociálnímu objektu v jeho jedinečnosti a komplexitě. Sociální objekt je pro něho ohraničeným

systemem, tzn. že představuje systém s určitými sociálními hranicemi. (...) Případová studie vypráví historii tohoto systému. Stake uvažuje určitý případ a příslušné problémové okruhy, otázky nebo aspekty, které chce u něho zkoumat. (...) Případ je něco speciálního, žák, třída, výbor, program, ale asi ne problém nebo téma. Případ může mít problém a zpráva o případu má nějaké téma, ale případ má svoji identitu. Případ má v jistém smyslu jedinečný život. Je to něco, čemu zcela nerozumíme, a proto to zkoumáme.“ (Hendl, 2005, s. 105–106). V mém výzkumu se jedná o konkrétní dětský klub a několik běhů příměstských táborů, jichž se účastnily konkrétní pedagogové a děti s SVP. Tento případ je tedy neopakovatelný a jedinečný, jak naznačuje výše uvedená citace, nicméně i takto je možné ze zjištěných poznatků získat porozumění problémům a jevům, které mohou být důležité i v jiných organizacích a skupinách pedagogů a dětí.

Yin uvádí čtyři modely případových studií, a to exploratorní, explanatorní, deskriptivní a evaluační. „*Exploratorní studie mají za cíl prozkoumat neznámou strukturu případu a působící vztahy, definovat hypotézy, otázky, nebo dokonce navrhnout teorii a připravit tak půdu pro další výzkum. (...) Explanatorní studie podává vysvětlení případu tím, že rozvádí jednotlivé příčinné řetězce, které lze u případu identifikovat. Přitom obvykle užívá nějakou teorii. Deskriptivní případová studie má dodat kompletní popis jevu. Evaluační studie provádí rovněž popis, exploraci nebo explanaci, ale jde v ní především o hodnocení nějakého programu nebo intervence na základě určitých hodnotových kritérií.*“ (Hendl, 2005, s. 110). V mém případě jde o studii deskriptivní.

Výzkumník v případové studii postupuje následujícími kroky: Nejprve si zvolí výzkumné otázky, vybere si fenomén, jehož se bude výzkum týkat. Dále si vybere případ, kterým se bude zabývat. Stanoví si metody sběru dat a analýzy dat. Ve většině případů si výzkumník volí kvalitativní metody sběru dat, pro doplnění může použít i kvantitativní metody sběru dat. Následně se připravuje na sběr dat, promýšlí si postup při sběru dat, jak si vše správně načasovat a předvídá, jaké problémy by při sběru mohly nastat a jak se s nimi poté vypořádat. Následuje samotný sběr dat, při kterém průběžně přepisuje data do elektronické verze. Data lze sbírat pomocí rozhovorů, pozorování či studiem dokumentů. Nasbíraná data zanalyzuje a interpretuje. Výzkumník při analýze jednotlivá data seřazuje do kategorií, následně je třídí a objasňuje. Sběr a analýza dat se vzájemně prolínají. Výzkumník provede první sběr dat, která zanalyzuje. Při zjištění, že data jsou nedostatečná, provádí další sběr a další analýzu dat, dokud není s výsledkem analýzy spokojen. Na závěr si připraví výzkumnou zprávu, ve které se snaží vylíčit a objasnit případ v jeho

komplexnosti a přiblížit ho tak čtenáři (Hendl, 2005, s. 113–114). Postup při realizaci mého výzkumu podrobněji popíšu dále.

4.3 Popis výzkumného vzorku a použitých metod získání dat

Pro přehled o tom, kolik osob se zúčastnilo příměstských táborů (včetně rodičů či dalších osob, které děti přiváděly či odváděly), jsem vytvořila tabulku 1.

Tab. 1: Počet osob zúčastněných na průběhu příměstských táborů

Příměstské tábory	Vedoucí	Ostatní zaměstnanci	Zúčastněné děti	Z toho dětí s SVP	Rodiče, doprovod
1. tábor	1	3	36	5	28
2. tábor	2	2	30	4	19
3. tábor	2	2	27	3	17
4. tábor	2	2	24	3	20
5. tábor	2	2	30	3	22
6. tábor	2	2	25	3	17
7. tábor	1	3	28	3	20
Celkový počet jedinečných osob	2	4	80	5	40

První sloupec značí počet hlavních vedoucích na příměstských táborech, druhý sloupec označuje počet zaměstnanců, kteří pomáhali hlavním vedoucím s organizací a s tábory celkově, třetí sloupec představuje celkový počet zúčastněných dětí, čtvrtý sloupec počet zúčastněných dětí s SVP a poslední sloupec ukazuje, s kolika rodiči či doprovázejícími osobami jsem se v průběhu příměstských táborů setkala.

K rozhovoru jsem oslovila všechny uvedené osoby ve sloupcích vedoucí a ostatní zaměstnanci, přičemž pro výběr respondentů jsem volila následující kritéria:

- respondent musí mít zkušenost s prací s dětmi nejen na příměstských táborech;
- respondent se musí zúčastnit minimálně jednoho turnusu příměstských táborů v DK Rybka;
- respondent musí být ochotný a otevřený k poskytnutí rozhovoru, případně rozhovorů na dané téma.

Kritérium ochoty a otevřenosti k poskytnutí rozhovoru jsem zvolila za účelem získání potřebných výzkumných dat. Kritérium zkušenosti s prací s dětmi nejen na příměstských táborech jsem zvolila z důvodů toho, že na výpomoc při organizaci s příměstskými tábory docházejí i lidé s nulovými zkušenostmi s dětmi, což se pro tento druh výzkumu jeví jako nevýhodné. Dle mého názoru, vychovatel či pomocník, který se zúčastnil minimálně jednoho turnusu příměstských táborů, získá větší přehled o dětech, o jejich chování a celkově o chodu příměstského tábora, což přináší důležité poznatky pro můj výzkum.

Na základě daných kritérií jsem pro samotný výzkum vybrala všechny oslovené respondenty. Všichni oslovení respondenti splňovali daná kritéria, tzn. byli ochotní k poskytnutí rozhovorů, měli minimálně roční zkušenost s prací s dětmi a zúčastnili se minimálně třech příměstských táborů. Níže je krátce představím, v rámci zachování anonymity jsou jejich jména pozměněna a nahrazena kombinací dvou písmen.

HB – 44 let, zaměstnankyně klubu, dvouletá zkušenost s prací s dětmi, 8 absolvovaných příměstských táborů.

IP – 20 let, pomocnice, studentka pedagogické školy, několikaletá zkušenost s prací s dětmi, 3 absolvované příměstské tábory.

KC – 24 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, několikaletá zkušenost s prací s dětmi, 6 absolvovaných příměstských táborů.

MS – 26 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, dvouletá zkušenost s prací s dětmi, 7 absolvovaných příměstských táborů.

VH – 19 let, pomocník, student gymnázia, roční zkušenost s prací s dětmi, 4 absolvované příměstské tábory.

TP – 15 let, pomocnice, žákyně ZŠ, roční zkušenost s prací s dětmi, 6 absolvovaných příměstských táborů.

Kvůli tehdejší zhoršené epidemiologické situaci probíhala polovina rozhovorů pomocí telefonického spojení, přičemž dané rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány. Tímto způsobem jsem vedla rozhovory se třemi zaměstnanci, kteří pracují v klubu přes léto. Telefonovala jsem s nimi v době jejich osobního volna, cca měsíc a půl po posledním příměstském táboře. Další rozhovory jsme pak vedli v rozmezí následujících dvou měsíců.

Vzhledem k tomu, že jsem v klubu zaměstnaná a zbylí tři zaměstnanci pracují v klubu po celý rok, měla jsem možnost vést s nimi rozhovory osobně. Tyto zaměstnance znám také velice dobře i mimo práci, proto pro mě i pro ně nepředstavovaly rozhovory stresovou situaci, a mohly tak probíhat uvolněněji. První tři rozhovory jsme vedli cca

měsíc a půl po posledním příměstském táboře, další tři rozhovory proběhly v rozmezí následujících dvou měsíců.

Na základě doporučení vychovatelek z dětského klubu jsem se obrátila na deset rodičů, o kterých věděly, že jsou komunikativní a vstřícní. Z tohoto počtu jsem pak na základě níže zmíněných kritérií vybrala pět rodičů, z nichž dva měli dítě se speciálními vzdělávacími potřebami a tři měli dítě bez speciálních vzdělávacích potřeb. Mezi těmito rodiči byli dva, jejichž děti docházely do klubu pouze na příměstské tábory, a tři rodiče, jejichž děti navštěvovaly DK Rybka i během školního roku.

Pět z deseti oslovených rodičů bylo ochotných a otevřených k poskytnutí rozhovoru, zároveň se jejich děti zúčastnily nejméně dvou příměstských táborů. Minimální počet navštívených turnusů (jeden) byl dostačující pro splnění požadavků mého výzkumu, nicméně všechny děti se zúčastnily více než jednoho turnusu, což bylo pro můj výzkum obohacující z hlediska získaných zkušeností. Dalším přínosem pro mě byl i fakt, že některé děti navštěvovaly DK Rybka i přes školní rok, což mi přineslo další cenné informace.

Pro výběr rodičů jsem volila tato kritéria:

- respondent musí mít dítě, jež se zúčastnilo minimálně jednoho turnusu příměstského tábora v DK Rybka;
- respondent musí být ochotný poskytnout rozhovor, případně rozhovory, na dané téma.

Níže vybrané rodiče krátce představím, v rámci zachování anonymity jsou jejich jména pozměněna a nahrazena kombinací dvou písmen.

- **EN** – 44 let, matka 8letého dítěte bez SVP, 6 absolvovaných příměstských táborů, dítě navštěvuje klub i tábory.
- **JN** – 40 let, matka 12letého dítěte s SVP, 7 absolvovaných příměstských táborů, dítě navštěvuje pouze tábory.
- **KN** – 32 let, matka 8letého dítěte bez SVP, 3 absolvované příměstské tábory, dítě navštěvuje klub i tábory.
- **SM** – 47 let, matka 12letého dítěte s SVP, 8 absolvovaných příměstských táborů, dítě navštěvuje klub i tábory.
- **TZ** – 39 let, matka 8letého dítěte bez SVP, 2 absolvované příměstské tábory, dítě navštěvuje pouze tábory.

Kvůli zhoršené epidemiologické situaci probíhaly všechny rozhovory s rodiči prostřednictvím telefonického spojení, přičemž dané rozhovory byly se souhlasem respondentů nahrávány. Tímto způsobem jsem vedla všech deset rozhovorů. Prvních pět rozhovorů jsme vedli obdobně jako s vychovateli cca měsíc a půl po posledním příměstském táboře. Dalších pět rozhovorů pak proběhlo v následujících dvou měsících.

Kromě rozhovorů se zaměstnanci klubu a rodiči účastníků příměstských táborů jsem vedla krátký rozhovor s několika dětmi, které dochází do klubu pravidelně během školního roku a které se zúčastnily minimálně jednoho turnusu příměstských táborů. Děti jsem se zeptala na pár otázek, přičemž za stěžejní otázku jsem považovala, na co si vzpomínají ve spojitosti s příměstskými tábory.

Jak již je zmíněno výše, pro sběr dat jsem využila metodu hloubkového rozhovoru, jež Švaříček a Šed'ová (2007, s. 159) definují jako: „*metodu jejímž účelem je získat vylíčení žitého světa dotazovaného s respektem k interpretaci významu popsanych jevů.*“ Tato metoda slouží jako prostředek ke zkoumání členů určitého prostředí či sociální skupiny, přičemž se výzkumník snaží porozumět jejich jednání a událostem, jaké zažívají. Použitím otevřených otázek lze od respondentů získat výpovědi a slova v přirozené podobě, což je pro kvalitativní výzkum klíčové (Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 159–160). Hloubkový rozhovor se dále dělí na polostrukturovaný a nestrukturovaný.

Pro prvních jedenáct rozhovorů jsem použila polostrukturovaný rozhovor, kdy jsem měla připravený seznam témat a otázek, které jsem chtěla respondentům položit. Vzhledem k mé nulové zkušenosti v oblasti rozhovorů vypadala většina rozhovorů spíše jako dotazník než hloubkový rozhovor, a jejich vypovídací hodnota je proto sporná. Z prvních rozhovorů jsem si proto vytyčila oblasti a informace, na které jsem se chtěla v druhém kole rozhovorů doptat.

V prvních šesti rozhovorech jsem se vychovatelů působících na příměstských táborech ptala: „Jak příměstský tábor probíhá? Jak se chovají děti na příměstských táborech? Jak se k sobě děti chovají navzájem? Zažil/a jsi někdy nějakou příhodu s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami? Jaké další zkušenosti s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami máš? Je klub připraven na přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami?“

Rodičů účastníků příměstského tábora jsem se ptala: „Jak jste spokojena s organizací příměstských táborů? Vnímala jste nějak intenzivněji, že se na příměstských táborech nacházely děti i se specifickými vzdělávacími potřebami? Svěřil se vám váš syn s nějakou

situací na příměstském táboře, která mu nebyla příjemná? Máte nějakou vlastní zkušenost s těmito dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami?“

Dalších jedenáct rozhovorů bylo v získávání informací bohatší. Jednotlivých respondentů jsem se doptávala na informace, které jsem považovala za klíčové vzhledem k tomu, o čem respondenti hovořili v prvních rozhovorech, a vzhledem k tématu mé diplomové práce. Pokládala jsem jim otevřené otázky a dále se doptávala dle vlastní intuice. Nahrané rozhovory jsem následně přepsala do textové podoby, za účelem snazší interpretace a analýzy získaných dat. Přepisy rozhovorů jsou uvedeny v příloze. Celkem jsem vedla s každým rodičem a zaměstnancem dva rozhovory, tedy deset rozhovorů s rodiči, dvanáct rozhovorů se zaměstnanci, a jeden krátký rozhovor s dětmi – účastníky příměstských táborů.

Jako další metodu sběru dat jsem použila metodu přímého zúčastněného pozorování. Zúčastněné pozorování popisují Švaříček a Šed'ová (2007, s. 143) následovně: „*Zúčastněné pozorování můžeme definovat jako dlouhodobé, systematické a reflexivní sledování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu s cílem objevit a reprezentovat sociální život a proces. Účelem tedy není jen samo pozorování, ale také nalezené zprostředkovat čtenáři. Zúčastněný pozorovatel vlastně zastává dvě úlohy zároveň: jednak je účastníkem interakcí, přičemž se od ostatních odlišuje mírou účasti na aktivitách (aktivity spíše sleduje, než aby je inicioval), jednak je pozorovatelem, tedy badatelem, který se od ostatních aktérů odlišuje záměrem.*“ Přímé pozorování probíhá tehdy, když se výzkumník nachází na stejném místě a ve stejném čase, kdy zkoumaný jev probíhá (Švaříček a Šed'ová 2007, s. 145). Tohoto typu pozorování jsem se účastnila během léta celkem sedmkrát. Z každého turnusu letního příměstského tábora jsem si zvolila jeden den, který jsem celý nebo alespoň z části strávila s dětmi a s vychovateli přímo v terénu. Z těchto dnů jsem si sepisovala terénní poznámky, z nichž čerpám data, která porovnam s daty získanými z rozhovorů.

Kromě zúčastněného pozorování, hloubkového rozhovoru s rodiči a zaměstnanci, krátkého rozhovoru s účastníky příměstských táborů, jsem si také prostudovala dokumenty související s příměstskými tábory. Jednalo se konkrétně o přihlášky na jednotlivé turnusy, táborový řád, dokumenty související s prohlášením o bezinfekčnosti zúčastněného, informovaný souhlas (s pořizováním a zveřejňováním fotek a videí, se samostatným odchodem z tábora), táborový řád, programy jednotlivých turnusů, dokumentace docházky a její následný přepis do excelových tabulek.

4.4 Analýza dat

V následující části uvedu výsledky mého výzkumného šetření, ke kterým jsem dospěla pomocí kategorizace, při které jsem data na základě opakovaného pročitání prepisů rozhovorů a terénních poznámek a hledání pravidelností ve výpovědích rozčlenila do soustavy kategorií (Švaříček a Šeďová, 2007, s. 109).

4.4.1 Výpovědi vychovatelů a pomocných pracovníků

Z analýz rozhovorů s každým z výše uvedených vychovatelů a pomocných pracovníků (celkem 12 rozhovorů) jsem označila tyto kategorie, resp. témata: STAROST – NÁROČNÁ PRÁCE, NEVDĚČNÁ PRÁCE, PRŮBĚH TÁBORŮ, DĚTI S SVP, CHOVÁNÍ DĚTÍ, STARŠÍ DĚTI a PROSTOR PRO ZLEPŠENÍ. Každé téma obsahuje jednotlivé úseky výpovědi respondentů doplněné o poznámky a poznatky z mého pozorování.

STAROST – NÁROČNÁ PRÁCE

HB: „(...) Zodpovídáš za cizí děti, takže to si myslím, že v tomhle asi nejnáročnější, co může bejt, aby se dítě neztratilo, aby se mu nic nestalo. (...) Takže ono to je všechno, je to psychicky hodně náročný, protože bylo jich opravdu hodně těch dětí, ohlídat to všechno a myslím si taky, že je to náročný, tak už taky není mi dvacet, no.“

MS: „Během příměstských táborů samozřejmě mám na starost (...) péči o děti, (...) dávat pozor na děti, aby se jim nic nestalo (...) musíme komunikovat s rodiči, to znamená, máme na starost kontakt, neustále u sebe nosíme telefony, telefonní seznamy s čísly, obvoláváme rodiče a podobně. Starostí během příměstských táborů je hodně.“ ... „No, hlavně abysme v pátek všechny děti pěkně vrátili všem rodičům, to bych řekla, že je naše největší starost nás vychovatelek.“

KC: „No a další věc je, že je jako docela dost dětí a člověk prostě má starost. Starost, aby někomu se něco nestalo, aby někomu nebylo špatně třeba v autobuse (...) nebo já nevím co, může se stát cokoliv. To si myslím, že je jako, asi jako než fyzicky je to náročný psychicky.“

IP: „(...) Náplň práce hlídání dětí a starání se o jejich aktivity.“ ... „(...) Jsme hlavně dbali na dodržování pitného režimu a stravy.“ ... „(...) pomoci s dozorem, hlídání, aby se jim něco nestalo (smích), jak to říct no, a dotváření aktivit.“ ... „Tak hlavně hlídání bezpečnosti, aby se třeba nehádaly, neubližovaly si, tak vlastně, dodržovat dozor nad“

všemi.“ ... „(...) když jde o nějaké postižení, tak rozhodně dbát na to, aby měl všechno, co potřebuje.“

TP: „(...) starání se o děti. (...) třeba před odjezdem na nějaký výlet doplňovat jim pití, kontrolovat, jestli mají všechno s sebou a tak. Jestli si něco nezapomněly, jestli jsou všichni přezutý, a tak hlídání celkově, třeba když jdeme například do parku, tak například že hlídáme, aby nevběhly pod auto a tak.“

VH: „(...) staral jsem se o průběh denních aktivit, o naplnění nějakého denního programu, (...) o zábavu pro děti přes prázdniny prostě.“ ... „(...) na starost jsem měl společně s ostatními vedoucími bezpečnost dětí, starat se o děti, aby se nám nikdo neztratil. Prostě je mít pořád na očích. Starat se o pitný režim, byli jedinci, kde to bylo zvláště víc potřeba. Starat se v průběhu, když je nějaká nenadála situace, tak ji vyřešit.“

Toto téma jsem označila STAROST – NÁROČNÁ PRÁCE, neboť starost je dominantním tématem v rozhovorech. Pokud vychovatelé o své práci mluví, spíše než aby jen věcně popsali, co dělají, mají silnou tendenci vyjadřovat se k tomu, jak náročná jejich práce je. Navíc se z některých výpovědí zdá, že nevnímají, že by tato jejich náročná práce a starost o děti byla dostatečně oceňována. Rodiče dětí s SVP se vůbec nezajímají o to, jestli je klub na jejich přítomnost dostatečně připraven, a berou péči o jejich děti jako samozřejmost. Tento fakt mohu potvrdit i z vlastního pozorování, neboť jsem byla svědkem toho, jak někteří rodiče nebyli schopní ani poděkovat. Toto tvrzení dosvědčuje i Bendl (2015, s. 155): „Jejich práce je mnohdy podceňována, chápána někdy jako pouhé hlídání či hraní s dětmi. Vyplývá to z nedocení výchovné funkce.“

Podle Bendla (2015, s. 122–123) výchova ve volném čase nemá pouze funkci hlídání, držení dozoru nad dětmi, zajišťování jejich bezpečnosti. Naplňuje také výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální, preventivní funkci. Na příměstských táborech dochází k uspokojování a kultivaci potřeby sociálních vztahů. Z rozhovorů vyplývá, že se pracovníci starají o dodržování pitného režimu, upevňování hygienických návyků v péči o tělo, osobní věci, utváření pohodového klimatu či včasné řešení případných konfliktů, zajišťují také volnočasový program a jeho organizaci. Sociální funkci naplňují příměstské tábory prostřednictvím možnosti navazovat kamarádství s vrstevníky či osvojovat si různé sociální role.

Jak zmiňují pracovníci klubu, práce s dětmi na příměstském táboře je velmi náročná, zejména co se psychické odolnosti či zodpovědnosti týká. S mírou zodpovědnosti souvisí i strach či obavy, které pracovníky doprovázejí. Jak zmiňují v rozhovorech, jejich největší obavou je, aby se dětem nic nestalo a aby se všichni vrátili v pořádku

z výletů. V případě nějakého vážného úrazu padá odpovědnost na hlavu pracovníka. Klub je sice pojištěn pro případ nenadálých situací, kam odškodnění za úrazy spadá, ale nikde nejsou ošetřeny dopady na psychiku a život pracovníka.

NEVDĚČNÁ PRÁCE

HB: „*Jo, strašně se mi líbilo, jak vedoucí vychovatelky i rodiče upozorňovaly, já vím, že to bylo otravný, psaly jim, v kolik přijedeme, aby čekali a podobně. Tenkrát jsme i vyhověli jedné mamince a předali jsme ji dítě už po cestě. Takže spolupráce ze strany vedoucích vychovatelů byla výborná, od rodičů si myslím, že tak moc ne, ale u vychovatelů jo.*“ ... „*Ale taky si myslím, že možná ani jeden z rodičů neřekl děkuju, taky to je taková práce, která nezaslouží žádný vděk. Od rána do večera jsi s dětma, chodíš s nima, nikdo nepřišel a neřekl a nepřinesl žádnou pozornost – čokoládu za dvacet korun a řekl děkuju.*“ ... „*To si myslím, že tohle na tý práci je asi hodně nedocenený, to opravdu ty rodiče neuznávají, co pro ně děláš. V tom školství a všude tam se to bere asi automaticky, ale jak říkám, tady je to dětský klub, no my jsme spíš taková hlídací stanice pro děti. Třeba všude i ve školce se k učitelkám nebo i k asistentkám chovají úplně jinak. Tady je vychovatelka jen taková teta hlídací. (smích)*“ ... „*Tady byli rodiče, který si stěžovali, že děti měly špinavý boty, no to si taky myslím, že to není na pravém místě. I ta stížnost rodičů jako jak byla ta maminka, která nám vyčetla, že máme špatnej tábor a že si jedna kolegyně neumí ohlídat emoce, to si taky myslím, že je to špatně, že to jako druhý den se teda omluvila, ale si myslím, že to je pozdě, že by si to měl člověk rozmyslet, než něco řekne, a si nejdřív zjistí, co a jak kde funguje, že opravdu máš dvacet osm dětí a koukáš, aby se ty děti vrátily živý a zdravý z toho výletu, že to je nejdůležitější.*“ ... „*Největší strach jsem měla, aby se těm dětem něco nestalo. Jo, protože jsme si říkala, že je na nás ta zodpovědnost a něco se stane a s tebou se to poveze celej život, to nikdo neví třeba tam a nevidí, i když se něco stane, tak jako je to tvoje, ty jsi zaměstnanec, jsi tam napsaná, takže hmmm tobě se to stalo, tak teď si to zodpovídej před rodičema. Co před rodičema, před soudem.*“

MS: „*Měli jsme právě jako případ, kdy holky domu donášely rodičům nebo mamince, protože si byly zvyklý povídat o tom, co se jim ten den událo, což je naprosto v pořádku, tak vyprávěly o tom, že jsem řekla dětem, jednomu dítěti, že je kopyto. Samozřejmě to dítě nás zná, ví moc dobře, že nemyslím, že to nemyslím jako nadávku, ale bylo myšlený prostě něco jako: ty jsi Matěj, ty jsi to rozlil. Prostě nebudu mu nadávat, ale v tu chvíli mi to přišlo prostě na jazyk, tak jsem to řekla. Ano, mohla bych se zamyslet,*

nemusela bych to říkat, ale protože já vím, co si k tomu dítěti můžu dovolit, a to dítě ke mně, tak proto jsem mu řekla, že je kopyto. No a samozřejmě ty holky to vykolejilo, voni to nečekali, nebo jim to přišlo, jak kdybych to dítě urazila nebo nevím nedej bože mu něco udělala, a podaly to tak ty mamince. A takhle se to pak ještě opakovalo, kdy už mi jako bouchly saze, právě v situaci, kdy nám ten [Antonín] skočil pomalu pod auto, tak jsem jako už zvýšila hlas a už jsem opravdu jako nevěděla, jak ho mám přesvědčit o tom, aby nás poslouchal, aby dělal to, co chceme my, aby nelezl pod auto, aby šel s ostatními v řadě a podobně. Tak samozřejmě ty holky to podaly tak, že jsem na něj pomalu bezdůvodně křičela, a tak už to maminka nevydržela a přijela za náma a snažila se nám promluvit do duše nebo respektive nejdřív seřvala kolegyni v telefonu, jak si to jako představujeme, jak to jednáme, že máme neorganizovanéj tábor a s dětma jednáme úplně strašně. Pak se samozřejmě domákla, že to nebyla ta kolegyně, který volala, takže si vyžádala nebo si našla číslo na mě a (...) Nebo respektive takhle, ne na mě ale kolegyně jí to vysvětlila, celou tu situaci, všechno včetně kopyta a řekla prostě, jako že to nebyla ona, ale že jsem to řekla já, ale řekla taky, jako důvod a tohle. A maminka neváhala a přijela druhý den za náma a snažila se nám promluvit do duše. Stylem, jako že já bych si měla jako vychovatel hlídat svoje emoce, což je naprosto v pořádku, ale ona nevěděla, že to právě bylo jako dítě, který známe už dlouho a víme, že na něj můžeme zvýšit hlas, když neposlouchá, nebo respektive když s ním nemáme možnost, když jinak neposlouchá, tak zvýšení hlasu opravdu pomůže, tak to samozřejmě ty holky nevěděly, řekly to ty mámě, ta máma to taky nevěděla, takže měla strašnou potřebu nám, nebo respektive mě, mluvit do duše, že bych se měla nad sebou zamyslet, že ví, že jsem jako temperamentnější povahy, ale že ty děti z toho můžou mít trauma. Tak jsme se jí snažili vysvětlit, nebo respektive já jsem se ani nesnažila vysvětlit, ale kolegyně se mě snažily obhájit a vysvětlit to, že se jednalo o dítě s SVP, já jsem řekla, že já chápu její pohled na věc. Ano, rozumím tomu, měla bych se zamyslet nad svými emocemi, ale zase na druhou stranu by ty holky měly pochopit, že nemůžu se všema dětma jednat jako v rukavičkách, když to nefunguje. Že každé dítě má prostě svoji potřebu, svůj přístup a já prostě nemůžu s každým jednat stejně, musím vodhadnout, jak s ním můžu jednat a podobně. To znamená, že maminka teda po tom, co to zjistila, tak nám i telefonovala a omlouvala se, ale samozřejmě vypadlo z ní až několikátý den, že její dcery jsou na tohle citlivější, jo že vnímaj prostě to, když se zvýší hlas, tak to vnímaj trošku jinak.“

KC: „No teď jsem si vzpomněla na dvě holky, ke kterým se pojí zajímavá historka. Já ani nevím, jak bych přesně popsala ten průběh týdne s nima, já si to jako ani nějak

nevybavuju, že by bylo jako něco špatně nebo že bysme něco špatně udělali, ale jsem si vědoma toho, že když se dětem něco nepovedlo nebo tohle, tak mu řekneš: "jéé no ty jsi ale kopyto noo, dobrý", ale není to žádný posměch nebo neděláš z něj prostě nějakýho jako lempla nebo já nevím, ježišmarjá zakopne každej jo, prostě. Spíš mi to přijde jako takový asi v uvozovkách kamarádský, když tohle jako řekneš, mám z toho takovej pocit, mně osobně by to asi neurazilo, aby sem se nad tím pozastavila, ale neříkali jsme to těm holkám, vždycky šlo o někoho jako jinýho, si myslím teda, a že by to bylo používaný tak často, jak mi potom vyprávěla jejich maminka, tak to taky přijde jako nesmysl (...) a potom vlastně v pátek odpoledne, když jsme se jako už rozešli, celej ten tábor jakoby skončil, tak jsem (smích) jela nakoupit, a když jsem se vracela k autu, tak mi zvonil telefon, cizí číslo, tak jsem to zvedla, že jo, a spustila na mě monolog maminka těch holek s tím, že na mě teda jako řvala do telefonu, že to bylo všechno jako hrozný, že je strašně nespokojená, že dětem říkáme, že jsou kopyta a jelita, že z toho budou mít jako trauma, což mi přijde takový jako divný. Za prvý netýkalo se to jich a za druhý prostě nevím, těm dětem by se v tom případě nesmělo říct asi ani nic, tydle děti by nemohly chodit ani do školy (...). Ale myslím si, že nic jako opravdu hroznýho jsme neprovedli, a tak ta maminka byla jako těžce nespokojená, já vlastně jako pořádně ani nevím s čím. A taky si myslím, že to jako by přehnala z toho důvodu, že se nad tím jakoby nezamyslela, ale jednala jako ukvapeně, jo. Prostě holky přišly domu, ted' jí něco řekly a ona po celým tejdnu v práci, že jo, se naštvála, zvedla telefon a první, co bylo, tak mě sjela do telefonu, ale myslím si, že mohla tomu nechat jako trošku volnější průběh, protože zase neví, jak tady to funguje, co my máme na starosti, kolik je tady dětí, že to je prostě náročný. (...) No, takže mohla trošku jako nad tím popřemýšlet a řešit to třeba, já nevím, v pondělí, nebo se zeptat prostě nebo něco – jakej byl problém, proč to bylo takhle, proč jsme to řekli nebo neřekli jo – protože pak přišla, všem nám podala ruku a hrozně se omlouvala, to mi přijde takový trapný, protože na jednu stranu ti řekne, že jsi k ničemu, a na druhou stranu ti tady potom bude – služebniček, služebniček – no to je prostě pochlebování a to se prostě nedělá.“

S tématem STAROST – NÁROČNÁ PRÁCE úzce souvisí i téma, které jsem nazvala NEVDĚČNÁ PRÁCE. Z vlastního pozorování vím, jak někteří rodiče vyžadují po pracovnících klubu každodenní telefonní komunikaci, například při samostatném příchodu dětí do klubu, kdy jedna maminka požaduje potvrzení příchodu SMS zprávou. Během léta se mi jedna z pracovnic také svěřila, že rodiče vyžadují i upřesnění času příjezdu nejlépe na minutu. Proto každou cestu z výletu rozesílají SMS zprávy s orientačním časem příjezdu, který vypočítají dle dopravní situace na silnicích a na navigaci.

Další souvislost s tématem výše zmíněným lze nalézt i v tom, jak rodiče buďto neprojevují žádný vděk či ocenění práce pracovníků klubu, anebo si na jejich práci stěžují a v některých případech se chovají a jednají s nimi, řekla bych, až nevhodně. Tuto skutečnost mi potvrdili hned tři pracovníci během rozhovorů. Pro úplný obrázek o dané situaci jsem ponechala výpovědi pracovníků téměř celé. Snažila jsem se na danou situaci podívat z obou pohledů, jak ze strany pracovníků klubu, tak ze strany zmíněné matky. Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost několikrát sledovat práci pracovníků klubu přímo v terénu a vzhledem k osobní známosti s nimi, jsem si dokázala udělat vlastní obrázek o tom, jak daná situace asi mohla probíhat. Výpovědi všech třech pracovníků, jež danou situaci zmínili, se shodují v tom, že oni sami necítí žádnou vinu nebo nevidí adekvátní důvod, který by omlouval chování a jednání dané matky. Nevidí v tom ani osobní ani profesní pochybení.

Osobnost pedagoga volného času si lidé často idealizují jako nějakou bytost, která jedná a zvládá veškeré situace se stoickým klidem, jako osobu, která má jen pozitivní vlastnosti a která nedělá chyby (srov. např. Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 130–138). Jenže pedagog je také člověk a může se stát, že někdy není schopný jednat se stoickým klidem, obzvláště pokud se daná situace opakuje nebo stupňuje. A jak znám daného pracovníka, kvůli kterému daná situace vznikla, tak vím, že se o žádné profesní či osobní pochybení nejedná. Naopak se jedná o vychovatelku, kterou děti mají velmi rády a mají k ní důvěru, dokonce i kluk, který danou situaci způsobil.

Pokud se na to podívám očima dané matky, věřím, že se jí nelíbilo, co jí dcery o dění na táboře vyprávěly. Asi bych jako rodič pocítovala ty samé pocity, ale rozhodně bych se snažila danou situaci řešit jinak. Nejdříve by bylo vhodné si zjistit veškeré informace o dané situaci, vyslechnout si obě strany a až poté dělat nějaké závěry. A nejdříve jednat a pak myslet. Věřím, že konverzace s matkou byla pro pracovníky klubu velmi nepříjemná. Nikomu není příjemné, když na něj někdo slovně útočí, aniž by k tomu měl právo. Pochopila bych, kdyby se jednalo o matku dítěte, jehož se daná situace týkala, ale tato paní s tím neměla nic společného. Tato situace mě opět navedla na myšlenku, jak nedocenená práce pedagoga volného času je. Věřím, že se mezi rodiči, jejichž děti se účastnily příměstských táborů, najdou tací, kteří jsou za služby a péči pracovníků klubu vděční, ale obávám se, že jich mnoho není.

PRŮBĚH TÁBORŮ

HB: „*A ty tábory, teda ten provoz těch táborů mám od půl sedmý do pěti. “ ... „Líbilo se mi třeba, že děti se ráno sešly, sedly si tady do kroužku, povyprávěly si, co měly k snídani, jak se měly, co se jim líbilo včera na výletě, takže byla taková jako hezká debata s téma dětma, to jo, to určitě.“ ... „No ale strašně se těm dětem líbilo, jo i ten výlet do Zdikova, tím parníkem, ten byl nádhernej, ten se líbil i mě.“ ... „Ale ty výlety byly krásný, opravdu, i hodně výletů jsme měli, a i ty děti, bylo na nich znát, že jsme jeli tam, tak byly v pohodě, a když jsme jeli zpátky, tak půlka z nich spala.“*

MS: „*Příměstský tábor probíhá tak, že se v pondělí ráno sejdem všichni (...) u nás v klubu v místnosti naší společenský. Vzájemně se představíme, řekneme si, jak se kdo jmenuje, co nás tento týden čeká a většinou už máme nějaký program na dopoledne. (...) po dopoledním programu následuje oběd většinou v učelišti a po obědě jsme vždycky měli obědní pauzu po o, to znamená, že si děti odpočinuly, tak přibližně hodinku, někdo ležel, někdo seděl, pustili jsme nějakou audio pohádku, někdo si maloval a potom jsme děti vzali na hřiště. To bejvaly pondělky. Úterý středy a čtvrtky jsme měli celodenní výlety (...) To jsou ty tři dny (...) Kdy my se zase ráno sejdem, řekneme si, jak jsme se vyspali, jak se máme, kdo co komu se co líbilo předchozí den, mhm seřadíme se, vezmou si děti věci s sebou a jedeme na výlet. Na výlet jezdíme vlastním autobusem a kde nás dycky pan řidič vyhodí na potřebném místě, pak nás zase nabere, doveze domu. Na celodenních programech máme na některých místech (...) domluvené lektory, kteří se naši dětem věnují a starají se jim o program. (...) Po návratu rozdáváme děti na autobusovém nádraží, nebo si je bereme zpátky s sebou do naší společenské místnosti, kde čekají, až si je rodiče vyzvednou.“ ... „Jo pondělní dopolední program pro ně sloužil něco jako, pokud tam byly hry, tak jako sestmelení, socializační, což bylo pro ně docela dobrý. (...) No, a právě odpoledne po obědě jsme je vytáhli na hřiště, kde měly tu neorganizovanou činnost, kde si mohly dělat, když to řeknu v uvozovkách, co chtěly, a bylo opravdu vidět to, že je to baví nejvíc. Mohly si hrát vybiku, mohly si prolejšat, měly vymyšlený svoje hry, házet si míčem. Opravdu málokdy se stalo, že by nějaké dítě sedělo a nevědělo, co má dělat. Vždycky ho strhla nějaká hra, ať už to vybika nebo prolejšačky nebo jejich hry na bábu granny a podobně. Takže myslím si, že pro ně mělo volný odpoledne na hřišti asi největší váhu nebo nejvíc to pro ně prostě bylo. To jako to je bavilo úplně strašně moc, víc jak nějaká organizovaná činnost samozřejmě. A to samý nebo obdobně to proběhlo v pátek, ale právě že v pátek už se ty děti znaly, už věděly vo koho jde, už věděly, co prostě čekat, a podobně.“*

KC: „(...) *tak pondělí je teda vlastně nejvíc hektický že jo, protože jsou tam třeba nový děti, který jako vůbec neznáme, takže od nich teda od těch rodičů chceme teda všichni ty potřebný papíry (...)* To je potom každý ráno, až jakoby do pátka máme takovej jakoby, jak bych to nazvala, pozdravný kolečko, že si prostě každý ráno posedíme a povíme si třeba, co se nám jako líbilo nebo předešlý den, nebo co kdo měl k snídani, jak se vyspal a tak dále. No a potom zase najedem na ten samotnej program.“

VH: „*Příměstský tábor probíhá tak, že zhruba každý den trvá od nějakých osmi hodin do přibližně pěti. (...) ráno proběhl nějaký nějaký základ skupin těch dětí, než se prostě všichni dali dohromady, a podle toho právě, jestli byl nějaký výlet nebo nebyl, tak se pokračovalo v programu. Když nebyl, tak dopoledne byl většinou nějaký řekněme ten edukační program, kde probíhalo něco, co bylo pro ty děti nové, něco, z čeho si mohly něco odnést, a odpoledne byla část, kdy si hráli, kdy jsme chodili pravidelně na hřiště, na velké hřiště, které tady máme k dispozici. A když jsme jezdili na výlety, tak většinou se vyjíždělo už rovnou ráno a vraceli jsme se až odpoledne. Tak to byly celodenní výlety.“*

IP: „*Ráda bych zmínila, že ty výlety jsou super. ((smích)) Výlety pomáhají dětem i nám. ((smích))*”

Příměstský tábor denně začíná v půl sedmé a končí v pět hodin odpoledne. Jak se mi zmínili pracovníci, některé děti čekaly před budovou již v půl sedmé a tytéž děti téměř všechny odcházely mezi posledními. Přivedlo mě to na myšlenku, za jakým účelem rodiče využívají tak velkorysou otevírací dobu a jaký dopad to má na děti celkově. Bendl (2015, s. 130) uvádí: „*Rodiče by měli působit jako pozitivní vzory. Sami by měli umět s volným časem dobře hospodařit, nepřeceňovat ho ani nepodceňovat. Dobrým vzorem nebude rodič, který tráví většinu času v zaměstnání a i doma se až do úpadu věnuje povinností. (...) Společné prožívání volného času je pro utváření dobrých rodinných vztahů důležité.*“

Samozřejmě chápu, že někteří rodiče musí pracovat nad rámec své pracovní doby, ale nemělo by to být pravidlem. Dítě, které je v klubu přes deset hodin, odkázané samo na sebe a na cizí lidi, se dle mého názoru nemůže cítit šťastně a spokojeně. Nepochybně se najdou i takové děti, kterým to bude vyhovovat, ale rozhodně si myslím, že pro ně má větší hodnotu čas strávený s jejich rodinou než s cizími lidmi, obzvláště pokud se jedná o dítě mladšího školního věku. Tohoto tématu jsme se krátce dotkli i při rozhovorech, kdy mi jedna z pracovnic klubu sama řekla, že kdyby ona měla být zavřená celé léto někde na táboře, od rána do pozdního odpoledne, že by to brala jako projev trestu nebo toho, že je nechtěná a že o ní nejeví doma zájem.

Třetina dětí z celkového počtu zúčastněných tráví v klubu celé léto, a proto se snaží pracovníci klubu o vytvoření přátelské až rodinné atmosféry. První krok k nastavení takové atmosféry představuje možnost tykání mezi pracovníky a dětmi. Druhým krokem je ranní debata s dětmi o tom, jak se jmenují, co snídaly, jak se vyspaly a jak se mají v případě prvního dne turnusu, v dalších dnech si pak povídají i o tom, co se jim líbilo předešlý den. Tato část denního programu je pro děti velmi důležitá, neboť poskytuje prostor pro seznámení se se všemi účastníky, umožňuje každému se vyjádřit a dodává pocit, že je někdo poslouchá a také jim to dává pocit jistoty, neboť ví, co je čeká, což může být pro některé jedince důležité, například pro děti s poruchou autistického spektra, které vyžadují jisté opakující se rituály, mezi které lze ranní kroužek zařadit. Mezi rituály lze přiřadit i celkové rozložení denního programu příměstského tábora, které se každý týden opakuje, jak zmiňuje jedna z pracovnic výše.

Důležitost rituálů během společného vzdělávání dětí intaktních a dětí se speciálními vzdělávacími potřebami zmiňuje i Bartoňová (2013, s. 73): *„V soužití lidí hrají rituály velkou roli, vyjadřují pospolitost a společenský život. Jak náš všední den, tak školní den je určen rituály: pozdravíme se podáním ruky a podíváme se při tom na sebe (...) Rituály jsou pevně stanovená a opakující se počínání, za kterými je nějaký úmysl. Odráží etické a kulturní hodnoty společnosti a tím dodávají člověku oporu, jistotu a důvěru. Toto ukotvení v lidském bytí má v naší rychlé a neklidné době důležitý význam, zakládají identitu a pocit příslušnosti. Právě dezorientovaní žáci zažívají v rituálech pro sebe tak důležitou kontinuitu, orientaci a klid. Rituály jako bod orientace posilují identifikaci všech zúčastněných.“*

Pracovnice také poznamenává, jak důležitá jsou pro děti pondělní a páteční odpoledne, která tráví na venkovním hřišti. Účastníkům tábora je zde dán prostor pro volnou hru. Je to doba, kdy mají možnost si svobodně zvolit, jak stráví čas na hřišti, a kdy nejsou nijak řízeni. Důležitost prostoru pro volnou zábavu zmiňuje také Bendl (2015, s. 131): *„Organizované aktivity by měly být přiměřené obsahem a rozsahem, musí být vyvážené spontánními aktivitami, pro které se děti rozhodují podle svých momentálních potřeb. Hlavně menší děti by vždy měly mít prostor pro to ‚jen tak si pohrát‘. Přes velký výchovný význam zájmových činností nelze jimi děti přesycovat, protože tím se vytrácí hlavní charakter volného času, kdy člověk dělá to, co chce, ne to, co musí.“*

Prostor pro volnou zábavu považuji obdobně jako Bendl za velice důležitou součást denního programu. Na základě vlastního pozorování jsem zjistila, že mají-li děti dopoledne edukační program, kde musí dávat pozor a řídit se dle určitých instrukcí, podobně

jako ve škole, jsou poté, především žáci prvních a druhých tříd, velice vděční za prostor pro volnou zábavu, během které se můžou vyběhat na hřišti a hrát si svoje hry. Stejně vřele vítají i výlety, neboť některé z nich by jinak na žádné výlety z rodinných či finančních důvodů jezdit nemohly. A právě zážitky z výletů, potažmo celých prázdnin, jsou součástí nového školního roku, kdy si na začátku děti vypráví, kde byly, co zažily, píšou o tom slohy a malují obrazy. Pokud by nebyly na žádném výletě, neměly by o čem vyprávět, a mohly by se tak stát terčem posměchu. Je-li výlet spojen se zábavnými prvky (hřiště, zvířata, rekvizity), jsou děti z výletů nadšené. Pokud je výlet spojen s edukačními prvky, jejich nadšení mírně opadá.

Na příměstských táborech mají děti volnou zábavu dvakrát do týdne, na výlety jezdí třikrát týdně. V týdenním programu tak výlety převažují, neboť probíhají celý den, kdežto volná zábava probíhá pouze v odpoledních hodinách. Mezi řeči mi vychovatelky zmínily, že během loňských příměstských táborů měly děti mnohem více prostoru pro volnou zábavu, chodily na hřiště i na celý den, a byly spokojenější než letos, přinejmenším v očích vychovatelek.

Samy děti mi během rozhovoru vyprávěly hlavně o atraktivních výletech, ze kterých si odvezly zážitky. Níže uvedu některé výpovědi dětí, jejichž jména jsem pozměnila a nahradila kombinací dvou písmen.

DE: *„Nejvíc si pamatuju na výlety, na Šumavu, na Lipno, na Temelín, na krokodýlí zoo. No, ale už si moc nevzpomínám. Ale nejvíc se mi líbilo vyrábění z papíru a ty výlety. Nejvíc se mi na výletě líbilo na Temelíně.“*

JA: *„Pamatuji si, že jsme byli na věži a že jsem měl s sebou telefon a počítalo mi to kroky. Anebo že jsme to prostě byli na vodě, jak jsme pluli na tý lodi s pirátama, na různých hradech a tak.“*

JO: *„Pamatuju si, jak jsme měli jít na rozhlednu, na Jarník, ale změnil se program, a tak jsme šli na nějakou jinou rozhlednu, kde jsme svačili na kládách. Nejvíc se mi líbilo, když jsme jeli autobusem do Zeměráje, kde jsme byli u kováře a šli jsme stezkou na boso. A tam mě štípali mravenci do nohou a bylo to nepříjemný. (...) Z výletů se mi nejvíc líbilo, jak jsme byli ve strašidelném labyrintu. A taky jsme se tam mohli převlékat do různých kostýmů, já jsem měl šaška a pamatuji si, jak mi v tom bylo hrozný vedro. A taky v tom labyrintu se ty strašidla hýbala a ta síť se mi zachytila za oblek a nechtělo mě to pustit. A když jsme do toho labyrintu vlezli poprvé, tak jsme se hrozně lekli, protože tam někdo zakřičel.“*

KY: „*Já si pamatuju, jak jsme byli ve strašidelném labyrintu, kam jsme šli, a jeden kamarád se hrozně bál. Taky jsme se mohli převlíct do kostýmů a já jsem měl masku dinosaura a bylo mi v tom horko. Pak si vybavuju, jak jsme byli na dřevěný rozhledně, tady kousek, na Haniperku. Pak taky jak jsme byli na vyhlídce na kamenech, kde byla příroda a tak. Pak jak jsme byli na zámku, kde jsme hledali poklad, a jednomu klukovi tam spadla do bláta zelená čepice. (...) A nejlepší byla ta pirátská loď. Jak jsme pluli po řece a přepadli nás piráti. Někomu něco ukradli, ale pak nám dali dárečky. Hlavně se všichni lekli, když vystřelili z děla.“*

Pobyt na hřišti a s ním spojené hry, tedy prostor pro volnou zábavu, se v jejich výpovědích také objevil.

TO: „*Pamatuju si, jak jsme byli v parku, kde jsme si hráli a hráli jsme vybiku. Hráli jsme si s dětma a s mým nejlepším kamarádem.“*

JO: „*A taky si vzpomínám, jak jsme hrávali vybiku na hřišti. To bylo super, protože jsem pokaždé zbyl jako poslední z naší třídy, takže jsem byl vlastně takovej malej vítěz.“*

Z výpovědí vychovatelek vyplývá, že i ony samy si výlety užívají a považují je za důležitou součást programu příměstského tábora. Zmiňují to především ostatní zaměstnanci, mimo hlavních vychovatelek, neboť ty mají výlety spojené s dalšími povinnostmi (platby, trasy, časový harmonogram atd.), a jsou tak pro ně náročnější než volná zábava dětí na hřišti.

POSTOJ K DĚTEM S SVP

HB: „*Na mě to prostě působí strašně zvláště, já vím, že ty děti taky chtějí na ty tábory, to určitě, to bych jich jako nevyřazovala z toho kolektivu, to určitě ne, ale musí se to přizpůsobit – míň dětí, aby to opravdu nějak fungovalo nebo opravdu jednu sílu jenom na ty děti, který jako potřebujou jako fakt takovýdle dohled a speciální nějakou opravdu na nich, něco speciálního, není to jako že tam ho posadíš, a jemu pětkrát něco řekneš, a on tě stejně neposlouchá, ani nevnímá, co mu říkáš.“ ... „(...) Takže si myslím, že ty děti z jedny stránky je to dobrý, že chtěj začleňovat tydle děti, ale podle mého názoru, není to správně.“ ... „(...) měli jsme tam taky děti, který potřebovaly hlavně asistenta. Protože byly s různýma poruchama. No, ale ty děti asistenta neměly, tak to bylo všechno na těch vychovatelkách, a myslím si, že to bylo hodně náročný, protože ty děti potřebujou vopravdu někoho, kdo na nich bude dohlížet a kdo se jim bude věnovat, ale jenom jim, ne ostatním dětem.“ ... „Takže to bylo hodně náročný a bylo hlavně těch dětí strašně moc.“*

MS: „(...) v případě, že dítě je relativně samostatné a je schopné se samo o sebe postarat a nevyžaduje žádnou speciální péči ve smyslu jako vodění za ruku, vysvětlování každé věty, co kdo řekne, a podobně, tak s tím nemám žádný problém. (...) Každopádně nemám s tím žádný problém, jen za mě je dobře, že se děti setkávají i s ostatními dětmi, se specifickými vzdělávacími potřebami se setkávají s dětmi běžnými bez specifických potřeb, protože jim můžou ukázat, že jsou výjimeční, můžou jim ukázat, co všechno umí, každý má svým způsobem talent na něco jiného, takže si to můžou předvést.“ ... „Jinak bejvají milí, bejvají příjemní, kamarádští (...) takže pro kolektiv to má podle mě výhodu. Výhodu v tom, že zlepšují, zpřijemňují atmosféru, zpřijemňují atmosféru na táborech. Samozřejmě svoji přítomností dávají i dětem příklad toho, že ne vždy v životě se všechno vydaří, ne všichni jsou stejní a je potřeba to brát tak, jak to je, a přistupovat k nim tak, tak jak jako k takovým, jací jsou, i když se třeba liší vzhledem nebo nebo povahou nebo chováním.“ ... „(...) Jak už jsem řekla, pokud jsou ty děti relativně samostatné, znají nás a ví, co od nás můžou čekat, a my víme, co od nich můžeme čekat, tak je beru mezi běžné děti, zařazuju jako normální kolektiv s občas nějakým nějakou speciální potřebou, je to úplně jedno jakou, jakoukoli, třeba fyziologickou, jinou fyziologickou potřebou. Nebo potřebujou právě dovysvětlit věci a podobně. Pokud je to ale dítě, který já neznám, s jeho diagnózou se setkávám poprvé, tak samozřejmě vím, že je to něco jiného, jo, že bych, že v tu chvíli mám zpozornět a sledovat to dítě a víc dávat pozor, ne že bych ho nedávala dost, ale ještě prostě sledovat víc to dítě, jak se chová, jak se k němu chovají ostatní a podobně, takže pokud jsou tam takovýdle děti, který my neznáme a mají nějakou takovoudle diagnózu, tak vím, že je to pro mě náročnější právě z hlediska toho, že dávám pozor víc na to dítě, mhm ty situace, které to dítě vytváří nebo my tomu dítěti vytváříme, můžou bejt náročnější nebo složitější.“

KC: „Jako asi mi to nějak vyloženě nevadí, jo, to zase jako nemůžu říct, že by mě nějak ty děti jako obtěžovaly, to asi ne, beru to tak nějak prostě normálně, ty děti za to nemůžou, že jo. A asi by neměly bejt úplně z toho kolektivu nějak jakoby vylučovaný, to asi jako ne, naopak si myslím, že je jako fajn, že jsou s těma normálníma dětma na těch táborech. (...) A mě nějak osobně jako ty děti nevadí, jo, nemám s nima problém, ale co se týká nějakýho toho řešení nebo todleto, tak jako na to nemám nervy jakoby to nějak dlouhosáhle vysvětlovat. Za prvý na to nemáme čas, protože je nás tady jako vedoucích málo, dvě, to je prostě málo. No... Ještě mě napadá, že mám strach, že se něco stane, když se někam jede, protože jsou to děti, u kterejch jako nevíš, co se odehrává v hlavě, jo, (...) To spíš se jako bojím takovýdleh věcí, jinak mi přítomnost jako jejich nějak nevadí, no.

Nejhorší je, že jsme tady zatím měli děti, který k tomu svému SVP měly jako ještě dalších milion věcí, jo, třeba epilepsii a takovýdle, jo a to je prostě nemoc, která je nevyzpytatelná. I přesto, že mám kurz první pomoci, mám za sebou dva, tak asi stejně bych z toho byla jako špatná, určitě by mě to jako vyděsilo, protože prostě každé to asi prožívá jako jinak, jako ten záchvat, že jo, myslím si, že to není furt o tom samým, že každé to má jakoby stejně, podle mě každé člověk to prožívá jinak.“ ... „(...) Jo a to si myslím, že je problém, protože to dítě to ze mě vycítí, že já mám jakoby nějaký problém, jo, podle mě to dítě to cítí, jo, ať už jsme třeba ve stresu nebo naštvaný nebo todleto, to dítě to prostě pozná. A myslím si, že ať chce nebo ne, že toho jakoby využije, že toho prostě využívá, jo.“ ... „Ale problém je v tom, že prostě mají jiný potřeby, potřebují jako nějaký jako individuální přístup, kterej my jim jako prostě dát nemůžem, protože za prvý je nás tam málo, jako nás těch vychovatelů, takže je to jako hrozně těžký v poměru s těma dětma, kterejch je tam jako zas pro změnu hodně, ale tak asi jako záleží na tom, jaký je to dítě no.“ ... „Asi jako v poho na jednu stranu, ale já zase si jako nechci protiřečit, jo, protože asi nejvíc, s kým je asi fakt problém, je ten autista [Antonín], který potřebuje někoho k sobě. (...) Takže jako zatím, co jsem se potkala s těma dětma, tak jako asi relativně v pohodě, ale nemusela bych je asi mít na těch táborech.“

IP: „Hmm, osobně mě teda nevadí, jakože, co se týče toho, že je důležité se o ně starat. Asi je blbý říkat, že k nim mám trošku odstup, ale je to tak. Ale mám k nim trošku odstup, občas se jich vlastně i bojím, protože nevím, co mi vlastně můžou udělat, i když jsou takhle malý, tak prostě pokud bych zmínila toho kluka s epilepsií, tak tomu může přeskočit a může někoho napadnout a takhle. No ale vlastně jsou svým způsobem hodnější než třeba rozmazlené děti. No, takže je to takový protiklad. Hm.“

TP: „(...) takže mi tam nějak jako dvakrát nevadí, ale občas ty děti jsou prostě jako hrozně nekontaktní a jakoby ani třeba jako moc nekomunikují a takhle, takže pak je složitý s nima jako navázat nějakou společnou řeč, a nemůžeme se s nima pak domluvit, co oni si jako představují nebo o tom, co by třeba chtěly dělat nebo co potřebují, a pak se právě stávají nehody, které potom řeší hlavní vedoucí.“

VH: „No tak nějakým způsobem to může obohatit nás všechny, že prostě to tak je, že takový lidi jsou, musíme se s tím nějakým způsobem naučit žít. Ty děti to taky obohatí, jak ty s poruchou, tak ty bez poruchy. A jako určitě to není úplně špatný.“

Téma DĚTI S SVP se prolíná celou diplomovou prací a stalo se také jedním ze stěžejních témat během rozhovorů jak s pracovníky klubu, tak s rodiči účastníků příměstských

táborů. Obecně je tato problematika popsána v kapitole 3. V této podkapitole se věnují konkrétním případům, které se vyskytly na příměstských táborech.

Jak vyplývá z jednotlivých rozhovorů, děti s SVP představují pro zaměstnance pomyslnou bariéru při vykonávání pracovních povinností. Pomyslná bariéra zde však neznamena reálnou překážku, nýbrž další „práci navíc“. V klubu se totiž nenachází žádný asistent pedagoga ani jiná pomocná síla určená pouze pro děti s SVP, a proto je tato práce v kompetenci vychovatelů. A vzhledem k tomu, že se příměstských táborů zúčastnilo během jednoho turnusu až třicet šest dětí, z nich pět s SVP, nejsou zaměstnanci z této situace nijak nadšení. Musí držet zvýšený dohled nad těmito dětmi, věnovat jim o něco více času než intaktním dětem, dbát na uspokojování jejich potřeb a celkově dohlížet na to, aby dětem s SVP bylo v na příměstském táboře dobře.

Postoj zaměstnanců klubu k dětem s SVP je vcelku neutrální, jejich přítomnost jim nevadí, ani s nimi nemají žádný problém, pokud se jedná o děti, které jsou relativně samostatné, nebo o děti, které znají, případně pokud mají zaměstnanci zkušenost s diagnózou dítěte. Jedná-li se však o dítě s neznámou diagnózou, musí být zaměstnanci více ve střehu a věnovat se tomuto dítěti více než ostatním. Jak mi zmínila jedna respondentka během rozhovoru, děti s SVP a děti intaktní by se měly setkávat a měly by jim ukázat, co umí, a že jsou ve své podstatě úplně stejné jako děti intaktní. Obdobnou myšlenku zmiňuje i Lechta (2010, s. 76): *„I při jeho výchově a vzdělávání je třeba vycházet především z toho, co je u něj zdravé, nepostižené. (...) Největší chyba spočívá v tom, že lidé v dětech s postižením vidí jenom nemoc a zapomínají, že v nich je kromě onemocnění i normální psychický život. (...) Velmi pečlivě zkoumáme zrnka defektu, ty hrudky nemoci, se kterými se setkáváme u dětí s postižením – určitý rozsah slepoty, určitý rozsah hluchoty ... – a nevšímáme si metrických centů zdraví, které jsou založené v každém dětském organismu, ať už trpí jakýmkoli postižením.“* Další respondent zmiňuje, že přítomnost dětí s SVP v kolektivu intaktních dětí obohacuje nejen je ale i nás ostatní.

Kromě postojů zmiňovali respondenti i fenomén strachu. Zaměstnanci mají strach z toho, že neví, jak se dítě v dané situaci zachová či jak bude reagovat. Bojují také s tím, že některé děti s SVP bývají nekomunikativní až ostýchavé, a není možné s nimi pak najít společnou řeč a zabránit tak možným komplikacím či nežádoucím situacím.

PRÁCE S DĚTMI S SVP

HB: *„Ty děti jako neposlouchají, musíš jim říct pětkrát, jo, místo toho se jako můžeš věnovat ostatním dětem, ale to ne, to furt musíš říkat: ‚nedělej to, nedělej to‘, a oni tě*

stejně neposlouchají, stejně si všechno dělá podle svého, protože chápu, ten člověk má nějakou nemoc, ale k tý nemoci taky potřebuje mít někoho speciálního, aby mu poradil. “ ... „Tak ještě mě napadá kluk [Albert], ten věčně neposlouchal, věčně telefon v ruce, až potom, když jsem za nim opravdu šla a řekla jsem mu: ‚koukej mi dát telefon‘, tak jsem byla už potom, jak bych řekla, už víc zlá, tak potom zjistily, že už není zbytí, a po výhrůžce telefonátem rodičům, tak pak už mi ten mobil dal. To se mi taky nelíbilo, protože je napomeneš, a oni to stejně neposlouchaj a stejně to pořád dělaj. “ ... „Ale s [Antonínem], ten jo, ten je takovej hodně nedůvěřivej, on jako ze začátku jako úplně, jak mě neznal, tak na mě koukal, on se nechtěl ani se mnou bavit vůbec. Jo, já kdybych nevěděla, že má nějakou poruchu, a člověk by k němu nepřistupoval nějak jako opravdu jako spíš nějakým jiným způsobem, tak fakt on by se se mnou nebavil. Měl strach, on na mě opravdu koukal úplně nedůvěřivě. Byla jsem asi víc hodná než na ostatní, já bych řekla. Hm, asi jsem mu dávala víc pozornosti, jo, jako když chtěl, tak jsem mu zapla bundu, jo, když něco potřeboval, tak jsem mu pomohla, tak tím jsem si ho asi získala. “ ... „No nechovají se jinak, ale potřebují zase potom, musíš věnovat tu pozornost jim a nevěnuješ pozornost stejnou pro všechny děti. “ ... „Ale některý třeba, jak tam byl [Antonín] s jeho bráchou, tak [Antonín] nebyl vůbec, ten byl ještě na jednu sílu, ještě na nějakého asistenta pedagoga, protože ten vůbec neposlouchal. (...) Třeba jak jsme šli pěšky, vyletěl do silnice vid', málem by ho srazilo auto, a kdo potom půjde do vězení, nebo kdo bude zodpovídat za to dítě – pracující, který tam dělají. “ ... „(...) Kdo bude za nim koukat, bude mu opravdu říkat: ‚ne nechod' tam, nedělej to‘. Jo opravdu jedna síla jenom na tohodle kluka. “ ... „Věnuješ mu pozornost, koukáš, dohlížíš na něj, věnuješ se mu, říkáš: ‚hele, zapni si botu, zapni si zip u bundy, napij se, vem si prášek – je ti špatně v autobuse‘. “

MS: „Jo, takže je pak radost s takovej dlema dětma pracovat, když nás dokážou jako překvapit. “ ... „(...) většinu opravdu už známe, takže to nepředstavují nějakou velkou problém nebo nějakou velkou komplikaci. Samozřejmě není to jako za běžného provozu prostě nebo jako za běžného tábora, vždycky se na ně musíme ohlížet, jak jsem již říkala, buďto jim dávat pozornost, věnovat jim větší pozornost nebo je sledovat. “ ... „(...) Je těmto dětem věnovaná extra pozornost, která může běžným dětem chybět. Tak věnovat pozornost pro mě nebo věnovat pozornost ano pro mě znamená zaprvé mířit pohledem na to dítě nebo člověka, za druhé naslouchat mu, zatřetí nenechat se vyrušit někým jiným, dalším, začtvrté vyhovět jeho potřebám, problémům, otázkám a vlastně udělat pro, v tu danou chvíli, pro to dítě maximum. (...) Pokud tam právě jsou děti s SVP, tak to znamená, že každé nemusí to chápat, že ta skupinová pozornost už jim byla daná a potřebujou,

vyžadují nějakou svoji eště extra. (...) Záleží teda na situaci, pokud řeším situaci s dítětem s SVP a přijde do toho dítě bez SVP, tak samozřejmě se snažím vyhovět tomu, kdo přijde dřív, ale pak taky přikládám pozornost nebo důraz tomu, co je důležitější. (...) A když v tu chvíli musím řešit něco s dítětem s SVP a nemám úplně vyloženě čas řešit tu věc, která může být pro to dítě bez SVP důležitá, mně může přijít jako prkotina, nebudu mu věnovat tu pozornost, tak si myslím, že jim to může právě chybět v tu danou chvíli, ale zase na druhou stranu vím, že děti ne vždy potřebují naši pozornost, ne vždy potřebují, abysme jako sledovali a koukali, co dělají. (...) Kdežto to dítě s SVP ne vždy to má, samozřejmě ve většině případů spíš naopak potřebují to dovysvětlit, doukázat, znova vysvětlit, klidně i pětkrát, jo. Potřebují pošouchnout, postrčit, aby tu činnost nějak jako udělaly nebo neudělaly a tak. Tím myslím tu pozornost anebo že by jim to mohlo chybět. “ ... „Příhod jsem zažila několik. Mám pocit, že je to stále s tím jedním a tím samým. Jeden kluk, [Antonín], má, mu trvalo mu hrozně dlouho, než si na nás zvyknul (...) prostě autista to tak má, prostě potřebuje svoje, svůj režim, svoje lidi. Ale naučil se s náma spolupracovat a podobně. Ale například loni byl celkem zvládatelnej i za běžnýho pochodu a bez žádné speciální pozornosti věnované jemu, kdežto letos jsme se museli soustředit hodně na něj. A protože neposlouchal, nereagoval na naše pokyny, povětšinou si dělal, co chtěl, nebo nebo dělal opak toho, co jsme chtěli my. Například nám málem skočil pod auto nebo prostě (...) nechodil tak, jak měl, neposlouchal, vím, že u takových dětí je hrozně těžký mlčet, ale pokud někdo povídá, něco přednáší, je hrozně neslušný, když mu do toho šteká a podobně. (...) Ale letos opravdu vyžadoval větší pozornost a nějak jsme nemohli přijít na to, z jakého důvodu. ... Jinak samozřejmě máme zkušenost, že jsou tvrdohlavý, jdou si za svým cílem. Například taky z letoška, [Aleš] se rozhodl hlava nehlava, že prostě pude stezku na boso, kilometrovou stezku na boso. Takže já jsem poslala ostatní s vychovatelkama napřed a vydala jsem s ním a s jeho bráchou, kterej mi pomáhal, tou stezkou na boso. Samozřejmě jsem věděla, že to, nebyla jsem si jistá svým rozhodnutím, jestli jsem udělala správně, že jsem ho tam vzala, ale zase jsem si na druhou stranu nedokázala představit, jak by reagoval na to, kdybych mu řekla, prostě ne, nejdeš. Víš, jakože prostě ne, nejdeš, nemůžeš, ty to nedáš a podobně. Nejsem schopná demotivovat dítě tímhle způsobem, takže jsem radši obětovala nějaký čas tomu a samozřejmě svoji fyzickou sílu tomu, abych ho s bráchou, abysme ho byli schopni dovést tu celou a provést tu celou stezku na boso. Samozřejmě on to zvládnul. Bylo to náročný, ale byl na sebe hrozně pyšnej, měl hroznou radost, takže si myslím, že to mi dalo asi mnohem víc, než kdybych ho tam nutila jako stát a a čekat, a ne nesmiš a nikam nejdeš. (...) No, dalo mi to už jenom jako dobrej

pocit z toho, že jsem toho kluka neodmítla a že jsem jako měla možnost přihlížet tomu, že byl pyšnej na sebe, že to zvládnul. Pak samozřejmě mi to dalo taky to, že nemůžu všechny jako naráz odsoudit, jakože už jenom vod pohledu, jo, hm, ty špatně chodiš, ty nikam nemůžeš. Jo, samozřejmě to vím, ale utvrdila jsem se v tom, že prostě ne vždy je na tom to dítě tak špatně, třeba jak vypadá. (...) Takže to mi dalo, samozřejmě dobrej pocit, že jsem mu umožnila, aby on měl dobrej pocit. (...) Dalo mi to zkušenost právě s dítětem s SVP. Víím, že jsem si díky tomu k němu mohla udělat lepší vztah a on ke mně. Samozřejmě cestou mi vyprávěl různé příhody, jo, dozvěděla jsem se víc o tom dítěti, mhm, třeba i o tom, jak s dítětem s takovouhle poruchou pracovat.“

KC: „Že to dítě přece jenom potřebuje jako nějakej jako trošku jinej přístup, individuálně. Potřebuje, aby se o něj někdo víc zajímal, aby s ním jako pracoval, aby to bylo jako k něčemu, že jo. Že tam nemůže bejt prostě jen tak strčený a nazdar.“ ... „(...) Prostě takovejdl kluk [Antonín] k sobě někoho potřebuje na celou tu dobu na celej den toho tábora, aby prostě s ním opravdu někdo jako šel, povídal si s ním, opravdu aby ta pozornost bylo strhovaná na něj, protože to dítě pak jinak dělá blbosti, jo. (...) Jo a tady ty děti to prostě potřebujou a je to blbý na jednu stranu, že to tady jako nemaj nebo vlastně možná by mohly mít.“ ... „Hlavně je to s nima jako zdlouhavý jo, oni potřebujou to vysvětlovat jo asi, nebo asi jako jo, protože to jsou děti, který na to jen tak nepřijdou, že jim to nepřijde jakoby jiný nebo špatný jo.“ ... „No, a to je vlastně i ta pozornost, že jo, že si s ním prostě bude povídat, bude si s ním hrát, bude s ním trávit třeba ten čas na tom výletě, i přesto že se baví jakoby i s jinejma dětma, tak nevím, nevidím na tom jakoby nic špatnýho, aby měl opravdu pořád někoho k ruce. Protože on je třeba potom takovej, že se jako hodně vyptává, on je takovej hodně zvědavěj a to si myslím, že toho by jako hodně využíval u toho dospělýho člověka, protože když se zeptá jednoho kluka, proč má jeho mamka bouli na hlavě, tak, myslím si, že ten kluk není schopnej na to odpovědět.“ ... „(...) Vzpomínám si na starší sestru s postižením. (...) Ona je jako fajn, ale já jí třeba vůbec nerozumím, za mě ona mluví pro mě cizím jazykem, já víím, že za to nemůže, určitě je to daný tím, jak neslyší, tak se neumí jako vyjádřit a hrozně huhlá nebo ani nehuhlá, já nevím, jak bych to popsala. (...) To je jinak jako takový dítě, který je taky docela relativně jako v pohodě, jako žádněj problém s ní jako nebyl, až na to, že jí nerozumím. (...) Prostě jak jakoby šmajdá, ona má prostě nohy do x a špatně se jí chodí, ona má celkově to tělíčko pochroumaný, jako jo. A teďkon ještě na sobě měla ten velkej batoh, který jí prostě nedrží, protože ona má ty ramena hodně, má propadlej hrudník a hodně ramena jako posazený jako dopředu, nebo já nevím, jak bych to řekla, takže jí nedrží na zádech batoh. No a ona,

jak se prostě rozeběhla, tak se tam rozplácla na tom štěrků a ležela tam naznak, než jsme ji zvedli, jo, visely jí brejle, naslouchátka, ale ani nepípla. (...) No jinak s tou žádný problém jako nebyl, myslím si, že kolektiv jí vzal taky v pohodě, i přesto, že ona je jako hodně jiná. (...) Té nemusí člověk nic vysvětlovat, ale možná je to taky tím, že má mladší ségru, která jí řekne prostě nedělej to, protože, a nějak jí jakoby usměrní, jo, takže ta je v pohodě. Ale kdo je fakt, jako, já nechci říct problémovej, ale myslím si, že vždycky, když se jako něco řešilo s těma dětma s SVP, tak to byl prostě ten autista [Antonín], protože on se prostě neumí chovat, on je jako neřízená střela. “ ... „[Alberta] už znám z dřívější doby, to jsem ještě nepracovala tady, a znám ho prakticky ještě jako malýho kluka, i když on je jako furt malej, jo, ale už chodí do šestý třídy. Já ho znám, dejme tomu, od druhý, jo, takže si ho prostě pamatuju jako dítě, se kterým jako nikdy nebyl problém. Nebo asi už je to tím, že jsem na něj nějak jako zvyklá, i přesto, že to nebylo jako furt dlouhodobější jakoby kontakt s ním, ale prostě párkrát jsem s ním jako byla. “

IP: *„Potřebujou větší pozornost a, no, větší pozornost, asi tak bych to řekla.“ ... „Třeba s jednou holčkou, která byla mentálně opožděná, tak s tou se mi pracovalo dobře, protože ta, nebo já jsem na ni teda poznala takovou poruchu, že byla prostě zpomalenější a že říkala nevhodný věci, no ale zase ta, když se jí řekněme okřiklo, ono to ani nebylo potřeba, ale říct jí nějaký hrubější slovo, tak okamžitě nechci říkat zalezla, ale zhodnotila situaci, že to bylo asi špatně, tak se usměrnila. Zase záleží na tom, jak je to dítě hyperaktivní a jak to dítě uznává autoritu. No, třeba ještě [Antonín]. No, tak tam to bylo takový vyvážený, že jeden den měl dobrej den, kdy prostě poslouchal, bavil se, byl v pohodě, ale zase druhej den, když se mu něco řeklo, tak se mu vysmál a utíkal pryč a šel to dělat znova. Takže tam to bylo takový komplikovanější, ale pracovalo se s ním líp než třeba s [Albertem].“ ... „(...) Ted'kom chodím do dětského domova v Žichovci (...) a tam běžně prostě doučujeme děti s mentálním postižením, hyperaktivitou, máme tam i schizofrenika, a prostě je to složitější se s ním učit, doplňovat úkoly, protože on neustále vybíhá od stolu, odbíhá od tématu a takhle. No, takže v dětském domově tam je spousta dětí s postižením nebo s handicapem, teda ne s tělesným, ale spíš s tím mentálním. (...) No tak hlavně ty děti jsou pod práškama, takže jsou nebo by měly být usměrněny, a hlavně se na nich pozná, když si ty prášky třeba zapomenou vzít. Takže když si je třeba nevezmou, tak je hrozně obtížný se s nima učit, protože no vlastně za čtyři hodiny stihneme probat jeden úkol, a to je opravdu málo a hrozně náročný. No tak je to s tím, že se to musí furt neustále omílat dokola, no, a snažit se zaujmout pozornost toho človička. A protože má poruchu pozornosti, tak často odbíhá od tématu, sedá si, stoupá si, začne se válet po zemi anebo*

si prostě začne povídat s někým jiným, nebo potom řekne, že má hlad, tak prostě jde do ledničky a jde se najíst. No, takže je pak to učení vlastně zbytečný.“

VH: „Tak, tydlety děti samozřejmě vyžadují mnohem více pozornosti a větší dávku dohledu.“ ... „Že úplně je nemůže člověk brát jako nebo teda pracovat s nimi jako s běžnými a jinými. Potřebují svůj přístup. Tak ty děti asi chtěj, nebo obecně si s náma chtěj jako víc povídat, ale tady u těch dětí to bylo ještě ve větší míře a prostě ty děti asi nebo nemaj, nechápou nějaký věci, tak jako ostatní děti. Pro ně nebyly některý věci jasny, třeba že nemaj na něco šahat a tak obecně, aby děti někam ruce strkaly. Ale byly tam starší děti, který to chápaly, ale pak tam byly děti ve stejným věku s nějakým takovýdle postižením nebo poruchou a těm to bylo potřeba znova zdůrazňovat, hlavně to bylo případ od případu. Pořád tam byla potřeba ta pozornost a energie tomu věnovat a tak.“ ... „A jeden den jsme byli v zoologické zahradě a ještě jsme tam byli rozdělení na dvě půlky, takže byly dvě půlky po dvou lektorech, jo tak to bylo, a v tý jedný půlce byla větší koncentrace dětí s SVP a vím, že když jsme pak procházeli třeba téma pavilonama, kde byli i ostatní návštěvníci zoologický zahrady, tak prostě ty děti, to člověk je musel nějakým způsobem víc kontrolovat, celou řadu těch dětí, a v momentě, když jsem se sám na někoho zaměřil, takhle právě, co se tam zasekl, tak ta pozornost směřovala k němu, ale těch dalších deset patnáct dětí mohly něco vyvést. Takže člověk pak takhle vyřešil jeden problém, ale deset problémů se náhle zrodilo někde jinde a ty byly pak potřeba řešit taky.“ ... „Tak já myslím, že je dobrý je nějakým způsobem poslouchat, že ty děti si hodně chtěly povídat, a tak prostě nechat jim prostor a nějakým způsobem je vnímat a u toho jednoho se mi právě i stalo, že mi nějakou dobu i psal, což mě potěšilo. A jo, byla s nima i sranda.“ ... „Tak třeba, když si takhle vzpomenu, tak jak jsme byli v lese na té stezce, a už jsme šli nějakou hodinu dvě, dejme tomu, na té stezce a jeden vlastně, jedno dítě, jeden účastník toho tábora, když jsme byli víceméně na konci té stezky, tak prohlásil, že: ‚no, tak ještě pár metrů, a budeme na té stezce.‘ A právě v tu chvíli jsem viděl, jak si z něho začaly dělat ostatní děti legraci, tak jsem se to snažil nějak v tom počátečním bodě zarazit, taktně přejít, a pak i ty ostatní děti to přešly.“ ... „Nejvíc mi v hlavě utkvěla ta stezka lesem a pak asi možná teda, když takhle, tak asi úplně nejsilnější zážitek byl, když jeden kluk dostatečně v předstihu neoznámil nebo nezdůraznil potřebu nutnosti odskočit si a musel jsem s ním najít záchod. A pak, když jeden kluk [Adolf] se snažil nějakým způsobem vyjadřovat sympatie k dívkám, které jsme měli právě taky na táboře, a od toho se pak odvíjely další situace, třeba ty holky to nějakým způsobem nechápaly, a muselo se jim to vysvětlit a tak.“ ... „Tak já mám spolužáka na gymnáziu, který s největší pravděpodobností je autista,

takže nějaké zkušenosti jsem měl, ale takový zkušenosti, abych, abych, aby mě tohle nepřekvapilo, jsem neměl. Překvapilo mě to, ale, ale po nějakým tom týdnem dvou si na to člověk zvyknul a pracovalo se mu s tím lépe, už věděl, jak na ně. (...) Tak sám jsem viděl, že nějaké dítě s SVP má nějaký motorický problém, tak když už jsem viděl, že jeho konkrétně bude čekat třeba něco, o čem jsem věděl, že mu to prostě nepůjde, tak jsem se k němu přiběhl a nějakým způsobem jsem se mu snažil pomoci, nevím, když upadne nebo něco takového.“

Toto téma doplňuje informace k tématům POSTOJ K DĚTEM S SVP a STAROST – NÁROČNÁ PRÁCE. Respondenti zde popisují, jak vnímají práci s dětmi s SVP a doplňují je o svoje zkušenosti s jednotlivými dětmi s SVP, které se zúčastnily příměstských táborů, ale i s dětmi s SVP z jiných zařízení. Jak již je zmíněno v předchozích tématech, svoji práci vnímají jako velmi náročnou, především z důvodu absence osoby, která by se věnovala čistě dětem s SVP a která by byla na různé situace připravena a proškolená. Během každého rozhovoru zaznělo, že minimálně jedno dítě s SVP – nejčastěji Antonín – vyžaduje zvýšenou dávku pozornosti, dohledu a péče, kterou by mu nejlépe poskytl právě chybějící asistent pedagoga. Respondenti se vesměs shodují v tom, co pro ně znamená potřeba větší pozornosti a péče.

Zároveň zmiňují, že děti s SVP neplní pokyny vychovatelů, neposlouchají je a dělají si, co chtějí. Příčinu tohoto chování lze najít již ve vztahu dítěte s SVP a jeho rodiny. Dětem s SVP bývá často ulevováno v různých oblastech a zmíněnou nekázeň často rodiče omlouvají jako nedostatky plynoucí z daného postižení, přičemž se ve většině případů jedná spíše o projev přehnané péče než o nedostatek. A právě neposlušnost dětí s SVP vyžaduje zvýšenou pozornost vychovatele, který pak nemůže věnovat dostatek pozornosti ostatním dětem.

Podobně o tom hovoří i Lechta (2010, s. 81): *„Pro členy rodiny a blízké lidi není lehké chovat se k dítěti s postižením přiměřeně. Především se domnívají, že potřebuje větší emoční podporu, a to se odrazí ve výchovných postojích k takovému dítěti. Rodiče se mu často snaží ulehčit všechno, co dělá, což přirozeně vede k ještě větší závislosti na druhých lidech. Dítě si postupně na tuto submisivní roli zvyká, přijímá ji, i když v mnohých případech by mohlo být mnohem samostatnější.“*

Větší dávku pozornosti si mnohdy nevědomky žádají také děti s SVP, které jsou na tábore nové nebo které potkávají nové lidi. Jak popisuje respondentka *HB*, sama si musela najít vlastní cestu k *Antonínovi*, který k ní byl zpočátku nedůvěřivý, ale díky přátelskému

a vlídnějšímu přístupu si ho respondentka nakonec získala. Vlastní cestu si k dětem s SVP našel i respondent VH, který se snažil přizpůsobit dětem s oslabenou motorikou.

Zvýšenou péči si nevědomky vyžádal i Aleš během prvního turnusu příměstského tábora. Jednalo se o situaci, kdy se Aleš rozhodl, že se vydá na stezku na bosu v zábavném parku. Aleš má těžké zdravotní postižení, které se projevuje omezenou hybností. Sama jsem byla svědkem této situace, kdy se vychovatelka společně se starším bratrem Aleše stali jeho průvodci na stezce. Fyzické nedostatky se mu snažili oba průvodci kompenzovat. Poskytovali mu nejen fyzickou, ale i psychickou oporu. Sama vychovatelka během rozhovoru zmínila, že ji tato zkušenost s dítětem s SVP obohatila v několika směrech. I přes téměř nulové zkušenosti s dětmi s SVP se tato vychovatelka nebála a pustila se do této nelehké situace s vervou, za což si ji jako pedagoga volného času velmi cením.

CHOVÁNÍ DĚTÍ

Téma CHOVÁNÍ DĚTÍ je rozděleno na tři části, a to konkrétně na CHOVÁNÍ DĚTÍ OBECNĚ, CHOVÁNÍ DĚTÍ S SVP a VZTAHY MEZI DĚTMI.

CHOVÁNÍ DĚTÍ OBECNĚ

HB: „*Některý byly hodně zlobivý, některý míň. ... „(...) Dám příklad, kdo tam byl třeba nejvíc, nejvíc odzlejší, třeba [Albert] ten je hodnej taky, ale občas, když přišli s dalším klukem do styku, a ještě měli k sobě partu, tu svoji, tak si myslím, že to nebylo moc hezký to jejich chování. (...) Tys něco řekla: ‚Schovejte telefony, nedělejte to,‘ a oni to stejně měli a prostě dělali jako spíš naschvály, mě to tak přišlo. ... „(...) My tam máme jako dost zlobivý děti a neposlušný. (...) A jinak na těch výletech myslím si, že jako některý děti jsou hodný. ... „No ale myslím si, že docela ty děti, jak jich mají ti vedoucí vycepaný, tak docela poslouchaly a nebyly jako nějaký, že by byl s nima nějaký problém. Kolikrát jsme byli i pochválení, jak se hezky chováme. Jak jsme šli třeba na zmrzlinu třeba, vid', tenkrát, tak paní v cukrárně nám povídala: ‚No, takový vzorný děti jako vy, to jsem ještě neviděla,‘ takže to si myslím, že je to zásluha těch vedoucích, kteří je tak dali do kupy a uspořádali to tak podle obrazu svému a dobře.“*

MS: „*(...) Samozřejmě je to (...) něco jiného, než děti zažívají během školního roku u nás. To znamená během školního roku mají nějaký řád, (...) ale o prázdninách děti zapomenou, že existuje škola, že existuje nějaký řád chování nebo jejich denní režim. Mají, chtějí si jenom hrát, nejradši by třeba spaly furt a nejsou navyklý nebo okamžitě zapomenou nějaký režim, takže my se jim snažíme ten režim dát tím, že každé ráno si řekneme,*

jak se máme, jak jsme se vyspali, co se nám líbilo, co se nám nelíbilo. Necháme je dosnídat, ty který, ty, které ještě nesnídaly, dojdou si na záchod, do šatny a odcházíme. Chodíme takhle každé ráno, tudíž nějaký režim mají, ale není to jako ve škole. To znamená, děti jsou živější, aktivnější a asi víc protestují proti některým činnostem, například nad kterými by v létě, teda během školy, mávly rukou. “ ... „, Tak živější, aktivnější (...) mhm to znamená, že si hrajou, (...) ale pak během léta, kdy nemají ty dopolední povinnosti, nemají se jak unavit, většinou mají sladký snídani, a ne sladký, že by maminky pekly buchty, ale většinou kupovaný sladký snídani, takže narvaný prostě potraviny cukrama, tak samozřejmě jsou živější a aktivnější už jenom z principu, že do sebe ládují tady ty cukry, což dělají ale i během roku. Ale jak jim chybí ty povinnosti, tak se nemají jak unavit, takže jsou právě živý už od rána, a jak to vypadá. Dobře, uveď příklad, ne že by prudily, ale prostě jsou živý, jsou, jak to mám říct, prostě jo, nevydrží tak dlouho třeba u jedné aktivity, často ty aktivity střídají. “ ... „, Střídají aktivity, právě víc si hrajou, víc zlobí, když to řeknu jako, ale zlobí tak, že ne že by zlobily třeba nás, ale prudí ostatní děti, popichují je, jo, pošťuchují, vymejší nějaký bejkárny, ehm. (...) Samozřejmě víc se hejbou, jak říkám, střídají ty hry, střídají aktivity. “ ... „, No, víc protestují proti činnostem, to znamená proti těm povinnostem, jo, nebo nějakému danému režimu, jakože: , Tak a teď všichni uděláme tohle a teď všichni uděláme tady to. ‘ Vždycky se najde někdo, kdo se to snaží bojkotovat, ať už chtěně nebo nechtěně. Například, když si děláme ranní sešn a právě to kolečko, kdy my si povídáme, jak se kdo vyspal, co měl k snídani, jak se má, co se mu líbilo, nelíbilo a podobně. Tak v tom kolečku samozřejmě mluví jeden, protože nemůže mluvit naráz třicet šest lidí, ale mluví jeden, a vždycky se tam najde jeden dva, co mají potřebu si aktuálně momentálně povídat, ignorovat, že vyžadujeme ticho, a mají potřebu prostě narušovat ten program, že jo. Takže asi tak bych to řekla, tak to myslím jako, jak jsou živější a aktivnější a protestují proti činnostem. “ ... „, (...) Pověštinou děti, které nás znají, to znamená, že už s náma absolvovaly několik táborů, anebo nás znají z roku běžně jako z fungování Rybky, tak ví, jak se chovat. – Nebo, ví, jak se chovat. – Spiš my víme, co od nich můžeme očekávat. Jak v normálních situacích, tak v nějakých výjimečných situacích. (...) A pak jsou děti, které tam máme prvně a které můžou mít, řekněme z nás z vychovatelů zvláštní pocit, třeba jako, že jsme na ty děti zlí, nebo v jejich očích zlí, tak bych to řekla. “ ... „, Ty, co neznáme, můžeme občas překvapit. “

KC: „, No tak řekla bych, že je to jako dost individuální, že některý děti jsou jako opravdu super, když si třeba vzpomenu teďkom na ty tři děcka (...) tak ty byly skvělé, to byly prostě úplně diametrálně odlišný děti, byly vychované, jako společenský, prostě

a úplně prostě na jiný jako mentální úrovni, ty byly jako fajn no. Potom jsou tam, tyjo, děti, který prostě by měly možná zůstat ještě rok ve školce, protože jsou takový nevy-, nevybrouřený, nebo nevím, jak bych to řekla, a ta první třída jim nedělá jako úplně dobře. No a potom jsou tam takový klasický zlobidla, no, který prostě prudí jenom proto, že jsou to malí prudiči, no, a nevychovaný (...) jak který dítě, některý jsou fajn, a některý jsou prostě zlobivý. “ ... „Tak myslím si, že děti, který už známe, jsou víc otrkaný, že si víc dovolí, jak celkově, co se týká chování k nám, že si jako víc dovolí, a i celkově prostě v tom kolektivu, že prostě si jako víc vyskakují a tak. (...) Tak jsou držkatý, že jo. Dělej větší binec, třeba když si hrajou nebo takhle. Tak dělej prostě kraviny, nebo všechno by chtěly dělat, když se něco vyrábí: ,tak já bych chtěla todleto a chtěl bych toho hodně‘, tak to taky dělá svý, že jo. Nový děti, když jsou většinou, teda mi přijdou, že jsou nové děti jako stydlivý, že než prostě přijdou na to, jak to tady funguje a tak. No (smích).“ ... „Jo a děti, který neznám. Mhm. Tak to je těžký, k těm zase člověk přistupuje jako trochu jinak, protože asi jako je našim zájmem, jako nás všech těch vedoucích, jako, aby se tady cejtily dobře, aby se jako rychle tady nějak skamarádily v tom kolektivu, nebo prostě, aby ten jako náš stávající kolektiv ty děti jako přijmul v pohodě.“

IP: „No, tak děti jsou občas příjemné, občas poslouchají, občas ne.“ ... „Já si myslím, že to souhlasí s chováním ve škole normálně.“ ... „(...) Nejhorší jsou tam mobily a zakázání mobilů, v tom je problém velkej. Jednou jsme tam měli chlapečka, kterej na výletě měl telefon, a vlastně tam byl takovej program, že se šlo na loď, tam byli piráti a ten pirát (...), ten chlapeček si ho chtěl vyfotit, a ten pirát mu sebral ten telefon, takže ten chlapeček dostal takovej záchvat vlastně zlosti a smutku, začal brečet, vztekat se a no, ale dopadlo to dobře. Ale ty děti mají velkou závislost na tom mobilu, což není dobře.“ ... „Zlobí tím, že neposlouchají pokyny vlastně vedoucích. Pak třeba je velký problém je udržet v řadě, když se třeba jde někam, když se jim řekne, že se jde po silnici nebo podél silnice, tak je skoro nemožné je nechat vlastně v řadě, musíte je vést po všech stranách. Ještě mě napadá vztekání, potom provokování možná a potom nakopávání třeba nebo ubližování.“ ... „Provokování (...) no hlavně vedoucích. Mhm, takovou oprsklostí, když prostě si ten vedoucí pustí ty děti moc k tělu, tak mu začnou přerůstat přes hlavu třeba tím, že začnou, já nevím, máchat čepicí před jeho obličejem a tak podobně.“

TP: „Tak jsou děti v pohodě a chovají se normálně, ale to je bohužel ta menšina. Zbytek těch dětí nemá podle mě normálně režim, takže potom se chovají jak utržený ze řetězu, takže jsou trochu moc akční a občas se to nedá moc jako zvládat, kvůli tomu, že jsou třeba, že jsme tam měli třeba starší děti, který určitě nebavil ten náš program, který

je spíš pro menší děti než třeba pro ně, takže byli znudění, takže to byl taky problém. Nebo třeba tam byly menší děti, který naopak nebavil žádný program, protože prostě tomu nerozuměly, a takovýdle věci tam, což spíš bylo ohledně jedince, ale vcelku bych řekla, že to nebylo až tak strašný.“ ... „Když se nudí, (...) no tak to je zas různé, jak se baví, ty ostatní prostě zaznamenají to, že ostatní děti nedávají pozor, tak se většinou spíš jakoby uchýlí k tomu, že potom sledují třeba to, co dělají ty děti, který to nebaví, a nebo jsou tam i děti, který potom poslouchají pak dál třeba ten program, ale spíš se ty děti přidávají k tý jakoby partičce těch zlobivých, když to tak řeknu. (...) No tak začínají zlobit, začínají tam jakoby nedávat pozor jakoby celkově, dělají hluk a tím narušují prostě ostatním ten program a hlavně těm, kteří ten program jakoby pak dělají.“

VH: „Děti byly, jo děti byly fakt super. (...) Samozřejmě vždycky jsou v tom vzorku děti, který na ten tábor přišly, (...) tak vždycky tam byli nějaký jedinci, kdy se to tak úplně nedalo říct, ale ve výsledku to bylo dobrý.“ ... „Tak ty děti, který tam jsou, jsou nějakým způsobem hyperaktivní, mají prázdniny, mají radost, a jsou tam v kolektivu, ve kterým jsou rádi, můžeme říct. Takže tam si vybíjí tu energii, nemají povinnosti nějakým způsobem větší a nějak si tam prostě hrajou. Dávají nám víc zabrat, protože nemají žádné povinnosti, a tak si tam hrajou.“

Ve výpovědích respondentů lze najít částečnou shodu v pohledu na chování dětí na příměstském táboře. Některé děti jsou hodné a chovají se slušně, některé jsou zlobivé a drzé. Z vlastního pozorování vím, že převažují hodné a poslušné děti nad těmi zlobivými. Záleží na úhlu pohledu, protože každý člověk si pod pojmem zlobení představuje něco jiného, pro někoho to mohou být hlasitější projevy dítěte, pro někoho drzost a odmítání. Většina intaktních dětí se v klubu pohybovala již během školního roku, a tak byly na vychovatelky i na jejich výchovné metody, pokyny a pravidla zvyklé. Stačilo, aby hlavní vychovatelka zvýšila hlas, a hned nastalo ticho. Další děti, které se na táboře vyskytovaly a do klubu během školního roku nechodily, se velice rychle přizpůsobily zaběhlému chodu tábora, nastaveným pravidlům a jednotlivým pokynům. Během výletů, například uvnitř budov či v cukrárně, se děti chovaly slušně a tiše, což byl především výsledek práce vychovatelek, které několikrát sklidily pochvalu za vzorné chování dětí.

Obecně se chování dětí mírně lišilo od chování, na které byly vychovatelky zvyklé během školního roku. Děti byly totiž živější a aktivnější. Na živějším a aktivnějším chování dětí se dle mínění vyjádřených v rozhovorech projevila především absence režimu

výuky. Děti si najednou mohly povídat celé dopoledne, aniž by byly ukázněny. Velice často střídaly aktivity a spoustu her ani nedokončily.

Další jev, který se u dětí objevil, byla nuda, nebo spíše nepozornost či záměrné ignorování programu na příměstském táboře. Tento jev se vyskytoval především u starších dětí (4. a 5. ročník ZŠ). Program příměstských táborů je orientován spíše na mladší (1.–3. ročník ZŠ), neboť právě tyto děti převažují mezi účastníky táborů. A také se počítá s tím, že starší děti se přihlásí na tábory již s nějakým zaměřením, případně s tím, že jsou již samostatní a tento typ příměstských táborů nepotřebují. Problém nastal ve chvíli, když svým chováním narušovaly průběh programu nebo když rozptylovaly i ostatní děti, které program zajímal.

CHOVÁNÍ DĚTÍ S SVP

MS: „(...) *Mě napadá jeden kluk [Albert], kterej je takovej náš, měli jsme ho celý léto, známe ho, i přes rok ho máme (...) a na první pohled ten kluk opravdu nevypadá, že by byl schopnej jako chodit túry, jo. (...) A tenhle kluk je schopnej ujít, když jsme šli na Haniperk, na rozhlednu tady kousek od Vodňan, ušli jsme asi osmnáct kilometrů, a on to ušel bez problémů, bez keců, bez nějakého fňukání, kdy on by dle mého názoru na to mohl mít nebo má právo, protože prostě nemá fyziologicky správně vyvinutý tělo, a takovoudle zátěž prostě zvládnul, takže jsme úplně říkali: ‚Wau, klobouk dolu.‘ Čuměli jsme jak péra z gauče, když to takhle řeknu. A právě on vždycky dokáže, nás překvapí, nebo ne dokáže, ale překvapí nás tím, co on zvládne, a jako bez problémů, bez keců. Jo, nebo vyšlápne nahoru na rozhlednu, rozhledna má, nevím, 500 schodů, je devadesát metrů vysoká, prostě nám se dělá špatně, a on vysmátej vyleze nahoru, šťastnej, spokojenej, pyšnej. (...) A samozřejmě taky dokáže bejt jako protivnej, jo, už s ním mlátí puberta, takže je drzej, když se dostane do svojí oblíbený party, tak to je jako drzost sama. Co věta, to nějaká přidrlost, a ježiš a proooč a eee nechci. Jo, ale když je sám, tak víme, že jako dobře funguje, a víme, že to nemyslí tak, jak to jako působí.“*

KC: „*No samozřejmě děti s SVP jsou jako takový stydlivý, a když se jich na něco zeptáš, tak koukaj jak sůva z nudlí a jako nic moc. Ale samozřejmě taky jako je to dítě od dítěte, že jo.“ ... „Když jsme byli na výletě, tak jsme byli v Budějicích, a jak hrozně padal sníh a byli jsme schovaní pod mostem a [Antonín] tam viděl bezdomovce na druhý straně, no, a byl z toho úplně hotovej a ptal se mě, co tam ten člověk dělá, proč tam ten člověk je a proč tam spí, protože tomu prostě nerozumí, jo, i přesto, že chodí do pátý třídy, že jsou holt prostě lidi, který se dostanou na nějaký dno a nejsou schopný splácet dluhy.“ ... „No*

[Adolf] (...) není normální, ale nemyslím to jako nějak špatně. (...) Ten kluk ti jde všechno vysvětlit, jako kdyby ti byly tři a byl jsi úplně debilní, a stoupne si k tobě a mluví na tebe úplně nejpomalejc, jak to jde, a vysvětluje, proto je pro mě divnej. ... „On je prostě jinde a on tomu nerozumí, on je v šestý třídě, a on je podle mě zaseklej na prvňákovi jako tím stylem, jak on jako komunikuje a baví se. Člověk by to na něm neřekl, on má skoro dva metry, ale prostě, no, to je takovej ojedinělej případ. On jako není zlej nebo todlecto, to jako vůbec, ale todlecto je takový jako otravný, no, to jeho chování.“

TP: „(...) Někd potom nezvládá, co se týče třeba toho, že ty, že je to nebaví nebo že nedávaj při tom pozor a nebo třeba, že to jakoby, že se nezapojujou s ostatníma.“ ... „Že tady ty děti jakoby potřebujou trochu jakoby jinej přístup, nebo jak to mám nazvat.“ ... „No tak jsou tam prostě jedinci, kteří, když ten program nebaví, tak si začnou žít ve vlastním světě, když to tak jakoby řeknu. Takže začnou tam prostě dělat hlouposti a věci, který vůbec nesouvisí s tím tématem, o kterém se zrovna třeba bavíme, nebo když je na nějakém programu, tak se nevěnujou vůbec tomu programu, a je to tak většinou, že jsou prostě, když to tak nevhodně řeknu, tak jsou prostě úplně mimo (...) Ale tyhle ty děti začnou žít jako ve svém světě a začnou se zabavovat tak, že začnou tam dělat jako různé věci, který na první pohled jako nejsou vidět, co se jim honí v hlavě.“ ... „Většinou to na nich člověk pozná tak, že vůbec jakoby nedělají to, co jim ostatní říkají, a že jsou úplně, že nevnímají vůbec jakoby to, co se kolem nich děje, a úplně si jdou jako za tím svým, jako kdyby prostě měli nějakou svůj cíl, který potřebujou hrozně rychle splnit, tak prostě nevnímají to okolí, nevnímají vůbec pokyny, vůbec lidi a běhají si tam kolem sebe tak jako ve svém světě prostě. (...) Když se nezapojujou s ostatníma, tak třeba jsou nějaký jakoby skupinky třeba u stolu, tak to dítě si sedí třeba jako samo a je tam samo, i když mu nabízejí ať se přidá, ale on se stejně nepřidá, protože je radši sám a takhle. Anebo třeba když si ostatní něco hrajou, tak on si jde jako radši hrát někam dál, nebo s dětma, který jsou mu podobný.“ ... „Děti, který nekomunikujou, takže se od nich moc toho nedozvím, takže ani nevím, třeba co chtěj nebo tak, prostě nic neřeknou, nic neukážou a prostě jsou nekomunikativní.“ ... „Tak, že se mnou nemluví a většinou se vrací do toho svého světa. Začnou zase vydávat pozornost jako něčemu úplně jinému, co je pak nepodstatný, nebo něčemu, co jako není, anebo jako řeknou něco úplně od boku a tak.“ ... „Ale ty děti jsou buďto hrozně zpomalený, tak jim to dlouho trvá, než jim něco dojde, anebo naopak jsou občas hrozně hyperaktivní – skáčou na místě, jak nějaký hopík, a tak různě no.“

VH: „Že nechápaly nebo že dávaly větší údiv, tak, více projevovaly údiv nad věcmi, které nad kterými bysme se my asi nepozastavily.“ ... „Já asi nevím, jak to úplně popsat,

ale ty děti se speciálníma potřebama vypouští emoce mnohem víc a běžné děti tomu nemají asi taková porozumění.“ ... „Řekl bych, že když jsme třeba hráli míčové hry, třeba vybíku, tak tady ty děti nezvládaly úplně dobře, když vlastně šly z té hry ven, většinou i docela na začátku té hry, kdy to vlastně vypadalo tak, že ta hra trvala nějakých třeba 15 minut řekněme, a ony hrály minutu a byly vybitý a pak stály kolem a pak vlastně, když viděly, že je čeká nějakých 15–20 minut na ně jenom koukat, tak prostě to naštvání mohlo vyústit už v nějaký záchvat, myslím si, že jsme tam nějaký slabší měli, a tak no. Prostě ta emoce toho, že byly naštvány, že nějakým způsobem prohrály, byla vidět víc než u jiných.“

Převážná většina dětí s SVP již příměstské tábory v minulosti navštívila a s vychovatelkami a ostatními dětmi se již znala. Jednalo se například o *Alberta*, který do klubu chodil během školního roku. Patří mezi velmi společenské děti a některé děti ho mají pomalu za „boha“. Vychovatelky i děti jsou na něj zvyklé, mají ho rády a ví, co od něj mohou očekávat. Intaktní děti se k dětem s SVP chovaly většinou hezky. Buďto si jich vůbec nevšímalý, neregistrovaly je, anebo se s nimi sprátelily. Nastaly také situace, ve kterých se k nim nechovaly úplně hezky nebo nevěděly, jak se k nim mají v tu chvíli chovat. Například, když se *Adolf* snažil zapůsobit na starší holky, pořád za nimi chodil, sahal na ně, na něco se jich ptal a pořád jim něco říkal. Holky z toho byly samozřejmě v rozpacích. Nevěděly, jak mají v tuto chvíli jednat, neboť jim došlo, že se nejedná o běžného kluka, a tak se ve většině případů obracely na vychovatelky. Potom také vznikly situace, kdy někteří starší kluci měli nevhodné poznámky na adresu dětí s SVP. Většinou se tomu vychovatelkám podařilo zabránit hned v zárodku, a tak si toho děti ani nevšimly. Když se to těm starším klukům přece jenom povedlo, tak to děti s SVP přišly nahlásit. Vše se ale pokaždé vyřešilo, a tak myslím, že to nezanechalo na nikom žádné následky.

V jednotlivých výpovědích uvádí respondenti příklady situací, které byly něčím výrazné, vychovatelům nepříjemné nebo které jim utkvěly v paměti. Jednalo se například o překvapivé fyzické výkony, prvotní setkání s bezdomovci, emoční jednání během kolektivní hry a podobně. Velice zajímavě zde popisuje respondentka *TP*, jak to vypadá, když jsou děti s SVP „ve svém světě“. Popisuje to jako jediná, což mě přivádí na myšlenku, jak je možné, že to popisuje jen ona. Došla jsem k závěru, že to vidí pouze ona, neboť je ze všech respondentů nejmladší, má k dětem nejbliž, strávila s nimi více času než ostatní vychovatelé, tudíž měla více příležitostí pozorovat jejich chování a takového jevu si všimnout.

VZTAHY MEZI DĚTMI

MS: „Snažíme se je naučit to, že tam jsou všichni kamarádi, jsou si všichni rovni a že nestojíme o žádné nepřátelské rvačky tam a podobně. Takže děti se k sobě chovají hezky, pokud si neberou hračky a podobně. Pokud přijde nové dítě, nikdo ho nezná, máme tam pár jedinců, kteří jsou iniciativní samostatně a zapojují je do kolektivu. To znamená, že jdou, zeptají se, jak se jmenuje, ukážou, co v klubu máme, co si kde může půjčit, kde máme co na malování, kde jsou záchody. Samozřejmě, my se jim představíme, ale než si děti zapamatují naše jména, tak jim poradí, jak se jmenujeme a co děláme běžně na táborech a podobně.“ ... „Běžné děti a děti s SVP, (...) pokud jim ty děti nějak neublíží, a, mhm, nejsou nějak, až to řeknu, až vlezlý, tak s nimi žádný problém nemaj. Jsou schopni se s nima bavit, hrát si, povídat si, kde, kdy se i daj dohromady dvojice, který bysme ani neřekli, jako autista s někým, jako běžným dítětem, které si normálně hraje, nevykazuje žádné, žádné známky odlišnosti, tak jsou schopny se tyto děti i k sobě hezky chovat. Pokud ale samozřejmě jsou, jsou a vždycky budou, mezi náma posměváčci, tak víme, že jsou také děti, které se prostě posmívají za jiný vzhled nebo způsob řeči nebo styl chování, tak se samozřejmě snažíme jim vysvětlit, proč to takto to dítě má, proč to tak dělá a že by se mu neměly smát. Je to neslušné, nevhodné, nelidské a podobně. Takže ale většinou se k sobě chovají hezky. Oboustranně.“ ... „Jinak, když to zhodnotím, tak právě jak známe ty naše děti, máme vytvořenou nějakou kolektiv, tak není tak složitý pro ty nové děti se zapojit. Pověšinou opravdu se znaj, a když se neznaj, tak máme tam dobrou atmosféru nebo se snažíme utvořit dobrou atmosféru, takže nemaj problém se tam začlenit. Nemám pocit, že by byl někdo vyčleněnej jako vyloženě úplně, že by se s ním nikdo nebavil, vždycky si tam našel někdo aspoň jednoho kamaráda. Vždycky.“

KC: „Hm, no tak to je asi taky jak kdy. Jsou to děti, který se jako znaj, (...) tak jako se k sobě chovaj asi hezky, (...) jsou v pohodě, že si jako nějak neublíží, nešikanují.“ ... „(...) No, jako když to vezmu všeobecně, tak to jako si myslím, že je děti docela berou, že jsou s tím jako v pohodě, že si nevšimnou jako, že jsou ty děti jiný, jsou schopný si s nima hrát, povídat a kdesi cosi, a jako si i rozumí, a že se k nim chovaj hezky, jo. A když to vztáhnu na [Alberta], tak mně jako přijde, že je pro ty kluky takovej pánbůh docela, že je jako hodně baví, i když je takovej jakoby takovej fajn, je celkově společenskej, jo, takže to je asi taky jako potom o tom jiným dítěti, jaký je. A on je prostě společenskej a prostě rád si povídá nebo rád je středem pozornosti. (...) Naopak, jakoby mě to spíš překvapilo, že se k nim chovaj hezky, (...) nebo je to možná tím, že jsou ještě jako relativně malý ty děti, že v tom jako nevidí žádný problém.“ ... „Nejhorší je, že

[Adolf] působí otravně i na ty děti, jo, že zrovna on je takovej ojedinělej případ, že ty děti ho jako nemusí. Toho jsem si všimla už minulý léto, že on je tím jako hrozně otravněj. Nechtěj se s ním bavit nebo třeba kolikrát i přišly holky: „On mě otravuje, ať nás nechá bejt, my si chceme hrát, a on na nás furt todlecto, a my nechcem, a on furt něco říká, ‘jo, tak to je jako blbý, ale jako co s tím máš dělat, když on je prostě takovej.“

IP: „No tak děti se snáší dobře, ale pro vychovatele je to obtížnější.“ (...) „Hm, a jinak to děti snáší dobře. Občas si pomáhají.“

TP: „Ehm no, k sobě navzájem se podle mě většina chová v pohodě, že spolu nemaj žádný problémy, ale pak když si třeba hrajou nebo něco takovýho, tak samozřejmě tam nastávají problémy v tom, že jeden si chce půjčit hračku a ten druhěj chce úplně tu samou hračku, takže jsou tam pak hádky, ale takový ty takový ty jenom jakoby věčný.“

VH: „Tak děti se specifickými, (...) tak ty mladší samozřejmě úplně nechápou, že některý děti maj nějaké postižení, tak že tam může vznikat něco jako posmívání řekněme, ale myslím si, že zas tak velký problém jsme s tím neměli, když něco takovýho jsme upozorovali, tak jsme se to snažili zaseknout hned od začátku, aby se to nerozvíjelo.“

Co se týče vztahů mezi dětmi, tak se spolu bavily především děti, které se již znaly nebo které měly utvořené party. Nové děti mezi sebe relativně lehce přijímaly. V kolektivu stálých dětí se nachází několik dětí, které jsou v této sféře iniciativní, to znamená, že pokud se v klubu objeví někdo nový, tak neváhají a hned k němu vyráží a seznamují se s ním, vyptávají se ho na různé věci, ukazují mu, co kde v klubu najde, co si může půjčit, kdo se jak jmenuje a co se tak většinou na táboře dělá. Říkáme jim „stmelovači“ kolektivu. Podle toho, co jsem pozorovala, ze stálých dětí jsou to myslím tři.

Jak již je zmíněno výše, intaktní děti mají k dětem s SVP vcelku kladné vztahy. Především děti z mladších ročníků (1. a 2.) se dohromady dobře snáší a nemají problém s někým, kdo nějakým způsobem vybočuje. Otto Čačka (2000, s. 175) v této souvislosti zmiňuje následující: „V prvním ročníku se vnitřní struktura příliš neodlišuje od skupin předškolního věku. Třída není jednotná, skládá se z řady menších nestabilních jednotek bez pevné vnitřní struktury. Podněty ke sdružování bývají v této době nejčastěji ještě dosti povrchní a nahodilé.“ Na příměstských táborech se nejedná o kolektiv třídy, ale o skupinu dětí různého věku. Právě zmínění „stmelovači“ kolektivu jsou děti z prvního ročníku. Tyto děti nemají problém se začít kamarádit s novými, neznámými dětmi a přijmout je do své party.

Čačka (2000, s. 176) dále uvádí: „Ve druhém ročníku tvoří třídu zpravidla 5–7 poměrně izolovaných a spíše soupeřících skupinek. Některé děti v nich již začínají vystupo-

vat jako vůdcové a ostatní se jim podřizují.“ S tímto tvrzením souhlasím. Během zúčastněného pozorování jsem si všimla několika skupinek druháků, kteří mezi sebou soupeřili například v tom, kdo postaví lepší garáž z dřevěných kostek, případně kdo nakreslí hezčí tank.

Na příměstských táborech často vznikají nová přátelství, obzvláště mezi žáky 1. a 2. ročníků. Tyto děti chtějí mít hodně kamarádů, asi proto, aby nikdy nebyly samy. Mezi těmito kamarády si volí toho „nejlepšího“. Na základě vlastního pozorování vím, že často „nejlepšího kamaráda“ mění, pokud se objeví někdo atraktivnější. Hlavně pokud dětem přinese něco sladkého nebo pokud má zajímavou hračku, kterou jim za něco půjčí. Tím „něco“ se častokrát myslí právě pozornost či post nejlepšího kamaráda. O nejlepším kamarádovi píše i Čačka (2000, s. 179): *„Na počátku dětství jsou kamarádi voleni nahodile. Děti chtějí mít zpočátku hodně kamarádů (vždycky je dobré mít nějakého v záloze, kdyby některý neměl čas). Postupně si však zpravidla oblíbí jednoho nejlepšího kamaráda, se kterým přes občasné hádky dobře vychází.“*

STARŠÍ DĚTI

HB: *„(...) Jsou to takoví už pubertáci spíš. Který už tam prostě, některý děti, tam bylo vidět, že tam už na ten tábor nepatří a nebaví jich to. (...) ... „No sedí, kroučí očima (...), furt si zapínají nějakou hudbu, sluchátka mají. No pořád se ptají, kdy půjdeme domů, když jedem, a hlavně tím jako ruší ty ostatní. Ne že to nebaví jenom ty starší, ale jak ruší i ty ostatní, tak ty ostatní děti z toho pak taky jako nic nemají. Takže si myslím, že na úkor ostatních dětí, ty velký by tam už neměly co dělat.“ ... „(...) Ty velký ty děti ty už hlavně nechtějí jako nějaký takový program, aby si jich furt řídila a aby si zvyklý jako takoví být už samostatní. A já myslím, že doma by jich to víc bavilo než na tom táboru. (...) No tak mají nějaké svoje kamarády, svoje skupiny, šly by si někam na procházku. Tady musely mít nějaký ten program určitej a myslím si, že některý programy byly opravdu pro malé děti. Třeba jak jsme byli v pohádkové kovárně v Selibově, tak je to tam vůbec nezajímalo. To je spíš pro malé děti.“*

KC: *„A jsou tam jako i starší děti, který mi taky nepřijdou jako vhodní adepti na příměstský tábor, (...) ty děti tam prostě nepatří, protože se nudí a akorát jako narušují ten program tím, jak jsou zpruzelý a tak dále.“ ... „...protože prostě jsou to začínající pubertáci, který maj už jako jiný zájmy jo, takže je jasný, že to, co se líbí dětem v první třídě, tak se nebude líbit páťákovi, že jo, protože už je prostě jinde. (...) Mě přijde, že ve třetí třídě už jsou to fakt jako pubertáci.“ ... „Je asi fakt, že taky každý dítě je jako indi-*

viduální a v uvozovkách dospívá jako jinak. (...) Někdo dospívá pozdějc, někdo dřív. No a jako že jsou to puberťáci, tak to mi přijde už jenom jako z toho důvodu, že maj jako takový jako blbý narážky, jo, třeba já nevím, všimaj si prostě jakoby takovejch věcí, kterých si jako normálně malý dítě jako nevšimne. Třeba já nevím, že má ženská velký prsa, nebo když je někde nějaký nechci říkat jako sprostěj obrázek, (...) že se tomu jakoby pošklebujou, jo, když je tam třeba, já nevím, holka ve spodním prádle, jo, tak se tomu prostě pošklebujou a ukazují si na to, (...) ale myslím si, že toleto je takovej ten jako prvotní impulz, že prostě jako začínaj tu pubertu nebo nevím, jak jinak bych to jako řekla. Nebo mi jako nepřijde taky standardní, že dítě ve třetí třídě používá neslušné výrazy – typu sex a horší. (...) Podle mě to taky má z domova, protože táta je jako vulgární, že to bude používat takovýdle slova, protože mu to přijde asi v pohodě, a nevím, a bude se takhle bavit před tím klukem, a on si pak taky asi myslí, že je to v pohodě, že to normálně může říkat, ale v pohodě to prostě není.“ ... „(...) Že prostě celkově se chovaj dospělejc na ten svůj věk a myslím si, že jako to není jako úplně žádoucí konkrétně v té třetí třídě.“ ... „Blbý je, když se tady potom těch starších potká víc, tak potom prudí i ti, kteří, kdyby byli sami, tak by ani neprudili. Protože jeden tomu šéfuje, mám pocit, a ostatní jdou prostě s ním, a když ovrňuje rypák jeden, no tak automaticky ovrňujou rypák všichni. A co s tím jako, co s tím. Prostě možná je to i na zvážení potom jako těch rodičů, aby to brali trošku, aby se trošku zajímali o to, co ty děti tam budou dělat, aby si řekli, aby si k tomu sedli třeba k tomu programu s tím dítětem a řekli si: ‚Hele pojedou tam a tam, budou dělat tole a tole, bavilo by tě to, chtěl by si tam jet, a nebo na to radši kašleme a budeš doma,‘ jo, protože ve finále mi přijde, že většina dětí je tady prostě jenom, že tady je, že ty rodiče potřebujou ho takzvaně uskladnit někam, a i jsme to jako dostkrát slyšeli, že je úplně jedno, jaký je program, hlavně že to dítě tady bude, jo. Tak myslím si, že ty malý jsou jako spokojený, jo, ale u těch starších už bych řekla, že je to opravdu na pováženou, jo, jestli ho to bude bavit, jestli o to má zájem, protože přece jenom už jsou jako trošku někde jinde, mají jiné záliby, ano vystačí si jenom s blbým telefonem, je to špatný, ale bohužel to tak je, bohužel ta doba je taková, ale asi by tole měli praktikovat, no, s těma staršíma.“

TP: „Jsme tam měli třeba starší děti, který určitě nebavil ten náš program, který je spíš pro menší děti než třeba pro ně, takže byli znuzení, takže to byl taky problém.“ ... „Jak poznám, že se na tom programu nudí? Tak to je jednoduchý, protože tomu programu nevěnují pozornost. Snaží se vymýšlet různý jako svoje programy, jako že tam začnou dělat hlouposti, začnou se tam jako tak různě pohrávat s ostatníma dětma, které to třeba

také nezajímá. Začnou do toho povídat nebo to začnou různě komentovat anebo dělají takový ty znuděný jakoby zpruzelý obličej.“

Během rozhovorů jsme společně s respondenty narazili na zajímavé téma, tj. na přítomnost starších dětí na příměstských táborech. Jejich přítomnost se v mnohých případech ukázala jako rušivý element. Svým chováním totiž narušovaly průběh programu a rozptylovaly ostatní děti. Program příměstských táborů v klubu je orientován spíše na mladší děti (1.–3. ročník ZŠ), tudíž není pro starší děti tak atraktivní. Z vlastního pozorování vím, že se opravdu některé starší děti na táborech nudily. Buďto se tvářily otráveně nebo znuděně, nedávaly při programu pozor, anebo záměrně nevhodnými dotazy narušovaly průběh programu. Nejednalo se však o všechny starší děti. Například starší děvčata tolik nevyrušovala, na rozdíl od starších chlapců. Záleželo samozřejmě na druhu programu. Pokud se jednalo o nějaký edukační program, tak starší děti často vyrušovaly. Pokud se jednalo o zábavný program s nějakou fyzickou aktivitou, byly nadšené všechny děti. Tento typ programu probíhal na příměstském táboře pouze jednou týdně, kdežto edukačně zaměřený výlet či exkurze probíhaly třikrát až čtyřikrát do týdne.

Když jsem se respondentů vyptávala, jak by se podle nich dala tato problematika se znuděnými staršími dětmi vyřešit, tak se v odpovědích celkem shodli. Pro příklad uvádím pouze jednu odpověď: *„To se podle mě vyřešit nedá, protože – nebo takhle – vždycky to prostě jako někoho bavit nebude, protože ty starší děti jsou v období, kdy je prostě všechno hrozně trapný a tak, takže takovýdlety typy dětí v tomleto období prostě stejně jakoby neuspokojí žádný program, ale jde o to jakoby, že jak tam máme hodně jako odlišný děti, že tam máme páťáky a první třídu třeba, tak to prostě nebude nikdy jako bavit všechny už jen kvůli tadytomu věkovému rozdílu a kvůli tomu, že není prostě možný se zavděčit všem dětem.*“

Kromě zmíněného problému znuděných starších dětí se během rozhovoru vyskytl i názor, že jsou žáci od 3. ročníku již v pubertě. Svoje domněnky, které zmiňuje jedna z respondentek, stvrzuje různými příklady, jako například pošklebování nad věcmi se sexuálním nádechem či používání vulgárních výrazů. Sama mohu potvrdit, že starší děti vulgárními výrazy vůbec nešetří. Mnohdy užívají takové výrazy, až se člověku tají dech. Bohužel takové výrazy učí i mladší děti, které z toho ještě nemají rozum. Aby si děti rozmyslely užívání těchto výrazů, vymyslely si vychovatelky tresty. Za každé sprosté slovo následovalo dvacet dřepů. Pokud ani to nezabralo, tak se cviky zintenzivňovaly.

PROSTOR PRO ZLEPŠENÍ

HB: „*Nemáme tam speciální pedagogy, asistentky nemáme. Nemáme nějaký lidi, který jsou vyložené na to, jako opravdu mají na to nějaký studium a jsou takový, aby pro ty děti mohli něco udělat. (...) Jo, takže si myslím, že na [Antonína] by byla opravdu potřeba nějaká ta asistentka, jenomže tady žádná asistentka, jako nějaká brigádnice, to nebylo dostačující, jako za mě.*“

MS: „*(...) Personálně by se asi ještě hodila nějaká výpomoc během příměstských táborů, když na jednom turnusu je pět dětí se specifickými potřebami, tak opravdu je potřeba, aby se jeden pracovník věnoval čistě jim. (...) No bylo by to úleva jak pro nás pro vedoucí, tak si myslím i pro ostatní. A i pro ty děti by to bylo. Měly by člověka, na kterýho by se mohly obrátit, kterej by se jim věnoval, ale jenom jim, prostě jo, a nemusel by řešit problémy ostatních.*“

KC: „*Spíš mi přijde lepší, aby se zaplatil nějaký pedagog nebo asistent navíc, třeba pro ty jiný děti, stejně se začínaj prostě rozmáhat čím dál tím víc, tak to bych radši upřednostnila todleto, než mít tam čtyřicet dětí a totální chaos.*“

IP: „*By tam mohla být ještě nějaká asistentka, která je na to přímo specializovaná.*“

TP: „*Podle mě by tam jsme potřebovali víc lidí. Právě čím víc je tam právě jakoby tady těch dětí, tak by tam mělo být víc lidí, kvůli tomu, že tady ty děti jakoby potřebujou trochu jakoby jiné přístup nebo jak to mám nazvat. (...) Prostě mi přijde, že tyhle děti by potřebovaly nějaký jakoby trochu jiný upravený programy nebo třeba jakože hry a nevím, co všechno. A potřebovaly by být jakoby i v kontaktu, že by nás tak jako muselo být víc, abysme se mohli tady těm dětem právě víc věnovat.*“

VH: „*Tak si myslím, že tady by asistent mohl být taky úplně v pořádku, v pohodě, a fungovalo by to dobře. Pak by vedoucí nemuseli řešit individuální problémy jejich a mohli by se zaměřit víc na skupinu.*“

Z toho, co jsem měla možnost vypořádat, bych řekla, že je příměstský tábor v klubu velice dobře zorganizován. Vychovatelky spolu skvěle spolupracují a fungují jako jedna jednotka. Dětem vštěpily pravidla a pokyny tak, že je na ně nemusí neustále upozorňovat. Když se někde přesouvají, jdou pěkně seřazení a ukázněni, nedělají zbytečný povyk a nedělají vychovatelkám ostudu. Na některých turnusech příměstských táborů se nacházelo hodně dětí, a tak by dle mého názoru byla potřeba více personálu, i když to vychovatelky samozřejmě zvládaly samy, ale bylo vidět, že je to náročné a zbytečně je to vysilovalo. Dle názorů respondentů i dle mého názoru by se pomoc jen pro děti s SVP hodila, neboť se vždy musel někdo z vychovatelů věnovat přímo jim, a nemohl

tak dohlížet na ostatní. Vychovatelky se proto musely o to více soustředit na zbytek dětí, a tím se samozřejmě zase vysilovaly. Vzhledem k tomu, že to byly mladé holky, tak to všechno zvládaly a na nic si nestěžovaly. Ale pro větší klid a pro pohodu všech by bylo lepší, kdyby měly k dispozici někoho, kdo by jim ulevil s dětmi s SVP. Na spokojenosti dětí se to ale neprojevovalo, alespoň to na nich vidět nebylo nebo si nikdo nestěžoval. Naopak děti si tábory užívaly, byly nadšené z výletů a z programu.

4.4.2 Výpovědi rodičů intaktních dětí

Z rozhovorů s každým z výše uvedených tří rodičů intaktních dětí (celkem 6 rozhovorů) jsem označila tato témata: VYPRÁVĚNÍ Z TÁBORŮ, DĚTI S SVP, ZPĚTNÁ VAZBA. Každé téma obsahuje jednotlivé úseky výpovědí respondentů doplněné o poznámky a poznatky z mého pozorování.

VYPRÁVĚNÍ Z TÁBORŮ

Na toto téma jsem se vyptávala především proto, abych si doplnila obrázek o tom, co si účastníci z táborů pamatují a s čím se rodičům svěřují. Zajímalo mě, jestli se shodují výpovědi rodičů s tím, co mi vyprávěly děti samy.

EN: „*Vyprávěl o všem, co zažil, o všem, co prožil. Nadšenej, unavenej, spokojenej, nabitej dojmana a shodou okolností jsme pak pár tédlech míst navštívili s rodinou. Prováděl nás po těch věcech, takže si to všechno pamatoval, všechno nám vysvětloval.*“

KN: „*No tak (smích) on měl v loňském roce takový období ‚Dobrý‘, takže: ‚Jak bylo ve škole?‘ – ‚Dobrý.‘ – ‚Zkus to specifikovat.‘ – ‚Dost dobrý.‘ (smích) Takže jsem se toho úplně moc nedozvěděla, ale já to беру tak, že jako rodič nemá vědět všechno, a pokud je to dobrý, tak je to dobrý, jo, takže vyprávěl, když byl výlet, tak vyprávěl, kde jste byli a třeba jakým způsobem proběhla svačina, což mě udivilo trošku, protože já jako vzhledem ke své minulosti se snažím jídlo neřešit, jo, takže to, že on to řeší, mě vždycky překvapí. A že třeba s klukama něco a že v autobuse něco, takový informace né moc, né dlouze, ale podal. Byl vždycky spokojenej, jo. On, když není spokojenej, tak to řekne, a já to беру tak, že pokud není nespokojenej, tak je všechno v pořádku a prostě, nemyslím si, že je správný, aby rodič věděl všechno a aby byl u všeho.*“

TZ: „*No on není zas až tak, jakože by chodil a říkal a stěžoval si, on ba naopak spíš přijde, když je z něčeho nadšenej.*“ ... „*No můj syn nepovídá, takže... No hodně málo, protože on to vstřebává dlouho a on si na to vzpomene třeba zpětně. Věřím tomu, že po-*

jedeme třeba do Krumlova a on řekne: „Jéé, tady jsme byli s dětma, když jsem byl na táboře.“ Že jo, může to být třeba dva roky, teď už je to rok, že jo. Ale v tu chvíli, kdy on to prožije, tak on to prostě nedokáže jako použít k hovoru nebo odpovídat. On odpovídá velice stroze, jako: „Jak si se měl?“ – „Jo dobrý.“ – „Co si tam viděl?“ – „Jo, no viděl jsem tam všechno, co jsem měl, v podstatě,“ a tak. Takže můj syn je v tomhle tom opravdu sdílnej až po době, jako, až když se to dostane z té krátkodobý do té dlouhodobý paměti ten zážitek, tak pak až to dokáže zpracovat a povídat o tom. Mám ten dojem.“

Z výpovědí respondentů je patrné, že účastníci příměstských táborů se doma svěřují pouze s pozitivními zážitky, tzn. s tím, co se jim na táborech líbilo nejvíce. Konkrétně se jedná o výlety jako takové. V tomto se respondenti shodují s účastníky samotnými, kteří mi vyprávěli hlavně o výletech. Výpovědi účastníků jsou zmíněné v podkapitole 4.4.1 v tématu PRŮBĚH TÁBORŮ.

Při rozhovoru jsem se soustředila zejména na téma, jak vnímají intaktní děti přítomnost dětí s SVP na příměstských táborech. Odpovědi níže uvedené se zčásti shodují s tím, co mi vyprávěli zaměstnanci klubu. Shodují se v tom, že intaktní děti nepřikládají přítomnosti dětí s SVP velký význam. Buďto si jich nevšímají, nebo je považují za intaktní děti.

EN: *„Díky tomu, co mu předcházelo jeho životu, tak on s téma dětma trošku jakoby i byl ve společnosti těch dětí, takže on je nevnímá nějak negativně. On ví, že tam něco je špatně, ale pokud to dítě třeba chce pomoci, tak on s tím třeba nemá problém. Jo, on to nevnímá jako, že ho to neohrožuje, tak v tom nevidí nic jako špatnýho.“ ... „Ne ne, to jako tak jako povídal, že tam někoho takovýho potká nebo s někým takovým šel nebo že někomu pomohl, ale jinak říkám, on to nějak jako nevnímá, že by ho to nějak zasahovalo nebo že se tím nějak moc zabývá. On to bere jako normální věc, že takoví lidi prostě jsou, takoví existují. A my mu to taky vysvětlujem doma, že jo, on to všechno zná.“*

ZPĚTNÁ VAZBA

EN: *„Pro mě jako úplně super jako. Myslím, že nikdo nemůže říct, že (...) děti, který tady měly, si prázdniny neušly. Nikdo by jim nikdy nedal to, co tady měly.“ ... „Hlavně se mi líbí, že ty děti byly vedený hezky. Byly vedený, že prostě ty děti fungovaly, poslouchaly, a přesto všechno, že teda musely prostě poslouchat, tak je to bavilo, ty děti, jo. A nevím to jenom od mého syna, vím to i od jinejch dětí, že si to chválily, že byly prostě nadšený a rodiče byli nadšení.“ ... „Personálně bych neměnila vůbec nic, tam jsem naprosto spokojená. A co se týče organizace, já jsem byla nadšená, myslím si, že každé,*

kdo tam to dítě dal, byl nadšeněj, aspoň ty, co jsem se takhle bavila s někým, tak každej byl spokojenej. Že tam ty děti (...) maj vyplněný veškerej čas a je to i nabitý prostě. “ ... „Já můžu říct samý pozitiva. Já jsem opravdu byla nadšená, a když mi dítě nechce domu, a těší se ráno a jednou ho nepustím na tábor, nebo prostě potřebujem odjet a musíme ho vzít s sebou a nemůže na tábor, tak jako je dítě nešťastný. Prostě říkám, já jsem naprosto spokojená a můj syn taktéž. “ ... „Můj syn si to prostě užívá, má to tady rád, rád sem chodí, baví ho to, zajímá ho to a je strašně spokojenej. “ ... „Našel si spoustu kamarádů. “

KN: „Já jsem strašně spokojená, (...) je to úžasná služba. (...) Takže já jako nemám vlastně vůbec nic, co by bylo špatně. Mám samý dobrý věci. “ ... „Jo příměstský tábory. Je skvělý, že to je vlastně v rámci tý jedny skupiny, že se ty děti znaj, že se jako znají i napříč Vodňanama mezi školně, to je perfektní, že třeba na sídlišti můj syn zná děti, který by neznal, kdyby sem nechodil, a tak. Takže to je supr a ty příměstský tábory jsou perfektní, že zase to těm rodičům vychází strašně moc vstříc, a jako ty ceny, co se tady platí, jsou prostě jako směšný. “

TZ: „No s příměstskými tábory v klubu jsem spokojena. “ ... „Určitě se mně líbil přístup vychovatelů nebo těch hlavních organizátorů příměstských táborů. (...) Ale trošku si myslím, že by se mělo vedení zamyslet nad tím, že opravdu není jednoduché a je třeba naslouchat těmto vedoucím vychovatelům, že jako třicet šest dětí je prostě na dva lidi moc. A byť tam jsou i nějaký lidi jako pomocníci, tak když to nejsou fakt lidi, který to dělaj srdcem, tak jsou tam k ničemu. “ ... „(...) No možná, když se nad tím zamyslím, tak se mi vybaví ty příměstský tábory, no, právě jako že spousta dětí, až jako moc, a že to je jako škoda, že kdyby jich bylo míň, tak by si to všichni mohli víc užít. Já chápu, že spousta rodičů, nebo dobře, tak víc dospělejch že jo, aby prostě jako mohl ten kurz bejt takhle naplněnej, ale myslím si, že jako je třeba, aby tam byl i ten dozor. “

V podkapitole Výpovědi vychovatelů a pomocných pracovníků v tématu NEVDĚČNÁ PRÁCE zmiňují, jak vychovatelé považují svoji práci za náročnou, a zároveň, jak mnoho rodičů neprojeví ani kapku vděku. Já jsem však narazila zrovna na tři rodiče, kteří byli s klubem, s prací vychovatelů a s organizací příměstských táborů velice spokojeni. Svoji spokojenost mi vyjadřovali během rozhovorů několikrát. Saturovaní byli nejen rodiče, ale i děti. Jak respondenti zmiňují, děti se nechtěly vracet domů, poznaly tam mnoho nových kamarádů, se kterými navázaly přátelské vztahy, které udržovaly i mimo tábory.

Respondenti chválili práci vychovatelů, zároveň však jedna z respondentek poukázala na nedostatek v personálním vybavením klubu, který, dle jejích slov, pramení z nerespektování požadavků zaměstnanců ze strany vedení klubu. Zaměstnanci klubu upo-

zornovali na potřebu přítomnosti asistenta pedagoga již v minulosti, jak mi mimo rozhovor zmínila jedna z pracovníků. Vedení s tím ale prozatím nepočítá. Sama vím, že přítomnost asistenta pedagoga by velmi ulehčila práci vedoucím vychovatelkám a zároveň by vytvořila ještě příjemnější atmosféru na příměstských táborech.

POSTOJ K PŘÍTOMNOSTI DĚTÍ S SVP MEZI INTAKTNÍMI DĚTMI

EN: „Nemyslím si, že je to úplně dobře, protože myslím si, že spousta těm dětem tam ani nemůže být dobře, když každé dítě je jiné, že jo. Ty děti jsou rychlejší, živější, přemýšlivější a já bych se vůbec nedivila, kdyby se těm dětem tam někdo i vysmíval, což je samozřejmě pro ty děti strašně špatně, pro ty postižené. Takže to a ani ve škole se mi to nelíbí.“ ... „(...) Navíc to narušuje i ty pedagogy a vedení. Narušuje to ten režim i toho tábora, a i když to vezmu ve škole, tak tam je to taky problém, že jo. Protože ty děti prostě potřebují větší péči, musí se na ně ta učitelka víc soustředit a nemá čas na ty ostatní, že jo, a nemůže se to jakoby rozdělit spravedlivě pro všechny, no.“ ... „Já nevím, já furt nějak nemůžu věřit tomu, jak tvrdí, že ty děti jsou šťastné. Jak to poznaj, když to dítě vlastně nepřemýšlí, neuvažuje nijak, jak oni poznaj, že vlastně on je spokojenější, to že je mezi svejma, že strčí všechny tydlety zvláštní mezi sebe a všichni na sebe koukaj, jak jsou divný a přijde jim to normální, tak my na sebe taky koukáme, jsme normální, tak nám to taky přijde normální, že jo. I do těch škol, jak to cpou, přece jim tam nemůže, ať mi nikdo netvrdí, že je tam tomu dítěti dobře, to ať mi nikdo netvrdí, pokud tam nemá našeho záchranáře, našeho syna, tak jako ne, tomu nevěřím.“ ... „(...) Dítě, který má ADHD, to má dneska každý, to je prostě dneska taková diagnóza, která mně přijde úplně zbytečná. Je to spíš o tom usměrnit to dítě, každé jak si to dítě usměrní, že jo, a jestliže je dítě nevychované a dělá si, co chce, no tak, nechá si máma ho skákat po hlavě.“ (...) „ADHD (...) je to diagnóza dětí z dětských domovů nebo takhle. Takže oni je prostě všechny strkají do jednoho pytle, všechny potřebují asistenty, všechny mají to razítko, že jsou divný, že nejsou normální, že teda když má matku drogově závislou, tak je tam problém, když má matku alkoholičku, je tam problém, a to dítě nikdy nebude fungovat normálně. Nevím, mě přijde, že jako to tak prostě není.“

KN: „Myslím si, že často se to i trochu přehání nebo zneužívá, že dítě, který by mohlo být vedený jako v uvozovkách normální, tak vedený není proto, že myslím si, že hlavně rodičům přijde výhodný, když je papírově nalepený, že něco. A nemyslím si, že to je vždycky dobře pro to dítě, pro jeho psychiku a vývoj, protože ve spoustě případů takových těch lehčích si myslím, že je to naopak, jak to dítě vede k zjednodušování věcí, že

toho prostě, že se naučí, že když řekne, že něco, tak si může dělat, co chce, a nemusí dělat spoustu věcí. A nemyslím si, že to je úplně dobrý pro ten budoucí život, protože jako prostě je to tak, že člověk nemůže vždycky jenom to, co chce.“ ... „Nemyslím si úplně, že je teda v pořádku to zavádění vlastně i postižených do běžný školy.“ ... „Jo, inkluze. To je jako extrémně diskutabilní otázka, jo. Souhlasím s tím, že je dobrý v rámci tý psychologie, je to dobrý, ale myslím si, že to může poškodit obě skupiny, jak těch v uvozovkách teda normálních dětí, tak těch postižených, který můžou být šikanovaný. Ale na druhou stranu oni stejně tak můžou šikanovat ty v uvozovkách normální, jo, a je otázka, do jaké míry je to v pořádku. A myslím si, že to musí být extrémně náročný pro ty učitele, jo, a že celkově se s tím snižuje vlastně vzdělanost nebo úroveň vzdělání, která existuje především na základních školách teda. A jako představit si teď inkluzi dohromady s online výukou, to jako vůbec netuším, jak se jako dělá, jo. Je fajn, že jsou tam ty asistentky, že v běžný výuce to musí být velká pomoc pro toho kantora, ale v rámci tý online výuky vím, že mít jedno chytrý dítě je velká zátěž, a představa, že mám takovýdle dítě a do toho práci, to musí být neuvěřitelný, a jako vím, že to jedno šikovný dítě prostě člověku leze po určitým čase na nervy. (...) Myslím si, že jako odepsat speciální školy není dobrý nápad, protože prostě ty děti maj doopravdy jiný potřeby nebo sama vím, že jako že ne každá škola mi vyhovovala, jo a že prostě je fajn, když člověk najde školu, která má systém, kterej je prostě přívětivej nebo paralelní k osobnosti člověka. A když tam jsou ještě tyhleto vývojový poruchy, tak jako o to víc si myslím, že pro celkovou psychickou pohodu všech, a především toho dítěte, je lepší to udělat takhle.“

TZ: „Ale myslím si jako, že jako nemám problém s tím, aby ty děti byly v tom kolektivu, a mám spíš problém s tím, že je málo ta podpora těch daných, ať učitelů nebo vychovatelů, že je tam potřeba jich víc, když jsou ty děti takhle jiný.“ ... „Já si myslím, že vcelku kladný postoj. Já si jenom myslím, že by měly mít možnost nějakého toho asistenta, a podle zatížení nebo podle jako té vady toho dítěte by ten asistent měl bejt třeba konkrétně pro ně. Když je to lehčí vada, tak by mohl obsáhnout třeba jako i víc těch dětí.“ ... „V dnešní době těch dětí je čím dál tím víc a čím dál tím víc se zapojujou do takovýho denního běžnýho života, jestli je to dobře nebo špatně, to je na každým, aby to posoudil. Já to beru tak, že to tak je prostě, že tady jsou, že jsou tady s náma, že jich je víc a víc.“

Postoje rodičů k přítomnosti dětí s SVP v kolektivu intaktních dětí se částečně liší od postojů zaměstnanců klubu. Respondentky se shodují v tom, že jedná-li se o dítě s SVP, které má těžké postižení či kombinované postižení, nemělo by být v kolektivu

intaktních dětí, neboť by se mohlo stát středem posměchu, nemuselo by si s ostatními dětmi rozumět a mohlo by ostatním dětem závidět jejich dovednosti.

Během času, který jsem strávila s dětmi na různých výletech, jsem měla možnost pozorovat, jak si na táboře vedou děti s SVP. Když si vybavím například stezku na boso, tak vím, že třeba Aleš nemohl absolvovat všechny překážky, neboť na to nebyl fyzicky vybaven. Vychovatelka společně s jeho bratrem se mu snažili vysvětlit, proč se nemůže zhoupnout na laně, Aleš to však nechtěl pochopit a dané aktivity se dožadoval. Jako další příklad mohu uvést situaci, kdy děti zkoušely Parkour. Tato fyzická aktivita je mezi dětmi mladšího ale i staršího školního věku velmi oblíbená a populární. Jedná se o přemísťování z bodu A do bodu B co nejrychleji, s použitím vlastního těla. Překážky v cestě parkourista zdolává pomocí výskoků či lezení. Parkour vyžaduje dobrý zdravotní a fyzický stav. Není proto vhodný pro děti se tělesným postižením či omezením. Starší kluci na táboře velmi často předváděli, co se na kroužku parkouru naučili a předváděli se s tím i před ostatními dětmi. Všichni ostatní si to samozřejmě chtěli hned také vyzkoušet, a tak prosili starší kluky, aby jim to ukázali a aby je to naučili. Nejvíce to chtěly umět právě děti se zdravotním omezením. Bohužel pro ně se na to mohly pouze koukat, a tak stály tiše opodál a v očích jim byla vidět těžká závist.

U dětí s SVP, které mají diagnózu ADHD, zmiňují, že jim bývá často prisuzována diagnóza speciálních vzdělávacích poruch nadbytečně. Z vlastního pozorování vím, že příliš aktivní chování některých dětí souvisí i s jejich výživou. Děti často dostávají ke snídaním a svačinám sladké prefabrikované výrobky, které jsou plné jednoduchých sacharidů, které zvyšují energii a aktivitu. Tyto výrobky mnohdy obsahují takové dávky jednoduchých sacharidů, které překračují denní doporučenou dávku již v jedné porci a dětské tělo se s nimi musí nějak vypořádat. Proto se děti často ošívají, skáčou, běhají na místě, jsou nepozorné a neklidné. Na základě jejich chování jsou posílány do pedagogicko-psychologických poraden a dostávají nálepkou ADHD. Jsem toho názoru, že kdyby se odborníci zajímali o jídelníček a životosprávu daných dětí, tak by dětí s diagnózou ADHD ubylo minimálně o polovinu.

Dále mě zajímalo, jaký dopad má přítomnost dětí s SVP v kolektivu intaktních dětí právě na děti intaktní pohledem rodičů.

EN: „*Hm. Jako pozitivní to možná, pokud jsou tam dobrý vedoucí a vysvětlí to těm dětem a ty děti jsou schopný to vnímat, že ty děti jsou jiný. (...) Ostatní se ubrání, ale ty, co to maj ten život trošku horší, tak si myslím, že se neubrání.*“

KN: „Můj syn má jednoho kamaráda s Aspergerovým syndromem, jestli se nepletu, a myslím si, že s tím umí pracovat hrozně hezky, že jako opravdu je trpělivej a chápe, že ne každěj je stejnej jako on a že je v pořádku, že je někdo jinej, jo, to se mi moc líbí, no. A nevím, jestli je to jím nebo mnou, doufám, že je to kombinace, to by bylo nejlepší, ale je to fajn. Jako nemyslím si, že je špatně, že ty školy ty děti k tomu vedou, že to existuje a že za to ty lidi nemůžou.“

TZ: „Můj syn, co chodí do tý nový třídy, tak je tam jeden kluk a ten má nějaký poruchy. Má asistentku, ale třeba na našeho syna to má pozitivní vliv, protože on má jako kamaráda, kterej ho nikam netlačí, nikam ho nesměruje a myslím si, že jako jim to dělá dobře. Mám takovej pocit, že v tý normální třídě mají syna tendenci někam tlačit ty děti, protože je hodně dominantních dětí v dnešní době, kdežto tadydle ten chlapeček je takovej jako nadšenej, a myslím si, že to našemu synovi prospívá.“

VLASTNÍ ZKUŠENOST S DĚTMI S SVP

EN: „No tak jako mě bylo tvrzeno, že můj syn je ADHD, že teda je hyperaktivní, že budou problémy ve škole, takže se řešila pedagogicko-psychologická poradna, řešila se psychologická poradna, psychiatrická poradna, asistentka pomalu do školy, ale vlastně od první třídy, co nastoupil, tak jsme bez tohodle všeho. Ano, chodíme na kontroly psychologie, psychiatrie, ale nikde žádnej problém není.“ (...) „Ale já nevím, nikdy mi nikdo neprokázal, že je ADHD, jo, že to prostě má, jo.“ (...) „Jak jsem vám vyprávěla, syn dostal prášek, a on mi málem rozboural barák. Tak jsem říkala té psychiatrice, že v žádném případě mu je dávat prostě nebude. Dostal kapky, tak teď je bere, když chodí do školy, tak je bere, když nechodí do školy, tak je nebere. A i sama psychiatrická mi řekla, že je to tak nízká dávka, že pokud by měl nějakej problém, tak by mu to vůbec nemohlo zabírat.“ ... „V příbuzenstvu máme jedno takový, ale my nejsme v kontaktu moc, ale tam je opravdu ta hyperaktivita, ale on má ještě k tomu autismus částečnej, částečně jako sníženou inteligenci, že prostě chodí do speciální školy. (...) A co já jsem ho teda viděla od malička, tak mě tak přišel, že je zvláštní.“ (...) „Říkám, jako nikdy jsem se k těmdle dětem nedostala, ani jako v rodině nikdy nejsme nic takovýho neměli, ale když to člověk vidí, tak říkám, no, jednoduchý to asi není, no.“

KN: „Je to spíš takový, že třeba někdo známej má to dítě, ale já se s ním nestýkám úplně pravidelně, nebo že k nám do práce přijde. Máme program pro skupinu, která má specifický potřeby, ať už je to praktická škola nebo, ježíš, jak se jmenuje ta instituce v Českých Budějovicích, Arpida, jo, nebo pro Svatýho Linharta v Chelčicích, ale jinak

jsou to takový zkušenosti, že já jsem tam vyloženě jen taková okrajová osoba a nepracuju s těma dětma přímo.“ ... „A se synem tyhle věci samozřejmě probíráme s tím, že ta doba dnešní je nastavená tím způsobem, že je všem jasný, že je to v podstatě normální.“ ... „Jinak nemám úplně zkušenost s jako úplně těžce postiženými. Zním pár dětí s Downovým syndromem, s těma mám teda jenom nejlepší zkušenost.“

TZ: „Když si vzpomenu na synovce od kamarádky, tak on má Aspergerův syndrom a on se s náma třeba baví úplně v pohodě, když tam přijdeme a hrajem s nima hry, ale jinak si myslím, že by nás absolutně ignoroval. On zvládá ty společenské hry nebo deskovky, ale jinak si myslím, že jsme pro něj absolutně nedůležitý, a v podstatě jako, když mě potká na ulici, tak mě asi ani nepozdraví, ale nemám mu to za zlý, protože vím, že on má prostě jinej ten svět.“

Vybraní respondenti z řad rodičů intaktních dětí se setkali s malým vzorkem dětí s SVP, a to v rodině, mezi přáteli nebo v práci. Rodiče se snaží svým dětem vysvětlit, že se v současné době vyskytuje ve společnosti velké množství dětí s SVP, povídají si o této problematice a připravují je na to. Syna respondentky EN jsem měla možnost na táborech poznat osobně. Jedná se o velice veselého a živého kluka, který se nijak neliší od ostatních intaktních dětí. Je pravda, že patří mezi výrazně zlobivé děti, ale na druhou stranu je slušně vychovaný a při každém napomenutí se zklidní. Když jsem sledovala, co svačí, zjistila jsem, že dostává ke svačině hrst bonbónů, sušenky, obložené kupované bagety a sladké koláče. Není proto divu, že je velice aktivní a živý, protože jeho tělo bojuje s velkou dávkou jednoduchých sacharidů, které pravidelně doplňuje, neboť je to velký jedlík.

4.4.3 Výpovědi rodičů dětí s SVP

Z celkem čtyř rozhovorů se dvěma rodiči dětí s SVP jsem vybrala témata: VYPRÁVĚNÍ Z TÁBORŮ, ZPĚTNÁ VAZBA, MOJE DÍTĚ S SVP. Každé téma obsahuje jednotlivé úseky výpovědi respondentů doplněné o poznámky a poznatky z mého pozorování.

VYPRÁVĚNÍ Z TÁBORŮ

SM: „Ale jo, ale svěruje. Jo, když je to něco, ((smích)) co ho jako hodně zaujmulo, tak jo, tak řekne. Spíš je to o tom, že já se ho vyptávám, co bylo, jak se líbilo a tak, ale jsou okamžiky, kdy i vypráví, jo jak o kamarádech, tak i o místech, co se tam přihodilo, takže jo je schopnej vyprávět.“

JN: „*Nejvíc s výletama, a i tak. I když se nikam nejede na výlety, když nikam jdou, je to lepší.*“ ... „*S tím klubem je to určitě lepší, protože tam jsou s kamarádama. A s rodinou to jako jedeme jako taky, jo, je to normální, že jezdíme na výlety, ale radši s klubem s kamarádama a prostě, když se jim tam věnujou a takhle, a to si spíš myslím, že je baví. Kdežto s mamkou to je někdy otrava, že musíme jet a takhle jedou a těší se. Takže tak, no.*“ ... „*A ten mladší se spokojí s tím, co je, co vidí a vnímá sám. Prostě klasický dítě, no. Jedeme na výlet, no tak bóže, tak jedu, no, ale ten starší je natěšenější a vypráví: ‚A byli jsme tam a viděli jsme to a to,‘ a vypráví, jo, a baví ho to. Já se ptám toho mladšího, jak bylo na výletě, a on: ‚Mami, normálně.‘ Takže od toho se moc člověk nedozví, ale od toho staršího [Antonína] moc, ten je strašně spokojenější, moc. Jemu stačí, když třeba jedete vlakem nebo autobusem, to už třeba je pro něj hodně, no. Anebo co se tam dělá anebo děje, jaký zážitky, anebo i když jdou třeba do restaurace se tam najíst, tak on to zná, samozřejmě chodíme do restaurace, ale je to jiný, když jde s rodinou než s kamarády. Je rád, no, víc ho to baví asi, si myslím, no.*“

Zajímalo mě, jestli se děti s SVP svěřují rodičům s tím, co na táboře zažily a co se jim přihodilo. Ptala jsem se na to především proto, že mě zajímalo, jestli se Antonín svěřil své matce s tím, že málem skočil pod auto a že na něj kvůli tomu vychovatelka zvýšila hlas. Jak mi vychovatelka vyprávěla, byl po té příhodě celkem rozhozený a nesvůj. Dle výpovědi jeho matky se s tím však nesevřel, což může znamenat buďto, že to zpracoval ještě dřív, než dojel domů, anebo že se za to styděl a přiznat to nechtěl.

Výpovědi obou respondentek se vcelku neliší od rodičů intaktních dětí ani od výpovědi samotných účastníků táborů. Oběma skupinám rodičů se děti svěřují pouze s pozitivními zážitky, zejména tedy se zážitky z výletů a s nově získanými kamarády.

ZPĚTNÁ VAZBA

SM: „*Tak pro mě o starost miň z časovýho hlediska, že vím, že je o mého syna [Alberta] postaráno, jo. Pro mého syna, že není sám, jako že se nikde nenudí, je nějak organizovanej.*“ ... „*Tak mě napadá to plus z toho časovýho hlediska, jo. Já jsem v klidu, protože vím, že je o mého syna postaráno, že tam je rád, ale i rád tam chodí, takže je o něj postaráno. Já si v klidu můžu spousta věcí vyřídit, jo.*“ ... „*No moc jsem spokojená. Jo, my jsme měli vlastně zkušenosti z klubu během školního roku, jo, a vlastně ta spokojenost se přenesla i do těch táborů, by jsem řekla, jo. Tam nemám tomu co vytknout, vůbec.*“ ... „*Neměnila bych. Jo, tam jsou ty věci tak nějakým způsobem zaběhlý nebo zaběhly se, jo. Myslím si, že mouchy se za ty roky vychytaly. Já bych na tom nějak extra nic neměnila.*“

... „Řekla bych, syn, když chodil do toho klubu vlastně po škole, jo, tak úplně perfektní bylo to, že se tam s ním učili nebo věnovali se mu i po tejdle stránce. Ne jenom to, že tam nějakou činnost vyvíjel nebo byly nějaký kroužky, že si něco skládali, vytvářeli, ale že se mu tam dokázali věnovat i po stránce tý školní. (...) Vím, že děti, který jsou v uvozovkách normální, jo, nemaj žádný hendikep, jo, tak se vyhýbaj nějakým volnočasovým aktivitám, ale můj syn takovej není. Jemu by to jako vyhovovalo, jo.“

JN: „Moc spokojena, doufám, že to bude ještě dlouho.“ ... „Kluci jsou moc spokojení.“ ... „Vedoucí jsou perfektní, co jsem vždycky chtěla, tak to dodržely, takže já nemám vůbec žádný problém. Perfektní domluva. Všechno bylo dobré.“ ... „Klukům se tam líbí a já jsem ráda, že nedřepí doma, a jsou tam a jezdí na výlety a baví je to tam.“ ... „A komunikace perfektní a všechno dobré.“ ... „Když se nejede na výlety, je to lepší.“ ... „Když se přiznám na rovinu, tak je to svačínama, že člověk musí balit svačiny, ale když mají výlet i s obědem, tak já si radši zaplatím, a když mají kluci obědy nebo takhle ty svačiny, to je neštěstí furt vymejšlet a co dělat, takže já nemám problém si připlatit, aby měli i obědy a aby jezdili na výlety i s obědama, protože stejně se málo platí, takže to pořád jde finančně.“ ... „[Antonín] v tom klubu jako nemá problém, si nestěžuje, je fakt spokojenej a fakt se mu tam věnujou a jako já jsem za určitý holky moc vděčná.“ ... „Moc to [Antonína] baví, no, a je moc velká škoda, že už bude končit, no, letos no, když půjde do té šestý třídy. Fakt tam chodí rád, no. A fakt se těší.“

Při výběru respondentů k rozhovorům jsem opět narazila na rodiče, kteří byli za práci vychovatelů a celkově za organizaci příměstských táborů velice vděční. Chválili si možnost dohledu nad dítětem a jeho volným časem, čímž jim vznikl také osobní čas, kdy si mohli vyřešit různé pochůzky, včetně pracovních povinností. Respondentka SM ocenila i služby klubu během školního roku, které jí i Albertovi pomáhaly při plnění školních povinností. Respondentka JN si vychvalovala přístup vychovatelů k jejímu synovi Antonínovi, perfektní domluvu a komunikaci mezi ní a vychovatelkami.

Během posledního turnusu příměstského tábora jsem měla možnost sledovat, kolik dětí, případně rodičů, doneslo vychovatelkám nějaký dárek jako poděkování za péči o jejich děti. Příměstských táborů se zúčastnilo celkem 80 dětí, z nichž dárek doneslo 5 dětí. Pokud si to správně pamatuji, žádné dítě s SVP vychovatelkám nic nedoneslo. Nošení dárků není povinné, ale vzhledem k tomu, jakou péči věnují vychovatelky dětem s SVP, by bylo celkem milé, kdyby je odměnili alespoň maličkostí ve formě čokolády, anebo kdyby jim rodiče alespoň osobně poděkovali a potřásl rukou.

MOJE DÍTĚ S SVP

Poslední téma, na které jsme během rozhovorů narazili, bylo, jak matky popisují svoje děti. Konkrétně, jak se projevuje jejich postižení, jak kooperují se svými vrstevníky či jaké zkušenosti mají s volnočasovými zařízeními.

SM: *„Problém u mého syna [Alberta] je, že nějaká soustředěnost nebo věnovat se určité věci pro něj je hrozně namáhavý, jo. (...) On vlastně má takovou vadu, že prostě ta fantazie nebo nějaká představivost nebo následky toho, co by se mohlo přihodit, tam prostě není, jo, a prostě žije tím, co zrovna je. Pak je problém ta jeho oční vada, jo, že třeba spousta věcí nevidí nebo není schopnej registrovat, jo, proto potřebuje pomoc od těch druhých, aby ho upozorňovali, vysvětlovali, směřovali, protože sám toho jako není schopnej. Jo, nechci říct, že on třeba jako nemá nějaký nápady, co vytvořit, to má nápady, ale jsou to prostě takový věci, prostě udělám je, a jestli bude nějaký následek, nebude nějaký následek, jo, nedokáže až tak jakože domýšlet rozumově spousta věcí. Nedokáže je dotahovat, proto potřebuje mít vždycky k sobě, to už je potom jedno jestli spolužáka jako věkově níž nebo dospělou osobu, jo, prostě někoho, kdo ho jakože nasměruje, aby mohl fungovat dál.“ ... „On, jak má omezenější motoriku té pravé ruky a celkově s tím pohybem trošku problém, tak spíš potřebuje dohled. Jo, není to o tom, že by byl u něčeho samostatnej, prostě potřebuje dohled druhý osoby, tak nějak postrkávat. Jo, teď se má dělat tohle, teď se má dělat tohle. Jako samostatnost u něj není, jo.“ ... „On prostě vysloveně čeká na ty povely, jo, teď to uděláš takhle a teď to musíš udělat takhle. Není to o tom, že když budete dělat nějakou činnost a on na vás bude koukat, že pak ji udělá, ne. Musí vlastně slyšet to vysvětlení a několikrát, jo, a několik dní za sebou, jo, to je vlastně i v tom učení, jo, takový nějaký to opakování, tak u něj dvojnásobně, trojnásobně, než se s tím nějakým způsobem sžije.“ ... „Jo, to je jeden z takovejch projevů, jo, já nevím, ostatní děti, když měly radost, tak třeba zatleskaly, jo, a ty projevy tý radosti buď je nemá, jo, anebo jsou takový zvláštní. No tak my, co ho známe už nějakou tu dobu, že jo, tak si dovedeme představit, jak skáče, má radost, jasnačka. Ale člověk, co ho nikdy neviděl, tak si řekne, no tak jako proč to dítě skáče, jo, ty projevy jsou tam potom jakože jiný. Jo, jako když ho někdo za nějaký čas pozná, tak pak řekne, vždyť on je úplně normální.“ ... „No, já třeba, v tom soukromým životě, když jsme (...) doma, syn je v pokoji, já jsem tady v obýváku, přijde mi návštěva, jo. Tak věnujeme se tady něčemu a tam to vyrušování je v tom, že syn v tu chvíli, byť je normálně zalezlejší v pokoji, poslouchá své písničky, má tam vše, ale jakmile se tady objeví někdo vedle mě, jo, povídáme si, tak má prostě tendenci: ‚A mami tohle a mami tohle,‘ a stojí u mě a prostě vyžaduje si tu věc, jako že udělat. Jo,*

tak odpovíte jednou, odpovíte podruhé, a on to pak už bere jako automatiku. Nedokáže odhadnout to: ‚Ted’ počkej, ted’ nemůžeš.‘ Jo, kdy je správně ten čas, ted’ můžu odpovídat, ted’ nemůžu odpovídat, jo. To samý, když s někým telefonuju, jako, tak to taky prostě. Vynucuje si nějakým způsobem pozornost, byť jsou to věci, který by počkaly, nebo nedůležitý věci, jo, tak v tomhle je takovej, nelíbí se mi to, jo, ale patří to k němu. Jo, protože já můžu třeba pro srovnání, on má vlastně starší sestru, jo, tak já jsem vždycky určitý situace hodně srovnávala, jo, hlavně v těch začátcích, kdy byl syn malej, jo, tak prostě říkám, tak jako jeho sestra se chová takhle, takhle, takhle, a syn je jinej. Vlastně čím je starší, ted’kom v tej pubertě, tak taky můžu pro srovnání, jo, viděla jsem u jeho sestry, že když se řeklo: ‚Tak tohleto se nesmí‘ nebo ‚Tohleto bude takhle,‘ tak prostě byla schopná to pobrat. Syn ne. Jo, a o to horší je to potom třeba, když jsme někde na návštěvě, jo, tak je to takový prostě: ‚A už pojedem?‘ Neleze mi teda přímo po hlavě, to ne, to už máme taky za sebou, když byl menší, ale je to o tom, že prostě si furt vynucuje mě, moji pozornost a tak. Jo, jsou to věci, který vlastně si nedokáže vysvětlit.“ ... „Jo, protože chápu to, když ta situace je nová, se kterou se ještě nasetkal, jo, jako když je nervózní, tak když on je hodně nervózní, tak má zvýšený tik v těch očích, jo, prostě ten to, jo, to prostě znáte, že se vlastně zlobí anebo tomu nerozumí nebo strach tím vlastně projevuje, jo. Třeba pláč, to je prostě ojedinělá situace u mého syna, možná tak když se mu stane hodně velká bolest, jo, ale pláč a tyhleto projevy nemá jako jiný děcko. Jo, tam je to spíš o tom, že když ho plesknu nebo mu vynadám, tak on má tendenci se smát. Jo, ten smích je nervózní, jo, takový, ne že by se vám smál, vysmíval, to ne, ale prostě z tý nervozity se prostě, někdo by plakal, někdo by prosil, já nevím, omlouval by se, tohle u něj není, jo, tady ta pocitová stránka. Jo, prostě u něj buď ty věci jsou anebo prostě nejsou a, nevím, třeba potřebuje víc zkušeností, časem, možná jak je v tej pubertě, těžko ted’ posoudit, jo. Ale jak říkám, když to potom srovnávám s tím chováním s těma pocitama jako u dcery, tak tady mě přijde úplně takový chladný, jo, neumí vyjadřovat ty svoje pocity, radosti, stesky, bolesti. Jo, že tam je to potom jako těžký. Člověk furt se s ním učí něco, jo, jako poznávat denně. Není to, jako bych mohla říct, já ho mám úplně přečtenýho, dokážu odhadnout, ne ne, ještě pořád mě překvapuje. Ted’ mi tady hopsá a poslouchá mě, co vám povídám. Já jsem, když byl syn malej, tak jsem hodně studovala, co ho jako v budoucnu čeká. Postupem času jsem od toho upustila, jo, protože mě přijde, že syn jako úplně vybočuje. Jo, že prostě to DMO má prostě nějaký rysy, dobře, základní, že jo, ale on je prostě u něčeho je jako pod normálem, u něčeho je jako nad normálem, jo, hrozně málo

věcí je zaškatulkovanejších, ale on je prostě takovej exponát. Já to myslím samozřejmě v tom dobrým.“

JN: *„Ten větší [Antonín] je drobet opožděnej, takže ten potřebuje neustálej dozor a kontrolu. Má ve škole vlastně podpůrnýho asistenta, jak je takovej pomalejší, takže potřebuje neustále jako popostrkovat a jako víc se mu jako věnovat než klasickým dětem no.“ ... „No jako je mu dvanáct let, a chová se někdy, jako kdyby mu bylo pět. No, takže jako pomalejší vývoj, všechno no, ale je vděčnej, má ze všeho radost a hrozně je vděčnej, za pomoc za pohlazení za poděkování. A to tam právě v tom klubu má pocit bezpečí, co potřebuje. To tam právě je, jo, ty holčiny na něj dohlídnou. Takže spokojenej je moc ten starší, vlastně oba synové, ale ten starší je jako moc no teda spokojenej.“ ... „Jak má tu asistentku ve škole, tak neustále k sobě potřebuje někoho, aby mu něco vysvětloval a proč, a furt se ptá a proč anebo co a to.“*

Rozhovor s respondentkou SM byl pro mě velice příjemný. Od respondentky jsem získala mnoho informací o *Albertovi*, což mi pomohlo si dotvořit celkový obrázek o jeho osobnosti. Dotazovaná popisovala, jaké nastávají u *Alberta* problémy, jak se projevují a co mu pomáhá je překonat. Velice jsem si cenila informací i z jejich rodinného života, ke kterým se člověk jen tak nedostane. Jako první zmínila, že pro *Alberta* je problém udržet pozornost delší dobu. Toto mohu sama potvrdit, když se během exkurzí a výkladů o daném místě soustředil pouze na začátku, a po zbytek programu brouzдал očima po okolí, vyrušoval nemístnými dotazy a bavil se s kamarády. Nedělal to pokaždé, záleželo na typu programu. Pokud se do něj mohl zapojit, tak byl mezi prvními dobrovolníky. Samostatnost u *Alberta* chybí v činnostech jemu neznámých. Pokud má vypracovat nějaký úkol sám, a ten typ úkolu nezná, neví si rady a žádá o pomoc. Dohled potřebuje například při kreativní činnosti. Byla jsem svědkem toho, s jakou vervou se pustil do navlékání korálků, avšak udělat uzel byl pro něj kámen úrazu, a tak k sobě potřeboval jednoho člověka, který mu s tím pomáhal. *Albert* velmi rád vyrábí či něco sestavuje, bohužel ale u toho nemůže být sám, neboť by nic nevyrobil nebo nesestavil. Je ale samostatný v jiných oblastech. Velmi rád si nakupuje dobroty, bezproblémově dojíždí každý den do školy, nestydí se požádat o pomoc a mezi dětmi je značně společenský. Dalším znakem, kterým *Albert* vybočuje z davu, je projev radosti. Jak zmínila dotazovaná, když má *Albert* radost, tak skáče. Vychovatelky mi na táboře vyprávěly, že projevuje i radost tím, že se směje od ucha k uchu, chce si plácnout a všechny objímat. Kromě radosti jsem pozorovala i nervozitu, kterou projevuje tikáním očí ze strany na stranu. Pláč jsem u něj nezažila a ani žádná z vychovatelek ho neviděla plakat. Vyprávěly

mi, že loni zakopl, spadl na obličej, bouchl se při tom do ruky, ale ani nepípl. Zvedl se, oklepal se a šel dál. Já bych na jeho místě určitě uronila nejednu slzu.

Ač jsem se snažila, během rozhovoru jsem od respondentky *JN* nezískala tolik informací jako od respondentky *SM*. Ale z rozhovoru mám pocit, že respondentka *JN* zná svého syna *Antonína* velmi málo, na rozdíl od respondentky *SM*, která má svého syna *Alberta* celkem přečteného, alespoň z mého pohledu. Oba kluky, *Antonína* i *Alberta*, jsem měla možnost pozorovat celé léto. Nezdá se mi proto popis *Antonína* jako opožděného adekvátní. *Antonín* je celkem bystrý a velice zvědavý kluk. Obdobně jako *Albert*, tak i *Antonín* nedokáže udržet pozornost delší dobu. Nepozornost se u něj projevuje těkavými a skákavými pohyby, hlasitými skřeky a zvědavými, místy nevhodnými dotazy. Z rozhovorů s vychovatelkami vím, že *Antonína* popisují jako nejvíce náročného účastníka tábora, co se dohledu a péče týče. *Antonín* je dle mého názoru mnohem méně samostatný než *Albert*. *Antonín* má mladšího bratra, který patří mez intaktní děti, a tak je pro *Antonína* jakýmsi „tahounem“. Společně dojíždí do školy i na tábory. Jak se mi svěřila jedna z hlavních vychovatelek, vychovatelky byly požádány o to, aby o příchodu *Antonína* a jeho bratra do klubu informovaly smskou jejich matku. Matka *Alberta* to od nich však nevyžadovala.

Vzhledem k tomu, jakou péči věnovaly vychovatelky dětem s SVP na příměstských táborech, mě zajímalo, jestli děti navštěvovaly i další volnočasová zařízení a jaké s nimi měly zkušenosti. Zajímavé je, že si obě děti prošly skautem s téměř stejným výsledkem. Pro oba kluky bylo těžké udržet pozornost delší dobu než 5 minut. Dalším problémem u nich byla již zmiňovaná samostatnost.

K dalším zařízením se mi více rozpovídala respondentka *SM*, která má s nimi dle mého názoru více zkušeností. Při pobytu v jiných zařízeních se opět projevila *Albertova* nesamostatnost a neschopnost oddělit se od matky či pobývat v neznámém prostředí. Pro dítě s tak speciálními potřebami je oddělení od matky na delší dobu velká zátěž a pobyt v neznámém prostředí stresující záležitost.

SM: „*Jo, pobytové tábory byly stavěny na to, aby spíš byly ty děti samostatný, jo. A to u mého syna prostě není ono, on se umí sžít s nějakým kolektivem, ale není to o tom, aby se od toho kolektivu v určité fázi oddělil a fungoval sám, o tom to není. On jako na tom společném prostředí bude závislej vždycky, takže asi tak. Proto jsou tydlety příměstský tábory jsou hodně dobře organizovaný a pro něj velký plus, že je to v prostředí, který zná, a možná, že kdyby byl nějaký příměstský tábor řeknu v Prachaticích, byť by tam ráno jezdil a odpoledne zpátky, tak už i to by pro něj bylo jako zatěžkávací, s tím, že*

nezná to prostředí. A než by se s tím prostředím sžil, tak by ten tábor vlastně skončil. Jo, proto byly ty příměstský tábory velký plus, protože on tam chodil přes školní rok do klubu, takže to tam tak nějak bylo to pro něj snaží potom tam fungovat a užívat si to. “ ... „Chodil do domu dětí, jo, vlastně v první třídě, než začal klub. Jo, takže tam jako taky se mu líbilo, že tam měl spolužáky ze školy, Zkoušeli jsme vlastně letos i pobytové tábory, ale tam jsem ho v neděli odvezla a v pondělí ráno vlastně mi volali, abych si pro něj přijela, že to sám nedá. Jo, že opravdu potřebuje nějakým způsobem vést a on spousta věcí nechápe hned. Jo, takže nějaký týden pobytové tábory někde pryč, bez mámy, bez známých, to je špatně, jo. Takže tedy ty příměstský tábory jsou v tomhle úplně unikátní, jo, že vlastně je doma, je v prostředí, který zná, s kamarádama, s instruktorama, tak to bych řekla, že je úplně ideální. “ ... „Ve skautu byl jeden rok, jo, chodili jsme teda do skautu, ale říkám, tam to taky bylo směřovaný spíš k tomu, aby ty děti tam byly vedený k samostatnosti, a to spíš tam narušoval ten chod toho kroužku nebo na co byl ten kroužek skaut stavěnej. Jo, takže vyzkoušel si to, jo, rok jsme tam mám dojem chodili, jo, pak už ne. “ ... „Narušoval to právě v těch pravidlech, jo, já nevím, jsou určitý pravidla, já nevím, teď půjdeme do místnosti, teď se vyzujeme, v té místnosti se vysvětlíme a sedneme si. Jo, že prostě jsou určitý věci nastavovaný, a na to můj syn potřebuje jako víc času, aby pochopil, proč ty věci se dělají takhle, proč tam nemůže jít v botech, proč by si měl sundávat tu bundu, jo. Prostě v týdletých základních věcech, jo. Protože říkám, nám třeba hrozně dlouho doma trvalo, já nevím, to, že každý večer jdete do koupelny, vyčistíte si zuby a vykoupete se, že je to prostě dennodenní rutina a že to k tomu dennímu režimu patří, jo. A tohle než se prostě zaběhlo, to, že když je venku zima, tak si máte vzít teplou bundu, když je venku, já nevím, léto, tak se chodí v kratásech, že si určitý týdeny věci hrozně dlouho přivlastňuje. A u toho skauta právě, že když oni třeba měli, řeknu schůzku, tak si řekli, dneska budeme poznávat tohle a tohle a tohle, jo, tak dobře, třeba řeknu, budeme dělat první pomoc, jo, učit se první pomoc. Samozřejmě zajímavý téma, protože můj syn je takovej hltací, nový věci dokáže hltat, jo, ale když potom přijde na nějakou tu praktickou věc a vysvětluje se, kdy se má udělat tohle a pak tohle, tak to už on není schopnej pobrat a pak už dělá hlouposti nebo se furt ptá dokola na jednu a tu samou věc, protože ji třeba nechápe. Jo a oni potom, když tam s ním chodily ty menší děti, tak se potom hrozně rychle nechávaly strhnout tímhle, jo. On to pak obrátí jako srandu, legraci, no, a je po nějakým odborným výkladu nebo po něčem se učit. Jo, takže nebylo by to o tom, že by třeba ubližoval nebo řeknu nadával, v tomhle to nebylo. Bylo to špatně v těch základních věcech, protože ty děti to jako chápaly nebo okoukávaly to, ale on můj syn třeba neumí od druhých

okoukávat, jak to dělají.“ ... „Jo a u těch táborů na nějaký tydlety věci je hrozně málo času a na tom skautu, na těch schůzkách, to byly schůzky na hodinu, taky je hrozně málo času, aby to, jo, moc věcí moc, informací, aby něco pochytit, a on potom, když je na něj kladeno toho moc, jo, tak on je potom, jak to říct, právě proto asi začne dělat ty šaškárničky, protože znejistí nebo je nesvůj, jo. Já nevím, jestli jste si toho všimla, on třeba projevuje radost tím, že skáče.“ ... „Třeba v klubu, jak s ním pracovali, nebo i v domu dětí, kam chodil na nějaký ty kroužky, a tam taky, když se s ním jako sžili, tak si ho pamatovali, ale v tom dobrým samozřejmě. Nebylo to o tom, že by to bylo: ‚Ježišmarjá,‘ ale v tom dobrým, no.“

JN: *„No, chodili, jak je ve Vodňanech, skaut. Ted’ už je to moc nebaví, ted’ už jen být doma a honit telefony a hry.“*

Poslední téma, které mě zajímalo, bylo, jak si podle mínění rodičů děti s SVP rozumí s intaktními dětmi. Chtěla jsem také vědět, jestli se o to jejich rodiče zajímají a starají.

SM: *„Jo, on je, by jsem řekla, celkově v kolektivu oblíbenej, jo, a on vždycky na těch táborech měl kamarády právě z toho klubu nebo ze třídy, takže on bere je a oni berou jeho, rozumí si s nimi.“ ... „Nezaznamenala jsem, že by ho nějak odstrkovali nebo že by nějak vybočoval.“*

JN: *„No, to bych taky chtěla vědět, jestli si s nimi rozumí. To já ani nevím, já myslím, že jo. Že tam kamarády maj, dyť se znaj, znaj se myslím i ze školy a myslím si, že dobrý.“ ... „Jak se chovají k mým dětem? No, já doufám, že dobře. ((smích)) Nevím, neslyšela jsem, žádný problém nebyl. Řekla bych, že dobrý.“*

Dle mého názoru hodně záleží na tom, jak rodiče spolupracují s učiteli, vychovateli či vedoucími z volnočasových zařízení. Záleží také na tom, jestli se rodiče zajímají o to, s kým a kde jejich děti tráví čas a jak se jejich dětem daří v kolektivu intaktních dětí. Sama mohu potvrdit, že *Albert* patří mezi společenské děti, které nemají problém vycházet s ostatními intaktními dětmi. Intaktní děti, především starší kluci, se k němu chovali přátelsky, v jeho přítomnosti byli veselí a brali ho mezi sebe do party. *Antonín* patří mezi děti, které nejsou rády středem pozornosti a které jsou rády, že si jich nikdo moc nevšímá. Na táboře si našel dva kamarády mezi intaktními dětmi, se kterými se bavil a hrál si s nimi. Ostatní děti spíše přehlížel a držel si od nich odstup. Domnívám se, že je za tím jeho postižení, tj. autismus.

5 Diskuse

K tématu příměstský tábor jakožto prostor pro společné vzdělávání dětí intaktních a dětí s SVP jsem nenašla žádný výzkum obecného rázu, na který by bylo možné navázat. Pokusím se tedy porovnat svůj výzkum s výzkumem NIDM a GAC s.r.o (2009) a diplomovou prací Jany Krátké (2016), kde určitou tematickou příbuznost vidím.

Ačkoli je výzkum NIDM a GAC (2009) orientován obecně na oblast neformálního vzdělávání a týká se inkluze dětí s SVP do zájmových kroužků, je možné závěry z toho výzkumu srovnávat se závěry vyplývajícími z mého výzkumu. Výzkum NIDM a GAC (2009, s. 20) identifikoval tři typy faktorů (obecné, faktory na straně organizace, faktory na straně dětí a jejich rodin) ovlivňujících míru zapojování dětí a mládeže s postižením do neformálního vzdělávání.

Jedním z faktorů byla osobní asistence, jejíž nedostatek byl identifikován jako bariéra pro zapojení dětí s SVP do neformálního vzdělávání ve všech typech organizací. Většina oslovených si nedokáže představit, že by dítě s SVP, které asistenci potřebuje, docházelo bez asistenta do organizace (srov. NIDM a GAC, 2009, s. 21–23). V tomto se shodují s mými respondenty z řad zaměstnanců klubu, kteří konstatovali, že v případě dítěte s těžším postižením by jeho přítomnost bez asistenta možná nebyla. Z mého výzkumu vyplývá, že jedná-li se o dítě s typem postižení, který vyžaduje minimální podporu ze strany dospělého, nemají s jeho přítomností problém.

Někteří zaměstnanci i rodiče, podobně jako účastníci výzkumu NIDM a GAC (2009, s. 24–25) byli přesvědčeni o pozitivním dopadu sociální inkluze. Argumentovali tím, že přítomnost dětí s SVP v kolektivu intaktních dětí může představovat typ osvěty, může být nápomocná při zvykání kolektivu na různost, jinakost a přítomnost dětí s SVP ve společnosti. Na druhou stranu někteří souhlasili se závěry výzkumu, že sociální inkluze nemůže proběhnout úplně, intaktní děti sice dítě s SVP přijmou a tolerují ho, kamarádit se s ním ale nechtějí. To potvrzují i mé vlastní závěry vyplývající z pozorování dětí s SVP, které se zúčastnily příměstských táborů v DK Rybka.

Výzkum NIDM a GAC (2009, s. 25) dále zjistil, že běžnou součástí nabídky zájmového a neformálního vzdělávání není nabídka těchto aktivit pro děti s SVP. Vztáhnu-li to na organizaci příměstských táborů v DK Rybka, pak mohu potvrdit, že při plánování

programu není s přítomností dětí s SVP počítáno. Je-li však přijato dítě s SVP, snaží se mu vychovatelé program přizpůsobit, alespoň v rámci jejich možností.

Z výše uvedeného výzkumu (NIDM a GAC, 2009, s. 26–28) dále vyplývá, že organizace nepřijímají děti s SVP také z důvodu nedostatku financí, personálu či materiálního vybavení. Organizace mívají často malý rozpočet, a tak přítomnost asistenta není možná právě z finančního důvodu. Nemohou si tak dovolit ani speciální pomůcky či architektonické úpravy, například pro bezbariérový přístup. V případě DK Rybka jde spíše o to, že klub má své zázemí v pronájmu, a proto architektonické úpravy nepřipadají v úvahu. DK Rybka je *de facto* projekt neziskové organizace financovaný ze zdrojů Ministerstva práce a sociálních věcí a je zde počítáno pouze s určitým počtem zaměstnanců a určitým rozpočtem. Klub tedy nemá finance na zaplacení asistenta, kterého by však zaměstnanci velmi uvítali.

Z rozhovorů s pedagogy ve výzkumu NIDM a GAC (2009, s. 33–34) i z mého výzkumné šetření vyplývají nejčastěji dvě situace, kdy dítě s SVP buďto existuje ve společném kolektivu bez navazování sociálních vztahů, nebo kdy se dítě do kolektivu plnohodnotně zapojuje. V mém výzkumu se objevily oba typy situací. Převažovala však situace „paralelní existence“ dětí s SVP vedle kolektivu, bez navázání kamarádských vztahů. Pouze v případě jednoho dítěte – Alberta – došlo k plnohodnotnému zapojení dítěte s SVP do kolektivu.

Jana Krátká (2016) se ve své práci zabývá dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a účastní těchto dětí při zájmové činnosti ve střediscích volného času a domech dětí a mládeže ve Středočeském kraji. Nevěnuje se sice pobytu dětí s SVP na příměstských táborech, ale zkoumá jejich přítomnost ve střediscích volného času, kde se tyto děti setkávají s dětmi intaktními. Z jejího výzkumu vyplývá, že jak ředitelé, tak vedoucí zájmových útvarů se při zapojování dětí s SVP do kolektivu intaktních dětí setkávají s různými bariérami. Mezi nejčastěji zmiňované překážky patřily architektonické nedostatky či nedostatek financí na asistenty. V tomto se shodují s respondenty mého výzkumu. Do klubu není bezbariérový přístup, a klub nemá ani dostatek financí na potřebného asistenta.

Shodu se závěry výzkumu Krátké (2016) lze najít i v názoru pedagogů na to, zda má smysl začleňovat děti s SVP do společného kolektivu. Pedagogové ze Středočeského kraje jsou toho názoru, že jejich začleňování smysl má. Děti s SVP dostávají možnost rozvíjet své dovednosti a děti intaktní mají příležitost se setkat s dětmi, které své nedostatky nepovažují za překážku, a díky nim poznávají, že se společnost skládá z lidí různého typu. Obdobného názoru byli i respondenti z mého výzkumu.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývá zjištěním, co organizátoři, účastníci a jejich rodiče vypoovídají o realizaci a průběhu příměstských táborů v DK Rybka s ohledem na skutečnost, že se táborů účastnily i děti s SVP. Výzkum má podobu kvalitativní na základě případové studie. Zjištěné poznatky vyplývající z rozhovorů jsem se snažila doplnit poznatky z pozorování, a utvářet tak komplexnější popis zkoumaného případu.

V první kapitole se zabývám fenoménem příměstských táborů. Nejprve zde uvádím obecné dělení dětských táborů, které je důležité pro vymezení pojmu příměstský tábor. Poté zde popisují základní charakteristiky příměstských táborů pro dokreslení kontextu realizovaného výzkumu.

Druhou kapitolu věnuji vývojovým specifikům dětí mladšího školního věku. Tuto věkovou kategorii jsem zvolila, neboť všichni dětské účastníci příměstských táborů byli ve věku od 6 do 12 let. Vývojová specifika jsou volena ve vztahu k trávení volného času a soužití ve skupině vrstevníků.

Třetí kapitolu své práce věnuji dětem se speciálními vzdělávacími potřebami. Uvádím zde základní definice, hlavní část kapitoly pak tvoří pět medailonků dětí s SVP, které se zúčastnily příměstských táborů. V medailoncích uvádím některé závěry vyplývající z vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, které se jistým způsobem vztahují k pobytu na příměstských táborech. Odborné termíny ze zpráv jsou vysvětleny na základně literatury.

Do čtvrté kapitoly jsem zařadila vlastní výzkumné šetření realizované formou kvalitativních rozhovorů a zúčastněného pozorování. Z výpovědí respondentů jsem vybrala významná témata, která jsem zároveň doplnila mými komentáři, poznatky z pozorování a také poznatky z odborné literatury. Závěrečná diskuse zahrnuje dva tematicky příbuzné výzkumy a konfrontuje s nimi výsledky vlastního výzkumného šetření.

V rámci vlastního výzkumného šetření realizovaného formou kvalitativních rozhovorů jsem ve výpovědích pracovníků DK Rybka narazila na to, že svoji práci považují pracovníci za velice náročnou, a to jak časově, tak psychicky. Zdůrazňují především problematiku odpovědnosti za péči o děti a strach z toho, že by se mohlo dětem něco stát. Narazila jsem také na to, že hodnotí svoji práci jako nedoceněnou, alespoň co se zpětné

vazby od většiny rodičů týče. Pracovníci se dle jejich vyjádření snaží rodičům vyjít co nejvíce vstříc, rodiče si to však neuvědomují, nebo to záměrně přehlížejí.

Velice zajímavé informace přineslo téma průběhu příměstských táborů. Pracovníci považují svoji pracovní dobu za velice velkorysou. Její délky využívají někteří rodiče, kteří ponechávají své děti až do konce tábora. Pracovníci to považují za problematické chování vůči dětem. V souvislosti s tím, že třetina dětí tráví na příměstských táborech v DK Rybka celé léto, zmiňují, jakým způsobem se snaží vytvořit přátelskou atmosféru. Mezi nejzásadnější způsoby patří ranní rituál v podobě společné diskuse a také prostor pro volnou zábavu. Dětské účastníci na příměstských táborech oceňují nejvíce organizaci třech výletů během jednoho turnusu příměstského tábora, což stvrzují svými vzpomínkami v krátkém rozhovoru.

Stěžejním tématem v celé diplomové práci se staly děti s SVP. V rozhovorech mě zajímal postoj pracovníků klubu a jejich hodnocení práce s dětmi s SVP. Pracovníci k nim zaujímají celkem neutrální postoj. S jejich přítomností na příměstských táborech problém nemají, v případě, že se jedná o dítě, které již znají, nebo které nevyžaduje osobní asistenci při všech činnostech. Pokud se jedná o neznámé dítě či o dítě s komplikovanějším postižením, zdůrazňují, že na jeho přítomnost by byla potřeba ještě jedna osoba, tj. asistent, který by se věnoval přímo jemu. Práci s dětmi s SVP hodnotí jako velmi náročnou, a to právě z důvodu celkově velkého počtu účastníků, navíc s vysokou koncentrací dětí s SVP, a z důvodu absence asistenta pedagoga. V tématu prostor pro zlepšení nejčastěji zmiňovaly právě potřebu asistence, resp. personálního posílení na příměstských táborech.

Poutavým tématem se stalo i téma týkající se přítomností starších dětí na příměstských táborech. Jedná se především o žáky pátých tříd základních škol. Většina respondentů vypověděla, že se starší děti na táborech nudí, a svým chováním pak narušují průběh programů. Domnívají se, že takhle velké děti by se měly účastnit jiných táborů, například sportovně zaměřených. Majorita účastníků je totiž tvořena dětmi z prvních až třetích tříd, a program je proto plánován pro mladší děti. Fenomén nudy se objevil i v souvislosti s tématem chování dětí. Především vychovatelky popisovaly chování dětí jako odlišné oproti tomu, na které byly u dětí zvyklé během školního roku.

V rámci výzkumného šetření bylo s respondenty z řad rodičů diskutováno téma vyprávění dětí z táborů. Zajímala jsem se o toto téma především proto, abych potvrdila či vyvrátila výpovědi dětských účastníků. Jak je patrné z výpovědí rodičů dětí intaktních,

intaktní děti nepřikládaly velký význam přítomnosti dětí s SVP na příměstských táborech. Při vyprávění o dění na táborech to pro ně vůbec nebylo téma.

Zajímavý kontrast přineslo téma zpětné vazby, které bylo diskutováno s respondenty z řad rodičů intaktních dětí, ale i rodičů dětí s SVP. Dotazovaní rodiče si práci a pracovního nasazení zaměstnanců DK Rybka velice cenili a vychvalovali jej. Pracovníci naopak nabyli dojmu, že jejich práci nikdo neocení. Dle mého mínění si nejvíce jejich práce cenili právě rodiče dětí s SVP, nejspíše proto, že věděli, jak náročná je péče o jejich děti.

Téma dětí s SVP bylo diskutováno i s respondenty z řad rodičů intaktních dětí. Rodiče sdíleli svoje zkušenosti, které mají pouze buďto z práce nebo z řad rodinných příslušníků. Rozebírali, jaký přínos má přítomnost dětí s SVP ve společném kolektivu pro děti intaktní. Shodují se v tom, že pokud se s dětmi s SVP dobře pracuje a ostatním dětem je jejich postižení správně vysvětlené, může mít jejich přítomnost i pozitivní vliv na intaktní děti. S rodiči dětí s SVP jsem diskutovala jejich vlastní potomky. Jedna z respondentek se více rozprávěla a dovolila mi nahlédnout do rodinného života s dítětem s SVP. Považuji to za velmi cenné informace.

Informace získané z rozhovorů s pracovníky klubu, s rodiči dětí s SVP, samotnými účastníky, z analýzy zpráv z vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně a z vlastního pozorování mi pomohly k vytvoření komplexního náhledu na děti s SVP, které se táborů zúčastnily.

Antonín (12 let, autismus, ADHD) byl jeden z nejnáročnějších účastníků, co se péče a dozoru týče. Svým vzhledem nijak zásadně nevybočuje, jeho „jinakost“ se projevuje těkavými pohyby, neschopností navázat či udržet oční kontakt a hlasitými projevy. K jeho typickému chování patří i časté poskakování, škubání končetinami, tiky či vydávání různých zvuků. Z vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně vyplývá, že Antonín k sobě potřebuje asistenta i ve školní družině, tzn. v jeho volném čase. Mělo by tedy být v zájmu jeho rodičů, aby i na příměstských táborech měl k sobě nějakého asistenta. Z rozhovorů s jeho matkou jsem si však vyvodila závěr, že dle jejích slov je Antonín pouze opožděný a že jeho diagnózu bere na lehkou váhu. Nevidí tedy potřebu v tom, aby se o něj starala další osoba. Matka se nejspíše domnívá, že když Antonín tráví již třetí léto s těmi samými pracovníky, kteří Antonína znají, nepotřebuje již žádného asistenta. Z výpovědí pracovníků, ale i z vlastního pozorování však vím, že Antonín zvýšený dozor potřebuje. Asistent by pro něj byl velkým přínosem, neboť Antonín je velice zvědavý, neustále se na něco ptá a o něco zajímá, a není v silách pracovníků klubu, aby mu

zodpověděli všechny jeho dotazy. Také se velice často nevyzpytatelně chová, a proto by bylo dobré, kdyby ho někdo pozoroval a usměrňoval. I přesto, že se Antonín netváří smutně nebo nespokojeně, mám pocit, že právě proto u něj nemůže docházet k uspokojení všech jeho potřeb. Antonín je samotář, mezi intaktními dětmi si našel dva kamarády, se zbytkem dětí spíše nekomunikoval.

Anastázie (10 let, porucha aktivity a pozornosti, ADHD, v péči DPA, SPU – dyslexie) patřila k dětem, které svým chováním ani vzhledem v kolektivu nijak nevybočovaly. Ačkoli jí v pedagogicko-psychologické poradně bylo diagnostikováno ADHD, žádné prvky hyperaktivity se u ní neprojevíly. Protože Anastázie nevyžadovala zvláštní péči, ani s ní nebyly žádné problémy, nezmínil se o ní během rozhovorů žádný pracovník. Svůj podíl na tom bude mít i fakt, že se zúčastnila pouze jednoho turnusu příměstských táborů. Nestihla tak navázat nová přátelství. Kamarádkou jí byla její mladší sestra, která patřila mezi děti intaktní. Společně působily jako klidná, tichá a nenáročná dvojice. Její slabé stránky se projevují především ve školním prospěchu, a proto Anastázie nevyžadovala zvláštní péči během volného času.

Aleš (9 let, LMP, WS) se řadil k nejnáročnějším účastníkům táborů, co se péče a dozoru týče. Kvůli své diagnóze Williamsova syndromu nápadně vybočuje z kolektivu dětí. Jeho obličej i tělo nesou typické prvky WS. Alešovo zdravotní postižení vyžaduje přítomnost asistenta pedagoga i ve volném čase. Tuto funkci na příměstském táboře zastupoval jeho starší bratr, který svojí přítomností pracovníkům klubu velmi pomohl, viz příhoda na stezce na boso. S Alešem pracovala nejvíce respondentka MS, proto o něm vypráví pouze ona. Aleš se zúčastnil pouze jednoho turnusu příměstského tábora v DK Rybka. Vzhledem k jeho „jinakosti“ a náročným požadavkům si Aleš nevytvořil nová přátelství. Obdobně jako u Anastázie mu byl kamarádem jeho sourozenec. Aleš byl velmi zvědavý, na všechno se vyptával a všechno si chtěl vyzkoušet. Nedokázal však pochopit, že by to sám nezvládl nebo že to nejsou aktivity vhodné pro něj. I přes nulovou zkušenost pracovníků klubu s tímto typem postižení se Alešovi snažili ve všem vyhovět, a tak Aleš mohl šťastně a spokojeně strávit pět dní na příměstském táboře.

Adolf (12 let, posthemoragický hydrocefalus, shunt, sekundární epilepsie), obdobně jako Antonín, strávil v DK Rybka již třetí letní prázdniny. Svým vzhledem se odlišuje od intaktních dětí. Na svůj věk je Adolf velmi vzrostlý a tělesně vyspělý. Co se týče mentálního vývoje, v této sféře Adolf na svůj věk zaostává. Jeho postižení se projevuje i při řeči či chování. Při mluvení se často zadržává a zakoktává, nejčastěji pokud je nervózní nebo pokud mluví před neznámými lidmi. Jeho věty často nedávají

smysl, a proto se občas stal terčem posměchu. V jeho chování se objevují prvky dětinskosti, velice snadno se rozzlobí či urazí. Děti i někteří pracovníci měli problém s jeho dotěrným chováním. Často se postavil až těsně k někomu a začal na něho zblízka mluvit, nejednou se ho i během rozhovoru dotknul. Dětem to nebylo příjemné, a proto si na něj chodily stěžovat. Právě z tohoto důvodu neměl moc kamarádů, za celé léto si našel asi dva. Přesto všechno se každé ráno vracel s úsměvem.

Albert (12 let, hemiparetický obraz chůze, oslabení v oblasti fonemického sluchu, projevy dyslalie) je jediné dítě s SVP, které se zároveň účastnilo příměstských táborů a zároveň docházelo do klubu během školního roku. Všichni pracovníci ho tak dobře znali a věděli, jak se v jistých situacích zachová. Albert prodělal dětskou mozkovou obrnu. Z toho důvodu má ochablou pravou stranu těla. Jeho „jinakost“ se tedy projevuje zvláštní nesymetrickou chůzí, pokřiveným držením pravé ruky a netypickými projevy radosti či nervozity. Jak zmínila sama Albertova matka, Albert vyjadřuje radost poskakováním a tleskáním. Pokud je nervózní, tiká očima ze strany na stranu. Několikrát jsem měla možnost pozorovat oba projevy. Zpočátku jsem přemýšlela, co se mu děje. Pracovníci mi poté vysvětlili, že takto vyjadřuje svoje emoce. V běžných situacích Albert asistenta nepotřebuje, jedná-li se však například o nějaký fyzický výkon, je potřeba, aby ho někdo jistil, případně kontroloval. Albert byl mezi dětmi velice oblíbený. Jako jediné dítě s SVP byl na stejné mentální úrovni jako jeho vrstevníci, a proto si s nimi tak dobře rozuměl. Navíc sršel hláškami a vtipy a také dobrotami, a proto měl kolem sebe vždy několik kluků, kteří k němu dokonce vzhlíželi.

Pokud se nad dětmi s SVP zamyslím komplexně, pak asistenta by potřeboval nejvíce Antonín a Aleš. Ostatní děti s SVP si dokázaly poradit samy, případně potřebovaly nepatrnou pomoc od pracovníků. Vezmu-li to tedy obecně, děti, které mají autismus či těžké zdravotní postižení, potřebují asistenci i v jejich volném čase. Jedná-li se však o děti s lehčími variantami postižení, není přítomnost asistenta v klubu až tak potřebná. Obecně tedy lze říct, že DK Rybka je otevřen přítomnosti dětí s SVP. Záleží pouze na druhu postižení daného dítěte s SVP a na uvážení rodičů dítěte, zda pobyt na táboře bez asistence zvládne.

Pro začlenění dítěte s SVP do kolektivu se zdá jako klíčový faktor mentální úroveň dítěte. Problematická jsou zejména postižení spojená s poruchami chování nebo dotěrné, nemístné či podivínské chování související s mentálním postižením. V těchto případech zůstává dítě buďto stranou kolektivu (ostatními dětmi je tolerováno či spíše ignorováno), nebo dokonce dochází k situacím, kdy si ostatní děti na dítě s SVP stěžují. Naopak

somatické postižení bez narušení intelektu není pro začlenění dítěte s SVP do kolektivu nijak významnou překážkou.

Tato práce může posloužit jako inspirace pro různá střediska volného času a organizace pořádající příměstské tábory. Může informovat o problematice dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a může upozornit na to, že tyto děti mohou být součástí neformálního, zájmového vzdělávání, přestože nereprezentují hlavní skupinu, na kterou se tyto organizace zaměřují.

Seznam použitých zdrojů

- BARTOŇOVÁ, M. *Specifika ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6646-5.
- BASLEROVÁ, P. *Asistent pedagoga*. In BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L., MICHALÍK, J. a KOLEKTIV. Katalog podpůrných opatření, obecná část: pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění. (s. 146-149). Olomouc: Univerzita Palackého, 2015.
- BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L., MICHALÍK, J. a KOLEKTIV. *Katalog podpůrných opatření, obecná část: pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. ISBN: 978-80-244-4654-7
- BENDL, S. *Vychovatelství*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-4248-9
- BURDA, J. (Ed.). *Tábory a další zotavovací akce*. Praha: NIDM, 2008
- ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-060-0.
- Dobrý tábor*. [online]. Pionýr, 2018 [cit. 2021-06-05]. Dostupné z: <https://www.pionyr.cz/rodice/dobry-tabor/>.
- HÁJEK, B., HOUFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- KOLÁŘ, P., KOLÁŘOVÁ, B., KROBOT, A., SCHUSTEROVÁ, B., TOMSOVÁ, J. Neurorehabilitace chůze po cévní mozkové příhodě. *Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie*. [online] 2017; 80/ 113(5): s. 521–526 [cit. 2021-06-12]. Dostupné z: <https://www.csmn.eu/casopisy/ceska-slovenska-neurologie/2017-5-2/neurorehabilitace-chuze-po-cevni-mozkove-prihode-61803/download?hl=cs>
- KOŠKOVÁ, L. *Fenomén příměstských táborů*. Fakulta filozofická Univerzity v Pardubicích, 2018. 83 s. Diplomová práce.
- KRÁTKÁ, J. *Děti se specifickými potřebami ve střediscích volného času*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 105 s. Diplomová práce.

- LECHTA, V. *Základy inkluzivní pedagogiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.
- LIPINA, R. Chirurgická léčba hydrocefalu u dospělých. *Neurologie pro praxi*. [online] 2016, č.17(4), s. 224-227 [cit. 2021-06-12]. Dostupné z: <https://www.neurologiepropraxi.cz/pdfs/neu/2016/04/05.pdf>
- MAREŠ, J. *Tvorba případových studií pro výzkumné účely*. Pedagogika. 2015, 2015(2), 113-142.
- NAVRÁTILOVÁ, M. *Děti, hra a volný čas*. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2012. 54 s. Bakalářská práce.
- NIDM a GAC s.r.o. Klíčové faktory ovlivňující inkluzi dětí a mládeže se specifickými vzdělávacími potřebami do zájmového a neformálního vzdělávání. Praha: NIDM, 2009. [online] Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1259751364.pdf>
- SEDLÁČEK, M. *Případová studie*. In R. Švaříček, K. Šeďová et al. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách (s. 96–112). Praha: Portál, 2014.
- SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8
- Společnost „E“. Základní informace o epilepsii. *Společnost-e*. [online]. [cit. 2021-06-12] Dostupné z: <http://www.spolecnost-e.cz/wp-content/uploads/2016/02/Z%C3%A1kladn%C3%AD-informace-o-epilepsii.pdf>.
- ŠEJTKA, O. *Přehled legislativy pro pořádání příměstských táborů*. Poradna ČRDM [online]. 2016 [cit. 2021-06-05]. Dostupné z: <http://poradna.crdm.cz/primestske-tabory/prehled-legislativy-pro-poradani-primestskych-taboru-309>.
- ŠEVČÍK, L. *Právní aspekty pořádání dětských táborů*. [online]. 2014 [cit. 05.06.2021]. Dostupné z: <https://publi.cz/books/174/05.html>.
- ŠPIŘÍKOVÁ, I., KAČER, J. *Příměstský tábor*. Brno: Mravenec, 2007. ISBN 978-80-86994-39-0.
- THOROVÁ, K. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN: 978-80-262-0714-6.
- VALENTA, M. a kolektiv. *Přehled speciální pedagogiky a školská integrace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN: 80-244-0698-5.
- VALENTA, M., POTMĚŠIL, M. *Charakteristika podpůrných opatření*. In BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L., MICHALÍK, J. a KOLEKTIV. Katalog podpůrných opatření, obecná část: pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění. (s. 99-121) Olomouc: Univerzita Palackého, 2015.

- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN: 978-80-246-2153-1.
- VÍTKOVÁ, M. *Podmínky ke vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v základní škole*. In Bartoňová, M. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy*. (s. 75-92) Brno: Paido, 2016.
- VÍTKOVÁ, M. *Vývoj a současný stav inkluzivního vzdělávání v České republice, Německu, a v Anglii (Wales): komparativní studie*. In Bartoňová, M. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami IV*. (s. 41-52). Brno: Paido, 2010.
- VÍTKOVÁ, M. *Vzdělávací politika vedoucí k inkluzi v zahraničí a v České republice*. In Bartoňová, M. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy*. (s. 15-38) Brno: Paido, 2016.
- Willík spolek pro Williamsův syndrom z.s.* [online]. Praha [cit. 2021-06-11] Dostupné z: <https://www.spolek-willik.cz/>.

Seznam zkratek

ADHD	- Attention Deficit Hyperactivity Disorder
DK Rybka	- Dětský klub Rybka
DMO	- Dětská mozková obrna
DPA	- Dětská a dorostová psychiatrická ambulance
IVP	- Individuální vzdělávací plán
LMP	- Lehké mentální postižení
MŠ	- Mateřská škola
PNO	- Postižení, narušení, ohrožení
SPU	- Specifické poruchy učení
SVP	- Speciální vzdělávací potřeby
WS Syndrom	- Williamsův syndrom
ZoVZ	- Zákon o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů
ZŠ	- Základní škola

Příloha: přehled realizovaných rozhovorů

Vychovatelé a pomocní pracovníci

- HB
- MS
- KC
- IP
- VH
- TP

Rodiče intaktních dětí

- EN
- KN
- TZ

Rodiče dětí s SVP

- SM
- JN

Kolektivní vzpomínky dětí

HB, 44 let, zaměstnankyně klubu, 1. rozhovor

Jaká je tvoje pracovní pozice?

Takže, v Rybce dělám jako vychovatelku. Dělám tam na zkrácený úvazek na šest hodin. A chodím tam vod dvanácti do šesti.

A jak dlouho tam pracuješ?

Tak pracuju tam vod šestého září až doteď. Roku teda dva tisíce devatenáct.

Jaká je náplň tvé práce během školního roku?

Dobře, během školního roku máme to teda rozdělený, a vyzvedáváme děti ze školy. Pak ty děti přivedeme do rybky, udělají si domácí úkoly, pak si hrajou nebo jdeme s nima ven. No, co ještě tam děláme. Vyrábíme něco, malujeme. No, podle potřeb taky jako když potřebujou dovést na kroužek a když tam není ta paní, co vodí na kroužky, tak je odvedem. A, ještě co bysme tam dodali takovýho. Jinak si s nima jako, hrajou si hodně samy, jsou samostatný. Máme tam ty děti hodně jako různorodý, takže jsou jako od první do pátý třídy. Takže jsou ty děti vopravdu věkový skupiny nejsou stejný.

A jaká je náplň tvé práce mimo školní rok, to znamená o prázdninách?

Takže o prázdninách máme příměstský letní tábor. A ty tábory, teda ten provoz tich táborů mám od půl sedmý do pěti.

A kolik jsi absolvovala turnusů příměstských táborů?

Tak když to vezmu jako ty celý turnusy, tak čtyři turnusy.

Dobře. A teď mi popiš, jak to myslíš celý a jak myslíš ty ostatní.

Takže, celý že jsem tam byla vod rána do večera. A to byly ty čtyři týdny, to byl srpen. A ten červenec jsem chodila ještě do školky, protože tam ještě mám práci na půl úvazku a potom jsem tam chodívala buď ráno na dvě hodiny anebo odpoledne, anebo když ten příměstský tábor byl jenom ve Vodňanech. Když jste nejezdili na výlety.

Popiš mi svými slovy, jak takový příměstský tábor probíhá. Tvýma očima, jak to vidíš, jak to vnímáš.

Takže příměstský tábor probíhal tak, že vychovatelky, co tam pracují na plný úvazek udělaly před tím program na celejch osm turnusů. A podle toho programu se potom řídí všecko. Ty děti tam dochází samy anebo jich dovedou rodiče. Od půl sedmý tam už jsou, byly tam kolik už dvě až tři děti. A pak, když je nějaký výlet, tak musíme teda v danej čas být, třeba od půl devátý přijede autobus nebo v devět. Takže musíme ty děti pak přizpůsobit tak, aby už byly na půl devátou nasvačení, aby si došly na záchod, aby se oblékly a aby jsme už byli na cestě, přesně v půl devátý aby jsme byli na místě na ten

autobus. Pak se jelo na výlet. Každý teda ten turnus měl nějaký tři výlety. Výlety byly moc pěkný. Děti taky jako docela to zvládaly. Některý byly hodně zlobivý, některý míň. Ale náak tak to ten celej ten turnus každý týden takhle probíhal. Je to teda pěkně náročný. Za mě.

Pověz mi, jak se připravuješ na příměstské tábory. Jestli se nějak připravuješ. Jako psychicky, fyzicky.

No tak no psychicky asi musím být víc odolná. No a fyzicky. Musím se pořádně vyspat, odpočinout si, nic doma nedělat, aby jsem měla plnou sílu a musím se přizpůsobit taky tomu počasí. Když prší, tak musím i já sama koukat, co na sebe mám vzít. Nějakou svačinu s sebou, pití, takže nějak jako. A psychicky, musím to nějak psychicky zvládnout. Abych to přežila.

Co máš na starost během příměstských táborů?

Tak já jsem letos starost moc neměla, protože to všechno řešily holky, co tam byly dvě jako hlavní vedoucí. Jo ale já jsem měla na starost zajišťovat obědy na celý srpen. Takže jsem domlouvala obědy v jedný hospodě.

Jaké děti a za jakých podmínek, viš-li, jsou děti přijímány na příměstské tábory?

Takže podmínky jsou jasně daný. Musí chodit do Vodňanských škol, musí teda být z prvního první až pátý ročník. A podmínka tam ještě je, aby ty rodiče oba musí pracovat, ne?

Myslím, že ne oba, ale jeden musí pracovat, minimálně jeden a nebo být veden v evidenci na úřadu práce a nesmí být na mateřský dovolený.

A když splní tyto podmínky, tak si myslím, že na ten tábor jsou přijatí. A taky kapacita. Kapacita musí být dostatečná.

Jak hodnotíš chování dětí na příměstských táborech? Tak říkala jsi, že někteří zlobí, někteří ne. Tak to zkus nějak rozvést.

No tak, měli jsme tam taky děti, který potřebovaly hlavně asistenta. Protože byly s různýma poruchama. No, ale ty děti asistenta neměly, tak to bylo všechno na těch vychovatelkách a myslím si, že to bylo hodně náročný, protože ty děti potřebujou vopravdu někoho, kdo na nich bude dohlížet a kdo se jim bude věnovat, ale jenom jim, ne ostatním dětem. Takže to bylo hodně náročný a bylo hlavně těch dětí strašně moc.

Takže hodnotíš přítomnost dětí s těmi specifickými vzdělávacími potřebami... Jako ne jako přítěž ani jako komplikaci, ale prostě jako nestandardní nějakou ...

Ne, je to nestandard, určitě. I vůči těm ostatním dětem, já bych řekla potom.

Takže myslíš, že se k nim chovají jako nějak jinak, ty děti, jako běžné děti k ostatním?

No nechovají se jinak, ale potřebují zase potom, musíš věnovat tu pozornost jim a nevěnuješ pozornost stejnou pro všechny děti.

Takže jsou o tu pozornost ochuzení?

Tak je lišíš o tu pozornost.

Jak se děti chovají k sobě navzájem? Dokázala bys to nějak popsat prosím.

No, některý děti se k sobě chovaj strašně.

Máš nějaký příklad?

Nejsou k sobě třeba jako, já nevím, dám příklad, kdo tam byl třeba nejvíc odrzlejší třeba [Albert] ten je hodnej taky, ale občas když přišli s Frantou do styku, a ještě měli k sobě partu, tu svojí, tak si myslím, že to nebylo moc hezký to jejich chování. Tys jim zakázala něco, řeklas schovejte telefony, nedělejte to a oni to stejně měli a prostě dělali jako spíš naschvály mě to tak přišlo. Takže jsou jako, už jsou jako dost velký, tak chodí taky tak Franta je v pátý třídě, ne? A Albert ten je v šestý už, teda v pátý no. Takže si myslím, že jsou to takoví už puberťáci spíš. Který už tam prostě, některý děti, tam bylo vidět, že tam už na ten tábor nepatří a nebaví jich to.

To znamená, že by si někdy upravila, prostě jako kdybys měla možnost, tak bys upravila ty podmínky tak, že třeba by to bylo do čtvrté třídy.

Ano. To by stačilo, protože ty velký ty děti ty už hlavně nechtějí jako nějaký takový program, aby si jich furt řídila a aby si zvyklý jako takoví být už samostatní. A já myslím, že doma by jich to víc bavilo než na tom táboru.

Zažila jsi někdy nějakou neobvyklou situaci či příhodu s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami? Napadá tě něco?

Já právě nevím, protože já jsem s váma moc na těch výletech nebyla, když byli... Tak to nepotřebuješ tich specifický děti, zažila jsem teda příhody s dětma, který neměly specifické poruchy. Třeba Patrik. Tak on si vzal, byl vybavenej na výlet vybavenej nevybavenej. Měl botasky, spíš nebo to byly takový spíš papuče nebo kecky. Neměl v tom ponožky, byly velký. Furt se mu vyzouvaly. A furt zdržoval, jak jsme šli na ten výšlap. Furt zdržoval a prostě si ho musela furt honit a furt měl kamínky, a tak prostě, to bylo fakt takový velikánský mínus i pro ty ostatní děti, že prostě jsme museli furt na něj: „Patriku, pojď, Patriku dělej“. Tak takový zvláštní to bylo. Jo a pak tam byl ještě ten Antonín přece. Jak jsme šli tou cestou a on málem vyletěl pod to auto. Takže to si myslím, že to je vopravdu tam to už je opravdu fakt tam o kriminál. Kdo s těma dětma pracuje, tak to už je opravdu.

Když se něco tomu dítěti stane, tak je to na tich vychovatelkách a co mají pak dělat. Nebo na koho se mají odvolávat?

Takže, dle tvého názoru jako je to náročný, a i s dětma jako běžnejma ne jako jen s těma se specifickýma vzdělávacíma potřebama?

Ano, opravdu hodně. Protože my tam máme jako dost zlobivý děti a neposlušný.

Máš zkušenost s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami v dětském klubu jenom, anebo i z jiného zařízení? Například ze školky, kde děláš.

No já teď, co jsme tenhle rok ve školce, tak tam nemáme žádný děti s těmadle poruchama v naší třídě. Minulý rok, jak jsem byla, ne v létě jak jsem byla ve školce, tak tam byl kluk a ten měl nějaký ADHD a ten opravdu neposlouchal hodně. Schovával se pod stůl, když byl oběd, nechtěl vylézt z pod stolu. Zlobil, křičel, bouchal děti. Takže si myslím, že ty děti z jedný stránky je to dobrý, že chtěj začleňovat tydle děti, ale podle mého názoru, není to správně.

A jak je dle tvého názoru dětský klub připraven na přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami?

No není připravený po žádný stránce. Nemáme tam speciální pedagogy, asistentky nemáme. Nemáme nějaký lidi, který jsou vyloženě na to, jako opravdu mají na to nějaký studium a jsou takový, aby pro ty děti mohli něco udělat, aby se jim tam jako víc mohlo líbit nebo aby nějak tam zapadaly. Jako jim se líbilo samotným dětem, si myslím, že těm to jako nevadilo, ale připraven klub určitě není. Materiálně my tam máme všechno. Prostorově je to horší, dost malá šatna na hodně dětí.

Napadá tě něco, co jsme ještě nezmínili s dětským klubem nebo táborama? Něco, co by si chtěla říct?

No s těma táborama, to že tam bylo hodně moc dětí. Zbytečně narvanej tábor a zbytečně se ty děti potom tam mydlily jako, ani se do ty naší, do toho našeho prostoru se nemohly vejít.

A jaký počet je ideální podle tebe?

Já bych řekla tak dvacet, max dvacet čtyři dětí.

HB, 44 let, zaměstnankyně klubu, 2. rozhovor

Proč jsem tě znovu oslovila. Z minulého rozhovoru jsem si vybrala pár oblastí, které mě zajímají a jsou pro mojí diplomovou práci velkým přínosem. Zajímá mě, jak skutečně prožíváte ty tábory, jaké máte zkušenosti, jak běží život v Rybce během prázdnin. Mohli bychom se spolu ještě vrátit k pár věcem, o kterých bys mi mohla víc povyprávět? Cokoli, co ti přijde důležitého nebo bys mi chtěla ještě říct. Mohli bychom se nad tím ještě chvíli pobavit?

Ano, určitě.

V našem prvním rozhovoru jsme si povídali o tom, jaká je náplň tvé práce a podobně a dostali jsme se k tomu, jak probíhá běžně příměstský tábor. Ty jsi mi o tom vyprávěla a dostali jsme se k tomu, že je to teda za tebe pěkně náročný. Říkáš, že je to náročný, asi to obě dobře známe ze zkušeností, ale přece jenom mě by zajímalo, jak ty tu náročnost vnímáš? Jaké s tím máš zkušenosti, na základě, kterých říkáš, je to náročný? Zkus mi o tom ještě víc povídat.

Tak náročný, hlavně tady ty prostory v Rybce jsou strašně malý pro ty děti. Šatny jsou hodně malý. Pak bych řekla, že takový jako ty výlety jako docela jsme měli taky náročný s těma dětma, jo. I ty túry pěšky, ale zvládly to ty děti, opravdu byly šikovný. No a náročný to je, že tady musíš být třeba od půl sedmý od rána třeba do pěti do večera, je to celý den a zodpovídáš za cizí děti, takže to si myslím, že v tomhle asi nejnáročnější, co může bejt, aby se dítě neztratilo, aby se mu nic nestalo. Jo, špatně jim taky bylo dětem, taky zvracely, z autobusu si s nima musela jít ven. Takže ono to je všechno, je to psychicky hodně náročný, protože bylo jich opravdu hodně těch dětí, ohlídat to všechno a myslím si taky, že je to náročný tak už taky není mi dvacet no. Možná, že ty dvacetiletý holky to berou jinak, ale když ti je víc, tak jako takovýty příměstský tábory, to je tak čtrnáct dní a potom klid. Tak asi tak.

A ještě něco dalšího ti na tom připadá náročné?

Nejhůř vnímám ty šatny, ty prostory. Moc dětí na malé prostory, to nebylo ani v těch dětských ani v lidských silách, vůbec. Myslím si, jako organizace, jako vedoucí, co udělali programy, to je všechno krásný. Líbilo se mi třeba, že děti se ráno sešly, sedly si tady do kroužku, povyprávěly si, co měly k snídani, jak se měly, co se jim líbilo včera na výletě, takže byla taková jako hezká debata s těma dětma, to jo, to určitě. Jinak už mě asi nic nenapadá.

Tak pokud už nemáš co doplnit, tak bych si s tebou ráda popovídala o chování dětí na příměstských táborech. Mohla bys mi prosím popsat nějaké situace, ze kterých by bylo jejich chování patrné?

No nějaký příklad. Tak zrovna jak jsme byli na tom výletě, tak jak ta jedna holka ztratila tu mikinu. No tak ta byla v mé skupině a ztratila mikinu, tak jsme se tam ještě dvakrát vraceli pro tu mikinu, mikina nebyla a mikina se prostě ztratila. No, tak jako že děti neumí uhlídat ani ty svoje osobní věci, jako že jim fakt potřebuješ hlídat mikiny, všechno, jo, peněženky, telefony si naběrou. Myslím si, že to ani rodiče by neměli možná ani dávat tyhle věci, nebo to dávají na svý uvážení a opravdu zodpovídají za to rodiče. A jinak na těch výletech myslím si, že jako některý děti jsou hodný, ale některý třeba jak tam byl Antonín s jeho bráchou, tak Antonín nebyl vůbec, ten byl ještě na jednu sílu ještě na nějakého asistenta pedagoga, protože ten vůbec neposlouchal. Třeba jak jsme šli pěšky, vyletěl do silnice vid', málem by ho srazilo auto a kdo potom půjde do vězení, nebo kdo bude zodpovídat za to dítě – pracující, který tam dělají. Takže si myslím, že tohle je asi... že tyhle děti bych, jenomže asi to není v mých silách ani v mých možnostech, to bych asi ty děti já nebrala, protože to je opravdu každý dítě je, my jsme tady měli asi tři děti, který byly na asistenta pedagoga a nikdo jako vůbec s tím nic nedělal a musela si to zařadit jako prostě mezi ty děti, který jako byly úplně v pohodě. No ale myslím si, že docela ty děti, jak jich mají ti vedoucí vycepaný, tak docela poslouchaly a nebyly jako nějaký, že by byl s nima nějaký problém. Kolikrát jsme byli i pochválení, jak se hezky chováme – jak jsme šli třeba na zmrzlinu třeba vid' tenkrát, tak paní v cukrárně nám povídala: „no takový vzorný děti jako vy, to jsem ještě neviděla“, takže to si myslím, že je to zásluha těch vedoucích, kteří je tak dali do kupy a uspořádali to tak podle obrazu svému a dobře. No to jsem byla hodně v tom jako překvapená a řekla bych, že je to opravdu dobrý, ale děti jinak si myslím, jako měly všechno jako. Ještě kdo se mi nelíbil, byl jeden kluk s těma nevhodnýma botama na výšlap, zastavoval, zdržoval děti, prostě nevhodná obuv, rodiče nad tím nepřemýšlí, dají jim cokoli jako no. A pak tady byli rodiče, který si stěžovali, že děti měly špinavý boty, no to si taky myslím, že to není na pravém místě. I ta stížnost rodičů jako jak byla ta maminka, která nám vyčetla, že máme špatnej tábor a že si jedna kolegyně neumí ohlídat emoce, to si taky myslím, že je to špatně, že to jako druhý den se teda omluvila, ale si myslím, že to je pozdě, že by si to měl člověk rozmyslet, než něco řekne, a si nejdřív zjistí, co a jak kde funguje, že opravdu máš dvacet osm dětí a koukáš, aby se ty děti vrátily živý a zdravý z toho výletu, že to je nejdůležitější. Ale dětem se líbilo všude, ty byly opravdu spokojeny.

Když jsi nařukla téma dětí s SVP, konkrétně jsme se teď bavili o autistovi, tak bych se ráda vrátila k minulému rozhovoru, kde jsi mi zmínila, tyto děti potřebují někoho, kdo na ně bude dohlížet a kdo se jim bude věnovat. Zkus mi trochu povyprávět o tom, jak to probíhá, to, když na ty děti dohlížíte nebo když se jim věnujete.

No tak ten autista opravdu potřebuje asistenta pedagoga, který bude furt jenom s ním, bude za ním koukat, bude mu opravdu říkat: „ne nechod' tam, nedělej to“. Jo opravdu jedna síla jenom na tohodle kluka. Protože jako je tam ještě spousta dalších dětí a musíš si opravdu poradit i s těma ostatníma, a ne jenom s ním a věnovat pozornost jenom jemu. Zase šidíš ty ostatní děti, takže si myslím, že z mé stránky je to takhle myšlený.

Dobře a když někomu věnuješ pozornost, co to znamená?

Věnuješ mu pozornost, koukáš, dohlížíš na něj, věnuješ se mu, říkáš: „hele zapni si botu, zapni si zip u bundu, napij se, vem si prášek – je ti špatně v autobuse“, jo takže si myslím, že na Antonína by byla opravdu potřeba nějaká ta asistentka, jenomže tady žádná asistentka, jako nějaká brigádnice, to nebylo dostačující, jako za mě.

Když jsme u těch dětí s SVP, mohla bys mi popsat, jak na tebe působí jejich přítomnost na těch táborech?

Na mě to prostě působí strašně zvláště, já vím, že ty děti taky chtějí na ty tábory, to určitě, to bych jich jako nevyřazovala z toho kolektivu, to určitě ne, ale musí se to přizpůsobit – míň dětí, aby to opravdu nějak fungovalo nebo opravdu jednu sílu jenom na ty děti, který jako potřebujou jako fakt takovýdle dohled a speciální nějakou opravdu na nich něco speciálního, není to jako že tam ho posadíš a jemu pětkrát něco řekneš a on tě stejně neposlouchá ani nevnímá, co mu říkáš. Menší počet, no, to bylo taky nejvíc třicet šest no, to je nadlidskou sílu to uhlídat, třeba když někam musíš jít třeba někam na čas nebo jsme někde museli jít na čas. No ale strašně se těm dětem líbilo, jo i ten výlet do Zdíkova, tím parníkem, ten byl nádhernej, ten se líbil i mě. No myslím si, že takovej počet dětí to je jako, to není normální.

A jak se ti s dětma s SVP pracuje?

No mně špatně.

A proč?

Protože ty děti jako neposlouchají, musíš jim říct pětkrát jo, místo toho se jako můžeš věnovat ostatním dětem, ale to ne, to furt musíš říkat: „nedělej to, nedělej to“ a oni tě stejně neposlouchají, stejně si všechno dělá podle svého, protože chápu, ten člověk má nějakou nemoc, ale k tý nemoci taky potřebuje mít někoho speciálního, aby mu poradil. A my nejsme tady nějaký, my nejsme speciální pedagogové, my jsme jenom

vychovatelky, který mají na starosti zdraví dětí. Tak ještě mě napadá kluk [Albert], ten věčně neposlouchal, věčně telefon v ruce, až potom, když jsem za ním opravdu šla a řekla jsem mu: „koukej mi dát telefon“, tak jsem byla už potom jako bych řekla už víc zlá, tak potom zjistily, že už není zbytí a po výhrůžce telefonátem rodičům, tak pak už mi ten mobil dal. To se mi taky nelíbilo, protože je napomeneš a oni to stejně neposlouchaj a stejně to pořád dělaj. No ale myslím si, že ty děti jsou hlučnější, ale to k nim patří, takže to bylo v pohodě. Na nikoho si nevzpomínám, aby byl s ním opravdu nějaký velký problém. [Aleše], to já jsem nezažila, tak s já zkušenosti nemám, protože jsem chodila jen ráno na chvíli, tak to víš, to nepoznáš, takže to nemůžu říct. Ale s [Antonínem], ten jo, ten je takovej hodně nedůvěřivej, on jako ze začátku jako úplně jak mě neznal, tak na mě koukal, on se nechtěl ani se mnou bavit vůbec. Jo, já kdybych nevěděla, že má nějakou poruchu a člověk by k němu nepřistupoval nějak jako opravdu jako spíš nějakým jiným způsobem, tak fakt on by se se mnou nebavil. Měl strach, on na mě opravdu koukal úplně nedůvěřivě.

A jak jinak si na něj jako šla? Co ti pomohlo získat jeho důvěru?

Byla jsem asi víc hodná než na ostatní, já bych řekla. Hm, asi jsem mu dávala víc pozornosti, jo jako když chtěl, tak jsem mu zapla bundu, jo, když něco potřeboval, tak jsem mu pomohla, tak tím jsem si ho asi získala. Potom jako byl v pohodě, ale bylo to na něm vidět, že fakt není jako úplně zdravej. Jak říkali ostatní vedoucí, já jsem tady nezažila, že by se počůrali nebo tak, takže tahle nadstandardní péče je na pevný stupeň školy moc. To už fakt člověk neví, co má dělat dřív. Jako dobrý je, že jsme měli svůj autobus, to byla velikánská výhoda, to se mi strašně líbilo, protože jsem si nedokázala představit, aby opravdu těch třicet šest dětí si vlekla někam na nádraží, pak by si sedly někam do vlaku, ještě by musely přestupovat, to si fakt vůbec nedovedu představit, takže si myslím, že by to bylo hodně složité. Takhle jsme nastoupili a vysadili nás, kde jsme potřebovali, takže tohle bylo v pohodě. Ale uhlídat ty děti tam všechny, to jako taky není sranda. Já jsem říkala, já kolikrát jsem přišla, zapoměla jsem, že jsem měla pít nebo něco, jo, protože fakt jako máš strach. Největší strach jsem měla, aby se těm dětem něco nestalo. Jo, protože jsme si říkala, že je na nás ta zodpovědnost a něco se stane a s tebou se to poveze celej život, to nikdo neví třeba tam a nevidí, i když se něco stane, tak jako je to tvoje, ty si zaměstnanec, si tam napsaná, takže tobě se to stalo, tak teď si to zodpovídej před rodičema. Co před rodičema, před soudem. Tak to si myslím, že v tomhle je to hrozný. Ale ty výlety byly krásný, opravdu, i hodně výletů jsme měli, a i ty děti, bylo na nich znát, že jsme jeli tam, tak byly v pohodě, a když jsme jeli zpátky, tak půlka z nich

spala. Jo strašně se mi líbilo, jak vedoucí vychovatelky i rodiče upozorňovali, já vím, že to bylo otravný, psali jim, v kolik přijedeme, aby čekali a podobně. Tenkrát jsme i vyhověli jedné mamince a předali jsme ji dítě už po cestě. Takže spolupráce ze strany vedoucích vychovatelů byla výborná, od rodičů si myslím, že tak moc ne, ale u vychovatelů jo. Je vidět, že v tom mají už praxi, dva roky jsou dva roky. Ono si řekneš jo, ale věřím tomu, že jako kdo sem přijde nověj a ani to neviděl, dobře, já jsem to nedělala, ale už jsem viděla, jak to funguje, tak mám nějakou tu představu, ale kdo přijde sem nověj a uvidí poprvý ty děti, tak já si myslím, že se lekne a že už druhý den nepříjde. Protože ony ty děti jsou fakt zlobivý, živý. Jo, máme teď v klubu přes rok a měli jsme ho i na táborech, jednoho kluka, který sice nemá oficiálně žádnou diagnózu, ale je to na něm už vidět a vyplývá to i z jeho chování, že úplně v pořádku nebude. Jo, třeba teď v týdnu nám předvedl, jak se neumí chovat. Vletěl na koberec, roztočil se až z něj spadla rouška, i přes upozornění, ať se chová slušně a neběhá. Nebo například se pořád točí, vrtí se na židli, chvíli ani pořádně neposedí. No a na táborech to bylo podobné, pořád někde poletoval, člověk musel dávat pozor na to, aby nevletěl pod auto nebo aby se mu něco nestalo. A co se mi teda na těch táborech nelíbilo, tak bylo, že jsme furt chodili tady po Vodňanech, to jako pro mě není zážitek. Osmkrát do kostela, pětkrát do galerie a šestkrát do muzea, to jako fakt pro mě, to je furt dokola, to se furt opakuje. To si myslím, že už je lepší jít s nima na túru někam na Haniperk nebo opravdu někam na nějakou rozhlednu nebo fakt se jenom projít než todle chodit takhle dokola na stejné místo. Já si myslím, že ty děti to nezajímá. A ty děti, který tu byly jako fakt už těch osm turnusů, tak to jako měly šestkrát za sebou, no tak to si myslím, že těm to bylo úplně jedno. To se mi nelíbilo. Hlavně ty Vodňany znám a na co po Vodňanech chodit, jo, to je úplně zbytečný. Taky se mi nelíbilo, že jste museli všude zařizovat obědy, protože nás to omezovalo, protože jsme museli na nějaký čas někde být. Taky to je s těma dětma jako dost, ale byli jsme včas všude. Ale myslím si, že kdyby si vzaly velkou svačinu, tak taky by se nic nestalo. Víc pití, větší svačinu, tak jako v pohodě.

Děkuji za vyprávění. Další věc, která by mě zajímala, je tvoje zkušenost se staršími dětmi, myšleno s pátáky. Bavili jsme se o upravení podmínek pro přijímání na tábor a na možný úpravách těchto podmínek a dostali jsme se k tomu, že se starší děti na táborech nudí. Ty jsi mi řekla, si myslíš, že doma by je to víc bavilo než na tom táboru. Mohla bys mi prosím popsat, jak by je to doma mohlo bavit víc?

No tak mají nějaké svoje kamarády, svoje skupiny, šli by si někam na procházku. Tady museli mít nějaký ten program určitej a myslím si, že některý programy byly opravdu

pro malé děti, třeba jak jsme byli v pohádkové kovárně v Selibově, tak je to tam vůbec nezajímalo, to je spíš pro malé děti. No, myslím si, že doma by se vyhráli víc, už jsou dospělý, kamkoliv můžou už jít, jako nejsou úplně jako děti v první druhá třída. Jako ono by jich to bavilo, ještě kdyby byli čtrnáct dní, ale když jsou na táboře víc než čtrnáct dní, tak je to opravdu nebaví. Že by tady stačilo od první do čtvrtý třídy úplně.

A co myslíš, že by se dalo teda udělat pro to, aby se nenudili? Nebo jak to vyřešit na táborech?

No, musí být nějaký ty programy i podle nich, no ale jak udělat programy podle nich, rozdělit je na nějaký skupiny větší menší, no jenomže to už je složitý s dopravou no, to musíte jako aspoň do jednoho místa nějakýho a tam se rozdělit. Ale na tý lodi u Zvíkova tam je to bavilo, no to, jak jednomu klukovi sebrali telefon a on brečel chudák, vid'. Takže tam si myslím, že je to bavilo. Ale už jsou to velký děti, zbytečně zabírají místo těm malým dětem. Ty malé děti byly vděčný, spokojený, všem se moc líbilo, si myslím těm dětem. Ale taky si myslím, že možná ani jeden z rodičů neřekl děkuju, taky to je taková práce, která nezaslouží žádný vděk. Od rána do večera si s dětma, chodíš s nima, nikdo nepřišel a neřekl a nepřinesl žádnou pozornost – čokoládu za dvacet korun a řekl děkuju. To si myslím, že todle na tý práci je asi hodně nedoceněný, to opravdu ty rodiče neuznávají, co pro ně děláš. V tom školství a všude tam se to bere asi automaticky, ale jak říkám, tady je to dětský klub, no my jsme spíš taková hlídací stanice pro děti. Třeba všude i ve školce se k učitelkám nebo i k asistentkám chovají úplně jinak. Tady je vychovatelka jen taková teta hlídací.

Když jsme ještě u těch starších dětí, tak jsme se minule bavili o tom, že jsou to už vlastně taková pubertáči, že už je to vlastně nebaví. Mohla bys mi prosím povyprávět o tom, jak se to pozná, že je to nebaví? Jak se to projevuje?

No sedí, kroučí očima, nebaví je to, furt si zapínají nějakou hudbu, sluchátka mají. No pořád se ptají, kdy půjdeme domu, kdy už jedem a hlavně tím jako ruší ty ostatní, ne že to nebaví jenom ty starší, ale jak ruší i ty ostatní, tak ty ostatní děti z toho pak taky jako nic nemají. Takže si myslím, že na úkor ostatních dětí, ty velký by tam už neměly co dělat.

Dobře a když se tě zeptám, co dětský klub rybka a děti s SVP, co se ti kolem toho honí hlavou?

No já si myslím, že na ty děti tady nemáme na to žádné speciální pedagogy a není to tady určený pro takové děti, abych se jim věnovala, když mám jako opravdu dvacet čtyři

děti a aby si jednomu věnovala pozornost jen jemu a těch dvacet tři, ať si tady dělají, co chtějí. Jsme dětský klub, kam ty děti asi jako nepatří.

A proč si to myslíš?

Není tady pro ně nějaká asistentka pedagoga nebo nějaký speciální člověk, který se jim bude věnovat. Ony to tady nějak přežijou, ale ruší hlavně ostatní děti. No, to vidíme i u toho kluka, kterýho jsem zmínila výše, který sice nemá žádnou diagnózu, ale jeho chování neodpovídá standardnímu chování. Děti by si i hrály, ale tenhle kluk začne rušit, skákat, no všichni na něj koukají, odvede pozornost na sebe a každé kouká na něj, jak na šaška. Nikdo si nehraje, nic nedělají, protože on zlobí. Takže v tomhle si myslím, že opravdu asi ty děti fakt neměly by být diskriminovaný, ale ty sem asi prostě nepatří.

MS, 26 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, 1. rozhovor

Jaká je tvoje pracovní pozice?

Takže já pracuju na pozici volnočasové vychovatelky.

Jak dlouho tam pracuješ?

Pracuju tam necelé dva roky, v únoru to budou dva roky.

A jaká je náplň tvé práce během školního roku?

Naší prací, náplní práce během školního roku jako všech volnočasových vychovatelek v klubu je samozřejmě příchod do práce, a dopolední vedení administrativy. To znamená pročitání emailů, dodělávání docházky za uplynulé dny, kontrolování chybějící dokumentace, například jestli máme od všech rodičů všechny potřebné dokumenty, to znamená potvrzení o tom a jak pracují, přihlášky, monitorovací listy. To jsou dokumenty, které jsou potřebné právě pro fungování dětského klubu, to znamená tady ty všechny oficiálnosti nebo administrativu my zařizujeme dopoledne a ve třičtvrtě na dvanáct odcházíme každá do jedné ze tří škol, kde si vyzvedáváme prvňáky a druháky. Já například chodím do školy, kde nejdříve vyzvedávám druhou třídu, která chodí na oběd dřív. Čekám, počkám na všechny ostatními a odvádím je do klubu a vracím se pro první třídu, která chodí na oběd později. Slovy vedoucích pracovníků, družinářek a volnočasových pracovníků z družiny a třídních učitelek, jsou oddělení prvňáci od ostatních, protože jim to všechno trvá a zdržovali by ostatní. Což já si nemyslím, ale nevádí. Tudíž, nebo po vyzvednutí prvňáků se vracíme zpátky do klubu, kde píšeme úkoly s dětmi, respektive pomáháme dětem s úkoly. Jedná se o čtení, o psaní, o počítání. Děláme je jednotlivě s každým zvlášť, snažíme se držet ticho nebo snažíme se, aby ostatní děti, které nepíší úkoly a aby byly zticha nebo aby dovolily svým kamarádům nebo soukmenovcům, aby si mohly napsat úkoly. Poté dle počasí bereme děti ven, nebo jim najdeme nějakou aktivitu. Pokud je bereme ven, tak je bereme na hřiště, kde se setkávají s dalšími spolužáky. Nemáme pro ně připravenou nějakou aktivitu, děti jsou nejradyji, pokud si mohou hrát samy. A pokud je ošklivé počasí venku, ehm tak máme pro ně připravený plán, najdeme jim nějakou společenskou hru, kterou si s nimi zahrajeme nebo si ji zahrají samy. Vyrábíme různé výtvarné dekorace, ať už z přírodních materiálů nebo z papírů, nebo z jiných výtvarných potřeb, v případě, pokud jsou děti hodné, tak jim pustíme pohádku v místnosti, kde máme projektor. Poté oni mají, po tady té organizované zábavě, po vyrábění a po hrách, si potom hrají samy individuálně. A čekají tak do příchodu rodičů.

Jaká je náplň tvé práce mimo něj mimo školní rok?

Tak náplň práce mimo školní rok jsou příměstské tábory. Příměstské tábory my pořádáme dva typy.

Jaké příměstské tábory v dětském klubu Rybka pořádáte?

My pořádáme jarní příměstský tábor a letní příměstské tábory. Jarní příměstský tábor se odehrává v době jarních prázdnin, kdy ně všichni mají možnost být u babiček, nebo být doma se staršími sourozenci. A letní, to letní příměstské tábory pořádáme v období velkých prázdnin, opět ně všichni mají možnost své děti dát k babičkám. Proto se stane, že několik dětí máme třeba i celé léto u nás.

Kolik jsi absolvovala turnusů příměstských táborů?

Turnusů příměstských táborů jsem absolvovala dva jarní, devět, ne osm, osm je deset a letošních sedm, sedmnáct příměstských táborů.

Jaké přípravy probíhají při přípravách příměstských táborů?

Začíná se záleží na tom, který konkrétní, o který termín se jedná, jestli o jarní nebo letní. V případě jarních začínáme s plánováním programu již v listopadu, kdy hledáme organizace, různá zařízení, ve kterých jsme, pokud možno ještě nebyli anebo ze kterých si děti odnesly skvělý zážitek. Hledáme převážně vnitřní zábavu, protože o jarních prázdninách bejvá hnusné počasí, a není to na výšlapy na hory. Takže hledáme různá organizace, osvědčila se nám laser aréna, kam chceme dětem naplánovat určitě i další příměstský tábor, různé Jump arény a podobně. A pokud se , nejdříve tedy naplánujeme program, obvoláme jednotlivé instituce, zařídíme rezervaci míst, zjistíme, kolik nás bude stát vstupné, zařídíme dopravu, zařídíme nebo respektive vymyslíme, kam pojedeme, předáme vedoucí, vedoucí pracovnice zařídí dopravu, á my potom požádáme projektantky o vytvoření přihlášek, přihlášky rozdáme mezi děti, které my známe, poté to vyvěsíme na internetové stránky, na facebookovou stránku, á máme stanovený určitý datum, do kterého se musí odevzdat přihlášky. Po přijetí přihlášek přijímáme vlastně děti, které chodí do klubu, které ale nemusí chodit do klubu. Můžou to bejt děti jakékoli dítě prvního stupně základní školy ve Vodňanech. Je to jedno, ze které školy, ale musí být musí docházet do školy do Vodňan. Po přijetí přihlášek vydáme pokyny k platbám taky opět s termínem, prohlášení o bezinfekčnosti a pokyny, co si mají děti brát s sebou na tábory. To je asi přípravy na jarní a pokud se jedná o letní. Pokud se jedná o letní tábory tam ty přípravy jsou delší složitější. Samozřejmě ve smyslu toho, jak se nejedná o jeden týden, jedná se o několik týdnů, to znamená na každý týden je nějaký program. My jezdíme na tři výlety týdně, to znamená je potřeba naplánovat dvacet sedm výletů, což není úplně

sranda. Například letos jsme se snažili najít výlety, kde nebude tolika lidí. Samozřejmě se byznys obrátil na českou turistiku a české památky a podobně. Tudíž i různých přírodních památkách jsme potkávali velké davy lidí, ale snažili jsme se najít výlety hodně do přírody, tudíž jsme měli dva tři, minimálně dva výlety tejdne do přírody, na hrady, na různé přírodní památky, na otevřená prostranství. Snažili jsme se co nejmíň zavírat děti do nějakých budov, kde by musely mít roušky nebo musely být v rozestupech a podobně. Takže v létě jsou, nebo na léto přípravy začínají v dubnu, v dubnu už by měly být programy předjednané. Přihlášky už rozdáváme s tím, že další měsíc je vybíráme. Vybíráme je však i po termínu, neboť pokud nemáme naplněnou kapacitu přijímáme děti dále. Pokud se stanoví programy, udělají se přihlášky, vyvěsí se to opět všude. Samozřejmě někteří rodiče, kteří už s námi byli už třetí léto ví, že tábory jsou, ptají se už například v únoru, rezervují si různá místa a podobně.

Popiš mi prosím, jak takový příměstský tábor probíhá.

Příměstský tábor probíhá tak, že se v pondělí ráno sejdeme všichni přihlášení, pokud se někdo neodhlásí, všichni přihlášení a my pracovníci volnočasoví a brigádníci, v pondělí ráno u nás v klubu v místnosti naší společenský. Vzájemně se představíme, řekneme si, jak se kdo jmenuje, co nás tento týden čeká a většinou už máme nějaký program na dopoledne. Letos tomu bylo třeba tak, že jsme měli návštěvu různých institucí, památek ve Vodňanech, od muzea po od městského muzea po rybářské muzeum, po keramiku, po návštěvu bašty a podobně. Po dopoledním programu následuje oběd většinou v učelišti a po obědě jsme vždycky měli obědní pauzu po o, to znamená, že si děti odpočinuly, tak přibližně hodinku, někdo ležel, někdo seděl, pustili jsme nějakou audio pohádku, někdo si maloval a potom jsme děti vzali děti na hřiště. To bejvaly pondělky. Úterý středy a čtvrtky jsme měli celodenní výlety, jak jsem již řekla do různých přírodních na různá přírodní místa, památky ((odkašláni)), na atrakce. Největší úspěch samozřejmě mají zooparky, dinoparky a království lesa na Lipně například. To jsou ty tři dny, kdy jsou celodenní výlety. Kdy my se zase ráno sejdeme, řekneme si, jak jsme se vyspali, jak se máme, kdo co komu se, co líbilo předchozí den, seřadíme se, vezmou si děti věci s sebou a jedeme na výlet. Na výlet jezdíme vlastním autobusem a kde nás dycky pan řidič vyhodí na potřebném místě, pak nás zase nabere, doveze domu. Na celodenních programech máme na některých místech, kde je to možné, máme domluvené lektory, kteří se naši dětem věnují a starají se jim o program. Jindy máme, jindy je program na nás například procházka po zoo a podobně nebo po přírodních památkách. Při celodenních výletech se snažíme zajišťovat dětem obědy tak, aby nemusely v bařozích tahat velké množství

svačin, ale stane se, že ne vždy a všude je možnost nějakého oběda. To znamená, že si děti nosí obědy s sebou. Záleží na tom, kam jdeme, takže někdy odjíždíme brzy odpoledne nebo později odpoledne. Po návratu rozdáváme děti na autobusovém nádraží nebo si je bereme zpátky s sebou do naší společenské místnosti, kde čekají až si je rodiče vyzvednou.

Jak se připravuješ na příměstské tábory?

Na příměstské tábory se připravuju především psychicky a fyzicky, neboť je to změna oproti běžné pracovní době, kdy my pracujeme od desíti do šesti běžně během školního roku a během táborů od půl sedmý do pěti. Je to celkem náročný, střídáme se samozřejmě, ale je to náročný, a hlavně je to náročný ve změně pohybu. My nejsme celý den zavření nebo neposedáváme, ale většinou někde chodíme, tudíž je to náročný na fyzičku a i na psychiku samozřejmě. Nemáme furt naše stejné děti, máme i děti nové a né všechny jsou přizpůsobivé. Takže se připravuju psychicky a fyzicky.

Co máš na starost během příměstských táborů?

Během příměstských táborů samozřejmě mám na starost chod celého toho tábora, ee splnění programu, mám na starost péči o děti, pozor dávat pozor na děti, aby se jim nic nestalo, mhm starost máme také o peníze, kdy platíme vstupy, platíme obědy a podobně. Máme na starost dochvilnost, musíme být včas v autobuse, včas zpátky z výletů, musíme komunikovat s rodiči to znamená, máme na starost kontakt, neustále u sebe nosíme telefony, telefonní seznamy s čísly, obvoláváme rodiče a podobně. Starostí během příměstských táborů je hodně.

Jaké děti a za jakých podmínek jsou děti přijímány na příměstské tábory?

Jak jsem již řekla u toho jarního tábora, platí to i pro letní, děti jsou na naše tábory přijímány za podmínek, že je to dítě na prvním stupni, ale jakékoli vodňanské školy. Přijímáme děti s diagnózou i bez diagnózy, přijímáme děti holky, kluky kohokoli, kdo splňuje ty podmínky, že je na první stupni a chodí na vodňanskou školu.

Jsou tyto podmínky dle tvého názoru adekvátní?

Já si myslím, že vzhledem k naší kapacitě to adekvátní je, avšak bych se zamýšlela nad přítomností dětí pátých tříd, poněvadž už jsou to velké děti a né vždy je náš připravený program baví a my se snažíme ten program ehm orientovat tak zhruba do třetí třídy od první do třetí, eště někdo čtvrtý záleží na dětech. A pro některé velké kluky už to nemusí bejt taková zábava jako pro malé. Tudíž bych možná upravila, kdyby to bylo na mě, tak bych upravila podmínky na to, že to může bejt do čtvrté třídy.

Jak hodnotíš chování dětí na příměstských táborech?

Samozřejmě je to něco jiného, než děti zažívají během školního roku u nás. To znamená během školního roku mají nějaký řád, jsou naučený na to, že si s námi napíšou úkoly, udělají si povinnosti a jdou si hrát a s nějakým řádem přicházejí ze školy, ale o prázdninách děti zapomenou, že existuje škola, že existuje nějaký řád chování nebo jejich denní režim mají, chtějí si jenom hrát, nejradši by třeba spaly furt a nejsou navyklý nebo okamžitě zapomenou nějaký režim, takže my se jim snažíme ten režim dát tím, že každé ráno si řekneme jak se máme, jak jsme se vyspali, co se nám líbilo, co se nám nelíbilo. Necháme je dosnídat ty který, ty, které ještě nesnídaly, dojdou si na záchod, do šatny a odcházíme. Chodíme takhle každé ráno, tudíž nějaký režim mají ale není to jako ve škole. To znamená děti jsou živější, aktivnější a asi víc protestují proti některým činnostem, například nad kterými by v létě, teda během školy mávly rukou.

Jak se děti chovají navzájem k sobě?

Tak děti, většina z nich převážná většina z nich devadesát procent dětí se zná, tudíž jsou k sobě kamarádi, pokud jsou kamarádi a nejsou k sobě kamarádi, pokud nejsou kamarádi. Ale my se snažíme takovýmito situacím zabránit, přistupujeme k tomu tak a snažíme se je naučit to, že tam jsou všichni kamarádi, jsou si všichni rovní a že nestojíme o žádné nepřátelské rvačky tam a podobně. Takže děti se k sobě chovají hezky, pokud si neberou hračky a podobně. Pokud přijde nové dítě, nikdo ho nezná, máme tam pár jedinců, kteří jsou iniciativní samostatně a zapojují je do kolektivu, to znamená že jdou, zeptají se, jak se jmenuje, ukážou, co v klubu máme, co si kde může půjčit, kde máme co na malování, kde jsou záchody, samozřejmě my se jim představíme, ale než si děti zapamatují naše jména, tak jim poradí, jak se jmenujeme a co děláme běžně na táborech a podobně.

Jak hodnotíš přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami na příměstských táborech?

To je velice zajímavá otázka. Já to hodnotím tak, že v případě, že dítě je relativně samostatné a je schopné se samo o sebe postarat a nevyžaduje nějakou speciální péči ve smyslu jako vodění za ruku, vysvětlování každé věty, co kdo řekne a podobně, tak s tím nemám žádný problém. Každopádně nemám s tím žádný problém, jen za mě je dobře, že se děti setkávají i s ostatními děti se specifickými vzdělávacími potřebami se setkávají s dětmi běžnými bez specifických potřeb, protože jim můžou ukázat, že jsou výjimeční, můžou jim ukázat co všechno umí, každé má svým způsobem talent na něco jiného, takže si to můžou předvést. Většinou tady ty děti bejvají obzvláště milé, nekonfliktní. Konfliktní jsou v případě, že se jim něco děje, že se jim někdo směje a podobně. Jinak

bejvají milí, bejvají příjemní, kamarádští, takže pro kolektiv to má výhodu. Výhodu v tom, že zlepšují příjemnější atmosféru, příjemnější atmosféru na táborech. Samozřejmě svojí přítomností dávají i dětem příklad toho, že ne vždy v životě se všechno vydaří, ne všichni jsou stejní a je potřeba to brát tak jak to je, a přistupovat k nim tak, tak jak jako k takovým, jací jsou, i když se třeba liší vzhledem nebo povahou nebo chováním. Takže si myslím, že pro ně, jako pro ostatní děti, je to přínosné a myslím si, že je to přínosné i pro děti se specifickými vzdělávacími potřebami, že vypadnou z nějakého stereotypního režimu, kterej samozřejmě někteří vyžadují, ale ono jim to pomáhá překonávat překážky, pomáhá jim to se lépe orientovat v realitě, mhm, získat další kamarády a podobně. Na druhou stranu je těmto dětem věnovaná extra pozornost, která může běžným dětem chybět.

Počítáte s přítomností takových dětí, anebo jim program přizpůsobujete operativně?

Vzhledem k tomu, že k nám do klubu dochází klučina, kterej je po obrně a nemá úplně typickou chůzi ani vzhled, tak víme, že musíme přizpůsobovat terén jemu. Avšak on až na to, že když to řeknu pajdá, tak je schopnej ujít třeba osmnáct kilometrů na rozdíl od ostatních zdravých dětí, kteří po dvou kilometrech frňaj, že už nemůžou. Tudíž my program přizpůsobujeme operativně na místě, například nenutíme nikoho lézt na rozhlednu, pokud se bojí výšek nebo by tam nevyšel, není na to fyzicky uzpůsobený. Samozřejmě nenutíme ani normální nebo zdravé děti. Nenutíme nikoho, je to vždy je to o dobrovolnosti. Ale program opravdu stavíme tak, aby vyhověl více běžným dětem, samozřejmě pokud se přihlásí dítě se specifickými vzdělávacími potřebami, ať už to s nějakým zdravotním postižením, tak se snažíme mu vyhovět, například se mu věnujeme během toho výletu více než ostatním, mhm, a podobně.

Jaké zkušenosti s těmito dětmi máš?

Já mám zkušenosti právě z klubu, mám zkušenosti, že jsou to děti, jak jsem zmínila milí, přátelští, kamarádští, milé přátelské kamarádky děti jsou to. A mám s nima povětšinou jako dobrou zkušenost, nestalo se mi, že by mi nějakým způsobem protestovali nebo udělali scénu, občas samozřejmě nás vystavují nebezpečných situací.

A mohla bys mi třeba tu situaci popsat? Jako jestli jsi zažila někdy nějakou neobvyklou situaci či příhodu s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami?

Příhod jsem zažila několik. Mám pocit, že je to stále s tím jedním a tím samým. Jeden kluk, [Antonín], mu trvalo mu hrozně dlouho, než si na nás zvyknul, než si zvyknul na to, než si na nás zvyknul, prostě autista to tak má, prostě potřebuje svoje svůj režim, svoje lidi. Ale naučil se s náma spolupracovat a podobně. Ale například loni byl celkem

zvládatelnej i za běžného pochodu a bez nějaké speciální pozornosti věnované jemu, kdežto letos jsme se museli soustředit hodně na něj a protože neposlouchal, nereagoval na naše pokyny, po většinou si dělal, co chtěl nebo dělal opak toho, co jsme chtěli my. Například nám málem skočil pod auto, nebo prostě nechodil tak jak měl, neposlouchal, vím, že u takových dětí je hrozně těžký mlčet, ale pokud někdo povídá, něco přednáší, je hrozně neslušný, když mu do toho šteká a podobně. Tak takový zážitek my máme. Tak jsme samozřejmě většinou u něj stáli, on jako pochopil, že musí bejt nějakým způsobem ticho, nebo jsme se ho snažili zmírnit, ale letos opravdu vyžadoval větší pozornost a nějak jsme nemohli přijít na to, z jakého důvodu, napadly nás leda, jestli se nezměnily nějak rodinné podmínky nebo jestli to nesouviselo s příchodem bráchy do školy, s tím že on vlastně na něj musí, že musí na sebe vzájemně dávat pozor a podobně. Máme, když máme tu možnost je porovnat, tak je to opravdu znát na tom, že se někde něco děje, ale my nemáme možnost přijít na to, co. Takže to je jedna příhoda. Z loňska s ním mám příhodu takovou, že vím, že v některých chvílích nejsou tyto osoby soběstačné například při průjmu, kdy jsem musela kluka ve třetí třídě utřít, musela jsem vyměnit spodní prádlo, prostě se o něj postarat. Samozřejmě pro mě to problém není, ale to dítě potom z toho může mít nějaký následek, byť já to nerozmazávám, samozřejmě se to snažím před ostatními dětmi ututlat, co to jde, tak nějakým způsobem se to někdo doví, někdy ne. Tak i takový takové příhody máme, že nejsou fyziologicky soběstační v některých situacích. Jinak samozřejmě máme zkušenost, že jsou tvrdohlavý, jdou si za svým cílem. Například taky z letoška, Aleš se rozhodl hlava nehlava, že prostě pude stezku na boso, kilometrovou stezku na boso. Takže já jsem poslala ostatní s vychovatelkama napřed a vydala jsem s ním a s jeho bráchou, kterej mi pomáhal tou stezkou na boso. Samozřejmě jsem věděla, že to, nebyla jsem si jistá svým rozhodnutím, jestli jsem udělala správně, že jsem ho tam vzala, ale zase jsem si na druhou stranu nedokázala představit, jak by reagoval na to, kdybych mu řekla, prostě ne, nejdeš. Víš, jakože prostě ne nejdeš, nemůžeš, ty to nedáš a podobně. Nejsem schopná demotivovat dítě tímhle způsobem, takže jsem radši obětovala nějaký času tomu a samozřejmě svoji fyzickou sílu tomu, abych ho s bráchou bysme ho byli schopni dovést tu celou a provést tu celou stezku na boso, samozřejmě on to zvládnul, bylo to náročný, ale byl na sebe hrozně pyšnej, měl hroznou radost, takže si myslím, že to mi dalo asi mnohem víc, než kdybych ho tam nutila jako stát a čekat, a ne nesmíš a nikam nejdeš.

Jak se chovají děti k těm se specifickými vzdělávacími potřebami?

Pokud jim ty děti nějak neubližují a nejsou nějak až to řeknu až vlezlý, tak s nimi žádný problém nemaj. Jsou schopni se s nima bavit, hrát si, povídat si, kde, kdy se i daj

dohromady dvojice, který bysme ani neřekli jako autista s někým, jako běžným dítětem, které si normálně hraje, nevykazuje žádné žádné známky odlišnosti, tak jsou schopny se tyto děti i k sobě hezky chovat. Pokud ale samozřejmě jsou a vždycky budou mezi náma posměváčci, tak víme, že jsou také děti, které se prostě posmívají za jiný vzhled nebo způsob řeči nebo styl chování, tak se samozřejmě snažíme jim vysvětlit, proč to takto to dítě má, proč to tak dělá a že by se mu neměly smát. Je to neslušné, nevhodné, nelidské a podobně. Takže ale většinou se k sobě chovají hezky. Oboustranně.

Získala jsi zkušenost s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami v dětském klubu rybka nebo v jiném zařízení?

Získala jsem zkušenosti pouze v dětském klubu, předtím jsem akorát fungovala jako chůva u běžnej dětí, v běžných rodinách. Tudíž jako se specificky vzdělávacími potřebami jsem se nesetkala a ani v rodině s nikým nebo si to nevybavuji.

Jak je dle tvého názoru dětský klub připraven a přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami?

Tak společenská místnost, šatna a všechno je v patře vejš, to znamená, že to není, že klub není uzpůsoben pro děti na vozičku. Je možnost samozřejmě pokud dítě dokáže chodit po schodech, tak není žádný problém, jenom vidím úskalí v tom, že děti na vozičku se do klubu nemají, jak dostat. Jinak vybavenost tam je, personálně by se asi ještě hodila náká výpomoc během příměstských táborů, když na jednom turnusu je pět dětí se specifickými potřebami, tak opravdu je potřeba, aby se jeden pracovník věnoval čistě jim. Jinak myslím si, že vybavenost vybavený klub na to je.

A pokud bys měla možnost organizovat další příměstské tábory, je něco, co bys udělala jinak?

Jak jsem zmínila, asi bych se snažila prosadit jednoho pracovníka na děti se specifickými vzdělávacími potřebami. Mhm jinak mám asi jako potřebu, jinak nemám nějakou věc, kterou bych udělala jinak. Nebo si ji neuvědomuji zatím.

Napadá tě něco, co jsme v souvislosti s dětským klubem případně s příměstskými tábory nezmínili?

Snad jen pro příště upravit kapacitu dětí. Maximum bych dala na 25. Toť vše.

MS, 26 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, 2. rozhovor

Proč jsem tě znovu oslovila. Z minulého rozhovoru jsem si vybrala pár oblastí, které mě zajímají a jsou pro mojí diplomovou práci velkým přínosem. Zajímá mě, jak skutečně prožíváte ty tábory, jaké máte zkušenosti, jak běží život v Rybce během prázdnin. Mohli bychom se spolu ještě vrátit k pár věcem, o kterých bys mi mohla víc povyprávět? Cokoli, co ti přijde důležitého nebo bys mi chtěla ještě říct. Mohli bychom se nad tím ještě chvíli pobavit?

No určitě, můžeme si o tom popovídat. Tak nák ani nevím, co víc bych ti řekla, ale třeba na něco přijdeme.

V minulém rozhovoru jsme se bavili spolu o tom, jaká je náplň tvé práce během školního roku a ty jsi mi vyprávěla o tom, co vlastně dělají děti. Ale mě by víc zajímalo, co děláš ty. Jaká je tvoje zkušenost? Dokázala bys mi popsat, co se tam děje? Jak to vidíš tvýma očima a podobně?

Tak během roku během školního roku, jak již jsem řekla, přivedeme děti, děti si dělají úkoly. A jak to vidím já? Co se tam děje? Děje se tam... No, sledujeme, jak vznikají nová přátelství, mhm rozháníme nějaké rozespory, co se týče hádek o hračky a podobně. Snažíme se dát, nebo rozvíjet kreativitu dětem, to znamená, vyrábíme s nima různé věci. No já si většinou dopoledne připravím nebo najdu něco, co bysme mohli vyrábět a potom to společně buďto s dětma nebo s dalšíma vychovatelkama předpřipravíme a dětem to potom ukážeme a pověříme je tím - třeba jednoho kluka, kterej je aktivnější víc než ostatní děti a potřebuje taky jiný přístup, vyhovuje mu buďto pozornost přímo jenom pro něj nebo a nebo to, když se může podílet na nějakým jakoby vedením, to znamená, že já něco vyrobím, ukážu mu to a řeknu mu, co má dělat, co má komu říct a on dostane jakoby vedoucí funkci, a tu si náramně užívá. To znamená, že vysvětluje všem dětem, co jak má udělat, dojde pro za ně i pro nůžky, pro lepidlo, vysvětlí jim, když něco dělají špatně. No myslím si, že si to fakt užívá, že ho to jako baví, takže snažím se právě vyzorovat to, jak ty jednotliví děti reagují a přijímají ty svoje role, to znamená právě, když tady tomu dáme velitelskou funkci, nebo se věnujeme čistě jemu, tak máme, když to řeknu klid v uvozovkách. Protože nezlobí, nestrhává pozornost na sebe, neprovokuje, nepošťuchuje ostatní, takže děti si hrajou, další vyrábí a on má pocit tý důležitosti, že je něco jako vedoucí. Takže to se tam děje. Co bych ještě... Pak se snažím, když nějaký dítě nic nedělá a pokud jako vyloženě není unavený, tak se snažím mu najít nějaký program a buďto mu dám úkol – namaluj něco nebo dostanou na výběr, můžou mi i něco přečíst, což většinou

nechtějí anebo si s nima zahrajeme karty, pexeso, prší a když fakt jako nechtějí nic, a nic je nebaví a chtěj jenom odpočívat, tak je taky tak necháme. Co tam já tak ještě dělám. Takže úkoly, to je další věc, když někdo něco nechápe, tak se mu to snažím vysvětlit různými způsoby tak, aby to pochopil. Řekla bych nebo když se dětem něco děje, většinou slyším svoje jméno, jak volají na mě a většinou to chtějí řešit se mnou nebo cokoli se jim prostě děje nebo neděje nebo chtějí někomu něco říct, tak voslovujou jenom mě a byť tam sedí další dvě vychovatelky, ale řekla bych že je to tím, že se jim fakt jako snažím věnovat, ne že by se jim ostatní vychovatelky nevěnovaly, to samozřejmě věnujou, ale já se snažím jako individuálně, právě že snažím se k nim přistupovat podle toho, jaký mají potřeby, jaké mají problémy a podobně. Anebo si s nima vytvořím takovej jako přátelštější vztah, to znamená, že si s nima jdu zahrát tu hru nebo jim ukážu něco nebo se jich třeba i zeptám na běžný věci, jak se mají a podobně. A myslím si, že i když to je jako málo pro dospělýho, tak pro ty děti je to hodně, že se zajímáme o ně, co dělají. Takže občas samozřejmě je to otravný, když něco svačím nebo nemůžu v tu chvíli a oni volaj na mě, přitom ostatní vychovatelky mají možnost se jim věnovat, ale zase ráda, jsem ráda že mě jako takhle volaj. To je asi tak nějak všechno, co bych ti k tomu řekla.

Dobře, děkuju. A ptala jsem se tě na to, jak hodnotíš chování dětí na příměstském táboře. Chtěla bych tu otázku trošku pozměnit a zeptat se tě znovu – jak se děti chovají na táboře. Mohla bys mi o tom víc povyprávět?

Takže jak se chovají děti na táboře. Záleží na tom, jestli nás ty děti znaj nebo ne. Povětšinou děti, které nás znají, to znamená už s náma absolvovaly několik táborů anebo nás znají z roku běžně jako z fungování rybky, tak ví, jak se chovat nebo ví, jak se chovat. Spíš my víme, co od nich můžeme očekávat, jak v normálních situacích, tak v nějakých výjimečných situacích, například když se jim něco stane nějakěj úraz nebo když se s někým nepohodnou nebo naopak když maj radost a podobně. Takže víme, jak se chovají, protože už je známe a ty děti taky ví, co od nás mohou čekat. A pak jsou děti, které tam máme prvně a můžou mít řekněme z nás z vychovatelů zvláštní pocit, třeba jako že jsme na ty děti zlí nebo v jejich očích zlí, tak bych to řekla. Měli jsme právě jako případ, kdy holky domu donášely rodičům nebo mamince, protože si byly zvyklý povídat o tom, co se jim ten den událo, což je naprosto v pořádku, tak vyprávěly o tom, že jsem řekla dětem, jednomu dítěti, že je kopyto. Samozřejmě to dítě nás zná, ví moc dobře, že nemyslím, že to nemyslím jako nadávku, ale bylo myšlený prostě něco jako: ty jsi Matěj, ty jsi to rozlil. Prostě nebudu mu nadávat, ale v tu chvíli mi to přišlo prostě na jazyk, tak jsem to řekla. Ano, mohla bych se zamyslet, nemusela bych to říkat, ale protože já vím,

co si k tomu dítěti můžu dovolit, a to dítě ke mně, tak proto jsem mu řekla, že je kopyto. No a samozřejmě ty holky to vykolejilo, voni to nečekaly, nebo jim to přišlo, jak kdybych to dítě urazila nebo nevím nedej bože mu něco udělala, a podaly to tak tý mamince. A takhle se to pak ještě opakovalo, kdy už mi jako bouchly saze, právě v situaci, kdy nám ten jeden kluk skočil pomalu pod auto, tak jsem jako už zvýšila hlas a už jsem opravdu jako nevěděla, jak ho mám přesvědčit o tom, aby nás poslouchal, aby dělal to, co chceme my, aby nelezl pod auto, aby šel s ostatními v řadě a podobně. Tak samozřejmě ty holky to podaly tak, že jsem na něj pomalu bezdůvodně křičela, a tak už to maminka nevydržela a přijela za náma a snažila se nám promluvit do duše nebo respektive nejdřív seřvala kolegyni v telefonu, jak si to jako představujeme, jak to jednáme, že máme neorganizovaněj tábor a s dětma jednáme úplně strašně. Pak se samozřejmě domákla, že to nebyla ta kolegyně, který volala, takže si vyžádala nebo si našla číslo na mě a... Nebo respektive takhle, ne na mě ale kolegyně jí to vysvětlila, celou tu situaci, všechno včetně kopyta a řekla prostě, jako že to nebyla ona, ale že jsem to řekla já, ale řekla taky, jako důvod a tohle. A maminka neváhala a přijela druhý den za náma a snažila se nám promluvit do duše. Stylem jako že já bych si měla jako vychovatel hlídat svoje emoce, což je naprosto v pořádku, ale ona nevěděla, že to právě bylo jako dítě, který známe už dlouho a víme, že na něj můžeme zvýšit hlas, když neposlouchá, nebo respektive když s ním nemáme možnost, když jinak neposlouchá, tak zvýšení hlasu opravdu pomůže, tak to samozřejmě ty holky nevěděly, řekly to tý mámě, ta máma to taky nevěděla, takže měla strašnou potřebu nám, nebo respektive mě, mluvit do duše, že bych se měla nad sebou zamyslet, že ví, že jsem jako temperamentnější povahy, ale že ty děti z toho můžou mít trauma. Tak jsme se jí snažili vysvětlit, nebo respektive já jsem se ani nesnažila vysvětlit, ale kolegyně se mě snažily obhájit a vysvětlit to, že se jednalo o dítě s SVP, já jsem řekla, že já chápu její pohled na věc. Ano, že rozumím tomu, měla bych se zamyslet nad svými emocemi, ale zase na druhou stranu by ty holky měly pochopit, že nemůžu se všema dětma jednat jako v rukavičkách, když to nefunguje. Že každé dítě má prostě svoji potřebu, svůj přístup a já prostě nemůže s každým jednat stejně, musím vodhadnout, jak s ním můžu jednat a podobně. To znamená, že maminka teda po tom, co to zjistila, tak nám i telefonovala a omlouvala se, ale samozřejmě vypadlo z ní až několikátý den, že její dcery jsou na tohle citlivější, jo že vnímaj prostě to, když se zvýší hlas, tak to vnímaj trochu jinak. Jenomže ono taky nejde bejt úplně ticho nebo mluvit se všema úplně jako šepotem, když je tam třeba třicet dětí. Za první musí se zvýšit hlas jenom proto, aby se upoutala pozornost úplně všech a za druhý prostě jak říkám, děti nás znaj a k cizím dětem

my si to nedovolíme nebo respektive se snažím nenadávat jim, ne nenadávat já jim ani nenadávám, ale snažím se je nenazývat kopyty, snažím se nezvyšovat hlas, snažím se jim to vysvětlit, ale většinou tady s těma dětma, se kterýma není problém, já nemám důvod. Normálně jsme spolu prostě přátelsky se bavíme. Pak jsou právě děti, který mají jiný potřeby, ať už jako s diagnózou nebo bez diagnózy stanovený, ale prostě známe je už třetí léto nebo prostě třetí tábory, tak prostě víme, co si můžeme dovolit a oni to taky ví a oni ví, že to nemyslíme zle, ale to ostatní samozřejmě když do toho nevidí, tak to taky neví. Ale vše je jenom o komunikaci a vo domluvě. Takže jsem se s chováním na dětským táboře dostala k rodičům, ale to s tím vlastně taky souvisí. Co jsem ještě tak. Ty co známe takhle se chovaj, ty co neznáme můžeme občas překvapit, jinak když to zhodnotím, tak právě jak známe ty naše děti, máme vytvořenej nějakej kolektiv, tak není tak složitý pro ty novy děti se zapojit, povětšinou opravdu se znaj a když se neznaj, tak máme tam dobrou atmosféru nebo se snažíme utvořit dobrou atmosféru, takže nemaj problém se tam začlenit. Nemám pocit, že by byl někdo vyčleněnej jako vyloženě úplně, že by se s ním nikdo nebavil, vždycky si tam našel někdo aspoň jednoho kamaráda, vždycky. Což je dobře, že jo.

Minule jsi mi řekla, že bavili jsme se právě o chování těch dětí na táboře a ty jsi mi řekla, že: děti jsou živější, aktivnější, víc protestují proti některým činnostem, například nad kterými by v létě nebo během školy mávly rukou, teda během školy mávly rukou. Mohla bys mi prosím tě víc popsat, jak to vypadá, když jsou živější, případně uvést příklady?

Tak živější, aktivnější. To znamená, že si hrajou nebo živější, jo, když přijdou k nám, když to vezmu během školního roku, tak už přijdou právě, jak už jsem vyprávěla ze školy, maj danej režim, takže si udělaj úkoly a na hraní pak maj čas, ale už jsou za celej ten den z těch povinností a podobně unavený, takže ne vždy mají náladu zlobit. Ale pak během léta, kdy nemaj ty dopolední povinnosti, nemaj se, jak unavit, většinou mají sladký snídaně a ne sladký, že by maminky pekly buchty, ale většinou kupovaný sladký snídaně, takže narvaný prostě potraviný cukrama, tak samozřejmě jsou živější a aktivnější už jenom z principu, že do sebe ládujou tady ty cukry, což dělaj ale i během roku. Ale jak jim chybí ty povinnosti, tak se nemají, jak unavit, takže jsou právě živý už od rána a jak to vypadá. Dobře uvedu příklad, ne že by prudily, ale prostě jsou živý, jsou, jak to mám říct, prostě jo, nevydrží tak dlouho třeba u jedný aktivity, často ty aktivity střídaj.

Jak to vypadá, když jsou živější?

Střídají aktivity, právě víc si hrajou, víc zlobí, když to řeknu jako ale zlobí tak, že ne že by zlobily třeba nás, ale prudí ostatní děti, popichují je, jo pošťuchují, vymejší nějaký bejkárny. A právě jako hlavně tak třeba je to taky dejme tomu i ročním obdobím, když v létě opravdu je celý den krásně, jo tak je to popuzuje už jenom to počasí, že nejsou jako dejme tomu podzimní deprese, že je nemá, že nejsou jako líný todle, ale jsou právě aktivní tím, samozřejmě víc se hejbou, jak říkám, střídaj ty hry, střídaj aktivity. Přemýšlím, jestli bych dokázala uvést nějaké dítě, které je živější víc v létě, ale to asi budou všechny, protože prostě jak říkám, chybí jim dopolední povinnosti, tak mají mnohem víc energie na zlobení, na nebo aktivní hraní, vymejšení bejkáren a podobně, no, jak jsem již řekla, se opakuju dokola.

A co to protestování proti některým činnostem, nad kterými by běžně mávly rukou?

No, víc protestují proti činnostem, to znamená proti těm povinnostem, jo nebo nějakému danému režimu, jakože tak a teď všichni uděláme todle a teď všichni uděláme tady to. Vždycky se najde někdo, kdo se to snaží bojkotovat, ať už chtěně nebo nechtěně. Například když si děláme ranní sešn a právě to kolečko, kdy my si povídáme, jak se kdo vyspal, co měl k snídani, jak se má, co se mu líbilo nelíbilo a podobně. Tak v tom kolečku samozřejmě mluví jeden, protože nemůže mluvit naráz třicet šest lidí, ale mluví jeden a vždycky se tam najde jeden dva, co mají potřebu si aktuálně momentálně povídat, ignorovat, že vyžadujeme ticho a mají potřebu prostě narušovat ten program že jo, takže asi tak bych to řekla, tak to myslím jako, jak jsou živější a aktivnější a protestují proti činnostem. Víc mě nenapadá.

Bavili jsme se taky o tom, že některé děti by si chtěly jenom hrát anebo spát. Mohla bys mi prosím povprávět o tom, jak to vypadá, když nejste na výletě? Popřípadě popsat, jak probíhá dopoledne, jak probíhá odpoledne?

Tak právě, jak říkám, dětem odpadají dopolední povinnosti, tudíž mají možnost si hrát a máme tam některé prvňáčky, ale i druháky, kteří si strašně rádi hrajou, jo je to vopravdu jsou to děti v porovnání s ostatními dětmi, když už jsme měli tu možnost vidět některý některé děti, které jsou teď ve třetí třídě, ve druhé třídě či případně první, tak opravdu v porovnání s nimi, jsou některé ty děti vyloženě opravdu hravé, ale dle mého názoru je to tím, že byly daný do školy předčasně nebo nejsou tak vyžralý a připravený na to, aby byly schopní vodložit tu hru po povinnostech. Takže by si prostě chtěly hrát nic jinýho, škola je nebaví anebo je škola baví, ale opravdu když si maj vybrat mezi povinností a hrou, tak samozřejmě vždycky sáhnou po hře, ale to sáhne asi každé dítě. Ale nebo jsou

pak děti, které mají během školy spoustu práce a pak by chtěly spát samozřejmě že jo a tak.

A jak to vypadá, že nejste na výletě?

Ano, jak to vypadá. Tak jak probíhá dopoledne, tak. Třeba, když si vzpomenu na minulý rok, tak jsme měli daný program dopolední povětšinou jednou dvakrát jednou maximálně dvakrát, ale spíš jenom jako jednou dvakrát do týdne a většinou to bylo buďto nějaký program na Mevpisu nebo na městě, kam jsme s dětmi došli a většinou se jim tam někdo věnoval, udělal pro ně atraktivní program. Například na Mevpisu mají výborné, když to řeknu, animátory, kteří jim dělají program interaktivní, jo zapojují se do něj vyloženě, představují třeba kapra a podobně, tak to bylo dopoledne vždycky nějaký program a potom oběd, po obědě pauza a potom jsme šli na hřiště, kde prostě děti, si to užívaly nejvíce, když měly prostor pro volnou zábavu, kterou oni samy si mohly vybrat, mohly hrát vybiku, mohly lízt po prolejšačkách, mohly si házet míčem, mohly si vzít jiné sportovní náčiní sebou, ale neměly žádnou organizovanou činnost, byly prostě nechaný tak, sobě jak chtějí, ať se ať si dělají, co chtějí a to samozřejmě je pro úplně nejlepší nebo bylo v tu chvíli. Loni jsme měli víc volných dopolední. Ale když to vezmu letos, tak jsme měli každé dopoledne to, které jsme nebyli na výletě, to znamená pondělí a pátky, nějaký dopolední program a pro děti a samozřejmě ten program se po měsíci opakoval a ty děti, které byly celé léto, už to samozřejmě nebavilo. Věděly, co je čeká, už to znaly, byť se snažili ty animátoři nebo programátoři nebo lektori se to snažili nějakým způsobem obnovit, tak prostě stejně ty děti už o to neměly takový zájem jako poprvé, takže když to vezmu ze svého pohledu, tak pondělí bylo samozřejmě hektický, protože se ty děti dávaly do kupy, poznávaly se, jo ne všichni se znaly, takže dopolední program. Jo pondělní dopolední program pro ně sloužil něco jako pokud tam byly hry, tak jako sestmelení, socializační, což bylo pro ně docela dobrý. Záleželo samozřejmě na tom, jestli je ta daná aktivita zajímavá a většinou ten program měl tak dvě maximálně hodiny. Pak samozřejmě následoval oběd, po obědě je pauza. Ne všechny děti chápaly pojem polední klid tak, jako jsme si ho představovali, jako že jsme si představovali, že si sednou, lehnou sednou a budou prostě chvíli odpočívat, aby nabyly další energie nebo prostě odpočinuly si, aby neběhaly s plným žaludkem, aby jim trošku slehlo a potom jsme mohli jít na hřiště. Samozřejmě se našli tací, kteří odpočívat nepotřebují, mají v žaludku díru, takže to jima jenom propadlo to jídlo a už byli aktivní a už by něco dělali, a právě rozbořovali tu atmosféru, takže jsme se snažili jim ještě dát jinej program, takže pokud někdo nechtěl jenom sedět nebo ležet, tak si mohli malovat nebo dělat činnosti, u kterých nikoho nebudou rušit

anebo jsme jim pustili pohádku, mohli sledovat pohádku. No, a právě odpoledne po obědě jsme je vytáhli na hřiště, kde měly tu neorganizovanou činnost, kde si mohly dělat, když to řeknu v uvozovkách, co chtěly a bylo opravdu vidět to, že je to baví nejvíc. Mohly si hrát vybíku, mohly si prolejšat, měly vymyšlený svoje hry, házet si míčem. Opravdu málokdy se stalo, že by nějaké dítě sedělo a nevědělo, co má dělat. Vždycky ho strhla nějaká hra, ať už to vybíka nebo prolejšačky nebo jejich hry na bábu Granny a podobně. Takže myslím si, že pro ně mělo volný odpoledne na hřišti asi největší váhu nebo nejvíc to pro ně prostě bylo. To jako to je bavilo úplně strašně moc víc jak nějaká organizovaná činnost samozřejmě. A to samý nebo obdobně to proběhlo v pátek, ale právě že v pátek už se ty děti znaly, už věděly vo koho jde, už věděly, co prostě čekat a podobně. A po těch výletech, tak opět na těch výletech neměly možnost pro tu ne vždycky samozřejmě, někdy se našlo, že měly možnost pro volnou hru, ale ne vždy to tak měly. A právě pátek měly zase opět dopoledne organizovanou činnost a bylo to mhm, na některých dětech opravdu bylo vidět, že je to nebaví, že by radši trávily celý den na hřišti nebo by si mohly dělat, co by chtěly v uvozovkách právě jako buďto u nás v klubu anebo na hřišti. Ale neměly třeba tolika prostoru pro nějakou kreativní činnost, mohly si malovat, než přišly všechny děti, než jsme se museli, než jsme měli prostě se zorganizovat, dát si sešn, záchod, šatna, převlíct, odcházíme, program. Neměly tolika prostoru to dopoledne pro kreativní činnost a odpoledne, protože bylo hezky, jsme samozřejmě nechtěli bejt zavřený, tak jsme je vyhnali ven. Tam je to taky bavilo, ale ten pátek by byl prostě dle mého názoru ideální, kdy by byl bez programu, mohly si dejme tomu třeba do devíti do desíti malovat, pak je vyhnat na hřiště na chvíli, pak na oběd, odpočinek a zase ven na hřiště, protože vopravdu ty děti i si samy žádají o to, že chtějí jít ven, chtějí jít na hřiště, chtějí si tam zablblnout, takže proč jim to neumožnit, když tu možnost máme že jo. Takže tak probíhá dopoledne a odpoledne. Tak bych to řekla.

Vyčerpávající, dobře, děkuji. Vytáhnu na tebe rovnou úryvek z našeho rozhovoru, kdy jsme bavili o přítomnosti dětí se speciálními vzdělávacími pomůckami potřebami na příměstských táborech a ty jsi mi řekla, cituji: Na druhou stranu je těmto dětem věnována extra pozornost, která může běžným dětem chybět. Mohla bys mi detailněji popsat, co to znamená věnovat se, věnovat někomu pozornost? Co znamená, že si myslíš, že to může těm dětem chybět?

Tak věnovat pozornost pro mě nebo věnovat pozornost ano pro mě znamená zaprvé mířit pohledem na to dítě nebo člověka, za druhé naslouchat mu, zatřetí nenechat se vyrušit někým jiným dalším, začtvrté vyhovět jeho potřebám, problémům, otázkám a vlastně

udělat pro v tu danou chvíli pro to dítě maximum. Samozřejmě nedá se to opravdu všem, dá se to částečně skupinově při nějaké činnosti a podobně, ale pokud tam právě jsou děti s SVP, tak to znamená, že každé nemusí to chápat, že ta skupinová pozornost už jim byla daná a potřebují, vyžadují nějakou svojí eště extra. Takže pro mě znamená věnovat někomu pozornost vyloženě se věnovat tomu člověku tomu dítěti tý osobě, a právě, když se budu věnovat jenom jednomu z pětadvaceti, tak nedokážu se potom věnovat nebo nedokážu a nemůžu a asi to není v mých silách věnovat všem dalším čtyřicetě dětem tolika času, pohledy do očí, nevím, vyloženě jako poslouchat to co říkají naráz, postupně samozřejmě se to dá, ale ne všem, a tak samozřejmě si myslím, nebo na základě toho si myslím, že to může těm ostatním dětem jako běžným bez těch individuálních nadpotřeb chybět. Záleží teda na situaci, pokud řeším situaci s dítětem s SVP a přijde do toho dítě bez SVP, tak samozřejmě se snažím vyhovět tomu, kdo přijde dřív, ale pak taky přikládám pozornost nebo důraz tomu, co je důležitější. A když v tu chvíli musím řešit něco s dítětem s SVP a nemám úplně vyloženě čas řešit tu věc, která může bejt pro to dítě bez SVP důležitá, mně může přijít jako prkotina, nebudu mu věnovat tu pozornost, tak si myslím, že jim to může právě chybět v tu danou chvíli, ale zase na druhou stranu vím, že děti ne vždy potřebují naši pozornost, ne vždy potřebují, abysme jako sledovali a koukali, co dělají. Většinou jsou třeba naopak rádi, když jsou jako mimo dosah pozornosti a mohou si jako dělat svoje hry a občas jako něco provést jo tak jako nenápadně a podobně. Ale právě myslím to jako, když jedním s dítětem s SVP nebo má nějaký problém a přijde do toho jiný dítě, tak v tom jsem si myslela, že to může tím běžným dětem chybět, protože samozřejmě mám pocit, že běžné dítě nebo dítě bez SVP mě pochopí rychleji a pochopí, proč to jako řeším nebo nemá takovej problém, nebo nemá tu potřebu něco vysvětlit úplně do detailu, pokud to vyloženě není jako detailista jo. Tak mám ten pocit, že takové dítě je schopný prostě to pochopit poprvé a nemusím se mu tolika věnovat jo. Kdežto to dítě s SVP ne vždy to má, samozřejmě ve většině případů spíš naopak potřebují to dovysvětlit, doukázat, znova vysvětlit, klidně i pětkrát, jo. Potřebují pošouchnout postrčit, aby tu činnost nějak jako udělaly nebo neudělaly, a tak tím myslím tu pozornost anebo že by jim to mohlo chybět.

Vyprávěla si mi o příhodě, která se ti stala s Alešem a zmínila si, cituji: Takže si myslím, že mi to dalo asi mnohem víc, než kdybych ho nutila jako stát a čekat a ne nesmíš, nikam nejdeš. Byla to ta příhoda s stezkou na boso. Mě by zajímalo, co ti to dalo mnohem víc? Co s tebou dělá to, že ty děti na táborech takové děti jsou?

Dobře, takže co mi to dalo. No dalo mi to už jenom jako dobrej pocit z toho, že jsem toho kluka neodmítla a že jsem jako měla možnost přihlížet tomu, že byl pyšnej na sebe, že to zvládnul. Pak samozřejmě mi to dalo taky to, že nemůžu všechny jako naráz odsoudit, jakože už jenom vod pohledu, jo hm ty špatně chodíš, ty nikam nemůžeš. Jo samozřejmě to vím, ale utvrdila jsem se v tom, že prostě ne vždy je na tom to dítě tak špatně, třeba jak vypadá. Samozřejmě ne že by vypadlo špatně, ale nemusí bejt vždy v takový kondici, abych si řekla, jo ty to zvládneš. Takže to mi dalo, samozřejmě dobrej pocit, že jsem mu umožnila, aby on měl dobrej pocit, pak právě utvrzení v tom, že ty děti nebo že neškátuluju všechny do jednoho pytle, no a samozřejmě zkušenost že jo jako. Dalo mi to zkušenost právě s Alešem, vím, že jsem si díky tomu k němu mohla udělat lepší vztah a on ke mně. Samozřejmě cestou mi vyprávěl různé příhody jo, dozvěděla jsem se víc o tom dítěti, mhm třeba i o tom, jak s dítětem s takovoudle poruchou pracovat, protože řekněme si teorie je málo, je prostě míň než praxe, takže když vím, jak na ně, tak mi to může pomoci i s ostatními dětmi, který mají třeba nějakou nějaký fyzický handicap a podobně. Ty jo, no asi tak bych to řekla.

A co s tebou děláš, že takové děti na táborech jsou?

No tak když se nad tím zamyslím, tak si řeknu nic to se mnou nedělá, no ale pak si řeknu, jo ne že by to se mnou dělalo nic, ale pokud jak už jsem řekla, pokud jsou ty děti relativně samostatný, znají nás a ví, co od nás můžou čekat a my víme, co od nich můžeme čekat, tak je беру mezi běžný děti, zařazuju jako normální kolektiv s občas nějakým nějakou speciální potřebou, je to úplně jedno jakou, jakoukoli, třeba fyziologickou, jinou fyziologickou potřebou nebo potřebujou právě dovysvětlit věci a podobně. Pokud je to ale dítě, který já neznám, s jeho diagnózou se setkávám poprvé, tak samozřejmě vím, že je to něco jiného, jo že bych že v tu chvíli mám zpozornět a sledovat to dítě a víc dávat pozor, né že bych ho nedávala dost, ale eště prostě sledovat víc to dítě, jak se chová, jak se k němu chovají ostatní a podobně, takže pokud jsou tam takovýdle děti, který my neznáme a mají nějakou takovoudle diagnózu, tak vím, že je to pro mě náročnější právě z hlediska toho, že dávám pozor víc na to dítě, mhm ty situace, které to dítě vytváří nebo my tomu dítěti vytváříme, můžou bejt náročnější nebo složitější. Ale vím, že to jako není na dlouho, jo, protože prostě už těch dětí nám prošlo rukama spoustu tak víme, jak zhruba by se mohlo zachovat. Samozřejmě ne vždy se nebo ne vždy máme pravdu, samozřejmě někdy se mýlíme, ale povětšinou nám prostě na tábory nedávají rodiče děti, který bysme nebyli schopný zvládnout nebo ee nebo by byly tak problémový, že bysme s nima, že bysme to s nima nezvládli. Jo zvládneme, ale stojí nás to něco, úsilí, energii a tak dále.

Máš ještě nějakou další zkušenost s dětmi s SVP. O něco nějakéj nějakou příhodu, o kterou by si se chtěla podělit?

Napadá mě, když jsem mluvila o tý fyzický aktivitě, tak mě napadá jeden kluk [Albert], kterej je takovej náš, měli jsme ho celý léto, známe ho i přes rok ho máme, děláme s ním úkoly a podobně, a na první pohled ten kluk opravdu nevypadá, že by byl schopnej jako chodit túry jo. Má špatnou hybnost pravý ruky, a nechodí standartním způsobem, to znamená, že prostě pajdá, když to tak řeknu. A tenhle kluk je schopnej ujít, když jsme šli na Haniperk na rozhlednu tady kousek od Vodňan, ušli jsme asi osmnáct kilometrů a on to ušel bez problémů, bez keců, bez nějakého fňukání, kdy on by dle mého názoru na to mohl mít nebo má právo, protože prostě nemá fyziologicky správně vyvinutý tělo, a takovoudle zátěž prostě zvládnul, takže jsme úplně říkali wau, klobouk dolu, čuměli jsme jak péra z gauče, když to takhle řeknu. A právě on vždycky dokáže, nás překvapí nebo ne dokáže, ale překvapí nás tím, co on zvládne a jako bez problémů bez keců. Jo nebo vyšlápne na nahoru na rozhlednu, rozhledna má nevím 500 schodů, je devadesát metrů vysoká, prostě nám se dělá špatně a on vysmátej vyleze nahoru šťastnej spokojenej pyšnej. Jo, takže je pak radost s takovej dlema dětma pracovat, když nás dokážou jako překvapit a samozřejmě taky dokáže bejt jako protivnej, jo už s ním mlátí puberta, takže je drzej, když se dostane do svojí oblíbený party, tak to je jako drzost sama, co věta to nějaká přidrželost a ježiš a proooč a nechci. Jo ale když je sám, tak víme, že jako dobře funguje a víme, že to nemyslí tak, jak to jako působí. Takže to je jedno dítě a druhý dítě, nebo třetí dítě, co mě ještě napadá, tak to je ale z předloňska, ale měli jsme ho tam, nebo z loňska, ale měli jsme ho tam vlastně i letos, tak loni jsme si vyprávěli nevím, děti se nějak dostaly do kruhu a vyprávěly si vtipy. A právě proto, že má opožděnej mentální vývoj, tak a úplně mu neslouží asi paměť na vtipy, tak vyprávěl vtipy a ty vtipy vůbec nedávaly smysl, ale absolutně vůbec, takže prostě děti to nechápaly, ale jemu přišlo úžasný, že má diváky, strašně se smál i sám sobě, byl spokojenej, že taky mohl něco říct. No, takže my vlastně ani ty děti jako neodsuzujeme jako rovnou – ježiš nemluv nebo přestaň, nedává to smysl, necháme ho to říct, když je to vtipný, i když to nedává smysl, zasmějeme se samozřejmě, jinak mu třeba zkusíme pomoci s tím vtipem, protože ho třeba známe, jenom on to řekne trošku jinak, jo a je spokojenej, že taky může něco říct a že. Nebo se najdou i tací, co se tomu zasmějou, protože tomu třeba nerozumí, a to jim přijde vtipný. Takže takhle bych řekla asi příhody s dětma.

Poslední, co mě tak jako, co bych chtěla doplnit nebo co mě nebo co by mě zajímalo.

Co dětský klub a děti s SVP? Co se ti kolem toho honí hlavou? Jak to vnímáš ty?

Tak svůj pohled jsem řekla, a dětský klub a děti s SVP, co se mi kolem toho honí hlavou, takže klubem jich už prošlo docela dost, máme je tam i přes rok. Ví, většinu opravdu už známe, takže to nepředstavují nějaký velký problém nebo nějakou velkou komplikaci. Samozřejmě není to jako za běžného provozu prostě nebo jako za běžného tábora, vždycky se na ně musíme ohlížet, jak jsem již říkala, buďto jim dávat pozornost, věnovat jim větší pozornost nebo je sledovat, nebo dávat jim větší pozornost, sledovat je, uzpůsobit program, materiální podmínky a podobně a jenom mě tak napadá právě jako, že by byla potřeba, jak už jsem již zmiňovala, člověk, kterej by se na táborech věnoval jenom tady těm dětem, kterej by tam byl jenom pro ně, právě při tom počtu dětí, který jsme jako měli. No bylo by to úleva jak pro nás pro vedoucí, tak si myslím i pro ostatní, a i pro ty děti by to bylo, měly by člověka, na kterýho by se mohly obrátit, kterej by se jim věnoval, ale jenom jim, prostě jo a nemusel by řešit problémy ostatních. To mě tak napadá, jinak jako jak to vnímám. Děti s SVP jsem řekla, jak to vnímám v klubu, jinou zkušenost s nima nemám, takže asi tak.

KC, 23 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, 1. rozhovor

Jaká je tvoje pracovní pozice v dětském klubu Rybka?

Moje pracovní pozice je vychovatelka v dětském klubu a troufám si říct, že jsme i tak trošku administrativní pracovnice. Takže vychovatelka a administrativní pracovník.

Jak dlouho tam pracuješ?

V dětském klubu budu pracovat konkrétně sedmého ledna dva tisíce dvacet jedna to budou dva roky. Takže necelé dva roky.

Jaká je náplň tvé práce během školního roku?

Náplň. Ve smlouvě mám napsáno, že vlastně musíme naplánovat program pro děti, že jo. Takže jim máme vymýšlet nějaké aktivity, co se týká asi jako nějakých, nevím, dejme tomu společenských her nebo nějakého toho tvoření a tak dále. No potom taky, tak tady do toho školního roku patří i příprava na léto. Takže připravujeme ty příměstský tábory no a taky naší náplní je vypracovávání úkolů s téma dětma. No a nějak jim bejt jako nápomocný, co se tady těch věcí týče.

Kolik jsi absolvovala turnusů příměstských táborů?

Tak, minulej rok jsem jich absolvovala, ty brd'o v létě jich bylo devět, tejdén jsem měla dovolenou, ale ještě k tomu vlastně patří i jařnák. Takže vlastně devět minulej rok a tenhle rok tak jich bylo jen šest, nebo jen pět dokonce, protože jsem byla dva týdny v karanténě, letos teda šest. Jo, takže patnáct turnusů.

Jaké přípravy probíhají při přípravách příměstských táborů?

No tak první je hlavně jako rozplánovat teda kde co a jak. Takže si vybíráme jakoby ty datумы, protože tam z kraje léta vlastně je tam nějaké volno. Takže vybíráme datумы, potom ty názvy těch táborů, jestli to budeme nebo máme mít nějak jako zaměřený tematicky. A potom vybíráme samotný ty výlety a ten program na tejdén. Naplňujeme, co budeme dělat celej ten tejdén, s tím, že potom vlastně obvoláváme ty organizace, jestli tam jako můžeme, a to jsou jenom takovýdle věci. No a co se týče těch administrativních věcí, tak zpracováváme ty seznamy a takovýdle věci no, abysme potom věděli, jestli mají všichni zaplácýno, no a tak dále.

Popiš mi prosím, jak takový příměstský tábor probíhá.

No, tak jestliže to vezmu od pondělka, tak pondělí je teda vlastně nejvíc hektický že jo, protože jsou tam třeba nový děti, který jako vůbec neznáme, takže od nich teda od těch rodičů chceme teda všichni ty potřebný papíry, všechno, aby měli splněný, jako je ta bezinfekčnost, kartička od pojišťovny, souhlas rodičů, že můžeme pořizovat fotky a video-

záznamy, a to je asi tak nejnáročnější. Pak přijde vlastně to samotný seznámení s těma dětma a říkáme jim, co je vlastně v plánu na ten den a na ten týden, i když nějací se to vlastně už můžou i sami dozvědět, protože dáváme relativně dost dopředu ty programy, kde to vlastně napsaný. No a potom se vlastně věnujem samotnému tomu programu no. To je potom každý ráno až jakoby do pátka máme takovej jakoby, jak bych to nazvala, pozdravný kolečko, že si prostě každý ráno posedíme a povíme si třeba co se nám jako líbilo nebo předešlý den, nebo co kdo měl k snídani, jak se vyspal a tak dále. No a potom zase najedem na ten samotnej program. No asi tak nějak.

Jak se připravuješ na příměstské tábory? Jakože nějak materiálně, psychicky, fyzicky?

No, že bych každý ráno dělala kliky a dřepy to úplně ne. Ale jo jako samozřejmě je to psychicej záhuľ že jo, ale i když nevím, jestli se na to dá nějak připravit, protože je v průběhu samotnýho toho léta člověk už takovej obrněnej, že jako asi tak nějak ví, co ho čeká, co přijde. A co se týká té fyzické stránky tak je to občas jako docela náročný, protože tři výlety v týdně jako je docela dost a kor ještě, když je venku pět a třicet stupňů. No ale jako že bych se na to jako nějak vyloženě připravovala? No koukám se na počasí, abych věděla, co si mám připravit za hadry a svačinu. Ano svačinu, to je ta nejdůležitější věc, aby měl člověk dostatek tekutin a svačinek. No jinak mě asi nic nenapadá, ty jo.

Co máš na starost během příměstských táborů?

Co mám na starost? No, hlavně abysme v pátek všechny děti pěkně vrátili všem rodičům, to bych řekla, že je naše největší starost nás vychovatelek. Jinak si myslím, že to je takový jako fifty fifty pro všechny, že se jakoby staráme tak nějak navzájem jakoby o stejný věci, o ty papíry a jakoby o kasu, že jo taky. To je pak taky důležitý, když se pak jede na nějakěj výlet, že se tam platí. No, myslím si, že to je takový jako naše, není to jen jednotná starost. No nebo si to taky vlastně střídáme, jeden týden mám třeba kasu já, jinej další.

Jaké děti a za jakých podmínek jsou přijímány na příměstské tábory?

Jaké děti a za jakých podmínek. No, tak jestli to mám říct tak, jak by to mělo bejt podle toho projektu, tak bych řekla, že to teda jako určitě nesouhlasí, protože ten projekt je směřovanej prostě na ty jako sociálně slabší a máme tam jako docela dost dětí, který jsou jako docela, bych řekla, z movitejch rodin, jestli se to dá takhle říct. No a co se toho ještě týká, tak na příměstský tábory a celkově do klubu by měly bejt přijímány děti, který teda chodí na první stupeň základní školy. Měly by to bejt děti takovejch rodičů, který to jako potřebujou, jo, který prostě jsou hodně pracovně vytížený nebo vlastně chodí na nějaký to, jak bych to vlastně řekla, na ty rekvalifikace a tak dále, nebo třeba studujou, ale to fakt

takovejch rodičů nemáme teda. No ale jsou jako vesměs přijímány všechny děti, ne? Takže vlastně i školkový, což je takovej docela problém, protože ty děti si neumí utřít ani prdítka, takže to je blbý, potom když na to přijde. A jsou tam jako i starší děti, který mi taky nepřijdou jako vhodní adepti na příměstský tábor, protože prostě jsou to začínající puberťáci, který maj už jako jiný zájmy jo, takže je jasný, že to, co se líbí dětem v první třídě, tak se nebude líbit pátákovi že jo, protože už je prostě jinde. No, a ještě berem děti se specifickými vzdělávacími potřebami, což jako nevím, jestli je záměr toho projektu, asi ani ne vid'. No tak řekla bych, že je to jako dost individuální, že některý děti jsou jako opravdu super, když si třeba vzpomenu teďkom na ty tři děcka, co k nám chodily a byly z toho Písku, tak ty byly skvělý, to byly prostě úplně diametrálně odlišný děti, byly vychovaný, jako společenský, prostě a úplně prostě na jiný jako mentální úrovni, ty byly jako fajn no. Potom jsou tam ty jo děti, který prostě by měly možná zůstat ještě rok ve školce, protože jsou takový nevy – nevybouřený, nebo nevím, jak bych to řekla, a ta první třída jim nedělá jako úplně dobře. No a potom jsou tam takový klasický zlobidla no, který prostě prudí jenom proto, že jsou to malí prudiči, no a nevychovaný. Takže asi jak kdo no, jak který dítě, některý jsou fajn a některý jsou prostě zlobivý.

A jak se k sobě chovaj navzájem?

Hm no tak to je asi taky jak kdy. Jsou to děti, který se jako znaj, chodí spolu do třídy nebo do školy, potkávaj se a potkávaj se třeba jako i mimo školu, tak jako se k sobě chovaj asi hezky, ale třeba když si vzpomenu na Patrika, kterej by chtěl bejt kamarád se všema, na druhou stranu všem jako škodí, tak je to takový divný no, podle mě jako si jako s moc dětma nesedne, protože je takovej divnej prostě, co se jakoby tadytěch věcí týká, nějakýho toho socializačního procesu. No ale jinak si myslím, že děti jsou na sebe jako vesměs jako hodný, že jsou v pohodě, že si jako nějak neubližujou, nešikanujou nebo já nevím co.

A jak hodnotíš přítomností dětí se specifickými vzdělávacími potřebami na příměstských táborech? Je to podle tebe správně nebo ne?

Jako, jestli to mám brát ze svýho pohledu, tak mě svým způsobem ty jiný děti jako nějak nevadí, jo. Ale problém je v tom, že prostě maj jiný potreby, potřebujou jako nějak jako individuální přístup, kterej my jim jako prostě dát nemůžem, protože za prvý je nás tam málo, jako nás těch vychovatelů, takže je to jako hrozně těžký v poměru s těma dětma, kterejch je tam jako zas pro změnu hodně, ale tak asi jako záleží na tom, jaký je to dítě no. Jako kdyby nás tam bylo stabilně patnáct furt, tak je mi to jako asi jedno, ale když nás tam, jako tohleto léto, bylo hodně, jako těch dětí, tak jako ty děti se specifickými vzdělávacími potřebami bych jako nevyhledávala. Ale jako, ale zase jako na druhou stranu ty

jejich rodiče, když to zase vezmeš z pohledu toho projektu, tak jako ty rodiče to zase využijou mnohem víc než jako rodiče jako normálních dětí, že jo. Že přece jenom rodiče těch jinejch dětí si potřebujou odfrknout spíš vod těch dětí než jakoby rodiče, který maj doma prostě jenom obyčejnýho pubertáka, nebo školáka, nebo nevím, jak bych to řekla. Mě přijde, že ve třetí třídě už jsou to fakt jako pubertáci.

Počítáte předem s přítomností takových dětí, anebo jim program přizpůsobujete operativně?

Teď si vybavuju, že mám za to, že kvůli Adolfovi, jestli se nepletu, kterej je vlastně epileptik, že jo. Tak kvůli jsme zrušili nějakej program, něco se tam měnilo, teď si ale vybavuju co, ale nejsem si tím jako na sto procent jistá. Já to teď taky nevím, jen jsem měla pocit, že jo, ale nejsem si tím stoprocentně jistá. No to je jedno, jinak jako s těma dětma, to je těžký jako, jestli počítáme nebo nepočítáme jako. Minulej rok jsme tam měli dva a tenhle rok jich tam bylo podstatně víc no, takže to je jako těžký, to se jako nedá takhle jednoznačně říct. Ale co se toho programu týče, tak prostě nějak ho vymyslíme, tak prostě je, tak se to jako už žádný operativní změny už nekonaj. Byly změny v programu jen tehdy, když bylo jako hnusně a měli jsme mít nějaký program venku. Nějaký změny kvůli počasí tam byly, to je zase musíme nechat, ale kvůli dětem se tam jako nic nemění, žádnej program. Nehledě na to, že rodiče těch dětí to ví dopředu, jako můžou si to zjistit. Jak jsem říkala předtím, tak ten program je relativně dost dopředu venku jo, že si ty lidi sami můžou říct, jo, to zvládne nebo ne to nezvládne, to je na něj moc, jo. Ale myslím si ale, že nebyl žádnej výlet takovej, aby to jako nikdo nezvládl, jo, že tam nebylo žádný bůhví co. Prostě pěší výlety no, tady jde spíš vo to, že ty děti celkově nejsou, jak bych to řekla, nejsou jako celkově zvyklý, aby podnikaly nějaký takovýdle pěší turistický výlety, no, takže je to pro ně asi jako náročnější, ale myslím si, že to není nic proti ničemu.

Jaké zkušenosti s těmito dětmi máš?

Ty jo, já nevím, já jsem asi jako žádný... Jako myslíš, jako jestli se objevil nějakej problém nebo jako jestli ty děti jsou relativně v pohodě nebo? No, tak v běžným životě jsem se jako s takovejtlema dětma nikdy jako asi nepotkala, to jenom až tady, co se týká toho klubu, ale tam jsou jako děti, který jsou víceméně jako v pohodě, že se jako nic nestalo. Akorát kromě toho teda že, teď jsem si vzpomněla na jednoho, kterej se pozvracel v tom bludišti, že jo, ale to byla spíš jenom taková shoda náhod, protože venku bylo horko jako blázen a on toho moc nevyopil, takže byl asi dehydratovanej nebo nevím, proč se pozvracel, ale jinak jako žádnej problém asi ne. Asi jakoby, musím zaklepat, že jako v pohodě, že nic hroznýho se nám jako nepříhodilo, nebo mě teda.

A jak se děti chovají k těm se specifickými vzdělávacími potřebami? Vidiš tam nějaký rozdíl?

No, jako když to vezmu všeobecně, tak to jako si myslím, že je děti docela berou, že jsou s tím jako v pohodě, že si nevšimnou jako, že jsou ty děti jiný, jsou schopný si s nima hrát, povídat a kdesi cosi a jako si i rozumí a že se k nim chovaj hezky, jo. A když to vztáhnou na Alberta, tak mě jako přijde, že je pro ty kluky takovej pánbůh docela, že je jako hodně baví, i když je takovej jakoby takovej fajn, je celkově společenskéj, jo, takže to je asi taky jako potom o tom jiným dítěti, jaký je. A on je prostě společenskéj a prostě rád si povídá, nebo rád je středem pozornosti. Když to vezmu na Adolfa, tak ten je zase otravnej, což nemusí všem úplně sednout, přece jenom když je někdo otravnej, tak je to docela pruda. No ale jinak si myslím, jako že spíš v pohodě. Že děti s nima určitě jako problém nemaj. Naopak, jako by mě to spíš překvapilo, že se k nim chovaj hezky, protože já si spíš jako pamatuju, nebo je to možná tím, že jsou ještě jako relativně malý ty děti, že v tom jako nevidí žádný problém, protože když si zase vzpomenu já, když jsme chodili na základku a měla jsem postiženýho spolužáka, tak tak už to trošku hraničilo jakoby se šikanou jo, trošku dá se říct, ze strany jako by těch normálních dětí, ale tam byly jako zase jiný věci jo. My jsme byli starší a byl mezi náma jedinej, takže je to prostě běžný, jak to na normální třídě chodí a předtím to tak nebylo no, takže asi takhle nějak.

Jak je dle tvého názoru dětský klub připraven na přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami?

Troufám si říct, že vůbec, protože vzhledem k tomu, že pracovnice nebo vychovatelky nemusí mít pedagogický vzdělání, to je jako v tomhle případě trošku jako problém jo, protože dobrý, s normálníma dětma dokáže komunikovat i normální člověk, kterej není jako vystudovanej pedagog, ale co se týká dětí, jako taky s nima asi jsme schopný jako normálně nějakým způsobem vyjít, ale prostě není to takový si myslím, jaký by to mělo bejt. Že to dítě přece jenom potřebuje jako nějaký jako trošku jinej přístup, individuálně, potřebuje, aby se o něj někdo víc zajímal, aby s ním jako pracoval, aby to bylo jako k něčemu, že jo. Že tam nemůže bejt prostě jen tak strčený a nazdar. Takže si myslím, že klub na to připravenej není. Jako asi s nima jako poradíme, o tom žádná jo, ale jinak dětskej klub na to připravenej není, podle mě teda.

Pokud bys měla možnost organizovat další příměstské tábory, je něco, co bys udělala jinak?

No určitě bych to opravdu zaměřila jenom tak, jak je to daný v tom projektu, protože ono, když se dělaj věci jinak než tak, jak by to mělo bejt, takže bych to opravdu zaměřila jenom

na děti, který patří teda na prvním stupeň základní školy, nebrala bych tam ty školkový a nebrala bych tam děti ani starší, přesto že o to rodiče maj zájem, protože ty děti tam prostě nepatří, protože se nudí a akorát jako narušujou ten program tím, jak jsou vzpruzelý a tak dále. Taky bych určitě omezila počet, i přesto že je velkej zájem, prostě kdo dřív přijde, ten dřív mele, že jo. A co bych ještě změnila. Taky vlastně přizpůsobit ten počet dětí už jen z toho důvodu, že je tam malej ten prostor, ten společnej, i přesto, že jako v létě bysme tam úplně jako nemuseli trávit ten čas, protože máme ty programy a tak dále, ale i takový chvíle kdy, tam jako bejt musíme, tak aby to bylo jako příjemný prostě pro všechny, jak pro nás pro vychovatele, tak i pro ty děti, aby tam nebyla hlava na hlavě. No a klidně bych i zdražila ty tábory, klidně bych je jako zdražila, protože si myslím, že těm rodičům jako ulehčujeme až moc. I když jako vím, že je to prostě v rámci tý evropský unie a že tam jako ty prachy na to jsou jo, ale spíš mi přijde lepší, aby se zaplatil nějaký pedagog nebo asistent navíc, třeba pro ty jiný děti, stejně se začínaj prostě rozmáhat čím dál tím víc, tak to bych radši upřednostnila todleto než mít tam čtyřicet dětí a totální chaos. No, co jinýho bych ještě změnila. Jo, pracovní dobu. No myslím si, že by to bohatě stačilo třeba od sedmi nebo půl osmý a bohatě do čtyřech. No asi nějak tak.

KC, 23 let, zaměstnankyně klubu a hlavní vedoucí na táboře, 2. rozhovor

Proč jsem tě znovu oslovila. Z minulého rozhovoru jsem si vybrala pár oblastí, které mě zajímají a jsou pro mojí diplomovou práci velkým přínosem. Zajímá mě, jak skutečně prožíváte ty tábory, jaké máte zkušenosti, jak běží život v Rybce během prázdnin. Mohli bychom se spolu ještě vrátit k pár věcem, o kterých bys mi mohla víc povyprávět? Cokoli, co ti přijde důležitého nebo bys mi chtěla ještě říct. Mohli bychom se nad tím ještě chvíli pobavit?

Ano, určitě.

Mohli bychom se spolu vrátit k tématu chování dětí na příměstských táborech? Zajímalo by mě detailněji, jak se chovají děti, které už znáš?

Tak myslím si, že děti, který už známe jsou víc otrkaný, že si víc dovolí, jak celkově co se týká chování k nám, že si jako víc dovolí, a i celkově prostě v tom kolektivu, že prostě si jako víc vyskakují a tak. No. To je to zlobení. To asi tak, jak který děti. Asi určitě záleží na tom, jestli je to kluk, holka a tak.

A jak se to projevuje, jako že si víc vyskakují?

Tak jsou držkatý, že jo. Dělej větší binec třeba když si hrajou nebo takhle. Tak dělej prostě kraviny, nebo všechno by chtěly dělat, když se něco vyrábí, „tak já bych chtěla todleto a chtěl bych toho hodně“, tak to taky dělá svý, že jo. Nový děti, když jsou většinou teda mi přijdou, že jsou nový děti jako stydlivý, že než prostě přijdou na to, jak to tady funguje a tak. No. Mohla bys mi ještě zopakovat otázku?

Jak se chovají děti, které už znáte? Anebo děti, které neznáš?

Zase když jakoby vezmu děti, který jako znám, když to teda vztáhnu jako fakt na sebe, tak je s nima jako větší sranda třeba na těch táborech, protože přece jenom jako už se známe delší dobu, už se známe líp, že jo. Jsme na sebe zvyklí, potažmo na tábory chodí děti, který chodí běžně do klubu, takže se potkáváme každéj den, že jo. Třeba můžu říct jedny holky, ségry, jo ty sem chodí prostě furt tak jako nevím. Mě přijde, že je s nima jako sranda potom v létě, protože ty děti jsou pak takový jako uvolněnější, jak nejsou v tý škole, tak přece jenom jim taky upadnou nějaký ty starosti s tou školou a tak. No ty jo a děti, jak se chovají děti, který neznám.

Ještě mi řekni, co myslíš tím, že je s nima sranda? Nějaký příklad?

Nějaký příklad? Třeba když si vzpomenu na starší holku z těch sester, které jsou zmínila, tak ona je hroznej vozembouch. Tak když se jde prostě někam na nějaký výlet nebo todleto, tak jí se vždycky přihodí něco, že se vyválí prostě a todleto, že třeba zakopne

a tak. Anebo celkově jsou jako, někdy maj takovou jako uvolněnou náladu, že prostě povídají blbosti, ale je to jako vtipný, jo. Třeba jeden kluk: „podíváme se do bufičku, co si dáme do pupíčku“. Tak to je taková hláška, jako nevím no, to jako asi jen tak nemyslíš.

A děti, které neznáš?

Jo a děti, který neznám. Mhm. Tak to je těžký, k těm zase člověk přistupuje jako trochu jinak, protože asi jako je našim zájmem, jako nás všech těch vedoucích, jako aby se tady cejtily dobře, aby se jako rychle tady nějak skamarádily v tom kolektivu, nebo prostě aby ten jako náš stávající kolektiv ty děti jako přijmul v pohodě. Jo ale myslím si, že s tím jako problém tady asi nemáme, i přesto, že tady máme ty děti s těma SVP. No samozřejmě ty jsou jako takový stydlivý a když se jich na něco zeptáš, tak koukaj jak sůva z nudlí a jako nic moc. Ale samozřejmě taky jako je to dítě od dítěte, že jo.

A jak jinak k nim přistupuješ?

Tak jsem na ně asi hodnější, no, protože přece jenom když ti přijde nový dítě, tak na něj nebudeš hned řvát mezi dveřma, že si nevzal bačkory, že jo, i když to neřveme ani na ty naše, co tady normálně jsou, ale prostě myslím si, že to je o tom, že si na ně jako mírnější trochu. Že jim ukážeš, co a jak, když za tebou přijdou, tak jim vysvětlíš a todlecto, co nevím, když si chtěj třeba malovat nebo něco nebo třeba kde je záchod, že jo, to taky všichni neví. No teď jsem si vzpomněla na dvě holky, ke kterým se pojí zajímavá historka. Já ani nevím, jak bych přesně popsala ten průběh týdne s nima, já si to jako ani nějak nevybavuju, že by bylo jako něco špatně nebo že bysme něco špatně udělali, ale jsem si vědoma toho, že když se dětem něco nepovedlo nebo todle, tak mu řekneš: „jéé no ty jsi ale kopyto no, dobrý“, ale není to žádněj posměch nebo nedělaš z něj prostě nějakýho jako lempla nebo já nevím, ježišmarjá zakopne každej jo, prostě. Spíš mi to přijde jako takový asi v uvozovkách kamarádský, když todlecto jako řekneš, mám z toho takovej pocit, mně osobně by to asi neurazilo, aby jsem se nad tím pozastavila, ale neříkali jsme to těm holkám, vždycky šlo o někoho jako jinýho, si myslím teda a že by to bylo používaný tak často, jak mi potom vyprávěla jejich maminka, tak to taky přijde jako nesmysl a ještě jejich maminka poukazovala na problém, co se týkalo nějakých bot. Tak jsem si to pak spojila s tím, že jsme šli na ten pochodák a jeden kluk měl na sobě velký boty, neměl ponožky a prostě šlo se mu špatně. Bylo to očividný jako, jo, protože prostě když jdeš někam na vejšlap, tak si nemůžeš vzít nový boty, který nemáš vyšlápnutý a už vůbec si do nich jako zapomenout ponožky, to je prostě úplně hrozný jo, no a takhle nějak šel ten celej tejden, já si myslím, že jsme to jako zvládli v pohodě a potom vlastně v pátek odpoledne, když jsme se jako už rozešli, celej ten tábor jakoby skončil, tak jsem jela

nakoupit a když jsem se vracela k autu, tak mi zvonil telefon, cizí číslo, tak jsem to zvedla že jo, a spustila na mě monolog maminka těch holek s tím, že na mě teda jako řvala do telefonu, že to bylo všechno jako hrozný, že je strašně nespokojená, že dětem říkáme, že jsou kopyta a jelita, že z toho budou mít jako trauma, což mi přijde takový jako divný. Za první netýkalo se to jich a za druhý prostě nevím, těm dětem by se v tom případě nesmělo říct asi ani nic, tydle děti by nemohly chodit ani do školy, protože jsem zažila taky jako xkrát já osobně, když jsem ještě byla školou povinná, že si nás jako učitelé dobírali, že si jako z nás dělali jako srandu, ať už to bylo jako nevím, jestli to bylo cíleně, to jako asi ne, ale prostě někdo to v sobě asi má. Že si z nás prostě jako dělali srandu, a vždycky když byl někdo nevím, v uvozovkách hloupější, tak vždycky byl středem že jo tady těch a blbých narážek. Ale myslím si, že nic jako opravdu hrozného jsme neprovedli, a tak ta maminka bylo jako těžce nespokojená, já vlastně jako pořádně ani nevím s čím. A taky si myslím, že to jako by přehnal z toho důvodu, že se nad tím jako by nezamyslela, ale jednala jako ukvapeně, jo. Prostě holky přišly domu, teď jí něco řekly a ona po celým tejdnu v práci že jo se naštvála, zvedla telefon a první co bylo, tak mě sjela do telefonu, ale myslím si, že mohla tomu nechat jako trošku volnější průběh, protože zase neví, jak tady to funguje, co my máme na starosti, tolik je tady dětí, že to je prostě náročný – dělat to celý léto prostě. Kdo si to nezažil, tak podle mě jako nemůže o tom mluvit, jako nemůže říkat: „áá hlídat děti, pohoda“. Jako pohoda to není, pohoda to není, je to prostě náročný, jak fyzicky, tak časově, prostě celkově je to náročný. No, takže mohla trošku jako nad tím popřemýšlet a řešit to třeba já nevím v pondělí, nebo se zeptat prostě nebo něco – jakej byl problém, proč to bylo takhle, proč jsme to řekli nebo neřekli jo - protože pak přišla, všem nám podala ruku a hrozně se omlouvala, to mi přijde takový trapný, protože na jednu stranu ti řekne, že si k ničemu, a na druhou stranu ti tady potom bude - služebniček, služebniček - no to je prostě pochlebování a to se prostě nedělá. Takže to jsou citlivý děti, citlivý neznámý cizí děti. No ale třeba zase jiný holky, ségry, tak to bylo zrovna takovej taky jako ojedinělej případ. To jsou holky, který tady vlastně nezná nikdo, protože se přistěhovaly, teď já nevím odkud, no prostě se přestěhovaly přes celou republiku a jedna je vlastně postižená jak mentálně, tak fyzicky, a ta druhá mladší ségra, ta je jako v pohodě. Žijou jenom s tátou, protože jim máma umřela, no je to takovej nešťastnej případ, co jsem tak slyšela, tak ta máma užívala drogy, takže jako na základě toho asi zemřela. A ty děti se sem přestěhovaly vlastně s tátou a myslím si, že je to zrovna takovej jako případ, že jsou to jako dvě holky, bez mámy, přijdou prostě úplně mezi cizí lidi, mezi úplně cizí děti, nikoho tady neznaj, cizí prostředí, tak ty byly zrovna docela jako v pohodě

na to, že jako by to byly teda, jo, když vezmu tu mladší, tak ta byla trošku taková tišší, ale když něco todlecto, tak jako v pohodě, nebyl s nima žádný problém, že by se jako něco dělo nebo tak. A myslím si, že i ta starší, to brala jako v pohodě, že tady obě byly spokojené, no a že je jako i děti je braly, teda i přes tu řekla bych jako vážnou poruchu, protože vlastně ta starší ze sester špatně chodila, špatně mluvila, oboustranná naslouchátka, špatné oči, ale ty děti s ní normálně vycházely, normálně si s ní jako hrály. Takže to je zase druhéj extrém, že prostě děti bez mámy úplně mezi cizíma lidma byly jako úplně v pohodě a holky, který jsou z úplný rodiny, tak těm člověk nemůže ani říct, že je kopyto, protože z toho bude mít chudák noční můry a doživotní trauma. Nevím co víc k tomu dodat, myslím si, že jsem to docela rozvedla.

Ještě bych se jen lehce vrátila k tomu, čím je náročný, když se vrátím k tvému vyprávění o tom, že jsou ty tábory náročný, čím je to náročný? Co je na tom náročný?

No tak za prvý brzké vstávání, protože fungujeme od půl sedmý. Takže brzo vstáváš, teďkon nedej bože, když se jede na nějaký výlet tak prostě to je taky vyčerpávající, ať už je ti deset nebo pětatřicet, myslím si, že je to únavný. Za další je to furt dokola, prostě máš na odpočinek jenom víkend, kterej podle mě je jako málo. Samozřejmě já jsem byla trochu v jiný pozici, protože jsem pak byla v té karanténě, že jo, aniž bych chtěla, takže todlecto léto bylo pro mě takový no prostě jako jiný než to před tím. No a další věc je, že je jako docela dost dětí a člověk prostě má starost. Starost, aby někomu se něco nestalo, aby někomu nebylo špatně třeba v autobuse jo, aby prostě se nepozvracelo, nebo já nevím co, může se stát cokoliv. To si myslím, že je jako, asi jako než fyzicky je to náročný psychicky, i když samozřejmě potom máš nějaký výšlap nebo todlecto, tak seš z toho jako taky unavenej, ale spíš tak jako příjemně asi možná. Že si jako někde byl a něco si viděla a todlecto. Takže asi víc je to o tý psychice no.

V minulém rozhovoru jsme se bavili o, nebo naťukli jsme téma věk dětí a mluvili jsme o dětech na táboře a ty jsi řekla, že ti přijde, že děti ve třetí třídě jsou to už fakt pubertáci. To mě zaujalo. Mohla bys mi prosím detailněji popsat tvoji zkušenost s tím, že některé děti jsou ve třetí třídě už pubertáci? Uvést nějaký příklad neb příklady, jak to poznat?

Je asi fakt, že taky každý dítě je jako individuální a v uvozovkách dospívá jako jinak. Nebo teda no jinak. Někdo dospívá pozdějc, někdo dřív. No a jako že jsou to pubertáci, tak to mi přijde už jenom jako z toho důvodu, že maj jako takový jako blbý narážky jo, třeba já nevím, všimaj si prostě jakoby takovejch věcí, kterých si jako normálně malý dítě jako nevšimne. Třeba já nevím, že má ženská velký prsa, jeden nejmenovaný kluk by si

toho určitě všimnul. Nebo něco takovýho, třeba když je někde nějaký nechci říkat jako sprostý obrázek, protože to je taky širokej pojem, že jo, že se tomu jakoby pošklebujou jo, když je tam třeba já nevím holka ve spodním prádle, jo tak se tomu prostě pošklebujou a ukazují si na to, přitom na tom samozřejmě jako nic není, ale myslím si, že tohleto je takovej ten jako prvotní impulz, že prostě jako začínaj tu pubertu nebo nevím, jak jinak bych to jako řekla. Nebo mi jako nepřijde taky standardní, že dítě ve třetí třídě používá neslušné výrazy – typu sex a horší. A to si myslím, jako že na třetí třídu je docela dost brzo. Samozřejmě ty děti na to časem přijdou že jo, prostě se buď k tomu dostanou nebo to někde uvidí, nebo prostě třeba to vidí doma. To se jako taky děje ve většině případech. Přijde mi to jako divný, že děti by jako u toho asi bejt neměly, třeba jako nevím, jestli jako může říct svůj příklad, tak nesouhlasím s tím, aby dítě od nějakýho věku jako spalo s rodičema v ložnici, přijde mi to prostě jako ujetý, protože to pak ty děti jako pochyťávaj, jo. Když si vzpomenu na jednoho malého kluka ze školky, že to je jakoby zase jiná věková kategorie že jo, bavili jsme se o třetáčkách, ale tohleto je tříletý dítě, který prostě ve školce má jít po obědě spinkat a ono se svlíkne do naha a jde si lehnout na svoji kamarádku nebo tohleto, která jako leží vedle a dělá tam takový jako věci, který dělaj běžně jako dospělí lidi, jo, to prostě není v pořádku. To dítě to jako nenapadne jen tak podle mě jako, že by prostě si řeklo: „já aha“, ne to je blbost, to dítě odněkud prostě musí mít jo a kdy jinde by to vidělo než doma, protože prostě malý děti vždycky budou nejvíc s rodičema že jo, tak tam to prostě odkoukaj jo, takže jestli se teda vrátím zpátky k tomu klukovi, který používal tady ty sprostý výrazy, jak jsem říkala, tak podle mě to taky má z domova, protože táta je jako vulgární, že to bude používat takovýdle slova, protože mu to přijde asi v pohodě a nevím a bude se takhle bavit před tím klukem, a on si pak taky asi myslí, že je to v pohodě, že je to normálně může říkat, ale v pohodě to prostě není. Jo, takže si myslím, že to maj prostě nakoukaný ve většině případech jako z domova. Buď je to tímhle tím jakoby špatným směrem anebo jsou jako rodiče, který prostě jim to vysvětlí, jo na tom asi jako nevidím nic špatnýho zase jo, když prostě dítě přijde a třeba to slyší od spolužáka a přijde domu a řekne: „no mami a jak tohleto a nevím jak se dělaj děti“, tak jako když mu to máma nějak normálně vysvětlí, tak na tom nevidím žádný problém, ale určitě bych tam nepoužívala vulgární slova. Jako samozřejmě dřív nebo pozděj na to ty děti jako přijdou, ale myslím si, že ve třetí třídě je to dost brzo. Chápala bych nebo přijde mi normální, když to rozebíraj třeba děti na druhém stupni jo, protože prostě já nevím už jako dospívaj jo, je to asi normální, maj tam prostě tu rodinku, kde se to rozebírá, tak tam už se o tom mluví, že prostě lidi maj sex a jak se maj chránit a tohleto, že je z toho dítě

a tak dále třeba, tak tam bych to asi chápala. Ale jako ve třetí třídě je na to opravdu brzo, ale myslím si, že buď je to třeba taky daný tím, že to dítě má relativně brzo telefon, to asi taky jako určitě, a že to rodiče jako nějak nehlídají, to si myslím, že bude asi jako taky problém, protože co si budem povídat, stačí odkliknout jedno ok je mi osmnáct a pustí tě to kamkoliv, jo, takže to je potom další věc, některý děti jsou jako zvědavý a pak si na tom telefonu pak hledají jako ledacos jo, takže.

A projevuje se to ještě nějak v jiné oblasti než tady v té sexuální?

Čoveče to nevím, možná asi taky jako co se týká toho celkového toho chování, že si jako myslí, že jsou nějaký jako ne lepší, ale třeba jsou prostě takový namachrovaný no a nevím, jak bych to jako řekla, jo že já mám ty ne, já todleto hm ty ne, protože ... Nejsm asi jako schopná jako uvést nějaký konkrétní případ. Ale určitě to bude jako i tímhle tím no. Že prostě celkově se chovají dospěleji na ten svůj věk a myslím si, že jako to není jako úplně žádoucí konkrétně v té třetí třídě. Chápala bych to třeba v šestý asi nebo v sedmý, to už je prostě no, i když v sedmý už se dneska normálně souloží podle mě, takže no asi nějak takhle uzavřela.

A když jsme u toho věku, tak zajímala by mě ještě zkušenost se staršími dětmi, myšleno s páťáky. Bavili jsme se o upravení podmínek pro přijímání na tábor a možných úpravách a dostali jsme se k tomu, že starší děti se na táborech nudí a nějakým způsobem otravují a jsou zpruzelý. Tak bych se chtěla zeptat, co by se třeba dalo udělat pro to, aby se nenudily? Co tě jako napadá? Jestli bys mohla popsat nějaký příklad?

Tak nejhorší na tom je, že za prvý berem všechny ty děti jo, od té první do té pátý třídy a převaha je tady prostě těch menších jo, takže když se dělá ten program, tak je primárně dělanej pro ty malý, protože těch je tady převaha jo a ono je pak taky těžký, on je páťák od páťáka jo, když třeba srovnám dva kluky, dva úplně rozdílní lidi nebo děti teda z úplně rozdílných rodin, kdy ten jeden žije v baráku, má telefon, má doma prostě krytej bazén, zahradu a myslím si, že si to dokáže představit trošku jako jinak to léto, jo nebo teda ty prázdniny jo a nad vším jako ohrnuje rypák, nechce se mu chodit, protože prostě chození je pruda, jo nechce to vyrábět, protože prostě vyrábění je pruda jo. Já věřím tomu, že on se vidí na té zahradě v tom bazénu s těma chipsama s těma svýma jakoby kamarádama nebo vrstevníkama nebo já nevím co anebo prostě někde venku a dělat cokoli nebo nic, jo, že prostě je to jakoby i otravuje možná, když po nich jako něco chceme. No a zase ten druhý kluk je takovej hodně jako společenskej tvor bych řekla, jako působí tak na mě, že prostě má rád kolem sebe lidi a on je i přesto jaký je, že má taky nějaký ty vady a todleto,

tak vždycky je jakoby středem pozornosti, nevím, proč jestli prostě ho děti maj rádi, že jakej je, asi jako je to možný, protože on není nějak jako zlej nebo todlecto, je s ním jako i sranda a ten je zase takovej, že se rád zapojí do všeho, protože prostě to doma nemá jo. Nemá takovej v uvozovkách luxus jako ten první kluk. Ano taky má telefon, má sluchátka jo, ale žije trošku jinej jako svět, život jo, protože žije jenom s mámou že jo, asi nebude vydělávat miliony, aby si mohla dovolit s ním každý víkend někam jezdit, a myslím si, že ta máma na to ani nemá náladu, že je z toho prostě vyšťavená. Zase ten první kluk je ten případ, kdy mamka je podnikatelka, táta taky, maj prostě peněz jak želez a můžou si toho dovolit jako podstatně víc než takovýdle lidí jo. Takže jako nevím, jak to udělat, aby i starší děti byly spokojenější. Asi jim nejsme schopni nabídnout to, co by oni jako chtěli. Jo, jako třeba když jsme byli v tý laser aréně, tak to je super, protože to je něco jinýho a to baví prostě všechny, protože to je taková věc, kterou tady jako jen tak se nevidí že jo. Myslím si, že ani s rodičema se tam jako úplně nedostanou, že to je fakt úplně něco jinýho a todlecto je jako baví jo, ale zase na druhou stranu není v našich silách, abysme každej turnus obden jezdili do laser arény, to prostě nejde. Za prvý to stojí peníze jo a za druhý to prostě nejde, je to nesmysl, aby člověk furt opakoval jedno a to samý. Je to spíš takový jako za odměnu nebo já nevím, prostě je to nevím, jak bych to... Asi jako jo, je to taková věc, kterou na kterou se vždycky teda jako těšily, byli jsme tam třikrát ne, asi tuším, a vždycky se na to jako hrozně těšily jo. Tak ale nevím no, je to fakt jako dítě od dítěte. Blbý je, když se tady potom těch starších potká víc, tak potom prudí i ti, kteří, kdyby byli sami, tak by ani neprudili. Protože jeden tomu šéfuje, mám pocit, a ostatní jdou prostě s ním a když ofrňuje rypák jeden, no tak automaticky ofrňují rypák všichni a co s tím jako, co s tím. Prostě možná je to i na zvážení potom jako těch rodičů, aby to brali trošku, aby se trošku zajímali o to, co ty děti tam budou dělat, aby si řekli, aby si k tomu sedli třeba k tomu programu s tím dítětem a řekli si: „hele pojedou tam a tam, budou dělat todle a todle, bavilo by tě to, chtěl by si tam jet a nebo na to radši kašleme a budeš doma“, jo, protože ve finále mi přijde, že většina dětí je tady prostě jenom že tady je, že ty rodiče potřebujou ho takzvaně uskladnit někam a i jsme to jako dost krát slyšeli, že je úplně jedno, jakej je program, hlavně že to dítě tady bude jo. Tak myslím si, že ty malý jsou jako spokojený jo, ale u těch starších už bych řekla, že je to opravdu na pováženou jo, jestli ho to bude bavit, jestli o to má zájem, protože přece jenom už jsou jako trošku někde jinde, mají jiné záliby, ano vystačí si jenom s blbým telefonem, je to špatný, ale bohužel to tak je, bohužel ta doba je taková, ale asi by todle měli praktikovat no, s těma staršíma. Neměli by se zabírat jenom tím: „jo půjdeš tam, protože já potřebuju

mít volno nebo potřebuju jít do práce, tak tam prostě půjdeš a mě to nezajímá, jestli chceš nebo nechceš“. U těch starších dětí to by měli ty rodiče s nima jako rozebírat no. Nebo ne úplně rozebírat, furt to nejsou děti, který by mohly: „ne mami, tam se mi nechce“ nebo todlecto, jako furt nejsou v takovém postavení, aby si jako mohly úplně vybírat jo, nebo aspoň teda nemám na to takovej názor jo, že když se zeptáš nebo když prostě, buď musíš to mít prostě nějak nastavený jo, buď to tak funguje od začátku: „že ano chceš tam, ne nechceš tam“, jo třeba nějaký kroužky nebo todlecto jo, to je potom taky blbý, když ty děti tam chodí jenom z toho důvodu, že máma chodí dlouho do práce a dítě chodí drnkat na kytaru, ale ve skutečnosti to nesnáší. To je prostě špatně, to radši ať to dítě je doma a nedělá klidně nic, než aby dělalo něco, co nemá rádo jo, a to si myslím, že to samý je i s těma táborama. Ano jsou děti, kterým nevadí vstávat v půl šestý ráno, přijít sem, být tady prostě od opravdu půl sedmý a jít domů v pět a jsou spokojený, ale jsou děti, který o to třeba nestojí, který by opravdu rády byly doma, pustily si pohádku, jo daly si snídani až v devět, daly si kuličky s mlíčkem a potom jako třeba nic nedělaly. Věřím tomu, že jsou takový děti jako jo, který jsou takový jako mhm jako pohodáři, nebo který to prostě jako nepotřebujou, furt někde jako trajdat nebo todlecto. Jako asi myslím si, že ať už je to dítě, jaký chce, tak když sem jde na jeden týden, že se jako taky nezblázní jo. Horší je, když to dítě prostě o to nemá zájem a musí sem chodit opravdu, musí sem chodit celý dva měsíce jo. Já, kdybych byla dítě, tak bych to brala jako nějaký trest, protože prostě to je špatně. A hlavně myslím si, že ty prázdniny jsou i o tom, aby to dítě si jako by nějak odpočinulo, aby třeba opravdu trávil ten čas, s kým jako chce jo, prostě má třeba nějaký ty kamarády jo, nebo je s těma kamarádama venku jo, u těch dětí v první třídě už není to tak jednoduchý že jo, na ty je třeba prostě dávat asi pozor nebo mít je pod dozorem, ale u těch pátáků je to trochu něco jinýho. Kluci si vezmou kola a jedou se projet na kole jo, sbalí si pití a sváču do tašky a člověk se o ně asi jako úplně nemusí bát, jako u těch malejch. No, takže fakt jakoby nevím vlastně ve finále, co udělat pro to, aby tady byly spokojený, nevím. Myslím si, že by to mělo začít hlavně asi jako z domova, jo nějaká ta prvotní komunikace, jestli to dítě opravdu má o to zájem nebo ne. Možná, že by to vyřešilo, kdybysme mohli mít nějak sportovně zaměřený tábory, ale vzhledem k našemu stanovišti uprostřed města na náměstí, co tady prostě. Jo jsou jiný tábory, kdy ty děti vylezou ven a jsou na hřišti nebo na louce a můžou si tam dělat jako co chtěj a je to jako lepší jo, kdežto my jsme tady opravdu jako zavřený jo, i když jako teda ne furt, je to je jasný, ale furt to tak jako vnímám.

V minulém rozhovoru jsme se dostali k dětem s SVP. Popisovala jsi mi nebo respektive mluvila si o těch dětech a řekla si mi, že to dítě přece jenom potřebuje nějaký jinej tročku jinej přístup jako individuální, potřebuje, aby se někdo o něj zajímal, aby s ním někdo pracoval, aby to bylo k něčemu. To mě zaujalo. Jak to myslíš? Mohla bys mi o tom něco říct něco víc? Jo třeba jako jaký je ten jinej přístup? Co to pro tebe znamená?

Tak to ti můžu říct naprosto přesně, protože pro mě, já třeba na to nemám nervy jo, nemám na to nervy prostě, když je tady třicet dětí a z toho čtyři jsou jinde, já vím, že ty děti za to nemůžou, všechno to chápou, jasně, беру jako i se nějak snažím třeba někde v sobě, ale nemám na to nervy mu vysvětlovat třeba jednomu klukovi, že prostě to nesmí dělat nebo že by to neměl dělat. Já asi nejsem asi schopná se to něj dostatečně jakoby vcítit a teď mu dlouhosáhle vysvětlovat, proč to nemůže dělat, prostě na to nemám jako nervy asi. Jo a to si myslím, že je problém, protože to dítě to ze mě vycítí, že já mám jakoby nějaký problém jo, podle mě to dítě to cítí jo, ať už jsme třeba ve stresu nebo našťvaný nebo todlecto, to dítě to prostě pozná a myslím si, že ať chce nebo ne, že toho jakoby využije, že toho prostě využívá jo, a vidím jako velký problém, když jdeme nás banda pětatřiceti lidí, jeden vepředu druhý na konci někdo veprostřed a příklad toho kluka, jdeme po chodníku, kolem cesty a on se rozhodne a skočí do cesty jo, prostě takovej dle kluk [Antonín] k sobě někoho potřebuje na celou tu dobu na celý den toho tábora, aby prostě s ním opravdu někdo jako šel, povídal si s ním, opravdu aby ta pozornost bylo strhovaná na něj, protože to dítě pak jinak dělá blbosti jo a myslím si, že když jsme tady dvě - jakože jsme, co si budeme povídat že jo, protože nepočítám žádný brigádníky a tak dále, to prostě pro mě není člověk, na kterýho se můžu spolehnout - tak jako když jsme na to dvě, že to je prostě málo. Jo a tady ty děti to prostě potřebují a je to blbý na jednu stranu, že to tady jako nemá nebo vlastně možná by mohly mít, ale nevím proč to není jako nějak ošetřený, a další věc, že by to mělo zajímat i toho rodiče, že to dítě jde někam a nebude zase v uvozovkách o něj postaráno tak, jak by mělo, protože to dítě je zvyklý fungovat s někým - má asistentku ve škole, jo s kterou je opravdu od rána do odpoledne, dělá tam s ním všechny ty věci, a jako on je zvyklý asi s někým pracovat a tady když toho člověka asi nemá, tak možná mu to taky jako dělá nějaký problém, to dítě si to asi neuvědomuje, si myslím, protože ten kluk je podle mě v takový fázi, že si to neuvědomuje, že není schopnej to jako rozlišit a přijde mi to jako blbý no, že to je zase opět příklad mámy, která je ráda, že ty děti má kam dát a je jí jedno, co se tady dělá, kdo tady je, kolik nás tady je a jestli se mu tady líbí nebo nelíbí, to je prostě taky špatně. Tady u těch dětí si myslím, že

by se na to měl klást ještě větší důraz, na to, kde to dítě tráví čas, že to není jenom o tom, že: „jéé u vás se platí jenom dvě stě padesát korun, no to je super, beru celý dva měsíce a je mi to jedno, klidně buď celý den zavřený v jedné místnosti, je mi to šumák“, to je prostě špatně, kor prostě fakt u tady těch dětí jo. Hlavně je to s nima jako zdlouhavý jo, oni potřebujou to vysvětlit jo asi, nebo asi jako jo, protože to jsou děti, který na to jen tak nepřijdou, že jim to nepřijde jakoby jiný nebo špatný jo. Normální dítě přece nejde a neskočí ti do cesty, když to není samozřejmě roční mimino že jo, to to taky není schopný jako rozlišit, že: „ježiš tam mě můžeš zajet auto“, jo. Ale u takovýdlehého dítěte, který už chodí jako do pátý třídy a prostě má jako taky nějaký problém a nevím, troufám si říct, že máma to asi jako moc neřeší, podle mě opravdu nestačí asistentka ve škole a každý půlrok chodit do poradny, to podle mě nestačí. Myslím si, že je třeba právě s těma dětma jako pracovat a i přesto, že je autista, tak si myslím, že může bejt svým způsobem jako normální, ale potřebuje to, tu pozornost, toho někoho k sobě, kdo s ním právě bude pracovat, když už mu to nemůže jakoby nabídnout ta máma, tak prostě by měl mít furt někoho jako u sebe. Ale jako je to o tom, že by to měl bejt furt permanentně ten stejný člověk, že asi by taky mu nedělalo dobře, kdyby na každým místě měl někoho jinýho, na kterýho si zase bude muset zvykat, a to je prostě jako zdlouhavý.

Ještě by mě zajímalo, co si představuješ pod pojmem pozornost?

Tak určitě je to prostě jako, kdo si s ním bude povídat jo, kdo s ním jakoby bude dělat všechno asi víceméně, kdo si s ním třeba bude jako hrát nebo tak. I když zase je fakt, že ten kluk takhle v tom kolektivu, on si s těma dětma jako vyhraje, to jako né že ne si myslím. Takže asi zase... Hm no, teď jsem se dostala trošku do takovýho, že vlastně nejsem si teda v tom případě jistá teďkon, jestli on by ho potřeboval opravdu furt, když s těma dětma on je jakoby schopnej fungovat normálně. To jsem nedomyslela. Jak jsem se nad tím teďkom jako zamyslela, tak mě to samotnou jako překvapilo, že ve škole je to jiný, že jo, tam se píšou úkoly jo, tam prostě je tam paní nebo slečna i pán klidně jo, co s ním prostě vypracovává ty úkoly a snaží se strhávat tu jeho pozornost na vypracovávání těch úkolů, kdežto tady je to prakticky jedno, protože on si sem jde jako hrát, ale ne. Hm ale i tak si myslím, že by jako měl někoho mít, asi jo, asi i přesto, že si tady hrajou na hřišti, skládaj si kostky a myslím si, že by to bylo fajn třeba vůči tomu, že ten jako dospělej člověk, kterej ho v uvozovkách hlídá nebo prostě nevím, jak se tomu říká, ten speciální pedagog nebo asistent, že jo, tak že třeba může jakoby nějak víc rozvíjet jakoby tu kreativitu a nějak jako to s ním rozebírat jo, protože tady ty děti nedělaj věci jako jen tak nebo to vnímaj jinak, co třeba jakoby namalujou nebo co postaví z těch kostek a takhle. Takže

asi jo, asi by opravdu měl mít toho člověka jakoby furt. No, a to je vlastně i ta pozornost, že jo, že si s ním prostě bude povídat, bude si s ním hrát, bude s ním trávit třeba ten čas na tom výletě, i přesto že se baví jakoby i s jinejma dětma, tak nevím, nevidím na tom jakoby nic špatnýho, aby měl opravdu pořád někoho k ruce. Protože on je třeba potom takovej, že se jako hodně vyptává, on je takovej hodně zvědavěj a to si myslím, že toho by jako hodně využíval u toho dospělýho člověka, protože když se zeptá jednoho kluka, proč má jeho mamka bouli na hlavě tak, myslím si, že ten kluk není schopnej na to odpovědět, protože prostě neví, tak prostě je to jeho máma a má něco na hlavě a je to prostě jeho máma a jemu to nepřijde divný, ale ten kluk s SVP na to není zvyklej a on se s tím asi jako nepotkává. On to běžně jako nevidí, nebo třeba věřím tomu, když jakoby to vidí, tak není jako normální děti, že si to jako pošeptaj, ale on to prostě vyhlásí do éteru jo, a ten člověk by mu mohl třeba říct: „no to je prostě tak že někdo to takhle má, jo, mamka tam třeba má nějakej problém, proto má bouli na hlavě“, víš? Jo nebo třeba nevím, může se stát, že potká někoho já nevím bez nohou nebo na vozejku, on to nechápe, on podle mě si to není jako schopnej dát dohromady, že ten člověk má třeba cukrovku a nemá nohy, že měl vážnou autonehodu a přišel o nohy, jo a ten dospělej člověk by si s ním o tom jako povídal, že by mu to jako vysvětlil jo. Když jsme byli na výletě tak jsme byli v Budějicích a jak hrozně padal sníh, a byli jsme schovaní pod mostem a on tam viděl bezdomovce na druhý straně, no a byl z toho úplně hotovej a ptal se mě, co tam ten člověk dělá, proč tam ten člověk je a proč tam spí, protože tomu prostě nerozumí, jo i přesto, že chodí do pátý třídy, že jsou holt prostě lidi, který se dostanou na nějaký dno a nejsou schopný splácet dluhy, platit si já nevím co bydlení a takovýdle věci, no tak prostě skončí pod mostem jo a myslím si, že ty děti, i kdyby ses zeptal toho dítěte, toho svýho kamaráda, že ten mu to taky nevysvětlí pořádně, protože podle mě tomu ty děti jako taky moc jako nerozumí takovýdle věcem, on jako ví, že to je bezdomovec, že nemá kde bejt, asi ve většině případů si myslím, že ty děti si myslí, že kradou a takovýdle věci, ale už jakoby nerozumí tý základní příčině, že se tam dostaneš, protože něco, není to jako jen tak, že se rozhodneš, hm budu spát pod mostem, no. Takže by ho měl mít, měl, asi furt, pro něj by to bylo úplně nejlepší.

A když jsme u těch dětí s SVP, tak si to trošku naťukla, jak na tebe působí přítomnost dětí s SVP na příměstských táborech? Tak říkala si, že na ně nemáš nervy. Mohla bys to ještě nějak rozvést, jak na tebe působí?

Jako asi mi to nějak vyloženě nevadí, jo, to zase jako nemůžu říct, že by mě nějak ty děti jako obtěžovaly, to asi ne, beru to tak nějak prostě normálně, ty děti za to nemůžou, že

jo. A asi by neměly bejt úplně z toho kolektivu nějak jakoby vylučovaný, to asi jako ne, naopak si myslím, že je jako fajn, že jsou s těma normálníma dětma na těch táborech. Co se týká jakoby školy, tak to vidím taky jinak, jo, protože prostě ve škole je to nějak nalajnovaný a ty děti to taky vnímaj jinak že jo, když maj ve třídě postiženýho spolužáka, kterej není zkoušenej, nedostává úkoly, nemusí todlecto, nemusí támhlecto. Ty děti tomu nerozumí a oni na něj svým způsobem jako žálí a třeba ho jako šikanujou, ale to tady u nás není, protože prostě jsme volnočasovej klub, takže tady prostě si jdou všichni jakoby pohrát, takže tady je to jedno. A mě nějak osobně jako ty děti nevadí, jo, nemám s nima problém, ale co se týká nějakýho toho řešení nebo todlecto, tak jako na to nemám nervy jakoby to nějak dlouhosáhle vysvětlovat. Za prvý na to nemáme čas, protože je nás tady jako vedoucích málo, dvě, to je prostě málo. No, ještě mě napadá, že mám strach, že se něco stane, když se někam jede, protože jsou to děti, u kterejch jako nevíš, co se odehrává v hlavě, jo, nebo i co se týká ne jenom tý hlavy, ale může mu bejt třeba špatně a nevím, jak by to to dítě bralo, kdyby když je mu špatně, tak je zvyklý, že se o ně stará máma, třeba nevím, jak by to bralo jako od nás. Jo, kdyby třeba já nevím, zvracel, z ničeho nic horečka prostě a takovýdle věci, to bych jako nevím no, toho bych se jako asi bála. Hlavně nevíš jo, může se to stát kdekoliv, může se to stát dvě stě kilometrů od toho našeho stanoviště a co tam jako s ním prostě, co s tím dítětem, jo. To spíš se jako bojím takovýdleh věci, jinak mi přítomnost jako jejich nějak nevadí, no. Nejhorší je, že jsme tady zatím měli děti, který k tomu svému SVP měly jako ještě dalších milion věcí, jo, třeba epilepsii a takovýdle, jo, a to je prostě nemoc, která je nevyzpytatelná. I přesto, že mám kurz první pomoci, mám za sebou dva, tak asi stejně bych z toho byla jako špatná, určitě by mě to jako vyděsilo, protože prostě každej to asi prožívá jako jinak, jako ten záchvat, že jo, myslím si, že to není furt o tom samým, že každej to má jako by stejně, podle mě každej člověk to prožívá jinak. To je asi no jako blbý no todlecto, že to nejsou děti jenom s těma zvláštníma potřebama, ale že to jsou děti, který k těm svejm zvláštním potřebám maj ještě přidružený jako další nemoci. Hm, a ještě ti nikdo není schopnej i říct jako co máš dělat, když se něco stane, třeba rodiče, to je taky blbý. Hlavně když se třeba s těma rodičema vůbec nepotkávaš že jo, viz jeden kluk, kterej sem dochází sám jak ráno, tak odpoledne jde sám pryč, že s rodičema se ani jako nevidíš. Ale tak musím zaklepat, že se jako ještě nic nestalo.

A mluvila si o tom klukovi, který chodí sám na tábor a jehož rodiče vůbec neznáme. A říkala jsi, že je takovej divnej a mě by zajímalo, jak se to pozná, že je divnej? Jak to se projevuje?

Tak Adolf má epilepsii, vývod mozkomíšního moku pryč a má opožděný mentální vývoj. No, úplně to divnej není asi vhodně použité slovo, není normální, ale nemyslím to jako nějak špatně. Ale pořád si člověk dokáže líp představit divnýho člověka, než když řekneš dítě s SVP, když ten pojem neznaj. Ten kluk ti jde všechno vysvětlit, jako kdyby ti byly tři a byl jsi úplně debilní a stoupne si k tobě a mluví na tebe úplně nejpomalejc, jak to jde a vysvětluje, proto je pro mě divnej. A nejhorší je, že on takhle působí i na ty děti, jo, že zrovna on je takovej ojedinělej případ, že ty děti ho jako nemusí. Toho jsem si všimla už minulý léto, že on je tím jako hrozně otravnej.

Jak se to pozná, že ho nemusí? Jak se to projevuje?

Nechtěj se s ním bavit nebo třeba kolikrát i přišly holky: „on mě otravuje, ať nás nechá bejt, my si chceme hrát a on na nás furt todlecto a my nechcem a on furt něco říká“, jo tak to je jako blbý, ale jako co s tím máš dělat, když on je prostě takovej. On je prostě jinde a on tomu nerozumí, on je v šestý třídě a on je podle mě zasekej na prvňákovi jako tím stylem, jak on jako komunikuje a baví se. Člověk by to na něm neřekl, on má skoro dva metry, ale prostě no to je takovej ojedinělej případ. On jako není zlej nebo todlecto, to jako vůbec, ale todlecto je takový jako otravný no to jeho chování.

A další děti s SVP a tvoje zkušenosti?

Tak Adolfa jsem popisovala teď, předtím jsem se věnovala Antonínovi, který by potřeboval někoho k sobě, pak jsem zmínila tu starší sestru s postižením. U tý bych se možná ještě zastavila. Ona je jako fajn, ale já jí třeba vůbec nerozumím, za mě ona mluví pro mě cizím jazykem, já vím, že za to nemůže, určitě je to daný tím, jak neslyší, tak se neumí jako vyjádřit a hrozně huhlá nebo ani nehuhlá, já nevím, jak bych to popsala. Prostě se fakt musíš jen strašně soustředit na to a poslouchat jí, jo, co ona ti jako říká, ale to je jinak jako takový dítě, který je taky docela relativně jako v pohodě, jako žádněj problém s ní jako nebyl, až na to, že jí nerozumím. Ale co se nám jako stalo, jak špatně chodí, tak šli jsme na vycházku a šli jsme do takovýho jako mírnýho kopečku a ona chtěla dohnat, prostě klasika, byli jsme rozdělení na ty, co jdou rychlejš, tak ty byly vepředu, pak takový ty pohodáři veprostřed no a ti nejpomalejší vzadu. No a ona šla v tý prostřední partě a chtěla dohnat tu nejrychlejší, no tak se prostě rozběhla na tom šterku a chudák to prostě nezvládla. A prostě jak jakoby šmajdá, ona má prostě nohy do x a špatně se jí chodí, ona má celkově to tělíčko pochroumaný jako jo, a teďkon ještě na sobě měla ten velkej batoh,

který jí prostě nedrží, protože ona má ty ramena hodně, má propadlej hrudník, a hodně ramena jako posazený jako dopředu, nebo já nevím, jak bych to řekla, takže jí nedrží na zádech batoh, no a ona jak se prostě rozeběhla, tak se tam rozplácla na tom šterku a ležela tam naznak, než jsme ji zvedli, jo visely jí brejle, naslouchátka, ale ani nepípla. Sedřela si loket, sedřela si ruku, jenom řekla asi au, ale úplně v pohodě jo, jako kdyby se nic nestalo. Tak jsme to vyčistili jo vodou, opláchla jsem jí to, dala jsem jí na to dezinfekci, na šití to nebylo, ale zvládla to úplně jako hrdinka jo, takže všechna čest před ní. Jiné normální děti by dělaly scény a brečely by jako želvy, ale ona to zvládla s přehledem. No jinak s tou žádněj problém jako nebyl, myslím si, že kolektiv ji vzal taky v pohodě, i přesto, že ona je jako hodně jiná, na ní je to i vidět, že je prostě jiná, je taková menší, drobná i jako v obličejí, na ní je to poznat na první pohled, na někom by to člověk ani nepoznal, třeba na tom autistovi s potřebným asistentem, na tom na něm nepoznáš, ale potom to jeho hopkání a štekání, to už je blbý, ale na tý holce je to poznat hned na první pohled, že je jiná. Nic zvláštní se mi s ní nepříhodilo, až na ten pád, ale ten jsme zvládli bravurně, bych řekla. Dalšímu klukovi, Albertovi, se to vlastně stalo taky, ten je chudák skoro slepej na jedno oko, pajdá, pravou ruku má špatnou. No a on nevychytal rovnost na dětským hřišti a taky tam spadnul, ale taky to zvládnul jako v pohodě, až na brutální bouli na hlavě. Ale on je super, ovšem taky musí mít náladu. On je takovej ten už jako opravdu puberťák, když se mu jako něco řekne: „ježíš“ - jeho nejpoužívanější slovo ježíš, ale jinak jako takhle je v pohodě. No akorát má špatnou termoregulaci, takže se mu jeden den neudělalo dobře, neboť nic nesnědl a málo pil, ale druhěj den byl zase jako rybička. Ale to jsme o něm nevěděli, a to ho známé celkem dlouho.

A jak se ti s nima pracuje s takovýma dětma?

Asi jako v poho na jednu stranu, ale já zase si jako nechci protiřečit jo, protože asi nejvíc s kým je asi fakt problém, je ten autista [Antonín], který potřebuje někoho k sobě. Všichni ostatní si to nechají vysvětlit, u některých dokonce jako by se nic nedělo, prostě v pohodě. Například té holce s postižením, té nemusí člověk nic vysvětlovat, ale možná je to taky tím, že má mladší ségru, která jí řekne prostě nedělej to, protože a nějak ji jakoby usměrní, jo, takže ta je v pohodě, ale kdo je fakt jako, já nechci říct problémovej, ale myslím si, že vždycky když se jako něco řešilo s těma dětma s SVP, tak to byl prostě ten autista [Antonín], protože on se prostě neumí chovat, on je jako neřízená střela. Možná je to taky tím, že maminka volí hodně špatný svačiny, to je jako další věc, že myslím si, že dítě, který má autismus a on má možná i nějaké ADHD k tomu a tak dále, jako každej den mít ke svačině nebo k obědu jako dvě koblihy, sušenku a donut, že to je prostě největší ne-

smysl, co ta máma jako může udělat. Za prvý ho dotuje cukrem a pak se není čemu divit, že ten kluk je úplně jako vyšinutej. Já věřím tomu, že mu to chutná, to je jako super, ale taky by si to měla jako uvědomit ta máma, že todlecto jako není úplně nejlepší nápad. On pak stojí na místě a skáče a štěká a je úplně jak blázen. U něj by možná pomohla i nějaká medikace, ale na to jsou jiní odborníci. Takže jako zatím, co jsem se potkala s těma dětma, tak jako asi relativně v pohodě, ale nemusela bych je asi mít na těch táborech. Na jednu stranu jako říkám, že mi to jako nevádí jo, ale zase neměli jsme žádný jakoby problém, což jako je samozřejmě super že jo, protože kdyby byl nějaký problém, tak fakt může se stát jako cokoli, ale asi bych je tam jako mít nemusela no ty děti, i přesto, že mi nějak jako konkrétně jako nevádí, jo. Horší by bylo asi kdyby nám sem prostě šoupli nějaký dítě, který bude jako úplně mimo, který opravdu budeš muset vodit za ruku, a to je blbý, ale takovýdle dítě jsme tady zaplat' pánbůh jako neměli. Nechci si jako nějak protirečit jo, ale zase je to těžký třeba u Alberta, kterýho já znám hrozně dlouho jo. Alberta znám už z dřívější doby, to jsem ještě nepracovala tady a znám ho prakticky ještě jako malýho kluka, i když on je jako furt malej jo, ale už chodí do šestý třídy, já ho znám dejme tomu od druhý jo, takže si ho prostě pamatuju jako dítě, se kterým jako nikdy nebyl problém. Nebo asi už je to tím, že jsem na něj nějak jako zvyklá, i přesto že to nebylo jako furt dlouhodobější jakoby kontakt s ním, ale prostě párkrát jsem s ním jako byla. Byla jsem s ním i na jinejch táborech jo, kde prostě to byl na tom zdravotně nechci říct jako hůř, ale jak podstupuje ty lázně každej rok a ty rehabilitace, tak hrozně se jako by zlepšil, co se chůze týče, jo, byl na tom podstatně hůř. Takže jsem ho právě zažila na táboře, kde jsem jako ho držela za ruku a on se mnou šel, protože prostě nestíhal ty ostatní děti, jo i přesto jako že se snažil, tak tu nohu měl jakoby fakt špatnou, takže teď kon je na tom úplně jako je na tom jako jinak, líp, jo. Nevím, co bych ještě dodala.

Co dětský klub Rybka a děti s SVP? Co se ti kolem toho honí hlavou?

No, co se mi honí hlavou, že vedení je to úplně jedno, asi v první řadě. V tom vidím jako problém, že když už je jako přijímáme, tak by se to mělo řešit, že aby ty děti tady jako měly to, co potřebujou, když už tady jako jsou. Akorát bohužel tady se na to jako bohužel nehraje, tady se hraje na to, že čím víc dětí, tím líp a je jedno, jaký jsou.

A co myslíš, že potřebujou?

Třeba aby tady byl aspoň jako jeden člověk, kterej by byl jakoby s nima, jo, že bysme mu řekli, že prosím tě tady máš takhle partu a nevím, pojeděš s nima v autobuse, budeš s nima na tom výletě, prostě že se o ně jako postará. Ve finále, když to asi shrneme, tak by bylo prostě nejlepší, aby tady byl opravdu člověk, kterej i přesto, že tady jako bejt nemusí,

protože se to jako nevyžaduje, abysme tady měli pedagogický vzdělání že jo, tak si myslím, že pro tadyty děti by bylo fajn, aby tady jeden ten člověk byl, i třeba na poloviční úvazek. Ale to je zase takový, že přes rok je tady ty děti nemáme. Máme je tady jenom v létě. Takže aspoň na to léto by to asi jako nebylo špatný no. Přece jenom ten člověk má větší pojem, co a jak, proč, co s nima jako dělat, jaký jim vymyslet já nevím hry nebo zábavu nebo takhle, aby je to jako nějak nevím, bavilo, asi je možná i líp by třeba uměl namotivovat k tomu, aby to jako dělaly nebo zkusily a tak. Takže když to shrnu, tak nejlepší by byl asi ten asistent no a jak říkám, aspoň na to léto.

IP, 20 let, pomocnice, 1. rozhovor

Jaká byla tvoje pracovní pozice v dětském klubu?

Ano, tak jsem byla pomocný vychovatel nebo něco takového.

Jak dlouho jsi působila v dětském klubu dohromady, celkově, když to spočítáš?

Tak řekněme dva měsíce a půl třeba.

Dobře a jaká byla náplň tvé práce?

Náplň práce hlídání dětí a starání se o jejich aktivity.

Dokážeš spočítat kolik turnusů příměstských táborů jsi absolvovala?

Ty bláho, no tak s váma teďkon tři, potom mhm, no dejte tomu třeba deset.

Dobře a popiš mi prosím vlastními slovy, jak příměstský tábor běžně probíhá. Jak to vidíš ty, z tvého pohledu.

Tak ranní schůzka, nebo příchod dětí, potom mhm následuje povídání si v kroužku, tak po kroužku svačina, pak nějaká aktivita venku, potom oběd, další aktivita venku nebo vevnitř podle počasí no a odchod dětí.

Jak se připravuješ na příměstské tábory? Jestli se teda připravuješ, jakože fyzicky psychicky materiálně?

Psychicky určitě klidem, týdenním klidem. No tak asi tak.

Co máš na starost během příměstských táborů?

Pomoc hlavním vychovatelům.

A s čím pomoci? Mohla bys to prosím nějak rozvést?

Pomoci s dozorem, hlídání, aby se jim něco nestalo, jak to říct no a dotváření aktivit.

Jak hodnotíš chování dětí na příměstských táborech?

Jak kdo. No tak děti jsou občas příjemné, občas poslouchají, občas ne. Nevím, jak to tak říct.

Jak se děti chovají k sobě navzájem? Máš vytipované nějaké vzorce chování, nebo se chovají odlišně, třeba jinak než během školního roku?

Já si myslím, že ne, že to souhlasí s chováním ve škole normálně.

Jak hodnotíš přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami na příměstských táborech? Děti jako autisty, s ADHD a podobně.

No tak děti se snášejí dobře, ale pro vychovatele je to obtížnější.

V čem? Mohla bys to rozvést?

Potřebujou větší pozornost, a no větší pozornost, asi tak bych to řekla.

A jak se k těmto dětem se specifickými vzdělávacími potřebami chovají ostatní děti?

Vidíš nějaké odlišnosti nebo se chovají stejně?

Podle toho, jak moc se to dítě dokáže samo začlenit. Třeba když vezmeme toho Adolfa, tak ten na sebe dával moc velkou pozornost a tím byl pro děti až moc otravný, když to takhle řeknu. Hm a jinak to děti snáší dobře. Občas si pomáhají.

A jaké zkušenosti s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami máš? Máš nějaké jiné než z klubu nebo jenom na těch táborech?

Jojojo, chodila jsem na praxi do školky, do školy a teďkom chodím do dětského domova v Žichovci, takže mám.

Zažila jsi nějakou neobvyklou situaci s těmito dětmi? Je to jedno, jestli v klubu nebo v dětském domově?

Neobvyklá situace. No, to, co souvisí s těmi nemocemi, tak je to neobvyklost sama. Takže no nevím, co bych k tomu tak nějak říct ale. No prostě výkyvy nálad, schizofrenie, a to prostě je samo o sobě no.

A s ostatními dětmi nějakou neobvyklou situaci?

Asi ne.

Jak je dle tvého názoru dětský klub připraven na přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami?

No, určitě je připraven, ale myslím si, že by tam mohl být ještě nějaká asistentka, která je na to přímo specializovaná.

A napadá tě něco, co jsme nezmínili v souvislosti s dětským klubem nebo příměstskými tábory? Něco, co by si ráda zmínila?

Ráda bych zmínila, že ty výlety jsou super. Výlety pomáhají dětem i nám.

IP, 20 let, pomocnice, 2. rozhovor

Nejdřív bych ti chtěla vysvětlit, proč jsem tě znovu požádala o rozhovor. Při poslechu prvního rozhovoru jsem si poznamenala pár věcí, které mě zaujaly a chtěla jsem se tě na ně víc vyptat, a poprosit tě, jestli bys mi o nich nechtěla víc povyprávět. Moc by mi to pomohlo a bylo by to velkým přínosem do mé diplomky.

Tak pokud to bude v mých silách, tak ti ráda povyprávím a pomůžu.

Moc děkuji. Bavili jsme se spolu o tom, jaká byla náplň tvé práce a ty ses zmínila o hlídání dětí a starání se o jejich aktivity. Mohla bys mi to prosím popsat víc do detailu? Co znamená starání se o jejich aktivity?

Tak ze začátku bych řekla, že jsme hlavně dbali na dodržování pitného režimu a stravy, potom že ten den byl, jakože rozřazen do aktivit, kdy se den rozřadil do ranních aktivit, kdy třeba byl třeba kroužek při příchodu nebo ranní kroužek, potom nějaká aktivita venku nebo nějaká zájmová činnost, která se týkala toho dne anebo to bylo výlet. Potom byl čas na oběd, potom odpočinek a další aktivity, buď venku nebo na hřišti.

Mohla bys mi prosím ještě víc rozvést, co třeba ještě hlídáte?

Tak hlavně hlídání bezpečnosti, aby se třeba nehádaly, neubližovaly si, tak vlastně, dodržovat dozor nad všemi. Víc mě nenapadá.

Povídali jsme si o přítomnosti dětí s SVP na příměstských táborech a ty jsi mi řekla něco v tom smyslu jako, že jsou tyto děti ostatními dětmi přijímány dobře, ale že pro vychovatele představují tyto děti větší komplikace, protože tyto děti potřebují větší pozornost. Mě by zajímalo, jak nahlížíš na tu potřebu větší pozornosti. Co pro tebe vlastně ta pozornost znamená?

Tak když jde o nějaké postižení, tak rozhodně dbát na to, aby měl všechno, co potřebuje.

Mohla bys to prosím popsat na nějakém konkrétním příkladu?

Dobře. Tak jsme tam měli dítě, které mělo problémy s nohama a trošku vlastně mentální postižení, takže se musí dbát na to, aby měl dobře nazuté boty, potom aby třeba neutíkal do silnice. Tak vlastně dbát na větší dozor, potom aby rychleji chodil, tak ho trošku jakoby popostrkávat nebo napomínat ho, aby správně chodil. Potom aby se řádně oblíkal, protože na to sám nemůže myslet, hmm dávat pozor na to, aby nebyl šikanován. Teď už mě k němu nic nenapadá.

Dobře a máš ještě nějaký příklad?

No tak jsme tam měli jednoho kluka, který měl mentální postižení- autismus, takže jsme museli dbát na to, aby vlastně měl zhoršenou pozornost, takže jsme mu museli všechno

opakovat, pomáhat mu, aby byl řádně oblečený, aby nastoupil do autobusu, aby si sednul tam, kam má, aby nevyrušoval ve výkladu někoho jiného, aby se řádně najedl a aby třeba nebral svačiny někomu jinému a aby dodržoval odpočinek, protože tady u těch dětí bývá časté, že jsou hyperaktivní, takže dbát na to, aby si taky odpočinul a nevyrušoval při odpočinku. Vlastně jsme se snažili o to, aby se také staraly samy o sebe a kolektivně se všichni starali o všechny. Aby si třeba nezapomněly batůžky nebo věci v parku nebo na výletě, aby měly všechno potřebné u sebe.

Dále jsme rozebírali tvoje zkušenosti s dětmi s SVP, které jsi získala nejen v klubu, ale i jiných zařízeních. Mohli bychom se spolu ještě chvíli pobavit nad tím, jaké ty zkušenosti konkrétně máš?

Určitě. Tak třeba teďkom jsem v dětském domově na praxi a tam běžně prostě doučujeme děti s mentálním postižením, hyperaktivitou, máme tam i schizofrenika a prostě je to složitější se s ním učit, doplňovat úkoly, protože on neustále vybíhá od stolu, odbíhá od tématu a takhle. No, takže v dětském domově tam je spousta dětí s postižením nebo s handicapem, teda ne s tělesným ale spíš s tím mentálním. Potom jsme chodili na praxi do základní školy a mateřské školy, tam se to zas tak tolik neprojevovalo, protože tam byly asistentky pedagoga, no a ty je usměrňovaly, takže my jsme se na ně dívali vlastně formou náslechů. A potom v Rybce jsem to teda zažila a jinde asi už ne. Teď si nic nevybavuju vůbec.

No a jak to probíhá, když děláte úkoly s těmi dětmi, s tím schizofrenikem například?

No tak hlavně ty děti jsou pod práškama, takže jsou nebo by měly být usměrněny, a hlavně se na nich pozná, když si ty prášky třeba zapomenou vzít. Takže když si je třeba nevezmou, tak je hrozně obtížný se s nima učit, protože no vlastně za čtyři hodiny stihneme probrat jeden úkol, a to je opravdu málo a hrozně náročný. No tak je to s tím, že se to musí furt neustále omílat dokola no a snažit se zaujmout pozornost toho človíčka. A protože má poruchu pozornosti, tak často odbíhá od tématu, sedá si, stoupá si, začne se válet po zemi anebo si prostě začne povídat s někým jiným, nebo potom řekne, že má hlad, tak prostě jde do ledničky a jde se najíst. No, takže je pak to učení vlastně zbytečný.

A když se vrátíme zpět k dětem do Rybky. Tak když řeknu chování dětí na příměstských táborech, co se ti kolem toho honí hlavou?

Tak možnost zlobení, ta je tam docela taková výrazná, ale dá se to usměrnit. Ale nejhorší jsou tam mobily a zakázání mobilů, v tom je problém velkej. Jednou jsme tam měli chlapečka, kterej na výletě měl telefon a vlastně tam byl takovej program, že se šlo na loď, tam byli piráti a ten chlapeček si ho chtěl vyfotit, a ten pirát mu sebral ten telefon, takže

ten chlapeček dostal takovej záchvat vlastně zlosti a smutku, začal brečet, vztekat se a no, ale dopadlo to dobře. Ale ty děti mají velkou závislost na tom mobilu, což není dobře. To mi asi nejvíc utkvělo v paměti. Ale jinak ty děti jsou hodný. A jakým způsobem zlobí nebo jak probíhá to jejich zlobení? Zlobí tím, že neposlouchají pokyny vlastně vedoucích. Pak třeba je velký problém je udržet v řadě, když se třeba jde někam, když se jim řekne, že se jde po silnici nebo podél silnice, tak je skoro nemožné je nechat vlastně v řadě, musíte je vést po všech stranách. Ještě mě napadá vztekání, potom provokování možná a potom nakopávání třeba nebo ubližování.

A provokování koho?

No hlavně vedoucích.

A čím třeba?

Takovou oprsklostí, když prostě si ten vedoucí pustí ty děti moc k tělu, tak mu začnou přerůstat přes hlavu třeba tím, že začnou, já nevím, máchat čepicí před jeho obličejem a tak podobně.

Vyprávěla jsi mi o klukovi [Adolfovi] s epilepsií a dalšími poruchami, který na sebe strhával moc velkou pozornost a tím byl pro děti až moc otravný. Ráda bych se o tom dozvěděla víc. Mohla bys mi prosím víc vyprávět o tom, jak se to jako projevovalo?

No, neustále chtěl vyprávět jeden příběh pořád dokola a všem, třeba o tom, jak se narodily štěňátka, jak opracovává zahrádku, že tam má prostě ředkev a všichni museli vědět, že má ředkev. No a pak hlavně otravoval dívky tím, že jim projevil svým způsobem svoji náklonnost.

A jak se to projevovalo, ta náklonnost?

Tím, že na ně třeba, já nevím, pořukával nebo je pohladil po vlasech, jen tak prostě nepozorovaně, až ty holky se ho lekly a pak zjistily, že je to on, tak se zhnusily vlastně, no, protože ještě nechápou tu odlišnost a takhle. No a potom jim jako říkal, že jsou hezký, to i přesto, že se mu prostě řeklo, že ty dívky o něj nemají zájem, tak neustále dorážel a tak.

A jak na tebe působí přítomnost dětí s SVP na příměstských táborech?

Osobně mě teda nevadí, jako že, co se týče toho, že je důležité se o ně starat. Asi je blbý říkat, že k nim mám trošku odstup, ale je to tak. Ale mám k nim trošku odstup, občas se jich vlastně i bojím, protože nevím, co mi vlastně můžou udělat, i když jsou takhle malý, tak prostě pokud bych zmínila toho kluka s epilepsií, tak tomu může přeskočit a může někoho napadnout a takhle. No ale vlastně jsou svým způsobem hodnější než třeba rozmazané děti. No, takže je to takový protiklad. Hm.

A jak se ti s nima pracuje?

Třeba když vezmeme kluka s tělesným postižením – po dětské obrně, Alberta, tak ten nedokázal uznávat autoritu, takže hodně špatně, protože se mu něco řeklo a on se vysmál do obličeje, takže to bylo úplně jakoby dost divný. A zase třeba když se Adolf okřiknul, tak on sklopil zrak a byl zostuzen a byl na pár chvil zticha a takhle.

Ještě nějaké děti tě napadají?

Třeba s jednou holkou, která byla mentálně opožděná, tak s tou se mi pracovalo dobře, protože ta, nebo já jsem na ni teda poznala takovou poruchu, že byla prostě zpomalenější a že říkala nevhodný věci, no ale zase ta, když se jí řekneme okřiklo, ono to ani nebylo potřeba, ale říct jí nějaký hrubější slovo, tak okamžitě nechci říkat zalezla, ale zhodnotila situaci, že to bylo asi špatně, tak se usměrnila. Zase záleží na tom, jak je to dítě hyperaktivní a jak to dítě uznává autoritu. No, třeba ještě Antonín. No, tak tam to bylo takový vyvážený, že jeden den měl dobrej den, kdy prostě poslouchal, bavil se, byl v pohodě, ale zase druhý den, když se mu něco řeklo, tak se mu vysmál a utíkal pryč a šel to dělat znova. Takže tam to bylo takový komplikovanější, ale pracovalo se s ním líp než s Albertem. Jo a brácha Antonína, tak ten byl hrozně tichej, takže s tím se mi asi pracovalo úplně nejhůř, přesto že neměl žádné postižení, protože ten neodpovídal, neviděla jsem od něj žádnou reakci, jestli ho to baví nebo nebaví, jestli je něco špatně, jestli se mu něco děje, takže tam byla taková ta nejistota, takže to bylo asi nejhorší pro mě.

A když řeknu dětský klub Rybka a děti s SVP, co se ti kolem toho honí hlavou?

Ochota pomoci při zaměstnanosti rodičů, zábava, výlety, zážitky, přátelé, no trochu výchova možná.

Dobře, tak když si řekla, ochota pomoc rodičům, můžeš to nějak rozvést?

No, tak určitě to pomáhá, když rodiče jsou zaměstnaní o prázdninách, tak když třeba neexistují babičky nebo jiní příbuzní, kteří by mohli hlídat děti, tak tohle je úžasná organizace, která vlastně to zajistí a za úplně minimální cenu, rozhodně menší cenu, než jsou tábory třeba. A hlavně ty děti se vrací zpátky domů, kdežto na těch táborech je to o hodně horší, že vlastně ty děti strádají tu rodinu.

A zábava? Jaká zábava?

Děti se smějí, ne tak určitě tam jsou zábavné hry na těch výletech anebo tam jsou zajímavosti, no, takže ty děti jsou zabaveny. Když se třeba jede do nějakého místa, kde je třeba hřiště, jak jsme jeli třeba na Lipno, do Království lesa, no tak tam se vyřádily úplně ne-skutečně a bylo jim líto, že jedou domu, takže myslím si, že zábava tam byla na místě. A i pro nás je to vlastně zábava.

V čem?

V tom vlastně, že jsou tam ty děti šťastný, že i nás to baví a že tam je nějaký účel.

Takže je něco, co ti to dalo, ty tábory?

Určitě zkušenosti s tím, jak zabavovat děti, s tím, jak s nimi pracovat, vlastně rozeznat ty různé postižení třeba. A třeba jsem i viděla, jak komunikovat s rodiči, když jsem třeba pozorovala práci vychovatelů, jak ty děti rodiče předávají a zase odebírají, tak jak vlastně s nimi komunikovat při tom odchodu, příchodu. Nějaký režim jsem viděla, zase jiný, třeba než ve škole nebo v mateřské škole, takže to je úplně úžasný, že to takhle funguje. No, prostě zkušenosti.

VH, 19 let, pomocník, 1. rozhovor

Jaká byla tvoje pracovní pozice v dětském klubu?

Tak, moje pracovní pozice byla asi taková, že jsem se měsíc spolupodílel na tvorbě příměstských táborů jako řekněme vychovatel a staral jsem se o průběh denních aktivit, o naplnění nějakého denního programu, programu na výjezdech, na různých výletech a podobně, akcích, který jsme spolu dělali, zábavu pro děti přes prázdniny prostě.

Kolik turnusů jsi absolvoval příměstských táborů v Rybce?

Tak já jsem absolvoval čtyři turnusy, což jsou čtyři týdny. Jeden nebyl úplný týden, ale byl to měsíc dohromady.

Popiš mi prosím vlastními slovy, jak příměstský tábor běžně probíhá. Jak to vidíš ty?

Příměstský tábor probíhá tak, že zhruba každý den trvá od nějakých osmi hodin do přibližně pěti. Ty hranice jsou pohyblivé podle toho, jak každý program je zrovna naplánován a podle toho, jak různě rodiče mají čas děti každé ráno odevzdat a odpoledne vyzvednout. Takže ráno proběhl nějaký nějaký základ skupin těch dětí, než prostě všichni dali dohromady a podle toho právě, jestli byl nějaký výlet nebo nebyl, tak se pokračovalo v programu. Když nebyl, tak dopoledne byl většinou nějaký řekněme ten edukační program, kde probíhala nějaká, něco, co bylo pro ty děti nové, něco, z čeho si mohly něco odnést a odpoledne byla část, kdy si hráli, kdy jsme chodili pravidelně na hřiště, na velké hřiště, které tady máme k dispozici. A když jsme jezdili na výlety, tak většinou se vyjíždělo už rovnou ráno a vraceli jsme se až odpoledne. Tak to byly celodenní výlety. Můžu říct hodně pěkný výlety, děti si z toho odnesly určitě hodně.

Připravuješ se nějak na příměstské tábory? Fyzicky, psychicky, materiálně?

Tak, úplně přípravou bych to asi nenazval, ale tak člověk se musí počítat s tím, že když se jede na nějaký delší výlet nebo výlet o kterém se ví dopředu, že bude fyzicky náročnější, tak musí počítat s tím, že ty děti s tím nebudou úplně tak po vůli ze začátku, ale tak všichni všechno zvládli, až jsme se občas divili jak. Materiálně no tak, tak každý den se musel člověk vybavit úměrně tomu programu. Když člověk věděl, že bude pršet, tak tak si vzal deštník. Asi takhle bych to popsal.

A co máš na starost během příměstských táborů? Už jsi něco zmínil, mohl bys to nějak rozvést detailněji třeba, co si dělal ty, co jsi měl na starost ty.

Tak na starost no, na starost jsem měl společně s ostatními vedoucími bezpečnost dětí, starat se o děti, aby se nám nikdo neztratil. Prostě je mít pořád na očích. Starat se o pitný

režim, byli jedinci, kde to bylo zvláště víc potřeba. Starat se o průběhu, když je nějaká nenadála situace, tak ji vyřešit. Bylo potřeba třeba zajistit, nějakou nějaký mírnější lékařský ošetření, nebo zjistit, kde je dostupná lékárníčka a asi tak.

Jak hodnotíš chování dětí na příměstských táborech?

Tak já myslím, že vcelku kladný. Děti byly super, samozřejmě vždycky se najdou výjimky, ale já myslím, že jsme se s tím vypořádali dobře. Děti byly, jo děti byly fakt super.

Takže se podle tebe chovaly k sobě navzájem pěkně? Jo? Můžeme to tak říct?

Já myslím, že ve výsledku ano. Samozřejmě vždycky jsou v tom vzorku děti, který na ten tábor přišly, což my jsme měli velký vzorek, nějakých těch třicet až třicet pět dětí, tak vždycky tam byli nějaký jedinci, kdy se to tak úplně nedalo říct, ale ve výsledku to bylo dobrý.

Jak hodnotíš přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami na příměstských táborech? Například autisty, děti s ADHD, se zdravotním postižením a podobně.

Tak, tydle ty děti samozřejmě vyžadují mnohem více pozornosti a větší dávku dohledu. Myslím si, že rodiče by měli brát v potaz, že ten tábor asi není úplně dělán přímo pro děti s takovým postižením a mnohdy kdyby ostatní vedoucí s těmi dětmi neměli dřívější zkušenost, tak by jsme o tom dopředu si myslím ani nevěděli, že nás něco takového čeká. A myslím si, že v tom počtu dětí, který jsme měli my, tak některý turnusy s počtem dětí s takovýmhle řekněme problémem nebo množstvím zvýšené péče byla až hraničící, kdy se to dalo zvládnout.

Jak se k nim děti chovají? Běžný děti k dětem s postižením? Za tebe, jak to vidíš? Jestli jsou tam nějaký odlišnosti, nebo jestli se chovají stejně, nějak nevidí mezi nimi rozdíly a podobně?

Tak děti se specifickými. Tak ty mladší samozřejmě úplně nechápou, že některý děti maj nějaké postižení, tak že tam může vznikat něco jako posmívání řekněme, ale myslím si, že zas tak velký problém jsme s tím neměli, když něco takového jsme zpozorovali, tak jsme se to snažili zaseknout hned od začátku, aby se to nerozvíjelo.

Jaké zkušenosti s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami máš? Získal jsi tyto zkušenosti jenom v klubu nebo i v jinejch zařízeních?

Tak já mám spolužáka na gymnáziu, který s největší pravděpodobností je autista, takže nějaké zkušenosti jsem měl, ale takový zkušenosti, abych aby mě tohle nepřekvapilo, jsem neměl. Překvapilo mě to, ale po nějakým tom týdnem dvou si na to člověk zvyknul a pracovalo se mu s tím lépe, už věděl, jak na ně. Takhle bych to popsal.

A zažil jsi nějakou neobvyklou situaci s těmito dětmi nebo případně s ostatními dětmi?

Tak neobvyklá situace s těmito dětmi asi něco v tom smyslu, že nechápaly nebo že dávaly větší údiv tak více projevovaly údiv nad věcmi, které nad kterými bysme se my asi nepozastavily. A právě to mohlo vznikat to, že to ostatní děti nechápaly a bylo nutno jim vysvětlit, že ty děti mají nějaký problém a ať to berou na zřetel.

A jak je dle tvého názoru dětský klub připraven na přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami?

No myslím si, že to je do budoucna určitě problematika, na kterou by měl být připraven, protože takové děti tady jsou a budou. A já nemyslím si úplně, že jsme na to nějak dopředu připraveni byli nebo teda aspoň já. A já určitě by to asi stálo za úvahu tak nějak vylepšit, protože já si myslím, že úplně je nemůže člověk brát jako nebo teda pracovat s nimi jako s běžnými a jinými. Potřebují svůj přístup a mnohdy jsme ty praktiky vymýšleli na místě a řekněme nějaké školní pro budoucí pracovníky na tuto pozici by nebylo od věci.

Nebo myslíš, že by to třeba vyřešil asistent vyloženě nebo pracovník, kterej by se věnoval čistě jim? Že by to byl nějaký přínos?

To by určitě byla taky varianta, je pravda, že tyhle děti běžně, když navštěvují ty školní zařízení běžného typu jako škola, ne teda tady volnočasový kroužek volnočasovou skupinu, tak tam ten asistent je a funguje, tak si myslím, že tady by mohl být taky úplně v pořádku v pohodě a fungovalo by to dobře. Pak by vedoucí nemuseli řešit individuální problémy jejich a mohli by se zaměřit víc na skupinu.

VH, 19 let, pomocník, 2. rozhovor

Nejdřív bych ti chtěla vysvětlit, proč jsem tě znovu požádala o rozhovor. Při poslechu prvního rozhovoru jsem si poznamenala pár věcí, které mě zaujaly a chtěla jsem se tě na ně víc vyptat, a poprosit tě, jestli bys mi o nich nechtěla víc povyprávět. Moc by mi to pomohlo a bylo by to velkým přínosem do mé diplomky.

Rád ti pomohu, pokud to bude v mých silách.

Minule jsem se tě ptala na zkušenosti s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a ty jsi mi odpověděl: „Že máš spolužáka na gymnáziu, který je s největší pravděpodobností autista, takže nějaké zkušenosti si měl, ale takové zkušenosti, aby tě to nepřekvapilo, jako ty děti s SVP, si neměl. Překvapilo tě to, ale po nějakém týdnu dvou sis na to zvyknul a pracovalo se ti s nimi lépe, už jsi věděl, jak na ně.“ A mě by ještě zajímalo, nebo mohl bys mi povyprávět víc jak si nasbíral ty zkušenosti?

Tak asi každodenní praxí, hlavně pozorováním práce vedoucích a dětí, který byly specifický, a jak jsem s nimi byl čím dál tím víc, tak člověk pak viděl, jak to řešit. Hlavně vedoucí, ti to zažili víckrát, tak jsem je pozoroval a koukal a snažil jsem se tomu přiučít, a tak no. Prostě už člověk nějak věděl, co ho bude čekat a věděl, jak se v té situaci zachovat.

A jak sis zvyknul na ty děti?

No tak zvyknul, zvyknout asi úplně říct nejde, ale nějak si na to člověk nějakým způsobem navykl a asi jo, nějak se na to člověk zvyknul pracovat, brát to jako součást pracovního dne, takže asi takhle.

A když říkáš, že si pak líp věděl, jak na ně, tak jak si na ně teda šel? Mohl bys mi to popsat prosím?

Tak sám jsem viděl, že nějaké dítě s SVP má nějaký motorický problém, tak když už jsem viděl, že jeho konkrétně bude čekat třeba něco, o čem jsem věděl, že mu to prostě nepůjde, tak jsem se k němu přiběhl a nějakým způsobem jsem se mu snažil pomoci, nevím, když upadne nebo něco takového. Nebo když byl v partě a ty ostatní děti neměly přehled o tom, že on má nějakou poruchu, a v tu chvíli jim to nedocházelo a třeba by začínaly nějaké posměšky na něj směřovat, tak jim to člověk vysvětlil a uvedl to na pravou míru, že asi není úplně dobrý si z něčeho takového dělat srandu, a vysvětlil jim, že je nějakým způsobem jinej a že to musí respektovat.

Bavili jsme se také o neobvyklých situacích s těmito dětmi a ty jsi mi popsal: „jakože neobvyklou situaci jsi s nima zažil asi ve smyslu, že něco nechápaly nebo že dávaly větší údiv anebo že projevovaly údiv nad věcmi, nad kterými my bysme se ani nepozastavili. A právě v tom okamžiku mohlo vznikat to, že ostatní děti nechápaly, a bylo nutné jim vysvětlit, že ty děti mají nějaký problém. ať berou to na zřetel.“ Napadá tě k tomu nějaká situace, konkrétní? Jak taková situace vypadala?

Tak třeba, když si takhle vzpomenu, tak jak jsme byli v lese na té stezce a už jsme šli nějakou hodinu dvě, dejme tomu, na té stezce a jeden vlastně jedno dítě jeden účastník toho tábora, když jsme byli víceméně na konci té stezky, tak prohlásil, že: „no tak ještě pár metrů a budeme na té stezce“. A právě v tu chvíli jsem viděl, jak si z něho začaly dělat ostatní děti legraci, tak se to snažil nějak v tom počátečním bodě zarazit, taktně přejít a pak i ty ostatní děti to přešly.

A ještě něco obdobného tě napadá?

Tak to bych se musel několik minut zamyslet a zavzpomínat, ale tohleto je asi největší situace, která mi utkvěla v hlavě, myslím si, že by se našla i nějaká další, ale tu si teď opravdu nevybavuju.

Bavili jsme se také o chování dětí na příměstských táborech. Pokud si na něco vzpomínáš, mohl bys mi uvést prosím nějaké konkrétní případy, ze kterých by bylo to chování, které jsi mi popsal jako jasnější? Nebo jinak. Když řeknu, chování dětí na příměstských táborech, co se ti kolem toho honí hlavou?

Tak ty děti, který tam jsou nějakým způsobem hyperaktivní, mají prázdniny, mají radost a jsou tam v kolektivu, ve kterém jsou rádi, můžeme říct. Takže tam si vybijí tu energii, nemají povinnosti nějakým způsobem větší a nějak si tam prostě hrajou. Dávají nám víc zabrat, protože nemají žádné povinnosti, a tak si tam hrajou v tý partě. Já asi nevím, jak to úplně popsat, ale ty děti se speciálníma potřebama vypouští emoce mnohem víc a běžné děti tomu nemají asi taková porozumění.

Napadá tě nějaký příklad k tomu, že vypouštějí víc emoce?

Řekl bych, že když jsme třeba hráli míčové hry, třeba vybiku, tak tady ty děti nezvládaly úplně dobře, když vlastně šly z tý hry ven, většinou i docela na začátku tý hry, kdy to vlastně vypadalo tak, že ta hra trvala nějakých třeba 15 minut řekněme, a ony hrály minutu a byly vybitý a pak stály kolem a pak vlastně, když viděly, že je čeká nějakých 15-20 minut na ně jenom koukat, tak prostě to naštvání mnoho vyústit už v nějaký záchvat, myslím si, že jsme tam nějaké slabší měli, a tak no. Prostě ta emoce toho, že byly naštvány, že nějakým způsobem prohrály, byla vidět víc než u jiných.

A napadá tě ještě nějaká jiná emoce, která se tam takhle projevovala?

Tak obecně asi nejvíc ten hněv anebo když je někdo nějakým způsobem jako pošťouchnul nebo vyprovokoval, když se to dalo třeba, tak to bylo třeba i vztek.

Bavili jsme se taky o přítomnosti dětí s SVP na příměstských táborech a ty jsi mi řekl, že tyto děti vyžadují mnohem více pozornosti a větší dávku dohledu a mně by zájímalo, nebo potřebovala bych rozvést, jak to jako myslíš? Co pro tebe znamená potřeba větší pozornosti?

Tak jedna věc je, že jeden ten turnus jsme tam měli kolem těch čtyřiceti dětí, a to byl zrovna týden, kdy se sešly dva extrém, nejmíň vedoucích a nejvíc dětí s SVP. A jeden den jsme byli v zoologické zahradě a ještě jsme tam byli rozdělení na dvě půlky, takže byly dvě půlky po dvou lektorech, jo tak to bylo, a v tý jedný půlce byla větší koncentrace dětí s SVP, a vím, že když jsme pak procházeli třeba téma pavilonama, kde byli i ostatní návštěvníci zoologický zahrady, tak prostě ty děti, to člověk je musel nějakým způsobem víc kontrolovat, celou řadu těch dětí, a v momentě, když jsem se sám na někoho zaměřil, takhle právě co se tam zasekl, tak ta pozornost směřovala k němu, ale těch dalších deset patnáct dětí mohly něco vyvést. Takže člověk pak takhle vyřešil jeden problém, ale deset problémů se náhle zrodilo někde jinde a ty byly pak potřeba řešit taky. Takže asi tak no. Jako že úměrně musí stoupat počet těch lektorů, co přibývá takovýchle dětí, to je jinak nevladatelný.

Co pro tebe znamená jako věnovat jim pozornost. Jak se to u tebe projevuje, když to tak řeknu, nebo co pro to děláš?

Tak ty děti asi chtěj, nebo obecně si s náma chtěj jako víc povídat, ale tady u těch dětí to bylo ještě ve větší míře a prostě ty děti asi nebo nemaj, nechápou nějaký věci, tak jako ostatní děti, pro ně nebyly některý věci jasny, třeba že nemaj na něco šahat a tak obecně, aby děti někam ruce strkaly. Ale byly tam starší děti, který to chápaly, ale pak tam byly děti ve stejným věku s nějakým takovýdle postižením nebo poruchou a těm to bylo potřeba znova zdůrazňovat, hlavně to bylo případ od případu. Pořád tam byla potřeba ta pozornost a energie tomu věnovat a tak.

A když řeknu dětský klub rybka a děti s SVP, co se ti kolem toho honí hlavou?

Tak asi si vybavím ty konkrétní případy, se kterými jsem navázal nějakým způsobem kontakt, takže se to podařilo. A já myslím, že se to tam v rámci možností i docela zvládá. Těch dětí tam zas tak moc není, mohlo by to bejt, mohlo by jich tam bejt víc, a v tom případě by muselo bejt právě víc těch lektorů, aby se to dalo zvládnout.

A jaký ty příklady se ti vybavujou konkrétně? Můžeš mi je popsat?

Tak třeba se mi vybaví jeden případ, který měl třeba špatnou motoriku. Pak byl případ, kdy nějakým způsobem byl opožděnej, nebo mentálně opožděnej na svůj věk, pak asi

úplně nevím, jak to pojmenovat, ale asi ADHD, a pak vesměs to bylo nějaké to opoždění nebo autismus, to si nejsem jistej, jestli to je správně, ale ty poruchy a tyhle ty věci jsme tam vesměs měli.

A vybaví se ti s nima nějaká situace nebo historka? Něco, co ti zůstalo v paměti?

Já vím, že těch věcí je strašně moc, ale teď si žádnou nevybavím, ale nejvíc mi v hlavě utkvěla ta stezka lesem, a pak asi možná teda, když takhle, tak asi úplně nejsilnější zážitek byl, když jeden kluk dostatečně v předstihu neoznámil nebo nezdůraznil potřebu nutnosti odskočit si a musel jsem s ní najít záchod. A pak když jeden kluk [Adolf] se snažil nějakým způsobem vyjadřovat sympatie k dívkám, které jsme měli právě taky na táboře a od toho se pak odvíjely další situace, třeba ty holky to nějakým způsobem nechápaly a muselo se jim to vysvětlit a tak.

A jak na tebe působí přítomnost dětí s SVP na těch táborech?

No tak nějakým způsobem to může obohatit nás všechny, že prostě to tak je, že takový lidi jsou, musíme se s tím nějakým způsobem naučit žít. Ty děti to taky obohatí, jak ty s poruchou, tak ty bez poruchy. A jako určitě to není úplně špatný, nicméně kdyby byl tábor asi úplně jako stoprocentně s takovýdema dětma, tak si to asi nedokážu moc představit, jak by to probíhalo, nebo dokážu, ale to by pak muselo bejt na jedno dítě pomalu jeden nebo na dvě děti jeden lektor nebo v nějakým takovýdle poměru rozhodně, aby z toho nebyl pak nějaký průšvih.

A jak se ti s dětma s SVP pracuje?

Tak to je asi případ od případu. Já myslím, že tady jsme zas takový extrém neměli, takže se to dalo zvládat a určitě jsou i nějaký horší případy, že jako nemusí být až zas tak v pohodě, než jsme tam měli my. Já si myslím, že jsme tam měli děti ještě v rámci možností v pohodě, že se to dalo zvládnout. I třeba já nejsem vystudovanej pedagog, nebo nemám kurzy a nebyl jsem na to nějakým způsobem předem připraven, ale tak člověk si na to navyknul na to, jak s nima pracovat, jak s nima komunikovat, a dokázal si na to jako zajít.

A máš nějaký tip nebo zkušenost, jak s nima pracovat? Něco, o co by si se podělil?

Co myslíš, že si tím získal?

Tak já myslím, že je dobrý je nějakým způsobem poslouchat, že ty děti si hodně chtěly povídat, a tak prostě nechat jim prostor a nějakým způsobem je vnímat a u toho jednoho se mi právě i stalo, že mi nějakou dobu i psal, což mě potěšilo. A jo, byla s nima i sranda. Nevím úplně, jestli mám nějakou jako radu, jak s nima pracovat, ale já jsem určitě dával pozor, jak to dělají hlavní vychovatelé, kteří je znají dýl a nějakým způsobem se to snažit okoukat a dělat to tak, jako oni.

TP, 15 let, pomocnice, 1. rozhovor

Jaká byla tvoje pracovní pozice?

Asistentka jakoby těch pravých instruktorek.

Jak dlouho jsi byla v dětském klubu, nebo působila, pomáhala?

No tak celkově poslední 3 roky myslím, tak měsíc vždycky.

A jaká byla náplň tvé práce?

No starání se o děti.

Zkus to nějak rozvést. Co to znamená starat se o děti?

No tak museli jsme vymýšlet programy, museli jsme starat se o to, aby byly v pořádku a vracely jsme je v pořádku rodičům a museli jsme jakoby, já nevím, jak bych to řekla, ehm dohlížet celkově na děti no.

Kolik turnusů jsi absolvovala?

No tak, tak no, když budu počítat i s jarníma prázdninama, tak to bude nějakých asi tak šestnáct týdnů.

Popiš mi prosím vlastními slovy, jak příměstský tábor běžně probíhal.

No, běžně probíhal tak, že já jsem chodila pozdějc než ostatní instruktoři, protože jsem ehm měla jinou pracovní dobu. Takže já jsem tam chodila kolem osmé hodiny, když jsem zrovna nezaspala, a většinou to probíhalo tak, že jsme buďto dopoledne měli program u nás v městě ve Vodňanech a odpoledne jsme třeba šli do parku nebo jsme měli další programy anebo jsme jezdili na výlety do různých jiných měst a vesnic.

Jak se připravuješ na příměstské tábory? Třeba jako fyzicky nebo psychicky? Jestli se vůbec připravuješ na příměstské tábory?

No tak připravuju se hlavně tak, že dětem se snažím vymyslet nějaký hry a těmi se pak snažím vyplnit toho času, což zrovna nemáme, jak využít. Takže různý kvízy a podobný takovýdle jakoby soutěže a tak.

Co máš na starost během příměstských táborů?

Co mám na starost? No tak zrovna to, co mi hlavní instruktorky poručí.

Můžeš uvést nějaký příklad?

No tak to je různě. Třeba se postarat o to, aby děti v autobuse, když někam jedeme, nedělají bordel. Nebo abych dohlížela na to, že maj flašky plné, abysme neměli problém s tím, že nemaj v klidu, teda v pořádku pitný režim. Nebo třeba to, že je mám na chvílku zabavit, aby si mohli udělat papíry jakoby papírování celkově a docházku a takovýdle věci. No, a to je tak asi všechno.

Jak hodnotíš chování dětí na příměstských táborech?

No tak to je různý u každého jedince. Protože spousta tich dětí nebo menšina, když to tak řeknu, tak jsou děti v pohodě a chovají se normálně, ale to je bohužel ta menšina. Zbytek tich dětí nemá podle mě normálně režim, takže potom se chovají jak utržený ze řetězu, takže jsou trochu moc akční a občas se to nedá moc jako zvládat, kvůli tomu, že jsou třeba, že jsme tam měli třeba starší děti, který určitě nebavil ten náš program, který je spíš pro menší děti než třeba pro ně, takže byli znudění, takže to byl taky problém. Nebo třeba tam byly menší děti, který naopak nebavil žádný program, protože prostě tomu nerozuměly a takovýdle věci tam, což spíš bylo ohledně jedince, ale vcelku bych řekla, že to nebylo až tak strašný.

Jak se děti chovají k sobě navzájem? Máš vyzpozorovaný nějaký vzorce chování, nebo se chovají běžně jako dycky?

No, k sobě navzájem se podle mě většina chová v pohodě, že spolu nemají žádný problémy, ale pak když si třeba hrajou nebo něco takovýho, tak samozřejmě tam nastávají problémy v tom, že jeden si chce půjčit hračku a ten druhý chce úplně tu samou hračku, takže jsou tam pak hádky, ale takový ty takový ty jenom jakoby věcný, že to není jako by že by tam děti po sobě šly celej tejdén nebo tak. To spíš takový chvilkový.

A jak hodnotíš přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami, například autisty nebo děti s ADHD nebo s jinými poruchami, na příměstských táborech?

No, podle mě tydle ty děti spousta z nich se dokáží chovat jako normální děti bez jakýchkoliv jakoby, jak bych to řekla, bez jakéhokoli postižení nebo jak by jsem to nazvala, ale spousta z nich podle mě by rodiče se měli trochu zamyslet nad tím, jestli je opravdu vhodný je dávat na společný příměstský tábory, protože to někdo potom nezvládá co se týče třeba toho, že ty že je to nebaví nebo že nedávají při tom pozor anebo třeba že to jakoby že se nezapojují s ostatníma.

Pozoruješ nějak nějaké odlišnosti, jak se k nim děti chovají nebo se chovají úplně stejně jako k ostatním dětem?

Většinou se tam docela chovají normálně, tak se podle mě chovají podle většinou stejně, a nějaký extra jakoby rozdíly tam nevidím.

Jaké zkušenosti s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami máš? Získala jsi je jenom v klubu nebo i někde ve škole?

No tak nejvíc jsem toho teda zažila, nebo hodně, na příměstských táborech, no ale třeba u nás ve třídě například máme pár jedinců, který mají třeba ADHD nebo tak.

Zažila jsi nějakou neobvyklou situaci s těmito dětmi nebo případně když né s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami, tak s ostatními dětmi?

No, tak spíš teda s těma specifickýma dětmi, specifickými dětmi, no to je jedno, chápeš mě, no tak jediné to, já jsem to přesně úplně nezažila, ale tak že občas jakoby nestihly dojít na záchod tak, jak by jako by měly, ale to jsem naštěstí řešit já nemusela a jinak s ostatníma, kromě těch dětí, asi ani nic takovýho, co by vybočilo.

A jak je dle tvého názoru dětský klub připraven na přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami? Jako třeba materiálně nebo personálně?

Podle mě by tam jsme potřebovali víc lidí, právě čím víc je tam právě jakoby tady těch dětí, tak by tam mělo být víc lidí, kvůli tomu, že tady ty děti jakoby potřebujou trochu jakoby jinej přístup nebo jak to mám nazvat. Takže by nás tam mělo být víc podle toho, kolik těch dětí tam je. Takže jenom ohledně personálu by nás tam mělo být víc, ale jinak jsme podle mě na to docela připravení.

TP, 15 let, pomocnice, 2. rozhovor

Nejdříve bych ti chtěla říct, proč jsem tě znovu oslovila a požádala tě o druhý rozhovor. V našem prvním rozhovoru jsme se dotkli pár zajímavých témat a já bych se k nim chtěla vrátit, protože si myslím, že jsou velmi přínosné pro moji diplomovou práci. Mohli bychom se spolu k některým věcem vrátit?

Pokud si na to vzpomenu, tak ano.

Mám připravené některé úryvky z našeho minulého rozhovoru, ty by ti pak mohly pomoci. Bavili jsme se o tom, co máš na starost na příměstských táborech. Ty jsi mi odpověděla, že máš na starost starání se o děti. Tak bych tě chtěla poprosit, jestli bys mi o tom nemohla trochu víc povyprávět. Co tě napadne, když řeknu starání se o děti? Co pro tebe znamená starat se o děti?

No tak hlídání, aby nezlobily a nekřičely, protože máme malej prostor v Rybce. A tak jelikož je tam malej prostor a hned vedle jsou kanceláře naší paní vedoucí, tak musíme udržovat děti jakože v klidu, i když to většinou jako moc nejde. Třeba před odjezdem na nějaký výlet doplňovat jim pití, kontrolovat, jestli mají všechno s sebou a tak. Jestli si něco nezapomněly, jestli jsou všichni přezutý, a tak hlídání celkově, třeba když jdeme například do parku, tak například že hlídáme, aby nevběhly pod auto a tak.

A jak probíhá to hlídání? Popiš mi prosím, co při tom děláš.

Většinu času křičím, mluvím, to je tak asi všechno.

Křičíš, mluvíš, a co při tom říkáš?

Říkám to, co je zrovna jako k situaci. Tak jako různě: „nedělej kraviny, pojď normálně, zařaď se do dvojice“ a tak, to jsou takový nejčastější věty, který jako říkáme. Nebo třeba: „ztiš se, jdi uklidit todle, jdi uklidit tamto, obuj si boty, zkontroluj, jestli máš všechno s sebou“, a to je tak asi jako takový klasický no.

Ještě něco tě napadá?

Ohledně toho, co jim říkáme, nebo celkově?

Celkově k tomu starání. Třeba jako jestli je něco, co při tom cítíš?

No tak třeba zodpovědnost, tu rozhodně cítím, i když tu většinou radši přenechávám hlavním vedoucím, ale rozhodně ji taky cítím. A pak je to podle situací, občas cítím vztek a občas jako štěstí, že tam jako můžu být a tak.

Dobře, zkusíme přejít k jinému tématu. Bavili jsme se minule spolu o chování dětí na příměstských táborech a ty jsi mi řekla: „jsme tam měli třeba starší děti, který určitě nebavil ten náš program, který je spíš pro menší děti než třeba pro ně, takže byli znudění, takže to byl taky problém. Nebo třeba tam byly menší děti, který naopak nebavil žádný program, protože prostě tomu nerozuměly a takovýdle věci tam, což spíš bylo ohledně jedince, ale vcelku ee bych řekla, že to nebylo až tak strašný.“ Tohle mě zaujalo. A zajímalo by mě, jak vlastně poznáš, že se nějaké dítě na tom programu nudí?

Jak poznám, že se na tom programu nudí? Tak to je jednoduchý, protože tomu programu nevěnují pozornost. Snaží se vymýšlet různé jako svoje programy, jako že tam začnou dělat hlouposti, začnou se tam jako tak různě pohrávat s ostatníma dětma, které to třeba také nezajímá. Začnou do toho povídat nebo to začnou různě komentovat anebo dělají takový ty znuděný jakoby zpruzelý obličej.

A co ostatní děti na to, když jedny se nudí, tak co dělají ty druhé?

No tak to je zas různé, jak se baví ty ostatní prostě zaznamenají to, že ostatní děti nedávají pozor, tak se většinou spíš jakoby uchýlí k tomu, že potom sledují třeba to, co dělají ty děti, který to nebaví anebo jsou tam i děti, který potom poslouchají pak dál třeba ten program, ale spíš se ty děti přidávají k tý jakoby partičce těch zlobivých, když to tak řeknu.

A co potom s nima dělají? Máš nějaký příklad?

No tak začínají zlobit, začínají tam jakoby nedávat pozor jakoby celkově, dělají hluk a tím narušují prostě ostatním ten program a hlavně těm, kteří ten program jakoby pak dělají.

A jak myslíš, že by se dalo vyřešit to, aby to bavilo i ty starší děti?

To se podle mě vyřešit nedá, protože nebo takhle vždycky to prostě jako někoho bavit nebude, protože ty starší děti jsou v období, kdy je prostě všechno hrozně trapný a tak, takže takovýdle ty typy dětí v tomhle tom období prostě stejně jakoby neuspokojí žádný program, ale jde o to jakoby, že jak tam máme hodně jako odlišný děti, že tam máme páťáky a první třídu třeba, tak to prostě nebude nikdy jako bavit všechny už jen kvůli tadytomu věkovému rozdílu a kvůli tomu, že není prostě možný se zavděčit všem dětem.

Ještě se vrátím k tomu, když si říkala, že když se nudí, tak nedávaj pozor nebo jakoby tomu nevěnují pozornost. Tak mi řekni prosím, jak to vypadá, když něčemu věnujou pozornost.

No tak to vypadá tak jako různě, že jsou jako pozorní, takže se hlásí nebo třeba vykřikují. Že když je to prostě baví, tak jsou dejme tomu šťastní a když je to nebaví, tak jsou

prostě znuděný, jo takový prostě, že je to nebaví, takže děti, který tomu věnujou pozornost, tak je to prostě baví a je na nich vidět, že jsou u toho šťastní a dávaj fakt u toho pozor, takže se třeba hlásí nebo ten program splňujou tak, jak by měly.

Dalším tématem, o kterém jsme se bavily, byla přítomnost dětí se speciálními vzdělávacími potřebami na příměstských táborech. A ty jsi mi popisovala: „že se spousta dětí s SVP podle tebe dokáže chovat jako normální děti bez jakýkoli postižení. Ale u spousty z nich by se rodiče měli zamyslet nad tím, jestli je opravdu vhodné je dávat na společný příměstský tábory, protože to tam prostě potom někdo třeba nezvládá, co se týče toho programu, že je to nebaví, nebo že při tom nedávají pozor nebo že se nezapojou s ostatníma.“ Tak mohla bys mi detailněji vyprávět o tom, jak poznáš, jakože ty děti s SVP nebaví ten program? Jako že při tom nedávají pozor? Uvést nějaký příklad nebo popsat situaci?

No tak jsou tam prostě jedinci, kteří, když ten program nebaví, tak si začnou žít ve vlastním světě, když to tak jakoby řeknu. Takže začnou tam prostě dělat hlouposti a věci, který vůbec nesouvisí s tím tématem, o kterém se zrovna třeba bavíme, nebo když je na nějakém programu, tak se nevěnujou vůbec tomu programu a je to tak většinou, že jsou prostě, když to tak nevhodně řeknu, tak jsou prostě úplně mimo ohledně toho, že ti, kteří jsou jakože v uvozovkách normální, tak jakoby když už teda nedávají pozor, tak prostě dělaj jenom zpruzelý obličej a tak se tam tak jako kopaj do sebe nebo kolem sebe, prostě dělají hlouposti. Ale tyhle ty děti začnou žít jako ve svém světě a začnou se zabavovat tak, že začnou tam dělat jako různé věci, který na první pohled jako nejsou vidět, co se jim honí v hlavě.

A jak podle tebe vypadá ten jejich svět? Ten jinej?

No tak já si myslím, že je takovej veselej, barevnej, že to pro ně musí být takový, nevím, takovej jako prostě hezčí představa. Podle mě je to o jedinci, jak si ten svůj svět jako představuje. Někdo si ho může představovat, že kolem něj běhá minecraft postavička, někdo si může představit, že je tam jednorožec na duze a tak dále.

A jak při tom ty děti jako vypadají, když máš pocit, jakože jsou ve svém světě? Jak se to projevuje?

Většinou to na nich člověk pozná tak, že vůbec jakoby nedělají to, co jim ostatní říkají a že jsou úplně, že nevnímají vůbec jakoby to, co se kolem nich děje a úplně si jdou jako za tím svým, jako kdyby prostě měli nějakou svůj cíl, který potřebujou hrozně rychle splnit, tak prostě nevnímají to okolí, nevnímají vůbec pokyny, vůbec lidi a běhaj si tam kolem sebe tak jako ve svém světě prostě.

Mohla bys víc rozvést, jak to vypadá, když se nezapojují s ostatními?

Když se nezapojují s ostatními, tak třeba jsou nějaký jakoby skupinky třeba u stolu, tak to dítě si sedí třeba jako samo a je tam samo, i když mu nabízejí ať se přidá, ale on se stejně nepřidá, protože je radši sám a takhle. Anebo třeba když si ostatní něco hrajou, tak on si jde jako radši hrát někam dál, nebo s dětma, který jsou mu podobný.

A máš nějaký příklad pro konkrétní situaci, něco, co jsi letos zažila?

No takhle asi ne. Jelikož nemám moc dobrou paměť, tak si jako na žádný speciální případ jako nepamatuju.

Nemusí se to týkat speciálních případů, prostě cokoli, co tě napadne.

Mně asi fakt nic nenapadá.

A v jakých situacích se to projevuje?

Při těch programech a potom se to například projevuje, když jsme v parku, tak tam je přesně vidět, že se ty děti zapojí, ale občas si prostě jako stojí o kus dál od ostatních a tam si hrají, máchají kolem sebe rukama a běhají tam, skákají tam a tancují tam jako samy.

Když řeknu, dětský klub Rybka a děti s SVP, co se ti kolem toho honí hlavou?

No, co se mi kolem toho vybavuje. Tak já si myslím, že na to náš klub není až tak jako vybavený nebo jak to říct. Prostě mi přijde, že tyhle děti by potřebovaly nějaký jakoby trochu jiný upravený programy nebo třeba jakože hry a nevím, co všechno. A potřebovaly by být jakoby i v kontaktu, že by nás tak jako muselo být víc, abysme se mohli tady těm dětem právě víc věnovat. Takže si myslím, že jakoby nejsme úplně v tý Rybce jako na tady ty děti jako dvakrát vybavený, takže asi takhle mě napadne hlavně jako ta připravenost na to, protože mi přijde, že jakoby že ty děti to zvládají, ale stejně by potřebovaly jako něco víc než ty ostatní.

A co si představuješ pod tím pojmem jiné hry?

No tak jako různě, jako třeba, nevím, jak to říct, prostě speciální hry, zrovna mě nic jako nenapadá, ale prostě takový ty praktický věci, nebo technický, prostě takovýho něco víc praktickýho, jako třeba něco skládání speciálních věcí, co by je třeba jako víc zabavilo a při čem by se jako mohly víc zapojit s ostatními.

A jak vnímáš ty přítomnost dětí s SVP v klubu na táborech?

Tak jako mně tak nějak nevádí, kvůli tomu, že já se o ně nestarám ve chvíli, kdy potřebují utřít zadek a tak. Takže v tomhle jsem jako v pohodě, takže mi tam nějak jako dvakrát nevádí, ale občas ty děti jsou prostě jako hrozně nekontaktní a jakoby ani třeba jako moc nekomunikují a takhle takže pak je složitý s nima jako navázat nějakou společnou řeč a nemůžeme se s nima pak domluvit, co oni si jako představují nebo o tom, co by třeba

chtěly dělat nebo co potřebují, a pak se právě stávají nehody, které potom řeší hlavní vedoucí.

A jak se ti s těmito dětmi pracuje?

To je asi o jedincích, ale jako docela dobře, většinou. Až na pár jedinců, to podle mě docela jde, protože já s nima nedělám jako nic extra nebo to, co bych nedělala s normálníma dětma, takže v tomhle ohledu podle mě je to v pohodě.

A co myslíš tím až na pár jedinců? Můžeš mi to prosím rozvést?

Těch pár jedinců myslím prostě děti, který nekomunikují, takže se od nich moc toho nedozvím, takže ani nevím třeba co chtějí nebo tak, prostě nic neřeknou, nic neukážou a prostě jsou nekomunikativní.

A jak se to projevuje?

Tak, že se mnou nemluví a většinou se vrací do toho svého světa. Začnou zase vydávat pozornost jako něčemu úplně jinému, co je pak nepodstatný nebo něčemu, co jako není, anebo jako řeknou něco úplně od boku a tak.

Bavili jsme se o zkušenostech, nějaký si mi popsala, nějaké si získala v klubu, ale i v jiných zařízeních, tak mohla bys mi popsat, jaký zkušenosti s nima máš? Co ty a děti s SVP?

No, já jsem s nima vlastně nic extra nedělala, takže nemůžu říct, že bych byla zkušená. Ale ty děti jsou buďto hrozně zpomalený, tak jim to dlouho trvá, než jim něco dojde, anebo naopak jsou občas hrozně hyperaktivní – skáčou na místě, jak nějaký hopík a tak různě no. Ale žádná konkrétní zkušenost či situace mě nenapadá.

EN, 44 let, matka 8letého intaktního dítěte, 1. rozhovor

Jak jste se dozvěděla o dětském klubu Rybka?

O dětském klubu Rybka jsem se dozvěděla od, jak to teď říct, od vás vlastně že jo. Od organizátorů té akce, tak.

Jak dlouho dochází Váš syn do dětského klubu?

Dva tisíce devatenáct to bylo o prázdninách, takže myslím, že červenec. Červenec dva tisíce devatenáct myslím no.

Jak často využíváte služeb dětského klubu?

Vlastně nepřetržitě no. Takže během roku, a i o prázdninách.

Takže se Vaše dítě účastní příměstských táborů?

Ano.

A dokázala byste spočítat, kolika turnusů se zúčastnil?

To vím úplně přesně, že to bylo osm turnusů a on byl na šesti.

Jak jste spokojena s organizací příměstských táborů?

Já úplně maximálně a myslím, že i dítě úplně maximálně.

To jsme rádi.

Ne ale to myslím upřímně, jako opravdu to tak je.

Dobře a existuje nějaká věc, která by se dala na příměstských táborech změnit? Ať už organizačně, programově nebo personálně třeba?

Personálně bych neměnila vůbec nic, tam jsem naprosto spokojená. A co se týče organizace, já jsem byla nadšená, myslím si že každé, kdo tam to dítě dal, byl nadšenější, aspoň ty, co jsem se takhle bavila s někým, tak každé byl spokojenější. Že tam ty děti jsou opravdu..., maj vyplněný veškerej veškerej čas a je to i nabytý prostě, říkám no, syn domu chodil, děti nechtěly chodit domu, tak bych to řekla já teda.

A vnímala jste nějak intenzivněji, že se na příměstských táborech nacházely děti i se specifickými vzdělávacími potřebami? Jako třeba autisti, děti s ADHD a podobně?

Ne ne ne. Ani moje dítě o tom nikdy nějak nemluvalo, že by to tam nějak.

A svěřil se vám váš syn s nějakou situací na příměstském táboře, která mu nebyla příjemná? Jestli si dokážete vzpomenout?

Možná, že něco jo, ale nebylo příjemná, spíš jako že mezi dětma než mezi jakoby vedoucíma jo. Spíš takový ty dětský konflikty ale, ale já myslím, že náš syn to bere tak jako jakoby v pohodě.

Dobře a jaký postoj zaujímáte k faktu, že jsou děti se specifickými vzdělávacími potřebami v jednom kolektivu s ostatními dětmi? Je to podle Vás dobře nebo správně nebo není?

Nemyslím si, že je to úplně dobře, protože myslím si, že spousta těm dětem tam ani nemůže být dobře, když každý dítě je jiný, že jo. Ty děti jsou rychlejší, živější, přemýšlivější a já bych se vůbec nedivila, kdyby se těm dětem tam někdo i vysmíval, což je samozřejmě pro ty děti strašně špatně, pro ty postižený. Takže to a ani ve škole se mi to nelíbí.

Takže má přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami dle vašeho názoru pozitivní nebo negativní dopad na ostatní děti?

Hm. Jako pozitivní to možná, pokud jsou tam dobrý vedoucí a vysvětlí to těm dětem a ty děti jsou schopný to vnímat, že ty děti jsou jiný, ale myslím si, že horší varianta pro ty děti tohoto toho postiženýho typu je to horší než pro ty ostatní, že jo. Tydle se ubrání, ale ty, co to mají ten život trošku horší, tak si myslím, že se neubrání.

A máte nějakou vlastní zkušenost s těmito dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami?

A tak spousta dětí člověk potká, svým dětem se to snaží vysvětlit, že to dítě je jiný, že prostě to má jinak ale nevím, myslím si, že je jim mezi sebou sobě rovným líp, než když je dáj mezi takovýdle divočáky třeba. Nevím, nemyslím si, že je to úplně dobře, a navíc to narušuje i pro ty pedagogy a pro to vedení to narušuje ten režim i toho tábora, a i když to vezmu ve škole, tak tam je to taky problém, že jo. Protože ty děti prostě potřebují větší péči, musí se na ně ta učitelka víc soustředit a nemá čas na ty ostatní, že jo a nemůže se to jakoby rozdělit spravedlivě pro všechny, no.

A napadá vás ještě nějaká věc, která nebyla v souvislosti s dětským klubem nebo s příměstskými tábory zmíněna? Něco, co byste ráda řekla?

Já můžu říct samý pozitiva. Já jsem opravdu byla nadšená a když mi dítě nechce domu a těší se ráno a jednou ho nepustím do Rybky, nebo prostě potřebuju odjet a musíme ho vzít s sebou a nemůže na tábor, tak jako je dítě nešťastný, prostě říkám já jsem naprosto spokojená a můj syn taktéž.

EN, 44 let, matka 8letého intaktního dítěte, 2. rozhovor

Když řeknu větu: Vy, vaše rodina a dětský klub Rybka. Co se vám kolem toho honí hlavou?

Mně osobně úžasná věc vůči mému synovi, protože ten si to prostě užívá, má to tady rád, rád sem chodí, baví ho to, zajímá ho to a je strašně spokojenej.

A ještě něco vás napadá?

Já díky tomu vlastně, udělá si tu úkoly, i já mám pro sebe čas díky tomu, takže jako rybka jako taková je úžasná věc, všude chválím. Nevím, co ještě. Je to prostě pohoda, není problém se domluvit, vstřícní všichni, jednička s hvězdičkou.

Když si vzpomenete na léto a když se váš syn vracel z výletů z táborů, o čem vám povídal?

O všem, co zažil, o všem, co prožil. Nadšenej, unavenej, spokojenej, nabíjej dojmana a shodou okolností jsme pak pár tédlech míst navštívili s rodinou, prováděl nás po těch věcech, takže si to všechno pamatoval, všechno nám vysvětloval. Pro mě jako úplně super jako. Myslím, že nikdo nemůže říct, že letošní prázdniny děti, který tady měly, si je užily, nikdo by jim nikdy nedal to, co tady měly.

A vyprávěl vám třeba i o ostatních dětech?

Taky. Kamarády, našel si spoustu kamarádů, že jo, zase vlastně tyhle vztahy, fajn všechno. A hlavně se mi líbí, že ty děti byly vedený hezky, byly vedený, že prostě ty děti fungovaly, poslouchaly a přesto všechno, že teda musely prostě poslouchat, tak je to bavilo ty děti, jo. A nevím to jenom od mého syna, vím to i od jinejch dětí, že si to chválily, že byly prostě nadšený a rodiče byli nadšení.

A nezmiňoval se třeba o tom, že by tam byly i děti, které měly nějaké postižení.

Všimá si toho váš syn?

Někdy jo, ale protože díky tomu, co mu předcházelo jeho životu, tak on s těma dětma trošku jakoby i byl ve společnosti těch dětí, takže on je nevnímá nějak negativně. On ví, že tam něco je špatně, ale pokud to dítě třeba chce pomoci, tak on s tím třeba nemá problém. Jo, on to nevnímá jako, že ho to neohrožuje, tak v tom nevidí nic jako špatnýho.

Jasně. A popisoval vám s nimi nějaké příhody nebo se o nich jenom zmínil, že tak byly taky?

Ne ne, to jako tak jako povídal, že tam někoho takovýho potká nebo s někym takovým šel, nebo že někomu pomohl, ale jinak říkám, on to nějak jako nevnímá, že by ho to nějak zasahovalo nebo že se tím nějak moc zabývá. On to bere jako normální věc, že takoví

lidi prostě jsou, takoví existují. A my mu to taky vysvětlujeme doma, že jo, on to všechno zná.

Dobře. A co vy a děti se specifickými vzdělávacími potřebami?

Já? No tak jako mě bylo tvrzeno, že můj syn je ADHD, že teda je hyperaktivní, že budou problémy ve škole, takže se řešila pedagogicko-psychologická poradna, řešila se psychologická poradna, psychiatrická poradna, asistentka pomalu do školy, ale vlastně od první třídy, co nastoupil, tak jsme bez tohodle všeho. Ano, chodíme na kontroly psychologie, psychiatrie, ale nikde žádnéj problém není. Jo, všude na mě koukaj dost divně, že prostě si nestěžuje, za druhé že můj syn se jako, ano nebylo to úplně na sto procent ze začátku, ale furt to stoupalo, už v tý školce se to měnilo. Vlastně ona říkala, protože tam dělala paní z dětskýho domova, takže věděla, že jak s těmadle dětma pracuje, tak vlastně říkala, že vidí, jak on nepostupuje, ale poskakuje dopředu jo, že to je jako opravdu velkýma krokama, že dohání to, co zanedbal v těch třech letech, protože jako by měl mít. Ale já nevím, nikdy mi nikdo neprokázal, že je ADHD, jo, že to prostě má jo. Jenom je to diagnóza dětí z dětských domovů nebo takhle. Takže oni je prostě všechny strkaj do jednoho pytle, všechny potřebujou asistenty, všechny mají to razítko, že jsou divný, že nejsou normální, že teda když má matku drogově závislou, tak je tam problém, když má matku alkoholičku, je tam problém, a to dítě nikdy nebude fungovat normálně. Nevím, mě přijde, že jako to tak prostě není. A i mi to všichni vždycky říkali, když se o to dítě budete starat a budete s ním normálně žít, normálně ho vychovávat, tak to dítě se musí prostě chytit, jo. Ano, jsou děti, který, ale to je opravdu postižený dítě, že jo, ale dítě, který má ADHD, to má dneska každý, to je prostě dneska taková diagnóza, která mě přijde úplně zbytečná. Je to spíš o tom usměrnit to dítě, každej jak si to dítě usměrní, že jo, a jestliže je dítě nevychovaný a dělá si, co chce, no tak, nechá si máma ho skákat po hlavě, tak to je potom jakože, ale jako já mám za ADHD, to mě úplně, já jsem z toho byla úplně vyděšená, když jsme to na školení těch pěstounů měli a tam o tom mluvili a prášky a všechno. Jak jsem vám vyprávěla, syn dostal prášek a on mi málem rozboural barák. Tak jsem říkala té psychiatři, že v žádném případě mu je dávat prostě nebudu. Dostal kapky, tak teď je bere, když chodí do školy, tak je bere, když nechodí do školy, tak je nebere. A i sama psychiatrička mi řekla, že je to tak nízká dávka, že pokud by měl nějaký problém, tak by mu to vůbec nemohlo zabírat. Takže nevím, ale říkám jako v tý škole, teď přišel, že paní učitelka byla překvapená, že máme doma robota, že je šikovnej. Takže já fakt nevím, co si o tom mám myslet. My přijdeme k psychiatři a ona mi řekne: „Tak jaký máte problémy?“. Nebo přijdou kontroly: „Tak jaký máte starosti?“. A já říkám:

„Nevím, mám si to vymýšlet nebo co vám mám jako, co po mě chcete slyšet. Že se dobře učí?“. Ona se ho zeptá: „Baví tě škola? Co tě ve škole nebaví?“ A můj syn odpoví, že ho baví všechno. Tak jako jo, je to takový těžký no, nemůžou přece všechny děti dávat do jednoho pytle. A ta psychiatricka fakt jako, já, když jsme tam přišla poprvé se synem, já jsem ji to i řekla: „Nezlobte se na mě, ale co my tady děláme? Co my tady děláme?“. Vždyť můj syn, ano jsou tam děti, který tam chodí jo, romské dítě, který je načančaný, ale máma má mobil, cigáro a vůbec si ho nevšímá. To ale nemusí bejt postiženej, ten je zanedbanej, to by měli řešit úplně jiný struktury nebo orgány a ne psychiatr, ten by měl řešit tu maminku, a ne to dítě. To já říkám furt no. Z ospodu tady taky vždycky přijdou a prej: „Kdyby to bylo všude tak jako u vás v pohodě“. No ale stejně furt musíte ty kontroly, furt musí vám, ona mi dá úkoly, co všechno s ním, kde jsem s ním byla, musíme odkroužkovat, jo, kam půjdete, kdy půjdete, co dělá, co nedělá, jaký si dostal dárky, jestli plní úkoly doma, jestli mě poslouchá, jestli mi pomáhá. Jak pomáhá? Normální, že děti jako pomáhaj, ale pomáhaj, ale jako prostě, jako jestli zrovna on mi pomáhá, tak to asi je věc nebo prostě nevím no, nevím. Říkám, já spoustu věcí v tomhle směru jako nechápu, ale jestli to tak je nalajnovaný, a oni si to musí začárkovat, že jo. Posudky se píšou každě rok, teď zrovna mi přišel posudek od paní, co nás má jako na starosti, tak vlastně psala posudek tady na ospod, vlastně tady ze školy vedou posudky na něj, ze školky chodily posudky na něj. Se divím, že po vás žádný posudek nechtějí. Ale jako, kdyby to bylo, tak bych se nedivila, kdyby chtěli i od vás třeba jo, jak na vás můj syn působí. Furt je to takhle no.

Ještě nějaké jiné dítě kromě vašeho syna tady s těma speciálníma potřebama? Máte s nima zkušenost?

Mám, v příbuzenstvu máme jedno takový, ale my nejsme v kontaktu moc, ale tam je opravdu ta hyperaktivita, ale on má ještě k tomu autismus částečnej, částečně jako sníženou inteligenci, že prostě chodí do speciální školy a takový jo a tam zřejmě to bylo porodem asi jo. A co já jsem ho teda viděla od malička, tak mě tak přišel, že je zvláštní. A tady známí taky mají autistu, taky mi to přišlo úžasný dítě, přišlo ke mně, obejmulo mě, já na něj koukala, jsem čekala, že se mnou vůbec nebude komunikovat. Anděl prostě anděl jo, dneska už je mu teda třináct ale asi to není jednoduchý ti autisti. Říkám, já osobně s tím zkušenost jako nikdy jsme se k těmdle dětem nedostala ani jako v rodině nikdy nejsme nic takovýho neměli, ale když to člověk vidí tak, říkám no jednoduchý to asi není no a pak jsou ty děti, který jsou úplně že jo, to je úplně průšvih, a to má taky jakoby bývalá příbuzná a ty si vzali taky z domova a vzala si jakoby svýho manžela bratra syna, ale jeho

matka se o něj nestarala, a oni si ho vzali a vzali si ho taky do pěstounské péče, ale to je to je fakt hrozný. To je hrozný, ona teda obdivuhodně to zvládá, protože se jí vzápětí, jak nemohla ty děti mít, tak se jí vzápětí narodily dvě děti, takže má tři děti, plus do toho má, protože v té rodině je jakoby i ten, co jsem o něm teď mluvila o tom částečným autistovi, takže ten k nim jakoby jezdí taky, ale protože je autista, tak jí nemusí, takže tatínek se s ním stýká jenom mimo tu nevlastní matku. Je to takovej zamotanec hrozný, ale říkám, obdivuji jí, protože je fakt veškerý čas pro ty děti jo. Dvě normální, jedno fakt jako hodně těžce postižený psychicky a nevím, a já říkám, já asi dostávám to, co vydržím. Já mám takový pocit, že to tak mám, prostě to, co vydržím, to dostanu a s mým synem taky, jak mě všichni strašili prostě, jak to bude hrozný a jak to bude já nevím co, tak musím říct, že to je zlatý fakt jako. A on je i takovej jako pořádný, on si i uklidí prostě jo, když teda se rozčílím, tak jako fakt jde a pomůže a všechno se mnou udělá jo, schopnej je fakt jako cokoli, až musím kolikrát ho vyhánět, protože říkám, že úplně všechno dělat nemůže jo, ale věřím, že by to zvládnul, fakt jako někdy dokáže věci neskutečný. Ale jinak jako jiný děti já nevím, netočí se to okolo mě, jako že by ty děti postižený děti jako moc moc to neznám no. A jsem ráda, protože já bych to asi úplně nedala, a je pravda, že i moje dcera třeba řekla, že není úplně přesvědčená, že kdyby se jí nedej bože takový dítě narodilo, že by ho zvládla vychovávat jo, že než prostě jako v případě, pokud by to šlo, že jo, změnit, takže dát do dítě pryč tak, že by to samozřejmě udělala, že jsou dneska lidi, který si nechaj porodit prostě dítě a jsou z toho celý život nešťastný. Já nevím, já furt nějak nemůžu věřit tomu, že jak tvrdí, že ty děti jsou šťastný. Jak to poznaj, když to dítě vlastně nepřemýšlí, neuvažuje nijak, jak oni poznaj, že vlastně on je spokojenej, to že je mezi svejma, že strčí všechny ty děti zvláštní mezi sebe a všichni na sebe koukaj, jak jsou divný a přijde jim to normální, tak my na sebe taky koukáme, jsme normální, tak nám to taky přijde normální, že jo. I do těch škol, jak to cpou, přece jim tam nemůže, ať mi nikdo netvrdí, že je tam tomu dítěti dobře, to ať mi nikdo netvrdí, pokud tam nemá našeho záchranáře, našeho syna, tak jako ne, tomu nevěřím. To ať si říká, kdo chce, co chce jako.

KN, 32 let, matka 8letého intaktního dítěte, 1. rozhovor

Jak jste se dozvěděla o dětském klubu Rybka?

V mateřský školce ve Smetanovce.

Jak dlouho dochází Váš syn do dětského klubu?

Vlastně druhý školní rok, takže rok a čtvrt.

Jak často využíváte služeb dětského klubu?

Čtyřikrát týdně.

Účastní se vaše dítě příměstských táborů?

Ano.

A kolika turnusů se vaše dítě zúčastnilo?

V létě tří, myslím.

Jak jste spokojena s organizací příměstských táborů?

Nejvíc.

A existuje nějaká věc, která by se podle vás měla na příměstských táborech změnit, ať už organizačně, programově nebo personálně?

Ne.

Vnímala jste nějak intenzivněji, že se na příměstských táborech nacházely i děti se specifickými vzdělávacími potřebami?

Nevnímala.

Svěřil se vám váš syn s nějakou situací na příměstském táboře, která mu nebyla příjemná?

Ne, nevím o tom.

Jaký postoj zaujímáte k faktu, že jsou děti se specifickými vzdělávacími potřebami v jednom kolektivu s ostatními dětmi? Je to podle vás správně nebo není?

Jo, je.

Má přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami dle vašeho názoru pozitivní nebo negativní dopad na ostatní děti?

Pozitivní.

A máte nějakou vlastní zkušenost s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami?

Mám, ale takovou jenom povrchovou.

A mohla byste mi jí popsat?

Je to spíš takový, že třeba někdo známej má to dítě, ale já se s ním nestýkám úplně pravidelně nebo že k nám do práce přijde. Máme program pro skupinu, která má specifický

potřeby, ať už je to praktická škola nebo, ježíš, jak se jmenuje ta instituce v Českých Budějovicích, Arpida, jo nebo pro svatýho Linharta v Chelčicích, ale jinak jsou to takový zkušenosti, že já jsem tam vyloženě jen taková okrajová osoba a nepracuju s těma dětma přímo.

A napadá vás nějaká věc, která nebyla v souvislosti s dětským klubem nebo příměstskými tábory zmíněna? Něco, co byste ráda řekla nebo dodala?

Ne, já jsem úplně nejvíc nejspokojenější, jak můžu bejt a všude nás doporučuju.

KN, 32 let, matka 8letého intaktního dítěte, 2. rozhovor

Na začátku našeho rozhovoru bych vám chtěla vysvětlit, proč jsem vás znovu oslovila k rozhovoru. Náš první rozhovor vyzněl spíše jako dotazník spokojenosti a moc informací jsem z něj nedostala. Ráda bych to proto napravila a chtěla bych si informace od vás rozšířit a zlepšit. Chtěla bych vás poprosit, jestli by bylo možné, že byste mi o některých věcech více nepovyprávěla. Začala bych jednoduchou větou. Když řeknu větu: Co vy, vaše rodina a dětský klub rybka? Co se vám kolem toho honí hlavou?

No jenom pozitiva. Já jsem strašně spokojená, protože úplně teda nerozumím tomu, mám pocit, že těch dětí je tady strašně málo na to, jak je to úžasná služba, jo, protože vlastně já jsem si vůbec nevšimla přechodu ze školky do školy. Protože můj syn skončil ve škole, vy jste ho odvedli sem, tady s ním udělali úkoly nebo odvedli na kroužky a já jsem si prostě přijela po práci, a je supr, že je to taková jako školka po škole, že nepřijde o takovýto hrací, jo, že to není tak, že by z té školky, kdy nejsou žádný povinnosti jenom hry, by přešel do školy, kde jsou škola-povinnosti-kroužky, jo, že tam zůstalo zachované takové ten dětské prvek, což je supr, protože můj syn je zrovna ten typ, co si rád hraje. Takže to je fajn a propaguju vás kudy chodím, musím říct, že ještě když to srovnám vlastně s jinými matkami, který tudy možnost ne nemají, ale nevyužily nebo o ní nevěděly a využívají placený chůvy, tak jako jenom to, jak to leze do rozpočtu, je prostě peklo jo, a to že celý tenhle servis je úplně zadarmo, je prostě boží. Je to úžasná pomoc těm rodičům a přemýšlela jsem třeba, jakým způsobem to víc zpropagovat, protože si myslím, že i třeba v té propagaci na tom nejste vůbec špatně, jako že tam ve smyslu jako že nevím, co byste mohli dělat špatně, když se na to koukám, protože je tam i ta spolupráce s městem, kdy i na jejich Facebooku a webu, myslím taky, že jsou informace, a jediný co, tak mě napadlo prostě víc to propagovat ještě v těch školkách na konci a ve škole na začátku, ale jako obojí my jsme prošli jo, že paní ředitelka rybky vlastně nám hovořila na nějakým tom předškoláckým sezení a nevím, jestli třeba kdyby se do toho zapojily matky, který jsou v tom, který tu službu využívají, jestli by to něčemu pomohlo, nevím. Já jako jsem si taky říkala, ale že to vlastně nebudu potřebovat, že to je takový jako zhýralost trošku nebo jak to říct, ale pak to člověku dojde, jako když ta situace nastane, že vlastně takovýto, že já jsem chodila z práce, abych mého syna odvedla do hudebky, se stávalo jenom chvílička úplně na začátku a když to odpadlo, tak to je jako úžasná pomoc. Je to takovýto, že se člověk nemusí soustředit na to, kdy má schůzky a tak.

I to, že tu kytaru sem můžu odnést kdykoli během dne v podstatě, je paráda no, protože jenom to, že to dítě je strašně maličký a já pamatuju, že jako i nést flétnu a tašku bylo dost, natož ta kytara, to je prostě těžkej nástroj. Tak si myslím, že je to od tý klidně až pátý třídy nosit obojí – tašku a kytaru, jo. Že když je to jedno nebo druhý, tak je to v pohodě, ale obojí je prostě těžký. Takže já jako nemám vlastně vůbec nic, co by bylo špatně. Mám samý dobrý věci.

Ještě nějaký jiný pozitiva vás napadají?

Jo příměstský tábory. Je skvělý, že to je vlastně v rámci tý jedný skupiny, že se ty děti znaj, že se jako znají i napříč Vodňanama mezi školně, to je perfektní, že třeba na sídlišti můj syn zná děti, který by neznal, kdyby sem nechodil a tak. Takže to je supr a ty příměstský tábory jsou perfektní, že zase to těm rodičům vychází strašně moc vstříc a jako ty ceny, co se tady platí, jsou prostě jako směšný.

Dobře, pokud je to od vás vše pro tuto otázku, tak bychom se mohli dostat dál. Chtěla bych vás poprosit, jestli byste mi mohla povyprávět o vašich zkušenostech s dětma s těma specifickýma vzdělávacíma potřebama. Třeba z profesního, ale i osobního života.

No já myslím, že jsem říkala už minule, že jako moc zkušeností nemám. Já jsem spíš jako se strašně zvýhodněná a vděčná za to, že jako to nemusím mít. Já jsem hrozně ráda, jsem málo trpělivá na tydle věci, takže nicméně jako samozřejmě vím, že to existuje, vím, jaký způsobem zhruba s takovejma dětma pracovat. Víam, že bych nedokázala to mít jako hlavní pracovní náplň, prostě nejsem ten typ. Ale jako v práci samozřejmě děláme některý vzdělávací programy, který jsou ušitý na míru pro tenhle typ dětí. Napadá mě teda Svatý Linhart a Arpida, ale je totakový, že já při těch vzdělávacích programech jsem taková jako podržtaška. Nejsem tam člověk, kterej to zajišťuje v podstatě jo, jsem tam spíš na takovej ten servis, aby si paní učitelky odpočinuly, abych jim udělala kafičko a aby si užily to, že to dělá někdo jinej, jo, takže já se starám spíš o ty kantorcky než o ty děti. Hrozně se mi to líbí, líbí se mi, jakým způsobem to třeba nabíjí ty moje dva lidi, co tohleto dělaj, protože obzvlášť ta jedna pracovnice je taková, že ta přijede z tý Arpidy a září měsíc, jo, což je supr a moc jí za to obdivuju, ale úplně nejsem taková já osobně. A se synem tyhleto věci samozřejmě probíráme s tím, že ta doba dnešní je nastavená tím způsobem, že je všem jasný, že je to v podstatě normální. Myslím si, že často se to i trošku přehání nebo zneužívá, že dítě, který by mohlo bejt vedený jako v uvozovkách normální, tak vedený není proto, že myslím si, že hlavně rodičům přijde výhodný, když je papírově nalapený, že něco. A nemyslím si, že to je vždycky dobře pro to dítě pro jeho psychiku

a vývoj, protože ve spoustě případů takových těch lehčích si myslím, že je to naopak, jak to dítě vede k zjednodušení věcí, že toho prostě, že se naučí, že když řekne, že něco, tak si může dělat, co chce a nemusí dělat spoustu věcí. A nemyslím si, že to je úplně dobrý pro ten budoucí život, protože jako prostě je to tak, že člověk nemůže vždycky jenom to, co chce. Ale můj syn má jednoho kamaráda s Aspergerovým syndromem, jestli se nepletu, a myslím si, že s tím umí pracovat hrozně hezky, že jako opravdu je trpělivej a chápe, že ne každěj je stejnej jako on a že je v pořádku, že je někdo jinej, jo, to se mi moc líbí no. A nevím, jestli se je to jim nebo mnou, doufám, že je to kombinace, to by bylo nejlepší, ale je to fajn. Jako nemyslím si, že je špatně, že ty školy ty děti k tomu vedou, že to existuje a že za to ty lidi nemůžou. Je zajímavý teda ten jako nárůst s posledních dvaceti letech, není to samo sebou a je otázka, čím je to způsobený a do jaký míry je to způsobený zneužíváním situace rodičema. Takže to je asi k těm postiženým dětem všechno. Jinak nemám úplně zkušenost s jako úplně těžce postiženýma, znám pár dětí s Downovým syndromem, s těma mám teda jenom nejlepší zkušenost, ale vím, že třeba kdyby se stalo mě, že by dítě mělo Downův syndrom, tak bych si ho nenechala. Protože asi moc přemýšlím, protože prostě si myslím, že ta zátěž na celou rodinu je obrovská, a ne jenom na rodinu, na to, že vím, že ty rodiče řeší to, že se bojí umřít, protože jakým způsobem se o sebe to dítě postará. Je to obrovská zátěž pro systém a myslím si, že naše zdravotnictví je fantastický v tom, jak funguje obzvlášť v péči o těhotný. Jako servis, který máme v rámci běžnýho zdravotního pojištění, je neskutečnej a myslím si, že by ty lidi nad tím měli hodně přemýšlet, jestli a proč si takovýdle dítě nechat, v případě, že to ví dopředu, jo. Rozumím tomu, že jsou důvody a jsou typy lidí, který to udělaj, protože to tak prostě maj, ale myslím si, že jako žijeme ve velmi milosrdný době, co se tohodle týče a nemusíme to v uvozovkách podstupovat, i když vím, že to zní jako krutě, to, co říkám.

Ne, to nezní, já s váma souhlasím.

Jako já vím přesně, co bych udělala, kdyby todle nastalo. Tak to prostě mám. Takže tak, takže jako jo, vím, že to je, pracuju s tím v případě, že se s tím setkám, nevyhledávám to. Dítě si myslím, že je v pořádku, myslím si, že je v pořádku, jak se k tomu staví systém. Nemyslím si úplně, že je teda v pořádku to zavádění vlastně i postižených do běžný školy. Jo, inkluze. To je jako extrémně diskutabilní otázka jo. Souhlasím s tím, že je dobrý v rámci tý psychologie, je to dobrý, ale myslím si, že to může poškodit obě skupiny, jak těch v uvozovkách teda normálních dětí, tak těch postižených, který můžou být šikano- vaný, ale na druhou stranu oni stejně tak můžou šikanovat ty v uvozovkách normální jo

a je otázka, do jaké míry je to v pořádku a myslím si, že to musí být extrémně náročný pro ty učitele, jo a že celkově se s tím snižuje vlastně vzdělanost nebo úroveň vzdělání, která existuje především na základních školách teda. A jako představit si teď inkluzi dohromady s online výukou, to jako vůbec netuším, jak se jako dělá jo. Je fajn, že jsou tam ty asistentky, že v běžný výuce to musí být velká pomoc pro toho kantora, ale v rámci té online výuky vím, že mít jedno chytrý dítě je velká zátěž a představa, že mám takovýdle dítě a do toho práci, to musí být neuvěřitelný a jako vím, že to jedno šikovný dítě prostě člověku leze po určitým čase na nervy. Jako fakt si neumím představit, jaký by to bylo, kdyby to bylo prostě s dítětem, který má ty potřeby úplně jinak nastavený jo, že myslím si, že za normálních okolností to musí být strašný brutus jenom ten čas věnovanej výuce po výuce. Jo a teď když ta výuka vlastně je tam zakomponovaná i ta běžná, tak si myslím, že ty rodiče s těma dětma musí běžně strávit osm hodin jenom výukou denně a že i pro ty děti to musí být mnohem náročnější todleto. Myslím si, že jako odepsat speciální školy není dobrý nápad, protože prostě ty děti maj doopravdy jiný potřeby nebo sama vím, že jako že ne každá škola mi vyhovovala jo a že prostě je fajn, když člověk najde školu, která má systém, kterej je prostě přívětivej nebo paralelní k osobnosti člověka a když tam jsou ještě tyhle ty vývojový poruchy, tak jako o to víc si myslím, že pro celkovou psychickou pohodu všech, a především toho dítěte je lepší to udělat takhle.

Moc děkuji. A dostali jsme se k poslední otázce. Když si vzpomenete na léto, když se váš syn vracel z výletů z tábora, vybavíte si, o čem vám povídal? O čem vyprávěl?

No tak on měl v loňském roce takový období „Dobry“, takže: „Jak bylo ve škole? Dobry. Zkus to specifikovat. Dost dobry.“ Takže jsem se toho úplně moc nedozvěděla, ale já to беру tak, že jako rodič nemá vědět všechno a pokud je to dobry, tak je to dobry, jo, takže vyprávěl, když byl výlet, tak vyprávěl, kde jste byli a třeba jakým způsobem proběhla svačina, což mě udivilo trošku, protože já jako vzhledem ke své minulosti se snažím jídlo neřešit jo, takže to, že on to řeší, mě vždycky překvapí, a že třeba s klukama něco a že v autobuse něco, takový informace né moc, né dlouze, ale podal. Byl vždycky spokojenej, jo. On, když není spokojenej, tak to řekne a já to беру tak, že pokud není nespokojenej, tak je všechno v pořádku a prostě, nemyslím si, že je správný, aby rodič věděl všechno a aby byl u všeho.

TZ, 39 let, matka 8letého intaktního dítěte, 1. rozhovor

Jak jste se o dětském klubu Rybka dozvěděla?

Přes blízkého příbuzného.

Jak často dochází Váš syn do dětského klubu?

Jednou za rok.

Jak často využíváte služeb dětského klubu?

No jak často, se opravím, jakože je to jednou za... Jak to říct?

Příležitostně?

Příležitostně, ano. Tak a využíváme ho vlastně v průběhu prázdnin. Takže třikrát do roka?

Dejte tomu.

Takže se účastní příměstských táborů?

Ano.

A kolika turnusů se zúčastnil?

Třech turnusů, včetně toho jarního.

Jak jste spokojena s organizací příměstských táborů?

No s příměstských táborů v Rybce jsem spokojena. Ostatní nemám zkušenosti.

Existuje nějaká věc, která by se podle Vás měla na příměstských táborech změnit?

Ať už organizačně, programově či personálně?

Záludná to otázka. Já si myslím, že by to měli dělat víc lidí, který jako k tomu maj vztah a ne tací, kteří si myslí, že k tomu maj vztah. To že má někdo nějakou zkušenost, znamená, že je vhodnej pro todlencto. Už v tom si myslím, že tam jsou dost rezervy, jo. Myslím si, že by to měli dělat, nemyslím, že kvalifikovaní lidi, ale lidi, který pro to nějakým způsobem maj vlohý. To je asi tak všechno, co mě napadá k tomu.

Vnímala jste nějak intenzivněji, že se na příměstských táborech nacházely i děti se specifickými vzdělávacími potřebami?

Ano.

A všimla jste si toho sama, nebo vás na to upozornil váš syn?

Sama.

A svěřil se Vám váš syn s nějakou situací na příměstském táboře, která mu nebyla příjemná?

No on není zas až tak jakože by chodil a říkal a stěžoval si, on ba naopak spíš přijde, když je z něčeho nadšenej.

Jaký postoj zaujímáte k faktu, že jsou děti se specifickými vzdělávacími potřebami v jednom kolektivu s ostatními dětmi?

Já si myslím, že vcelku kladný postoj. Já si jenom myslím, že by měly mít možnost nějakého toho asistenta a podle zatížení nebo podle jako mhm té vady toho dítěte, by ten asistent měl být třeba konkrétně pro ně. Když je to lehčí vada, tak by mohl obsáhnout třeba jako i víc těch dětí. Ale myslím si jako, že jako nemám problém s tím, aby ty děti byly v tom kolektivu a mám spíš problém s tím, že je málo ta podpora těch daných, ať učitelů nebo vychovatelů, že je tam potřeba jich víc, když jsou ty děti takhle jiné.

Má přítomnost dětí se specifickými vzdělávacími potřebami dle vašeho názoru pozitivní nebo negativní dopad na ostatní děti?

No asi vyloženě záleží na té vadě, ale kdybych to měla říct všeobecně, a nebude to nějaký opravdu jako těžkej autista, kterej bude okolo sebe lidi mlátit ve chvíli, kdy dojde k problému, tak si myslím, že pozitivní.

Máte nějakou vlastní zkušenost s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami?

Já třeba mám teďkom zkušenost vlastně, můj syn, co chodí do té nové třídy, tak je tam jeden kluk, a ten má nějaký poruchy, má asistentku, ale třeba na našeho syna to má pozitivní vliv, protože on má jako kamaráda, kterej ho nikam netlačí, nikam ho nesměruje a myslím si, že jako jim to dělá dobře. Mám takovej pocit, že v té normální třídě mají syna tendenci někam tlačit ty děti, protože je hodně dominantních dětí v dnešní době, kdežto tadydleten chlapeček je takovej, že je takovej jako nadšenej a myslím si, že to našemu synovi prospívá. Takže jako v tomhle směru asi takovoudle zkušenost momentálně.

Napadá vás ještě nějaká věc, která nebyla v souvislosti s dětským klubem nebo příměstskými tábory zmíněna? Něco, co byste dodala, vytkla, pochválila, cokoli?

Určitě se mně líbil přístup vychovatelů, nebo těch hlavních organizátorů příměstských táborů v Rybce. Ale trochu si myslím, že by se mělo vedení zamyslet nad tím, že opravdu není jednoduché a je třeba naslouchat těmto vedoucím vychovatelům, že jako třicet šest dětí je prostě na dva lidi moc. A byť tam jsou i nějaký lidi jako pomocníci, tak když to nejsou fakt lidi, který to dělaj srdcem, tak jsou tam k ničemu.

TZ, 39 let, matka 8letého intaktního dítěte, 2. rozhovor

Nejprve bych vám chtěla vysvětlit, proč jsem vás znovu oslovila. Při procházení našeho minulého rozhovoru jsem narazila na pár věcí, o kterých bych se ráda dozvěděla více a o kterých bychom si mohli spolu ještě popovídat. Nejdříve bych chtěla začít takovou otevřenou otázkou. Když řeknu, vy, vaše rodina a dětský klub rybka. Co se Vám kolem toho honí hlavou?

První mě napadla pohoda, ale když si vybavím moji příbuznou jako zaměstnanci, tak jsem se zděsila té pohody. No asi je to jako zajímavý nápad, akorát by to chtělo, aby to bylo jako dotažený do konce ten koncept, jako ze všech stran, ne jenom ze strany těch, co tam jsou jako nejbližší těch dětí, že jo. Aby to právě nedopadalo jako třicet šest dětí na dva dospělé zodpovědný. Takže asi tak. Nevím, co bych k tomu řekla víc. No možná, když se nad tím zamyslím, tak se mi vybaví ty příměstské tábory no, právě jako že spousta dětí až jako moc a že to je jako škoda, že kdyby jich bylo méně, tak by si to všichni mohli víc užít. Já chápu, že spousta rodičů, nebo dobře, tak víc dospělejších že jo, aby prostě jako mohl ten kurz být takhle naplněnější, ale myslím si, že jako je třeba, aby tam byl i ten dozor, kterej na třicet šest dětí byli dva, i když tam byli nějaký pomocníci. Víc mě nenapadá.

Děkuji. Bavili jsme se minule o tom, jestli existuje nějaká věc, která by se měla změnit na táborech a vy jste říkala, že by to měli dělat víc lidí, který k tomu mají vztah a ne taci, kteří si myslí, že k tomu mají vztah. Tak bych Vás chtěla poprosit, jestli byste mi nepovyprávěla víc o svých zkušenostech s tím. Co Vás přivedlo k tomu, že jste to takhle řekla? Nebo co je za tím, že to takhle vidíte, že by to měli dělat taková lidi?

Přivedlo mě k tomu to, že jsem se toho účastnila a viděla jsem to na vlastní oči a zažila jsem to na vlastní kůži. Vím to, protože moje matička dělala v dětském domově a tam bylo obzvláště znatelný, kdy ten člověk to dělá, protože nemá co jinýho dělat, nebo z jiných důvodů, a když to dělá prostě proto, že k tomu má vztah.

A jak to vypadá? Nebo jak to poznáte?

No na spokojenosti těch dětí. Na plnohodnotným využití toho času, který s tím dospělým tráví, že jo, kterej je má dejme tomu nějakým způsobem ani ne učít, ale někam vést, někam. To je třeba z montessoriky, oni tam mají průvodce, oni nemají učitele, tak vlastně provázet tím dnem nebo tou danou chvílí, tak vyloženě ty, který k tomu mají vztah, tak to vlastně dělají přirozeně, ladně tak nějak bez problémů a ty děti většinou, ať jsou to

jakýkoli děti, jestli s poruchama nebo bez, tak mají tendenci se jako zapojit, kdežto když to člověk dělá jako nuceně, naučeně nebo prostě tak, protože to prostě dělat musí, tak ty děti jako to samozřejmě vycítí a nespolupracují tak a mají svoje někde jiné zájmy že jo. Je to na celým tom kolektivu jako hodně znát. Takže asi tak bych to viděla. V tom je pro mě ten rozdíl. Já vlastně sama jsem měla tu zkušenost v tom v tý Vojtěše, kde je taky dost poznat, kdy ty lidi to dělaj, protože chtěj pracovat s lidma a nevdí jim starat se o starý lidi, a pak kdy to dělaj lidi kvůli penězům, protože to je prostě zaměstnání. Tak si myslím, že u těch dětí je to ještě o to horší.

A co vy a děti se specifickýma vzdělávacíma potřebama? Mohla byste mi povprávět o vašich zkušenostech?

Tak já si pamatuju toho chlapečka, co jsme byli na tý stezce na boso, jak on z toho byl sice nadšenej, ale hrozně vyděšenej a je to jako zvláštní, vlastně vy čekáte, že to dítě, že prostě bude mít radost, že se mu to bude líbit a on reaguje úplně jinak jo, a né jako běžný děti, který se třeba jako rozčílí, ale on opravdu v tu chvíli byl bezradnej, volal maminku a prostě tam v tu chvíli musí být někdo, kdo má opravdu tu trpělivost a nějakým způsobem vnitřní nadání pracovat s takovýma dětma, protože obyčejný lidi, myslím, že by ho tam prostě asi nechali a vzdali to. Člověk, kterej by jako to nedělal s nějakým vnitřním pocitem toho, že to tak má být, že to dítě se prostě rozčílí a pak se uklidní a půjde se dál. Když by tam takovej člověk nebyl, tak si myslím, že spousta by zdrhla, protože takový děti jsou fakt specifický a myslím si, že v dnešní době těch dětí je čím dál tím víc a čím dál tím víc se zapojujou do takových těch denního běžnýho života, jestli je to dobře nebo špatně, to je na každým, aby to posoudil. Já to беру tak, že to tak je prostě, že tady jsou, že jsou tady s náma, že jich je víc a víc. Já sama jsem byla jiná, že jo. Já sama jsem měla svoje specifický potřeby a v tý době, kdy já jsem vyrůstala, tak mě označovali za línou, takže já to znám i z tý druhý stránky.

Napadá Vás ještě nějaké další dítě se specifickýma vzdělávacíma potřebama?

No tak kromě našeho syna.

Váš syn je také dítě se specifickýma vzdělávacíma potřebama?

No, on je má daný svojí povahou. Ale když si vzpomenu na synovce od kamarádky, tak on má Aspergerův syndrom a on se s náma třeba baví úplně v pohodě, když tam přijdeme a hrajem s nima hry, ale jinak si myslím, že by nás absolutně ignoroval, že on prostě a jeho svět, on zvládá ty společenský hry nebo deskovky, ale jinak si myslím, že jsme pro něj absolutně nedůležitý a v podstatě jako když mě potká na ulici, tak mě asi ani ne-

pozdraví, ale nemám mu to za zlý, protože vím, že on má prostě jinej ten svět. Jiné dítě mě už nenapadá.

Dobře. Když si vzpomenete na léto a na dobu, kdy se Váš syn vracel domů z tábora, o čem vám vyprávěl? Dokážete si to ještě vybavit?

No můj syn nepovídá, takže...

Dobře tak je něco, na co jste se ho ptala? Něco, co jste z něj dostala za informace?

No hodně málo, protože on to vstřebává dlouho a on si na to vzpomene třeba zpětně. Věřím tomu, že pojedeme třeba do Krumlova a on řekne: „jéé tady jsme byli s Rybkou, když jsem byl na táboře“. Že jo, může to být třeba dva roky, teď už je to rok že jo. Ale v tu chvíli, kdy on to prožije, tak on to prostě nedokáže jako použít k hovoru nebo odpovídat. On odpovídá velice stroze, jako: „Jak si se měl? Jo dobrý. Co si tam viděl? Jo no viděl jsem tam všechno, co jsem měl v podstatě.“ a tak. Takže můj syn je v tomhle tom opravdu sdílnej až po době jako, až když se to dostane z tý krátkodobý do tý dlouhodobý paměti ten zážitek, tak pak až to dokáže zpracovat a podívat o tom. Mám ten dojem.

JN, 40 let, matka 12letého dítěte s SVP, 1. rozhovor

Jak jste se dozvěděla o dětském klubu Rybka?

Ve škole a kluci ze školy, od kluků ze školy.

Účastní se vaše dítě příměstských táborů?

A jenom Rybky oba dva.

Dokázala byste spočítat, kolika turnusů se, je to jedno kterej z nich, zúčastnil?

No, tak oni chodí od té doby, co je založená Rybka si myslím. No určitě a teda ten větší [Antonín] určitě, ten je v pátej třídě no.

Takže kolem dvaceti třeba?

Třeba.

Jak jste spokojena s organizací příměstských táborů?

Moc spokojena, doufám, že to bude ještě dlouho.

Existuje nějaká věc, která by se podle vás měla na příměstských táborech změnit, ať už organizačně, programově nebo personálně?

A tak, jo z mojí strany, a to, aby chodili víc na obědy. Radši si připlatím a než dělat svačiny.

Jak se vašemu dítěti líbí na příměstských táborech?

No moc oboum dvoum, jsou moc spokojení.

A svěřují se vám s příhodami, které se udály na táborech?

Nejvíc s výletama, a i tak. I když se nikam nejede na výlety, když nikam jdou, je to lepší.

A jak si vaše děti rozumí s ostatními dětmi?

No to bych taky chtěla vědět, to já ani nevím, já myslím, že jo. Že tam kamarády maj, dyť se znaj, znaj se myslím i ze školy a myslím si, že taky dobrý.

A jak se podle vás ostatní děti chovají k vašim dětem?

No já doufám, že dobře. Já taky myslím dobrý, nevím, neslyšela jsem žádný problém nebyl. Řekla bych, že dobrý.

A máte zkušenost s tím, že by bylo vaše dítě stavěno mimo kolektiv?

Tak to nevím a myslím si, že ne.

Má vaše dítě speciální požadavky, které vyžadují nějakou speciální péči?

No ten mladší určitě ne, akorát ten větší je drobet opožděnej, takže ten potřebuje neustálej dozor a kontrolu.

Jaké zkušenosti s dalšími tábory máte?

Ne, žádné. Ne a jenom ta Rybka no.

A máte nějaké další možnosti využití volného času během prázdnin pro vaše děti nebo jenom Rybku?

Ne, tak to určitě ne, protože tábory jsou drahý a já mám kluky dva, samoživitelka, to vůbec. Babička je ještě v práci, takže já jenom Rybku a doufám, že ještě nejmíň deset let bude fungovat. Ještě, než kluci vychodí základku.

A navštěvuje vaše dítě nějaká jiná volnočasová zařízení?

No a chodili, jak je ve Vodňanech, skaut. Teď už je to moc nebaví, teď už je doma a honit telefony a hry.

**Napadá vás ještě nějaká věc, která nebyla v souvislosti s dětským klubem nebo pří-
městskými tábory zmíněna? Něco, co byste ráda dodala nebo vás něco napadá?**

No já myslím, že ne. Já jsem moc spokojená a vedoucí perfektní, co jsem vždycky chtěla, tak to dodržely, takže já nemám vůbec žádný problém. Perfektní domluva. Všechno bylo dobrý.

JN, 40 let, matka 12letého dítěte s SVP, 2. rozhovor

Nejdříve bych vám chtěla vysvětlit, proč jsem Vás znovu oslovila k pokračujícímu rozhovoru. Při pročitání minulého rozhovoru jsem narazila na pár věcí, nad kterými bych se s vámi ještě chtěla detailněji pobavit. Minule se náš rozhovor točil kolem hodnocení a já bych vás dneska chtěla poprosit, jestli bychom si nemohli jen tak popovídat nad pár tématy. Na úvod bych vám položila jednu otevřenou otázku a pak bychom se vrátili k těm věcem, které mě zaujaly. Když řeknu: Vy, vaše rodina a dětský klub Rybka. Co se Vám kolem toho teďka honí hlavou?

Okamžitě teď?

No, čím dřív tím líp samozřejmě, ale klidně nad tím chvíli popřemýšlejte.

Asi, že se tam klukům líbí a já jsem ráda, že nedřepí doma a jsou tam a jezdí na výlety a baví je to tam.

Ještě něco vás napadá? Co pro vás existence toho klubu vlastně znamená?

Příjemný a děvčata vyjdou vstříc. Ale jinak takhle nevím. Ale je to fajn, že nejsou doma a rybka vlastně furt něco podniká, a to je dobře. Klukům se tam fakt líbí, a jako já kdykoli nemám problém, nejmenší problém vůbec s nima. Vůbec. A komunikace perfektní a všechno dobrý.

Dobře. Minule když jsme si povídali, tak jsem se vás ptala na různé věci, a vy jste mi říkala, jak jste spokojená a podobně. A dostali jsme se na téma výletů a vy jste mi popisovala, že se vám kluci svěřují nejvíc s tím, když jedou na výlet. A i když nikam nejedou nebo někam jdou, tak že je to lepší. Tak já bych se chtěla zeptat, jako v čem je to lepší? Nebo jak myslíte, že je to lepší, když někam jdou?

Když se příznám na rovinu, tak je to svačinama, že člověk musí balit svačiny, ale když mají výlet i s obědem, tak já si radši zaplatím a když mají kluci obědy nebo takhle ty svačiny, to je neštěstí furt vymejšlet a co dělat, takže já nemám problém si připlatit, aby měli i obědy a aby jezdili na výlety i s obědama, protože stejně se málo platí, takže to pořád jde finančně.

Dobře a kdybyste mi mohla popsat, jak to vnímáte vy, když děti jedou s váma na výlet, anebo jak to vypadá, když jedou jako s Rybkou na výlet, jestli tam vidíte nějaký rozdíl?

S tou rybkou je to určitě lepší, protože tam jsou s kamarádama a s rodinou to jako jedeme jako taky jo, je to normální, že jezdíme na výlety, ale radši s rybkou s kamarádama a prostě když se jim tam věnujou a takhle, a to si spíš myslím, že je baví. Kdežto s mamkou to je někdy otrava, že musíme jet a takhle jedou a těší se. Takže tak no.

Dobře. A dostali jsme se taky k tomu, jestli vaše děti vyžadují nějakou speciální péči a vy jste mi popisovala, že mladší syn ne, ale ten starší trošku, že potřebuje dozor a kontrolu. Tak bych se chtěla zeptat, jaké máte zkušenosti s tím, jak ho kontrolovat? Jestli byste mi mohla uvést nějakou situaci, při který on potřebuje kontrolu.

Ten starší syn [Antonín] má ve škole vlastně podpůrného asistenta, jak je takovej pomalejší, takže potřebuje neustále jako popostrkovat a jako víc se mu jako věnovat než klasickým dětem no. A jako v tej rybce jako nemá problém, si nestěžuje, je fakt spokojenej a fakt se mu tam věnujou a jako já jsem za určitý holky moc vděčná. Takže moc spokojení.

A jak se to u něj projevuje, když říkáte, že je teda jako opožděnej nebo potřebuje kontrolu. Jak to na něm pozná člověk, který ho jako nezná třeba.

No jako je mu dvanáct let a chová se někdy, jako kdyby mu bylo pět. No, takže jako pomalejší vývoj všechno no, ale je vděčnej, má ze všeho radost a hrozně je vděčnej, za pomoc za pohlazení za poděkování, to on úplně. A to tam právě v té rybce má, že takovej pocit bezpečí, co potřebuje. To tam právě je, jo ty holčiny na něj dohlídnou a všechno, tak nějak no. Takže spokojenej moc ten starší, vlastně oba synové, ale ten starší je jako moc no teda spokojenej.

A ten mladší tedy tolik není?

Jo je taky, ale v uvozovkách je normální dítě, když to řeknu takhle ošklivě, ale ten starší, jak má tu asistentku ve škole, tak neustále k sobě potřebuje někoho, aby mu něco vysvětloval a proč, a furt se ptá a proč anebo co a to. A ten mladší se spokojí s tím, co je, co vidí a vnímá sám. Prostě klasický dítě no. Jedeme na výlet no tak bůž, tak jedu no, ale ten starší je natěšenej, a vypráví: „a byli jsme tam a viděli jsme to a to“ a vypráví, jo a baví ho to. Já se ptám toho mladšího, jak bylo na výletě a on: „Mami normálně.“ Takže od toho se moc člověk nedozví, ale od toho staršího moc, ten je strašně spokojenej moc.

A dokáže se ti vybavit, jako o čem vám vypráví? Jestli jenom o těch místech nebo o něčem jiném?

Je mu stačí, když třeba jedete vlakem nebo autobusem, to už třeba je pro něj hodně no. Anebo co se tam dělá anebo děje, jaký zážitky anebo i když jdou třeba do restaurace se tam najíst, tak on to zná samozřejmě chodíme do restaurace, ale je to jiný, když jde s rodinou než s kamarády. Je takovej rád no, víc ho to baví asi si myslím no. Moc ho to baví no a je moc velká škoda, že už bude končit no letos no, když půjde do tý šestý třídy, tak je to škoda no, protože jeho to tam fakt baví a chodí tam rád no. A fakt se těší.

SM, 47 let, matka 12letého dítěte s SVP, 1. rozhovor

Jak jste se dozvěděla o dětském klubu Rybka?

Dětský klub Rybka. No, jak to vůbec bylo, jestli ze školy, anebo počkejte, spíš si myslím, že z ospodu od paní z městského úřadu.

Účastní se vaše dítě příměstských táborů?

Ano, účastnilo se vlastně od začátku, co to bylo, takže tři roky za sebou.

A dokázala byste spočítat, kolik turnusů to tak bylo?

Takových pět turnusů za rok, takových patnáct turnusů. Vlastně každý prázdniny.

Jak jste spokojena s organizací příměstských táborů?

No moc jsem spokojená. Jo my jsme měli vlastně zkušenosti z družiny z Rybky, jo a vlastně ta spokojenost se přenesla i do těch táborů, by jsem řekla jo. Tam bych neměla, nemám tomu co vytknout, vůbec.

A existuje nějaká věc, která by se podle vás na příměstských táborech měla změnit, ať už organizačně, programově nebo personálně?

Neměnila bych. Jo tam jsou ty věci tak nějakým způsobem zaběhlý nebo zaběhly se, jo. Myslím si, že mouchy se za ty roky vychytaly. Já bych na tom nějak extra nic neměnila.

Jak se Vašemu dítěti líbí na příměstských táborech?

Líbí a moc.

A svěřuje se vám s příhodami, které se udály na táborech?

Ale jo, ale svěřuje. Jo, když je to něco, něco, co ho jako hodně zaujmulo, tak jo, tak řekne. Spíš je to o tom, že já se ho vyptávám, co bylo, jak se líbilo a tak, ale jsou okamžiky kdy i vypráví, jo jak o kamarádech, tak i o místech, co se tam přihodilo, takže jo je schopnej vyprávět.

A jak si vaše dítě rozumí s ostatními dětmi vašima očima?

Rozumí. Jo, on je by jsem řekla celkově v kolektivu oblíbenej, jo, a on vždycky na těch táborech měl kamarády právě z klubu nebo ze třídy, takže on bere je a oni berou jeho.

Takže se děti ostatní děti chovají k vašemu dítěti hezky?

Ano. Nezaznamenala jsem, že by ho nějak odstrkovaly, nebo že by nějak vybočoval, nezaznamenala jsem.

Má váš syn speciální požadavky, které vyžadují nějakou speciální péči?

Úplně speciální ne, tam jde spíš o to, že on, jak má omezenější motoriku tý té pravé ruky a celkově s tím pohybem trošku problém, tak spíš potřebuje dohled. Jo není to o tom, že

by byl u něčeho samostatnej, prostě potřebuje dohled druhý osoby, tak nějak postrkávat. Jo teď se má dělat todle, teď se má dělat todle. Jako samostatnost u něj není, jo.

Jaké máte zkušenost s dalšími tábory? Jestli byl na nějakým jiným táboře než na příměšťáku v Rybce? Pokud ano, líbilo se mu tam?

Chodil do domu dětí, jo, vlastně v první třídě, vlastně, než začala Rybka. Jo, takže tam jako taky se mu líbilo, že tam měl spolužáky že jo ze školy, takže a zkoušeli jsme vlastně letos i pobytovej tábor, ale tam jsem ho v neděli odvezla a v pondělí ráno vlastně mi volali, abych si pro něj přijela, že to prostě... že to sám nedá. Jo, že opravdu potřebuje nějakým způsobem vést a on spousta věcí nechápe hned, jo, nějaká ta fantazie u něj není rozvinutá nějaká představivost. Jo, takže nějaký tydle ty pobytový tábory někde pryč, bez mámy, bez známých, to je špatně, jo. Takže tedy ty příměstský tábory jsou v tomhle tom úplně unikátní jo, že vlastně je doma, je v prostředí, který zná jo, s kamarádama s instruktorama, tak to bych řekla, je úplně ideální.

A máte ještě nějaké další možnosti využití volného času během prázdnin pro vašeho syna?

No právě, že nemám, jo. Ona právě ta Rybka, co jsem teda posléze zjistila, je jenom pro první stupeň, jo, syn je teďkom na druhém stupni, takže pro něj, jakože kromě těch pobytovějch táborů, na který on nemůže, jako nejsou. Nevím, jak v domu dětí, ale tam zas je to otázka finanční jo. Protože tam si můžu dovolit jeden dva turnusy jako matka samoživitelka, ale nemůžu si tam dovolit tam dát syn na celý prázdniny. Jo, to je hodně finančně zatěžkávací, a to právě chci taky vypíchnout, že u tý Rybky todle není jo. Že tam mě to neobtěžuje ta finanční stránka, tolik, jo. U jinejch táborů tam potom přemýšlím o financích a musím vždycky během roku tak nějak na to myslet, dávat si peníze na stranu, aby jsem ho vůbec mohla teda na nějakěj jinej tábor teda dát. Jo tam ta finanční stránka je potom horší.

A navštěvuje vaše dítě nějaké jiné volnočasové zařízení nebo navštěvovalo kromě Rybky?

No navštěvovalo, chodilo do domu dětí na kroužek malý vědec a jinak ne.

Takže v nějakém spolku jako ve skautu nebo tak není?

Ve skautu byl jeden rok, jo, chodili jsme teda do skautu, ale říkám, tam to taky bylo směřovaný spíš k tomu, aby ty děti tam byly vedený k samostatnosti, a to spíš tam narušoval ten chod toho kroužku nebo na co byl ten kroužek skaut stavěnej. Jo, takže vyzkoušel si to, jo rok jsme tam mám dojem chodili jo, pak už ne.

Napadá Vás ještě nějaká věc, která nebyla v souvislosti s dětským klubem nebo s příměstskými tábory zmíněna? Něco, co byste ráda řekla nebo vás napadá?

Řekla bych, syn, když chodil do tý Rybky vlastně po škole jo, tak úplně perfektní bylo to, že se tam s nim učili nebo věnovali se mu i po tejdle stránce. Ne jenom to, že tam nějakou činnost vyvíjel nebo byly nějaký kroužky, že si něco skládaly, vytvářely, ale že se tam dokázali věnovat mu i po stránce tý školní. Jo že potom já jsem doma tolik nemusela, no a myslím si, že to od těch instruktorek tam, jo, bral daleko víc než potom vode mě doma. Jo tak to, to jsem byla velice spokojená. To se mi líbilo, a právě mě mrzí, že už na tom druhým stupni tohle nebude, jo. To je jako zrovna u mého syna, protože vim, že děti, který jsou v uvozovkách normální, jo, nemaj žádný hendikep, jo, tak se vyhýbaj nějakým volnočasovým aktivitám, ale můj syn takovej není. Je mu by to jako vyhovovalo, jo. Aby prostě, on se to naučil tam do Rybky chodit, a teď bych řekla, že mu chybí. Jo, protože on nechápe, proč už tam nemůže chodit jo, on, kdyby tam chodil až do devátý třídy, tak z jeho strany by nebyl problém.

Jasně. To by chtělo možná zapracovat na nějakým klubu po tom pro druhé stupeň.

Jo, protože si myslím, že by i jiný maminky by třeba byly rády, že by děti jsou tam nějakým způsobem organizovaný, jo. Aby se jim někde neflákaly nebo, vidím to u mého syna, jak si sednout k telefonu, jsou na telefonu třičtvrtě dne, že jo. Když by byly takhle zainteresovaný, tak myslím, že spousta rodičů by to přivítala.

SM, 47 let, matka 12letého dítěte s SVP, 2. rozhovor

Nejdřív bych vám chtěla říct, proč jsem vás znovu oslovila. Při procházení našeho prvního rozhovoru jsem narazila na pár věcí, o kterých bych se ráda s vámi ještě pobavila a který bych si ráda doplnila. Nejdříve bych však začala tento rozhovor jednoduchou otázkou. Když řeknu, Já, moje dítě a dětský klub rybka. Co se vám kolem toho teď honí hlavou?

Já, můj syn a Rybka. Tak pro mě o starost míň z časového hlediska, že vím, že je o mého syna [Alberta] postaráno, jo. Tak pro mého syna, že není sám, jako že se nikde nenudí, je nějak organizovanej. No a celkově, no tak asi mě nic jinýho nenapadá. Velký plus pro mě právě z toho časového hlediska.

Takže kdybych se ještě zeptala, co pro vás existence tohoto klubu znamenala?

Tak mě napadá to plus z toho časového hlediska, jo. Já jsem v klidu, protože vím, že je o mého syna je postaráno, že tam je rád, že tam nemusí, ale i rád tam chodí, takže je o něj postaráno. Já si v klidu můžu spousta věcí vyřídit, jo. Vlastně i ty školní věci tam s ním vyřídili, takže taky z tohodle jsem byla oprostěna.

Ráda bych se vás teď doptala na pár věcí z minulého rozhovoru, které mě zaujaly a přišly mi důležité se o nich ještě pobavit. V minulém rozhovoru jsme se dostali k tématu zkušeností s dalšími tábory. Vy jste mi vyprávěla zkušenost s pobytovým táborem a potom o táborech v rybce. A tohle téma mě zajímá. A zajímá mě především to, jak jste vyprávěla o tom, že váš syn sám ty pobytový tábory nedával, že potřeboval nějakým způsobem vést, že byl bez vás, bez známých, že to pro něj bylo špatně. Že nemá fantazii nějak rozvinutou a že vlastně potřebuje vést a že ty příměstský tábory jsou pro něj úplně ideální. Mluvila jste tedy o potřebě toho známého prostředí a taky o tom, že potřebuje nějakým způsobem vést. Tak by mě zajímalo, jakou s tím máte zkušenost? Jak to jako myslíte, že potřebuje vést?

Problém u mého syna [Alberta] je, že nějaká soustředěnost nebo věnovat se určité věci pro něj je hrozně namáhavý, jo. To znamená, tím, že on nemá nějakou představivost nebo nějaká fantazie u něj jako není, jo. On vlastně má takovou vadu, že prostě ta fantazie nebo nějaká představivost nebo následky toho, co by se mohlo přihodit, tam prostě není, jo a prostě žije tím, co zrovna je. Pak je problém ta jeho oční vada, jo že třeba spousta věcí nevidí nebo není schopnej registrovat, jo, proto potřebuje pomoc od těch druhých, aby ho upozorňovali, vysvětlovali, směřovali, protože sám toho jako není schopnej. Jo, nechci říct, že on třeba jako nemá nějaký nápady, co vytvořit, to má nápady, ale jsou to prostě

takový věci, prostě udělám je a jestli bude nějaký následek, nebude nějaký následek, jo nedokáže až tak jakože domýšlet rozumově spousta věcí a nebo je dotahovat, proto potřebuje mít vždycky k sobě, to už je potom jedno, jestli spolužáka jako věkově níž nebo dospělou osobu, jo prostě někoho, kdo ho jakože nasměruje, aby mohl fungovat dál. Jo, a ty pobytový tábory byly stavěny na to, aby spíš byly ty děti samostatný, jo. A to u mého syna prostě není ono, jo on je, on se umí sžít s nějakým kolektivem, ale není to o tom, aby se od toho kolektivu v určité fázi oddělil a fungoval sám, o tom to není. On jako na tom společným prostředí bude závislej vždycky, takže asi tak. Proto jsou tydle ty příměstský tábory jsou hodně dobře organizovaný a pro něj velký plus, že je to v prostředí, který zná a možná, že kdyby byl nějaký příměstský tábor řeknu v Prachaticích, byť by tam ráno jezdil a odpoledne zpátky, tak už i to by pro něj bylo jako zatěžkávací, s tím, že nezná to prostředí. A než by se s tím prostředím jakože sžil, tak by ten tábor vlastně skončil. Jo, proto byly ty příměstský tábory velký plus, protože on tam chodil přes školní rok do družiny, takže to tam tak nějak, bylo to pro něj snaží potom tam jakože fungovat a užívat si to. Asi tak.

Moc děkuji. Další věc, ke které bych se ráda vrátila, bylo, jak jsme se bavili o tom, jestli váš syn navštěvoval nějaké další volnočasové zařízení nebo nějaký spolek a vyprávěla jste mi o skautu. Že jste tam byli jeden rok, že jste tam chodili, ale že to bylo právě směřovaný k samostatnosti a váš syn tam spíš ten chod narušoval toho kroužku. Takže si to vyzkoušel a že jste tam chodili asi zhruba rok a pak už ne. A mě by zajímalo právě to, jak váš syn narušoval chod toho kroužku. Mohla byste mi prosím povyprávět, jak to vypadalo, když váš syn narušoval ten chod?

Narušoval to právě v těch pravidlech, jo, já nevím, jsou určitý pravidla, já nevím, teď půjdeme do místnosti, teď se vyzujeme v té místnosti se vysvlečeme a sedneme si. Jo, že prostě jsou určitý věci nastavovaný a na to můj syn potřebuje jako víc času, aby pochopil, proč ty věci se dělají takhle, proč tam nemůže jít v botách, proč by si měl sundávat tu bundu, jo. Prostě v tříděch základních věcech, jo. Protože říkám, nám třeba hrozně dlouho doma trvalo, já nevím, to, že každý večer jdete do koupelny, vyčistíte si zuby a vykoupete se, že je to prostě dennodenní rutina a že to k tomu dennímu režimu patří, jo. A tohle než se prostě zaběhlo, to, že když je venku zima, tak si máte vzít teplou bundu, když je venku, já nevím, léto, tak se chodí v kraťasech, že si určitý tydle ty věci hrozně dlouho přivlastňuje. A u toho skauta právě, že když oni třeba měli, řeknu schůzku, tak si řekli, dneska budeme poznávat tohle a tohle a tohle, jo tak dobře, třeba řeknu, budeme dělat první pomoc, jo, učit se první pomoc. Samozřejmě zajímavý téma, protože můj syn

je takovej hltací, nový věci dokáže hltat jo, ale když potom přijde na nějakou tu praktickou věc a vysvětluje se, kdy se má udělat tohle a pak tohle, tak to už on není schopnej pobrat a pak už dělá hlouposti nebo se furt ptá dokola na jednu a tu samou věc, protože ji třeba nechápe. Jo a oni potom když tam s ním chodili ty menší děti, tak se potom hrozně rychle nechávali strhnout tímhle tím, jo. On to pak obrátí jako srandu, legraci no a je po nějakým odborným výkladu nebo po něčem se učit. Jo, takže nebylo by to o tom, že by třeba ubližoval nebo řeknu nadával, v tomhle to nebylo, bylo to špatně v těch základních věcech, protože ty děti to jako chápaly nebo okoukávaly to, ale on můj syn třeba neumí, od druhých okoukávat, jak to dělají. Jo, to on prostě vysloveně čeká na ty povely, jo teď to uděláš takhle a teď to musíš udělat takhle. Není to o tom, že když budete dělat nějakou činnost a on na vás bude koukat, že pak ji udělá, ne. Musí vlastně slyšet to vysvětlení a několikrát, jo a několik dní za sebou, jo to je vlastně i v tom učení, jo takový nějaký to opakování, tak u něj dvojnásobně trojnásobně, než se s tím nějakým způsobem sžije. Jo a u těch táborů na nějaký tydlety věci je hrozně málo času a těch na tom skautu, na těch schůzkách, to byly schůzky na hodinu, taky je hrozně málo času, aby to, jo moc věcí moc informací, aby něco pochopil a on potom, když je na něj kladeno toho moc, jo, tak on je potom, jak to říct, právě proto asi začne dělat ty šaškárničky, protože znejistí nebo je nesvůj, jo. Já nevím, jestli jste si toho všimla, on třeba projevu radost tím, že skáče.

Ano, všimla.

Jo, to je jeden z takovejch projevů, jo já nevím, ostatní děti, když měly radost, tak třeba zatleskaly, jo a ty projevy tý radosti buď je nemá, jo anebo jsou takový zvláštní. No (smích) tak my, co ho známe už nějakou tu dobu, že jo, tak si dovedeme představit, jak skáče, má radost, jasnáčka. Ale člověk, co ho nikdy neviděl, tak si řekne, no tak jako proč to dítě jakože skáče, jo ty projevy jsou tam potom jakože jiný. Jo, jako když ho někdo za nějaký čas jakože pozná, tak pak řekne, vždyť on je úplně normální.

To máte pravdu.

Jo, u všech, třeba v tý rybce, jak jste s ním pracovali, nebo i v domu dětí, kam chodil na nějaký ty kroužky a tam taky, když se s ním jako sžili, tak si ho pamatovali, ale v tom dobrým samozřejmě. Nebylo to o tom, že by to bylo ježišmarjá, ale v tom dobrým no.

Ještě by vás napadly nějaké situace, při kterých by váš syn mohl vyrušovat, kromě toho skautu nebo?

No, já třeba, v tom soukromým životě, když jsme třeba, nebo takhle. Řeknu úplně obyčejnou věc, jsme doma, syn je v pokoji, já jsem tady v obýváku, přijde mi návštěva, jo. Tak věnujeme se tady jakože něčemu a tam to vyrušování je v tom, že syn v tu chvíli, byť

je normálně zalezlej v pokoji, poslouchá svý písničky, má tam vše, ale jakmile se tady objeví někdo vedle mě, jo povídáme si, tak má prostě tendenci: a mami todle a mami todle a stojí u mě a prostě vyžaduje si tu věc, jako že udělat. Jo, tak odpovíte jednou, odpovíte podruhé a on to pak už bere jako automatiku, jo že se snaží, nedokáže odhadnout to, ted' počkej, ted' nemůžeš. Jo, tak kdy je správnej ten čas, ted' je na to, ted' můžu odpovídat, ted' nemůžu odpovídat, jo. To samý, když s někým telefonuju, jako tak to taky prostě vynucuje si nějakým způsobem pozornost, byť jsou to věci, který by počkaly, nebo nedůležitý věci, jo tak v tomhle je takovej, nelíbí se mi to, jo ale patří to k němu. Jo, protože já můžu třeba pro srovnání, on má vlastně starší sestru, jo tak já jsem vždycky určitý situace jakože hodně srovnávala, jo hlavně v těch začátcích, kdy byl syn malej, jo tak prostě říkám, tak jako jeho sestra se chová takhle takhle takhle a syn je jinej. Vlastně čím je starší, ted'kom v tej pubertě, tak taky můžu pro srovnání, jo viděla jsem u jeho sestry, že když se řeklo, tak tohleto se nesmí nebo tohleto bude takhle, tak prostě byla schopná to pobrat, syn ne. Jo a ee o to horší je to potom třeba, když jsme někde na návštěvě, jo tak je to takový prostě: a už pojedem? Neleze mi teda přímo po hlavě, to ne, to už máme taky za sebou, když byl jakože menší, ale je to o tom, že jo prostě si furt vynucuje mě, asi to tak prostě беру, moji pozornost a tak. Jo, jsou to věci, který vlastně si nedokáže vysvětlit, nebo...

Asi je to věc, kterou nedokáže pochopit no, třeba k tomu časem dozraje, ale ted' prostě na to asi není připraven.

Jo, protože chápu to, když ta situace je nová, se kterou se ještě nesetkal, jo, jako když je nervózní, tak když on je jakože hodně nervózní, tak má zvýšený tik v těch očích, jo prostě ten to, jo to prostě znáte, že se vlastně zlobí a nebo tomu nerozumí nebo strach tím vlastně projevuje, jo. Třeba pláč, to je prostě ojedinělá situace u mého syna, možná tak když se mu stane hodně velká bolest, jo ale pláč a tyhle ty projevy nemá jako jiný děcko. Jo tam je to spíš o tom, že když ho plesknu nebo mu vynadám, tak on má tendenci se smát. Jo, ten smích je nervózní jo, takový, ne že by se vám jakože smál, vysmíval, to ne, ale prostě z tý nervozity se prostě, někdo by plakal, někdo by prosil, já nevím, omlouval by se, todle u něj není, jo tady ta pocitová stránka. Jo prostě u něj buď ty věci jsou anebo prostě nejsou a nevím, třeba potřebuje víc zkušeností, časem, možná jak je v tej pubertě těžko ted' posoudit, jo. Ale jak říkám, když to potom srovnávám s tím chováním s těma pocitama jako u dcery, tak tady mě přijde úplně takový chladný, jo, neumí vyjadřovat ty svoje pocity, radosti, stesky, bolesti. Jo že tam je to potom jako těžký. Jo člověk furt se s ním učí něco, jo jako poznávat denně. Není to jako bych mohla říct, já ho mám úplně přečtenýho,

dokážu odhadnout, nene, ještě pořád mě překvapuje. Teď mi tady hopsá a poslouchá mě, co vám povídám, jo, takže tady vyhopsává. Jo, takže to. Už jsem, já jsem, když byl syn malej, tak jsem hodně studovala, ta jeho diagnóza, co ho jako v budoucnu čeká. Postupem času jsem od toho upustila jo, protože mě přijde, že syn jako úplně vybočuje z toho. Jo, že prostě to DMO má prostě nějaký rysy, dobře, základní, že jo, ale on je prostě u něčeho je jako pod normálem, u něčeho je jako nad normálem, jo hrozně málo věcí je zaškatulkovanejších, ale on je prostě takovej exponát. Já to myslím samozřejmě v tom dobrým.

Vzpomínky dětí

LI: Pamatuji si nejvíc na to, že jsme šli někam na procházku a šli jsem asi dvacet kilometrů takhle všichni. Šli jsme všichni takhle na procházku a už ani nevím kam, ale prostě jsme šli rovně. Viděli jsme tam různý křoví, stromy a kameny. A na kamarády si pamatuju, že tam byl ten kluk, který nosil pořád klobásky. A ještě si pamatuju ještě na tu laser arénu. Po sobě jsme tam stříleli v tý laser aréně, já jsem si pak zahrál nějakou tu formuli, a ještě jsem si zahrál virtuální realitu.

TO: Já si pamatuju, jak jsme šli s Rybkou normálně, jsme šli na ten, jak jsme tam hledali, jak tam byl ten pán, jak jsme hledali ten poklad ty mince. A to bylo dost dobrý, jak jsme je tam hledali. Ještě si pamatuju, jak jsme byli v tý zoo, já nevím, jak se to jmenovalo, ale byli tam ti bílí klokánci. A něco jsem si tam koupil. Ale bylo to dobrý, protože jsem tam sice neviděl nosorožce, ale viděl jsem tam hrochy malí. Pamatuju si, jak jsme byli v parku, kde jsme si hráli a hráli jsme vybiku. Hráli jsme si s dětma a s mým nejlepším kamarádem. Pamatuju si, jak jsme šli na ten oběd, tam, jak jsme chodili dolů. Vařili tam moc dobře. A bylo to léto lepší, než když chodíme ze školy rovnou do Rybky. Tábory jsou mnohem lepší, protože si můžeme rovnou hrát a povídat si, než jedeme třeba na výlet. Ještě si pamatuji, jak jsme byli u těch rybníků na výzkumáku, kde jsem mohl chytit tu rybu, je-setera, do ruky. Jo, ještě jsme šli na ten park, jak se tam jede do Písku, a tam jsem viděl tu žabičku a ještěrku. Tam jdeš a furt rovně rovně a tam.

DE: Nejvíc si pamatuju na výlety, na Šumavu, na Lipno, na Temelín, na krokodýlí zoo. No, ale už si moc nevzpomínám. Ale nejvíc se mi líbilo vyrábění z papíru a ty výlety. Nejvíc se mi na výletě líbilo na Temelíně.

JA: Pamatuji si, že jsme byli na věži, a že jsem měl s sebou telefon a počítalo mi to kroky. Anebo že jsme to prostě byli na vodě, jak jsme pluli na tý lodi s pirátama, na různých hradech a tak. A ještě si pamatuju, že když jsme nikam nejeli, tak jsme vždycky chodili vždycky někam po Vodňanech nebo do parku a tak. Nejvíc si pamatuju na výlety a na pár kamarádů, ale většina chodí i do Rybky přes rok. Výlety byly moje nejoblíbenější.

JO: Pamatuju si, jak jsme měli jít na rozhlednu, na Jarník, ale změnil se program, a tak jsme šli na nějakou jinou rozhlednu, kde jsme svačili na kládách. Nejvíc se mi líbilo, když jsme jeli autobusem do Zeměráje, kde jsme byli u kováře a šli jsme stezkou na boso. A tam mě štípali mravenci do nohou a bylo to nepříjemný. A taky se mi líbily obědy, tam mi skoro pokaždé chutnalo. A pak byl fajn polední klid, kdy jsem si mohl hrát s kostkama. Z výletů se mi nejvíc líbilo, jak jsme byli ve strašidelném labyrintu. A taky jsme se tam

mohli převlékat do různých kostýmů, já jsem měl šaška a pamatuji si, jak mi v tom bylo hrozný vedro. A taky v tom labyrintu se ty strašidla hýbala a ta síť se mi zachytila za oblek a nechtělo mě to pustit. A když jsme do toho labyrintu vlezli poprvé, tak jsme se hrozně lekli, protože tam někde zakřičel. A taky si vzpomínám, jak jsme hrávali vybiku na hřišti. To bylo super, protože jsem pokaždé zbyl jako poslední z naší třídy, takže jsem byl vlastně takovej malej vítěz.

KY: Já si pamatuju, jak jsme byli ve strašidelném labyrintu, kam jsme šli a jeden kamarád se hrozně bál. Taky jsme se mohli převlíct do kostýmů a já jsem měl masku dinosaura a bylo mi v tom horko. Pak si vybavuju, jak jsme byli na dřevěný rozhledně, tady kousek, na Haniperku. Pak taky jak jsme byli na vyhlídce na kamenech, kde byla příroda a tak. Pak jak jsme byli na zámku, kde jsme hledali poklad a jednomu klukovi tam spadla do bláta zelená čepice. A taky si pamatuju na spoustu kamarádů. Ale trochu mě tam zlobil jeden kluk, ten mě provokoval, jinak nikdo. A nejlepší byla ta pirátská loď. Jak jsme pluli po řece a přepadli nás piráti. Někomu něco ukradli, ale pak nám dali dárečky. Hlavně se všichni lekli, když vystřelili z děla. Taky jsem si tam mohl koupit zmrzku, to bylo moc fajn. Taky mě bavili podzemní chodby, kde si říkali, že tam je babička granny, taky město, kde hořelo. Pak jak nás ocákla ta štika, a mohli jsme ty ryby chytat, to bylo skvělý. A super byly ty dárky, co jsme dostali, ten zelenej batoh a čepice. Taky se mi líbily obědy, ale skoro nic jsem tam nesnědl. Jízdy autobusem byly super. A skvělá byla ta tichá hodina, kdy jsem si mohl hrát s kostkami a potom jsme šli někam na hřiště nebo tak. Ale byla to fakt zábava!

Abstrakt

POKORNÁ, K. *Společné vzdělávání v podmínkách příměstského tábora*. České Budějovice, 2021. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce P. Bauman.

Klíčová slova: příměstský tábor, děti se speciálními vzdělávacími potřebami, děti intaktní, děti mladšího školního věku, rodiče, neformální vzdělávání, inkluze

Práce představuje případovou studii příměstských táborů pořádaných v dětském klubu Rybka. Jejím předmětem zkoumání je, co organizátoři a účastníci příměstských táborů, včetně rodičů zúčastněných dětí, vypovídají o realizaci příměstských táborů s ohledem na skutečnost, že se táborů zúčastnily také děti se speciálními vzdělávacími potřebami. První část práce se věnuje teoretickému základu tématu a klíčovým pojmům, jako příměstský tábor, vývojová specifika dětí mladšího školního věku a děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Druhá část představuje výsledky kvalitativního výzkumného šetření. Získané poznatky z rozhovorů jsou doplněné komentáři a poznatky ze zúčastněného pozorování. V závěru práce jsou získané výsledky srovnávány se závěry výzkumů s podobnou tematikou.

Abstract

Inclusive Education at a Day Camp

Keywords: day camp, children with special education needs, intact children, school-age children, parents, informal education, inclusion

The thesis presents a case study of day camps hosted in the Rybka children club. The research examines what organizers and participants of a day camp, including parents of participating children, say about the realization of day camps in respect to the fact that children with special education needs took part in day camps. The first part deals with the theoretical context of the topic and selected concepts: day camp, school-age child development, children with special education needs. The second part presents the results of the qualitative research. The comments and the findings of participatory observation complete the gained findings. The conclusion includes the comparison of the research findings with similarly focused research.